

Ελληνική Δημοκρατία
Η κυβέρνηση

Ελλάδα:

**Μια στρατηγική
ανάπτυξης
για το μέλλον**

Ιούλιος 2018

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
1. Δημοσιονομική Βιωσιμότητα	6
1.1 Μακροοικονομικές και Δημοσιονομικές Προβλέψεις	6
1.2 Μεταρρυθμίσεις και Βιωσιμότητα των Δημόσιων Οικονομικών	9
1.3 Φορολογική Πολιτική	11
1.4 Βιωσιμότητα του Χρέους	14
2. Βιώσιμη Ανάπτυξη	15
2.1 Δημιουργία Περισσότερων και Καλύτερων Θέσεων Εργασίας	16
2.2 Βελτίωση της Παραγωγικότητας	19
2.3 Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ενίσχυση των Επενδύσεων	30
3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη	40
3.1 Υποδομές και Δίκτυα	41
3.2 Διαχείριση Κρατικών Περιουσιακών Στοιχείων	51
4. Δίκαιη και Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη	57
4.1 Η Προώθηση μιας Οικονομίας με Κοινωνικό Προσανατολισμό	58
4.2 Η Διασφάλιση της Περιφερειακής Ανάπτυξης και Συνοχής	64
4.3 Εκπαίδευση Χωρίς Αποκλεισμούς	67
4.4 Για ένα Καθολικό και Αποτελεσματικό Σύστημα Υγείας	72
4.5 Αναβαθμίζοντας και Ενισχύοντας την Κοινωνική Προστασία	75
4.6 Η Νέα Γενιά στην Κορυφή της Ατζέντας	79
5. Χρηματοδότηση της Ανάπτυξης	81
5.1 Το Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ)	82
5.2 Μεικτή Χρηματοδότηση	85
5.3 Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος 4499/2016	87
5.4 Ίδρυση Αναπτυξιακής Τράπεζας	87
5.5 Χρηματοπιστωτικός Τομέας	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Βασικές επικείμενες δράσεις πολιτικής	92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Σχέδιο αξιοποίησης περιουσιακών στοιχείων ΤΑΙΠΕΔ	107
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: Παρακολούθηση και αξιολόγηση της στρατηγικής	108

Μια ολιστική στρατηγική για την ανάπτυξη

Μια ολιστική αναπτυξιακή στρατηγική είναι μια στρατηγική στην οποία το σύνολο είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των μερών. Η απουσία μιας τέτοιας στρατηγικής οδήγησε στην κατάρρευση του άναρχου μοντέλου ανάπτυξης της χώρας με την κρίση που ξεκίνησε το 2009.

Ωστόσο, η πορεία είχε διαγραφεί πολύ νωρίτερα. Με την είσοδο στην περίοδο της παγκοσμιοποίησης τη δεκαετία του 1980 και καθώς οι δασμολογικοί και μη δασμολογικοί φραγμοί μειώνονταν σταθερά, η Ελλάδα ήρθε αντιμέτωπη με την αποβιομηχάνιση και με την όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και των περιφερειακών ανισορροπιών. Με την είσοδο στο ευρώ, η Ελλάδα έχασε τη χρήση της συνήθους πολιτικής ύστατης καταφυγής της, δηλαδή της υποτίμησης του νομίσματός της. Το αναπτυξιακό αυτό μοντέλο, το οποίο στηριζόταν κυρίως σε μεγάλα έργα υποδομής και φθινό δανεισμό, ήταν σχεδόν απίθανο να ανατρέψει την παραπάνω δυναμική, πόσο μάλλον να αντιμετωπίσει το μακροχρόνιο έλλειμμα παραγωγικότητας της οικονομίας. Για κάποιο χρονικό διάστημα, το πρόβλημα του ισοζυγίου πληρωμών δεν εκδηλωνόταν, χάρη στις εισροές κεφαλαίων από τα εμβάσματα, τη ναυτιλία, τον τουρισμό, τα ιδιωτικά κεφάλαια και τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία. Τα αυξανόμενα δημοσιονομικά ελλείμματα και το υψηλό χρέος ήταν αποτέλεσμα διαδοχικών προσπαθειών των κυβερνήσεων να μετριάσουν τις επιπτώσεις ενός στρεβλού αναπτυξιακού μοντέλου και της πενιχρής δημοσιονομικής διαχείρισης. Για τους παραπάνω λόγους, η Ελλάδα εισήλθε στην κρίση με σοβαρές εσωτερικές και εξωτερικές ανισορροπίες.

Μέρος του προβλήματος ήταν ότι η Ελλάδα δεν είχε ικανότητα συλλογικής σκέψης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για να μπορέσει να ανταποκριθεί σε αυτές τις προκλήσεις. Υπό αυτές τις συνθήκες, δεν υπήρξε ποτέ μια συντονισμένη προσπάθεια διαμόρφωσης μιας στρατηγικής ανάπτυξης για την κινητοποίηση τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, για την αξιοποίηση του εγχώριου ανθρώπινου δυναμικού και για να διασφαλιστεί ότι η υψηλή, αν και μη βιώσιμη ανάπτυξη, όπως αποδείχτηκε, μπορούσε να αφορά όλες τις κοινωνικές τάξεις και όλες τις περιοχές της χώρας. Οι όποιες απόπειρες αντιμετώπισης αυτού του προβλήματος, βασίστηκαν αφενός σε ένα πελατειακό πολιτικό σύστημα και σε έναν γραφειοκρατικό δημόσιο τομέα με περιορισμένη ικανότητα ή και βούληση για την αναδιάρθρωση των δημόσιων επιχειρήσεων και για την ουσιαστική αξιοποίηση των άλλων περιουσιακών στοιχείων του και αφετέρου σε έναν ιδιωτικό τομέα ο οποίος επικεντρωνόταν περισσότερο στην εκμετάλλευση των σχέσεων του με το κράτος παρά στην αναζήτηση νέων αγορών και προϊόντων, στην αναδιοργάνωση της παραγωγής και στην επένδυση στην Έρευνα και Ανάπτυξη. Οι χαμηλοί μισθοί, η εκτεταμένη φοροδιαφυγή και η διαφθορά, έδιναν τη δυνατότητα άφθονων ευκαιριών για ιδιωτικά κέρδη χωρίς να απαιτούνται πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Η παρούσα ολιστική στρατηγική επιδιώκει να αντιμετωπίσει ορισμένες από αυτές τις ελλείψεις και ενσωματώνει τον ολιστικό και βιώσιμο τρόπο σχεδιασμού που ορίζεται στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) του ΟΗΕ.

Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, η Ελλάδα έχει εφαρμόσει, υπό εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες, έναν εντυπωσιακά μεγάλο αριθμό μεταρρυθμίσεων, το εύρος των οποίων δεν έχει προηγούμενο. Οι προσπάθειες αυτές έγιναν σε όλους τους τομείς: ασφαλιστικές και φορολογικές μεταρρυθμίσεις, μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη και για την καταπολέμηση της διαφθοράς, στις αγορές προϊόντων, μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, στις δημόσιες επενδύσεις, στις υποδομές, ιδιωτικοποιήσεις, καθώς και μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση, στην κοινωνική πολιτική, στην ενέργεια και στην περιβαλλοντική πολιτική. Η Ελλάδα πέτυχε, επίσης, σε σύντομο χρονικό διάστημα, υψηλά δημοσιονομικά πλεονάσματα και μείωσε το εμπορικό της έλλειμμα. Ορισμένες μεταρρυθμίσεις ολοκληρώθηκαν, ενώ άλλες που βρίσκονται σε διαδικασία υλοποίησης ή χρειάζονται εμβάθυνση, συνιστούν μέρος της παρούσας ολιστικής στρατηγικής.

Η Ολιστική Στρατηγική Ανάπτυξης αποσκοπεί στην αντιστροφή της αποβιομηχάνισης της Ελλάδας, καθώς και στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Εν μέρει, αυτό θα επιτευχθεί εστιάζοντας σε βασικούς τομείς καινοτομίας και υψηλής προστιθέμενης αξίας, αναπτύσσοντας μία ισχυρή κουλτούρα κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνης επιχειρηματικότητας αλλά και μέσω της δικτύωσης δυναμικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ). Ένα άλλο στοιχείο της στρατηγικής είναι να σχεδιάσουμε την ψηφιακή εποχή, να χρησιμοποιήσουμε και να επωφεληθούμε από την καινοτομία

και τις δυνατότητες του Διαδικτύου των Πραγμάτων (IoT) και των Μεγάλων Δεδομένων (Big Data). Ταυτόχρονα, θα εστιάσουμε στην αξιοποίηση του εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, ώστε να αυξήσουμε τις δυνατότητες των βασικών κλάδων της ελληνικής οικονομίας: μεταφορές και εφοδιαστική αλυσίδα, ενέργεια, κυκλική οικονομία, αγροδιατροφικός τομέας, μεταποίηση, ναυτιλία, φαρμακευτική βιομηχανία, υγεία και περιβάλλον, τουρισμός και πολιτισμός. Η Ελλάδα θα αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και θα ενισχύσει την ανάπτυξη ομάδων παραγωγών, βοηθώντας τις επιχειρήσεις να αναπτυχθούν και να καινοτομήσουν, επιτρέποντας στην οικονομία να επεκτείνει την εγχώρια αγορά της και να εξασφαλίσει μεγαλύτερα μερίδια στις διεθνείς αγορές, προσελκύνοντας παράλληλα σημαντικές ξένες επενδύσεις.

Ωστόσο, πρόθεσή μας είναι, επίσης, να κινητοποιήσουμε τον συνεταιριστικό και τον κοινωνικό τομέα της οικονομίας και να στηρίξουμε το μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου της χώρας προς βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης. Ενώ η αύξηση του μεγέθους των ΜμΕ αποτελεί σημαντική προτεραιότητα, ο εγχώριος μεταποιητικός τομέας, πόσο μάλλον ο αγροτικός, θα έχουν πάντα ένα σημαντικό αριθμό μικρότερων μονάδων οι οποίες μπορούν να επωφεληθούν από το συνεταιρίζεσθαι στην παραγωγή, στη διανομή και την εμπορία, στην έρευνα και ανάπτυξη, κλπ.

Η στρατηγική θα εξασφαλίσει την παροχή βασικών υποδομών, επενδύοντας παράλληλα στο εξαιρετικό ανθρώπινο δυναμικό της χώρας. Η αναβάθμιση των υποδομών στον τομέα των μεταφορών, της ψηφιακής τεχνολογίας και της ενέργειας θα παράσχει στην οικονομία τα απαραίτητα θεμέλια ώστε να αναπτυχθεί, αξιοποιώντας τόσο τη στρατηγική γεωγραφική θέση της χώρας όσο και τους ευρωπαϊκούς χρηματοδοτικούς πόρους. Η Ελλάδα διαθέτει, επίσης, αφθονία σε ανθρώπινο δυναμικό υψηλής ειδίκευσης το οποίο δεν αξιοποιείται επαρκώς. Καθώς η γνώση έχει καταστεί ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες της ανάπτυξης, οι επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό της χώρας θα προετοιμάσουν το έδαφος για μια μακρόπνοη βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία.

Η αναπτυξιακή στρατηγική έχει αξιοποιήσει τη συμβολή των περιφερειακών αναπτυξιακών συνεδρίων για την παραγωγική ανασυγκρότηση που πραγματοποιήθηκαν το δεύτερο εξάμηνο του 2017 και τους πρώτους μήνες του 2018. Τα συνέδρια αυτά επιβεβαίωσαν, επίσης, τη σημασία που παρουσιάζει η ανάπτυξη μιας μεθοδολογίας συλλογικής σκέψης όχι μόνο ως εισροή στη διαδικασία σχεδιασμού των πολιτικών αλλά και ως προϋπόθεση επιτυχίας στο στάδιο της υλοποίησής τους. Η μεθοδολογία αυτή απαιτεί:

- Τη συνέχιση και ενίσχυση των μεταρρυθμίσεων με αξιολόγηση του αντικτύπου τους. Για τον συγκεκριμένο σκοπό, θα ληφθούν υπόψη σχετικές αξιολογήσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ECA) κ.τ.λ. Θα συνεχιστεί η παροχή τεχνικής στήριξης στις μεταρρυθμίσεις με στόχο τη σύγκλιση με τις καλύτερες ευρωπαϊκές πρακτικές.
- Οριζόντιες μεταρρυθμίσεις. Οι τρεις βασικές περιοχές που έχουν εντοπισθεί είναι η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, του δικαστικού συστήματος, καθώς και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η προσπάθειά μας θα βασιστεί στις μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη υλοποιηθεί. Ωστόσο, ακόμη και εδώ, είναι εξαιρετικής σημασίας η διασφάλιση της συνεργασίας. Για παράδειγμα, η μείωση του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, συναρτάται με την πρόοδο και στους τρεις αυτούς τομείς.
- Δημιουργία και ενίσχυση θεσμών. Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας, το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, το Συντονιστικό Συμβούλιο Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής Πολιτικής, η υπό ίδρυση Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα, τα Περιφερειακά Αναπτυξιακά Συνέδρια για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση, το Εθνικό Κέντρο Αξιολόγησης Ποιότητας & Τεχνολογίας στην Υγεία και η Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας, η δημιουργία του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας και του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ.λπ., έχουν όλα το ρόλο τους στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών φιλικών προς την ανάπτυξη. Η βελτίωση της διακυβέρνησης σε αυτούς τους θεσμούς που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια θα αποτελέσει ισχυρό πλεονέκτημα.
- Συντονισμό. Για να πετύχουμε τους στόχους, δεν αρκεί να επικεντρώσουμε την προσοχή μας μόνο σε ειδικά ζητήματα, αλλά και να υπερβούμε εμπόδια και διαχρονικές αδυναμίες, να αντιμετωπίσουμε τα ελλείμματα στον συντονισμό και να επιδιώξουμε συνέργειες, τόσο μεταξύ του ιδιωτικού, του δημόσιου και του κοινωνικού τομέα, όσο και μεταξύ όλων των μορφών παραγωγής, του εκπαιδευτικού συστήματος και των ερευνητικών ιδρυμάτων.

Μια Ολιστική Στρατηγική Ανάπτυξης δε θα ήταν ολιστική, εάν δεν ενσωμάτωνε και έναν κοινωνικό πυλώνα. Το θέμα δεν αφορά μόνο την κοινωνική δικαιοσύνη - την οποία είναι δεδομένο ότι αφορά - αλλά και την ίδια την ανάπτυξη: Όπως προαναφέρθηκε, οι πενιχροί μισθοί και η έλλειψη δικαιωμάτων συνεπάγονται, στην πραγματικότητα, σιωπηρή επιδότηση για τους «κακούς» και μη καινοτόμους εργοδότες και, ως εκ τούτου, δεν είναι συμβατή με την αναβάθμιση του παραγωγικού μοντέλου στην οποία στοχεύει η αναπτυξιακή στρατηγική.

Ο ελληνικός λαός υπέστη μια βαθιά και οδυνηρή κοινωνική κρίση. Βίωσε μια απότομη πτώση του εισοδήματός και του βιοτικού του επιπέδου, την εξαιρετικά υψηλή ανεργία, συχνά για παρατεταμένη χρονική περίοδο, ενώ ένας σημαντικός αριθμός ανθρώπων αναγκάστηκε να μεταναστεύσει, επιδεινώνοντας έτσι το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας. Η φτώχεια αυξήθηκε σημαντικά, κυρίως μεταξύ των παιδιών και των νέων. Η δεκαετία της ύφεσης διέυρνε τις εισοδηματικές, κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες, διογκώνοντας τα τμήματα του πληθυσμού που χρειάζονται βοήθεια. Οποιαδήποτε στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης θα πρέπει να αντιμετωπίσει αυτές τις ανισότητες ώστε να εξασφαλίσει μια ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Ένα πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση θα είναι ο σχεδιασμός μιας σταδιακής αύξησης του κατώτατου μισθού που να συμβαδίζει με τις ανάγκες της πραγματικής οικονομίας.

Η επιτυχία της Ελλάδας εξαρτάται από την ικανότητά της να χαράξει ένα δίκαιο και βιώσιμο οικονομικό μοντέλο, χωρίς αποκλεισμούς, όπου όλοι μοιράζονται τα οφέλη της ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, η αποτελεσματική πολιτική για την κοινωνική προστασία, η εκπαίδευση για όλους, οι πολιτικές για την ουσιαστική απασχόληση και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και ένα βελτιωμένο περιβάλλον υπέρ της καινοτομίας βρίσκονται στο επίκεντρο της αναπτυξιακής στρατηγικής. Οι πολιτικές αυτές έχουν ζωτική σημασία ώστε να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας και για να κινητοποιηθούν οι ειδικευμένοι αλλά συχνά αδρανείς ανθρωπίνι πόροι της χώρας. Η στρατηγική επιδιώκει να αξιοποιήσει τη δυναμική των μεταρρυθμίσεων για να σχεδιάσει ένα σύγχρονο κράτος πρόνοιας και ένα δίκτυο κοινωνικής προστασίας που θα βοηθά πραγματικά τους ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη, διασφαλίζοντας ότι κανείς από αυτούς δεν μένει πίσω.

Συνολικά, η Ολιστική Στρατηγική Ανάπτυξης καθορίζει το όραμά μας για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης βάσει ισχυρών κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμελίων, παρουσιάζοντας τις πρωτοβουλίες που θα επιτρέψουν στην Ελλάδα να σημειώσει μια επιτυχημένη έξοδο από την περίοδο της προσαρμογής.

Η Ελλάδα βρίσκεται μπροστά σε μια νέα και πολύ ελπιδοφόρα εποχή και για εκείνους που θα εμπιστευτούν και θα επενδύσουν στη χώρα μας. Οι θυσίες του ελληνικού λαού ήταν τεράστιες, όπως και τα επιτεύγματα των τελευταίων ετών. Ωστόσο, αυτές οι δυσκολίες έχουν αυξήσει τις αντοχές μας και μας έχουν καταστήσει περισσότερο από ποτέ αποφασισμένους να οικοδομήσουμε μια σύγχρονη και δίκαιη χώρα.

1. Δημοσιονομική Βιωσιμότητα

1.1. Μακροοικονομικές και Δημοσιονομικές Προβλέψεις

Μετά από μια περίοδο ύφεσης οκτώ ετών και μια μείωση του ΑΕΠ κατά 27%, η Ελλάδα επέστρεψε σε σταθερούς θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και ισχυρά δημοσιονομικά αποτελέσματα. Οι κύριοι στόχοι στο εφεξής θα είναι η μακροοικονομική και δημοσιονομική σταθερότητα και η ανθεκτικότητα στις εξωτερικές κρίσεις, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την ανάγκη για κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα. Η Ελλάδα αναγνωρίζει τη δέσμευσή της να διατηρήσει το πρωτογενές πλεόνασμα στο 3,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2022. Οι κύριοι κινητήριοι μοχλοί της ανάκαμψης το 2017 ήταν οι επενδύσεις και οι εξαγωγές, ενώ η ανάπτυξη αναμένεται να επιταχυνθεί έως το 2022 μέσω των επενδύσεων, της ιδιωτικής κατανάλωσης και της εξωτερικής ζήτησης. Οι συνθήκες ιδιωτικής χρηματοδότησης θα βελτιωθούν και οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) αναμένεται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Η ανάκαμψη των μισθών θα ενισχύσει την εγχώρια ζήτηση, μειώνοντας το ποσοστό ανεργίας.

Μετά από πολλά χρόνια οικονομικής στασιμότητας και μια απώλεια του 27% του ΑΕΠ, η οικονομική ανάκαμψη εδραίωνεται. Οι μεταρρυθμίσεις έχουν αρχίσει να αποδίδουν καρπούς, η αβεβαιότητα έχει μειωθεί σημαντικά και υπάρχει αξιόπιστο και σαφές σχέδιο για το μέλλον.

Για πρώτη φορά από το 2006, η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε για τέσσερα διαδοχικά τρίμηνα, με αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 1,4% το 2017 λόγω της σημαντικής ανάκαμψης των επενδύσεων και των εξαγωγών. Η κατάσταση της αγοράς εργασίας βελτιώθηκε σημαντικά οδηγώντας σε μια περιορισμένη αλλά σταθερή αύξηση της κατανάλωσης των νοι-

κοκυριών. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 20,8% το Δεκέμβριο, μειωμένο κατά 2,6 μονάδες το 2017, ενώ η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,2 μονάδες την ίδια περίοδο.

Οι ελληνικές τράπεζες σημείωσαν μια θετική ροή καταθέσεων ύψους 5,73 δισ. ευρώ το 2017 και βρίσκονται, επίσης, σε διαδικασία εξυγίανσης του χαρτοφυλακίου τους, με σκοπό την αντιμετώπιση του μεγάλου αριθμού μη εξυπηρετούμενων δανείων. Συνολικά, οι θετικές οικονομικές προοπτικές συνέβαλαν στη διαρκή βελτίωση του καταναλωτικού και επιχειρηματικού κλίματος και στη διευκόλυνση των όρων χρηματοδότησης, εν μέσω μιας σταδιακής χαλάρωσης των ελέγ-

χων στις ροές κεφαλαίων.

Αναμφισβήτητα, η πιο εντυπωσιακή επίδοση έγκειται στην αποκατάσταση βιώσιμων δημόσιων οικονομικών. Η Ελλάδα έχει διορθώσει τις ακραίες ανισορροπίες που οδήγησαν στην απώλεια πρόσβασης της στις αγορές. Την περίοδο 2015-2017, η χώρα υπερέβη σημαντικά τους δημοσιονομικούς της στόχους και για πρώτη φορά -από τη στιγμή που υπάρχουν διαθέσιμα συγκρίσιμα στοιχεία- το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης σημείωσε πλεόνασμα τόσο το 2016 όσο και το 2017. Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκαν σταδιακά με στόχο την πλήρη εκκαθάρισή τους ως το τέλος του προγράμματος. Ταυτόχρονα, η δημοσιονομική προσαρμογή συνδυάστηκε με καλά στοχοθετημένες δράσεις κοινωνικής πολιτικής μέσω της αξιοποίησης του διαθέσιμου δημοσιονομικού χώρου.

Μεσοπρόθεσμα, ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται να υπερβεί το 2% λόγω της αισθητής βελτίωσης των επενδύσεων, της κατανάλωσης των νοικοκυριών και των εξαγωγών. Από δημοσιονομικής πλευράς, η Ελλάδα βρίσκεται σε καλό δρόμο για να επιτύχει πρωτογενές πλεόνασμα 3,5% του ΑΕΠ χωρίς την ανάγκη περαιτέρω δημοσιονομικής προσαρμογής. Αντίθετα, αναμένεται να προκύψει δημοσιονομικός χώρος μόλις αρχίσει να περιορίζεται το παραγωγικό κενό και οι μεταρρυθμίσεις που βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης αποφέρουν πρόσθετες εξοικονομήσεις πόρων. Η Ελλάδα στοχεύει στην πλήρη αξιοποίηση των ανώτατων ορίων δαπανών παράλληλα με τη διασφάλιση της επίτευξης των συμφωνηθέντων δημοσιονομικών στόχων. Ο διαθέσιμος δημοσιονομικός χώρος θα αξιοποιηθεί για τη δημιουργία ενός πιο φιλικού προς την ανάπτυξη προϋπολογισμού και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας με αποτελεσματικό και στοχοθετημένο τρόπο. Τα μέτρα πολιτικής θα αποσκοπούν στη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, καθώς και στην εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής προστασίας που θα εστιάζουν, μεταξύ άλλων, σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, σε μέτρα για την ανακούφιση της παιδικής φτώχειας, καθώς και στον σχηματισμό ανθρώπινου κεφαλαίου.

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν στην ανάκαμψη το 2017 ήταν οι επενδύσεις (+ 9,6% σε ετήσια βάση ήτοι διπλάσιος σχεδόν ρυθμός από ό,τι προβλεπόταν) και οι εξαγωγές (+ 6,8% σε ετήσια βάση). Συνολικά, η μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ παρέμεινε θετική κατά τη διάρκεια του έτους, τόσο σε τριμηνιαία όσο και σε ετήσια βάση. Το τέταρτο τρίμηνο του 2017, το πραγματικό ΑΕΠ σημείωσε αύξηση 1,9% σε σύγκριση με το τέταρτο τρίμηνο του 2016, καταγρά-

φοντας την υψηλότερη επίδοση από το πρώτο τρίμηνο του 2008. Αυτό επιβεβαιώνει τη σταθερότητα των προοπτικών ανάπτυξης, γεγονός που αντανακλάται και στο θετικό αποτέλεσμα βάσης (carry over effect) για το 2018.

Την περίοδο 2018-2022, οι προβλέψεις του μακροοικονομικού σεναρίου προαναγγέλλουν επιτάχυνση της αναπτυξιακής δυναμικής. Ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ το 2018 αναμένεται να φθάσει στο 2,3% σε ετήσια βάση, κυρίως χάρη στην έντονη αύξηση των επενδύσεων (+ 13,1%), τη σταδιακή αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης (+ 0,5%) και την ενίσχυση της εξωτερικής ζήτησης, η οποία θα τονώσει τις εξαγωγές (+ 4,5%) και θα στηρίξει την οικονομική μεγέθυνση στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού. Το 2019, ο ρυθμός αύξησης της παραγωγής θα ανέλθει στο 2,5% σε ετήσια βάση, χάρη στη βελτίωση όλων των συνιστωσών της εγχώριας ζήτησης (ιδιωτική κατανάλωση: + 1,4%, δημόσια κατανάλωση: + 0,4%, επενδύσεις: + 10,5), καθώς το οικονομικό κλίμα θα βελτιώνεται και η χρηματοδότηση μέσω των κεφαλαιαγορών θα εξομαλύνεται μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος του ESM τον Αύγουστο του 2018.

Μεσοπρόθεσμα, ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα κυμανθεί γύρω στο 2,1% κατά μέσο όρο μεταξύ του 2020 και του 2022, δεδομένου ότι η ιδιωτική κατανάλωση (+ 1,2% κατά μέσο όρο) θα ενισχύεται από την αύξηση των θέσεων εργασίας (0,4% σε ετήσια βάση) και οι επενδύσεις θα συνεχίσουν να αυξάνονται (+7,6% κατά μέσο όρο) με βραδύτερο ωστόσο ρυθμό. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις, αντικατοπτρίζοντας την προσδοκώμενη βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησης για τον ιδιωτικό τομέα, αναμένεται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην τόνωση των επενδύσεων ως αποτέλεσμα της αυξανόμενης εμπιστοσύνης των ξένων επενδυτών και της πολιτικής σταθερότητας, των νέων διευθετήσεων για τη βιωσιμότητα του χρέους και της πιο φιλικής για την ανάπτυξη δημοσιονομικής πολιτικής στην περίοδο που θα ακολουθήσει το τέλος των Προγραμμάτων Προσαρμογής.

Οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας θα συνεχίσουν να αποτελούν βασικό μοχλό της ανθεκτικότητας της ιδιωτικής κατανάλωσης σε μεσοπρόθεσμα βάση, παρά το γεγονός ότι οι μισθοί παρουσίασαν μείωση μέχρι το 2016. Από το 2018, ο μέσος μισθός θα ακολουθήσει μια σταδιακά επιταχυνόμενη πορεία, φθάνοντας σε σταθερό ετήσιο ονομαστικό ρυθμό ανάπτυξης 2,9% το 2021-2022, μετά τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης το 2017 (+ 0,1% σε ετήσια βάση). Βραχυπρόθεσμα, η ανάκαμψη των μισθών θα ενισχύσει περαιτέρω την εγχώρια ζήτηση, σε συνδυασμό και με τη σταθερή αύξηση απασχόλησης (+ 1,8% κατά μέσο όρο το 2018-2019). Στο τέλος της μεσοπρόθεσμης περιόδου η απασχόληση αναμένεται να αυξάνεται κατά

1,0% σε ετήσια βάση, με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 1,4% την περίοδο 2018-2022 και με τη μείωση του ποσοστού ανεργίας να φτάνει τις 7,4 ποσοστιαίες μονάδες έναντι ποσοστού 21,4% το 2017.

Δημοσιονομική πολιτική

Η δημοσιονομική εξυγίανση που επιτεύχθηκε τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα βασίστηκε σε διαρθρωτικές και δημοσιονομικές παρεμβάσεις τόσο στην πλευρά των δαπανών όσο και σε αυτή των εσόδων. Μέχρι το τέλος του 2018, οι εκτιμώμενες παρεμβάσεις θα ανέλθουν στο 36,5% του ΑΕΠ σε σωρευτική βάση (περίπου 67 δισ. ευρώ σε ακαθάριστους όρους) από την αρχή των προγραμμάτων το 2010, εκ των οποίων το 20% προέρχεται από την πλευρά των δαπανών και το 16,5% από την πλευρά των εσόδων. Σε σωρευτική βάση μέχρι και το 2018, το 54,8% των συνολικών παρεμβάσεων αφορά τις δαπάνες και το υπόλοιπο 45,2% τα έσοδα.

Από την εξέλιξη των πρωτογενών δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης σε ενοποιημένη βάση παρατηρείται ότι μειώθηκαν, σε όρους προγράμματος, από 47,7% του ΑΕΠ το 2009 σε 42,4% το 2016. Η μείωση αυτή προέκυψε από τη μείωση του μισθολογικού κόστους από 11,2% του ΑΕΠ σε 9,2% κατά την περίοδο αυτή, τη μικρή αύξηση των κοινωνικών παροχών από 21,2% του ΑΕΠ το 2009 σε 22,5% το 2016, τη μείωση της ενδιάμεσης κατανάλωσης από 6,9% σε 4,8% και τη μείωση των υπολοίπων δαπανών από 8,4% του ΑΕΠ σε 5,9% το 2016.

Όσον αφορά τις δαπάνες, οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις προήλθαν κυρίως από τις συντάξεις (6,5% του ΑΕΠ), το μισθολογικό κόστος του δημόσιου τομέα (4,8% του ΑΕΠ) και τα λειτουργικά έξοδα (1,9% του ΑΕΠ). Όσον αφορά τα έσοδα, οι παρεμβάσεις αφορούσαν κυρίως το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων (4% του ΑΕΠ), τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης (3,2% του ΑΕΠ), το ΦΠΑ (3,1% του ΑΕΠ) και τους φόρους στην περιουσία (1,8% του ΑΕΠ). Πρέπει να προστεθεί ότι, λόγω των διορθωτικών μέτρων που περιλαμβάνονται στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021, το αθροιστικό ποσοστό των δημοσιονομικών παρεμβάσεων θα διαμορφωθεί στο 33,7% του ΑΕΠ μέχρι το 2020, διαιρούμενο σε 19,3% του ΑΕΠ στην πλευρά των δαπανών και σε 14,4% του ΑΕΠ από πλευράς εσόδων.

Η δυναμική των μεταρρυθμίσεων ενισχύθηκε σημαντικά από το 2015 και μετά και συμπληρώθηκε από ιδιαίτερα θετικά δημοσιονομικά αποτελέσματα κατά τα τελευταία τρία χρόνια. Το 2015, το πρωτογενές δημοσιονομικό ισοζύγιο σε όρους προγράμματος έφθασε το 0,7% έναντι στόχου -0,25%, παρά την οικονομική συρρίκνωση. Το 2016, η κυβέρνηση υπερέβη σημαντικά το στόχο του προγράμματος για

πρωτογενές πλεόνασμα ίσο με 0,5%, επιτυγχάνοντας πλεόνασμα της τάξης του 3,9% του ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, το 2016 ήταν το πρώτο έτος από το 1995 τουλάχιστον (όπου υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία), κατά το οποίο η Ελλάδα πέτυχε θετικό συνολικό πλεόνασμα ύψους 0,5% του ΑΕΠ. Τα ισχυρά δημοσιονομικά αποτελέσματα συνεχίστηκαν το 2017, με το πρωτογενές πλεόνασμα να ανέρχεται σε 4,2% έναντι στόχου 1,75%. Τα δημοσιονομικά αποτελέσματα των προηγούμενων ετών ώθησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συστήσει τον Ιούλιο του 2017 την κατάργηση της απόφασης 2009/415/ΕΚ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος στην Ελλάδα, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο το Σεπτέμβριο του 2017. Δεδομένων των ανωτέρω δημοσιονομικών αποτελεσμάτων, οι τρέχουσες προβλέψεις δείχνουν ότι τα πρωτογενή πλεονάσματα είναι βιώσιμα μεσοπρόθεσμα χωρίς να χρειάζεται περαιτέρω δημοσιονομική εξυγίανση.

Η υπέρβαση των δημοσιονομικών στόχων είχε θετικές οικονομικές επιπτώσεις. Η ικανότητα της χώρας να επιτύχει υψηλά και βιώσιμα δημοσιονομικά πλεονάσματα, μείωσε την αβεβαιότητα τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις αγορές του εξωτερικού χρέους. Η επιτυχής ολοκλήρωση των αξιολογήσεων του προγράμματος και τα υψηλά δημοσιονομικά πλεονάσματα οδήγησαν στη σταδιακή μείωση των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων κατά τα τελευταία 2 χρόνια, σταθεροποιώντας τα στα προ-κρίσης επίπεδα. Αυτό επέτρεψε στην κυβέρνηση να εκδώσει ομόλογα για πρώτη φορά από το 2014 και να δημιουργήσει σταδιακά μια καμπύλη αποδόσεων, με στόχο την επιτυχή έξοδο από τα προγράμματα προσαρμογής τον Αύγουστο του 2018. Οι συνθήκες ρευστότητας βελτιώθηκαν, επίσης, και για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι σε θέση να εκδίδουν ομόλογα με χαμηλότερα επιτόκια, ενώ τα θετικά δημοσιονομικά αποτελέσματα είχαν θετικό αντίκτυπο στο επιχειρηματικό περιβάλλον και τις επενδυτικές συνθήκες της χώρας.

Οι θετικές αυτές εξελίξεις συνέβαλαν στην αναβάθμιση της ελληνικής οικονομίας από όλους τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης. Οι εκθέσεις όλων των οίκων επικεντρώνονται στη σημαντική δημοσιονομική υπεραπόδοση ως βασικό λόγο για την αναβάθμιση. Η βιωσιμότητα της υπεραπόδοσης θα βελτιώσει περαιτέρω τις προοπτικές και θα οδηγήσει σε νέες αναβαθμίσεις κατά τους προσεχείς μήνες. Ως αποτέλεσμα, η επενδυτική δραστηριότητα στην Ελλάδα αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια, χάρη στα θετικά δημοσιονομικά αποτελέσματα, συμβάλλοντας στην περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη.

Τέλος, η κυβέρνηση δεσμεύεται να διατηρήσει τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ενισχύοντας παράλληλα την οικονομική ανθεκτικότητα στις μελλοντικές διαταραχές. Σε αυτό το

πλαίσιο, δεσμευόμαστε να ακολουθήσουμε δημοσιονομικές πολιτικές με στόχο την εξασφάλιση ενός σταθερού μακροοικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, θα ενισχυθεί το δημο-

σιονομικό αποθεματικό, το οποίο θα αναπληρώνεται κατά τη διάρκεια των ευνοϊκών περιόδων για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας της χώρας σε μελλοντικές διαταραχές.

1.2. Μεταρρυθμίσεις και Βιωσιμότητα των Δημόσιων Οικονομικών

Σημαντικές μεταρρυθμίσεις για τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών έχουν ολοκληρωθεί τα τελευταία έτη. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές πρόκειται να συνεχιστούν. Περιλαμβάνουν την κατάρτιση μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής στρατηγικής, τη βελτίωση των δημοσιονομικών αναφορών, την ενίσχυση των μηχανισμών εκτέλεσης του προϋπολογισμού, την ενίσχυση του Γραφείου Προϋπολογισμού της Βουλής και του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου, τη συνέχιση των επισκοπήσεων δαπανών, τη βελτίωση του πλαισίου διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων και των διαδικασιών πληρωμής, την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, την υιοθέτηση λογιστικού σχεδίου, την εισαγωγή του προϋπολογισμού προγραμμάτων και τη βελτίωση της διαχείρισης των κρατικών εγγυήσεων.

Δημοσιονομική διαχείριση

Δημοσιονομικός προγραμματισμός

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, συμβάλλοντας έτσι στον καλύτερο δημοσιονομικό προγραμματισμό και στην παρακολούθηση και ενίσχυση της διαφάνειας και αξιοπιστίας των δημοσιονομικών δεδομένων. Η συνεχιζόμενη υλοποίηση των υπό εξέλιξη έργων αναμένεται να εξασφαλίσει την επίτευξη περαιτέρω στόχων τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μεσοπρόθεσμα, συμπεριλαμβανομένης της απλούστευσης της διαδικασίας του προϋπολογισμού και των ελέγχων στις δαπάνες, της εκκαθάρισης των ληξιπρόθεσμων οφειλών, της ενίσχυσης των δημοσιονομικών αναφορών και της διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων.

Ειδικότερα, έχει διαμορφωθεί ένα Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (MTFS) με χρονικό ορίζοντα 4 ετών (συμπεριλαμβανομένου του έτους του προϋπολογισμού), παρέχοντας μια γενική εικόνα της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης με έμφαση στο δημοσιονομικό προγραμματισμό. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση των δημοσιονομικών αναφορών και την ενίσχυση των μηχανισμών παρακολούθησης της εκτέλεσης του προϋπολογισμού των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Ενίσχυση Δημοσιονομικών Θεσμών

Η Ελλάδα απέδωσε, επίσης, σημαντικό ρόλο σε ανεξάρτητους εθνικούς δημοσιονομικούς θεσμούς όπως το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής και το

Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, προκειμένου να διαφυλαχθεί η διαφάνεια και η αξιοπιστία της άσκησης πολιτικής. Επιπλέον, η υλοποίηση της επισκόπησης δαπανών συνέβαλε στην επίτευξη δημοσιονομικών εξοικονομήσεων ή στην ανακατανομή των δαπανών από σχετικά ανεπαρκή/χαμηλής προτεραιότητας πεδία προς την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας και της μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών. Η ανακατανομή αυτή ενσωματώθηκε στον προϋπολογισμό του 2018 με σκοπό την υποστήριξη οικογενειών χαμηλού εισοδήματος με εξαρτώμενα τέκνα, ενώ οι δυνατότητες για περαιτέρω εξορθολογισμό των δαπανών αναμένεται να αυξηθούν, καθώς οι επισκοπήσεις δαπανών θα πραγματοποιούνται σε τακτική βάση από το τρέχον έτος και εφεξής.

Διαχείριση Ταμειακών Διαθεσίμων

Το πλαίσιο διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων βελτιώθηκε σημαντικά κλείνοντας περίπου 2.000 λογαριασμούς του Δημοσίου σε εμπορικές τράπεζες κατά την περίοδο 2014-2016 και μεταφέροντας τα αποθεματικά τους στον Ενιαίο Λογαριασμό Θησαυροφυλακίου (ΕΛΘ). Όσον αφορά τους φορείς της Κεντρικής και της Γενικής Κυβέρνησης, το μεγαλύτερο μέρος των διαθεσίμων τους μεταφέρθηκε στην Τράπεζα της Ελλάδος. Τα μέτρα αυτά οδήγησαν σε σημαντική αύξηση της ρευστότητας της Γενικής Κυβέρνησης στην οποία μπορεί να έχει πρόσβαση το κράτος, καθώς και στην αποτελεσματικότερη διαχείρισή της, η οποία μειώνει τις χρηματοδοτικές ανάγκες του κράτους. Οι περαιτέρω μεταρρυθμίσεις του πλαισίου διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων περιλαμβάνουν το νέο νομικό πλαίσιο για τη λειτουργία του ΕΛΘ, τη στενότερη παρακολούθηση των ταμειακών διαθεσίμων των φορέων, την εισαγωγή τακτικών προβλέψεων ταμεια-

κών ρών από τους μεγαλύτερους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης και την αποδέσμευση επιχορηγήσεων σε φορείς μέσα από τους λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης που τηρούν στην ΤτΕ. Ο μεσοπρόθεσμος στόχος είναι η μεταφορά των ταμειακών υπολοίπων των φορέων απευθείας στον ΕΛΘ, η οποία εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί το Δεκέμβριο του 2021.

Μια σημαντική μεταρρύθμιση που βρίσκεται σε εξέλιξη είναι το νέο Λογιστικό Σχέδιο, με στόχο την κοινή εφαρμογή για όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, αντικαθιστώντας τα πέντε διαφορετικά λογιστικά σχέδια που ισχύουν σήμερα για το κράτος, τα ασφαλιστικά ταμεία, τα νοσοκομεία, την αυτοδιοίκηση και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Η υιοθέτηση του νέου Λογιστικού Σχεδίου θα ενισχύσει τη διαφάνεια των δημοσιονομικών εκθέσεων, των δημοσιονομικών αναφορών και των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, ενώ η χρήση μιας ενιαίας οικονομικής ταξινόμησης τόσο για τον προϋπολογισμό όσο και για τη λογιστική θα καταστήσει τις πληροφορίες πιο κατανοητές σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, παρέχοντας ένα κοινό σημείο αναφοράς. Το νέο Λογιστικό Σχέδιο θα χρησιμοποιηθεί για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2019, ενώ τα επόμενα βήματα της μεταρρύθμισης περιλαμβάνουν την κατάρτιση ολοκληρωμένων λογιστικών κανόνων και την επέκταση του Λογιστικού Σχεδίου σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2023.

Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης έχουν μειωθεί σημαντικά μέσω της χρηματοδότησης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας στο πλαίσιο του προγράμματος εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων οφειλών, αλλά απαιτείται περαιτέρω προσπάθεια για την πλήρη εξάλειψή τους, καθώς και για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αιτιών συσσώρευσής τους. Στο πλαίσιο αυτό, θα αξιολογηθούν και θα εφαρμοστούν τα συμπεράσματα και οι συστάσεις του ανεξάρτητου ελέγχου που διεξήχθη από το Ελεγκτικό Συνέδριο, ενώ μέσω της τακτικής παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης των συστάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου θα διασφαλιστεί η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων.

Η πλήρης εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη, ιδίως εκείνων που σχετίζονται με το Λογιστικό Σχέδιο και τον ΕΛΘ, θα απαιτήσει αύξηση του προσωπικού που απασχολείται στα συγκεκριμένα πεδία. Αυτή η εξέλιξη θα δρομολογηθεί λαμβάνοντας υπόψη τους πόρους του ΓΛΚ και εντός των ορίων που επιβάλλει ο γενικός σχεδιασμός των προσλήψεων στο δημόσιο τομέα.

Δημόσιες συμβάσεις

Χάρη σε ένα ευρύ φάσμα μεταρρυθμίσεων, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος προς ένα πιο διαφανές,

οικονομικά αποδοτικό και φιλικό προς τις επιχειρήσεις σύστημα δημοσίων συμβάσεων. Ο Ν. 4412/2016 και η λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων οδήγησαν σε σημαντική εξοικονόμηση κόστους (πάνω από 19% το 2017 και αυτό μόνο για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις). Η ένταξη των δημοσίων έργων στις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις έχει ολοκληρωθεί. Η κεντρική διαχείριση των δημοσίων συμβάσεων ξεκίνησε το 2017 και θα επεκταθεί το 2018. Επί του παρόντος, εφαρμόζεται μια εκτεταμένη εθνική στρατηγική για τις δημόσιες συμβάσεις, η οποία εγκρίθηκε το 2016.

Ωστόσο, προβλέπεται μια ακόμη πιο φιλόδοξη προσέγγιση. Συγκεκριμένα, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στους ακόλουθους στόχους:

- Η πρόσβαση των ΜμΕ στις δημόσιες συμβάσεις στην Ελλάδα θα πρέπει να βελτιωθεί, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία που προβλέπονται από τη νομοθεσία της ΕΕ. Απαιτείται, επίσης, διαβούλευση με τα σημαντικότερα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της στρατηγικής.

- Οι δημόσιες συμβάσεις πρέπει να λειτουργήσουν ως κινητήρια δύναμη για την καινοτομία. Για το σκοπό αυτό, το Υπουργείο Οικονομίας συμμετέχει στο Πρόγραμμα Procure2Innovate της ΕΕ, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού δικτύου κέντρων δεξιοτήτων για την καινοτομία στον τομέα των προμηθειών. Ο κύριος στόχος πολιτικής είναι η δημιουργία ενός εθνικού κέντρου δεξιοτήτων έως το 2021.

- Οι πράσινες δημόσιες συμβάσεις αποτελούν, επίσης, βασικό στοιχείο αυτής της προσέγγισης. Η Ελλάδα συμμετέχει στο πρόγραμμα GRASPINNO το οποίο θα υλοποιηθεί κατά τη διάρκεια του 2019 και θα προσφέρει λύσεις μέσα από πράσινες συμβάσεις για δημόσια κτήρια ενεργειακής απόδοσης. Το σχέδιο αυτό αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις το οποίο συντάσσεται από μια διυπουργική επιτροπή.

- Οι δημόσιες συμβάσεις, ειδικά εκείνες με αξία άνω των 60.000 ευρώ, θα πρέπει να ηλεκτρονικοποιηθούν/ψηφιοποιηθούν περαιτέρω. Το Υπουργείο Οικονομίας συνεργάζεται με την Αυστριακή κυβέρνηση για την ανάπτυξη ενός συστήματος ηλεκτρονικών καταλόγων το οποίο θα συμβάλει αποφασιστικά στις οικονομίες κλίμακας και θα βελτιώσει το στρατηγικό σχεδιασμό. Το 2019 θα αρχίσει, επίσης, να εφαρμόζεται η ηλεκτρονική τιμολόγηση. Το επόμενο βήμα θα είναι η εισαγωγή των ηλεκτρονικών πληρωμών το 2022, σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών.

- Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρξει περαιτέρω κεντρική διαχείριση των δημοσίων συμβάσεων. Οι στόχοι εξοικονόμησης ξεκινούν από 5% για το 2018 και θα πρέπει να φθάσουν το 15% το 2020.

Ο πρωταρχικός στόχος αυτών των πολιτικών είναι η Ελλάδα να ανέλθει από το τρίτο στο πρώτο επίπεδο

του πίνακα αποτελεσμάτων της ενιαίας αγοράς για τις δημόσιες συμβάσεις μέχρι το 2022. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η Εθνική Στρατηγική για τις Δημόσιες συμβάσεις θα επικαιροποιείται και θα παρακο-

λουθείται από τις πολιτικές και τεχνικές επιτροπές που συστάθηκαν από το Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής της Κυβέρνησης στις 20 Ιανουαρίου 2017. Οι εκθέσεις προόδου θα υποβάλλονται στο Συμβούλιο και στα αρμόδια Υπουργεία κάθε έξι μήνες.

1.3. Φορολογική Πολιτική

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ανάπτυξη, η φορολογική πολιτική θα συμβάλει στην προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων και στην αύξηση της παραγωγικότητας μέσω της σταδιακής μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για την εργασία, καθώς και μέσω της καθιέρωσης σταθερού φορολογικού καθεστώτος για την ενίσχυση των ξένων και εγχώριων επενδύσεων. Η σταδιακή μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων, σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων για την αύξηση της παραγωγικότητας και των επενδύσεων, θα διευκολύνει τις επενδύσεις σε εξαγωγικούς τομείς της οικονομίας, θα συνεισφέρει στην οικονομική ανάπτυξη και στην αύξηση της απασχόλησης. Βασικά εργαλεία για την επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, η διεύρυνση της φορολογικής βάσης και η ενίσχυση της φορολογικής διοίκησης.

1.3.1. Φορολογική Πολιτική

Η φορολογική πολιτική θα συμβάλει στην προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων μέσω της μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για την εργασία. Η δημιουργία ενός σταθερού φορολογικού συστήματος θα ενισχύσει περαιτέρω τις ΑΞΕ. Ενδεικτικά, η ελληνική κυβέρνηση ενεργοποίησε μέσω της ΑΑΔΕ, διαδικασίες για τη σύναψη ειδικών φορολογικών συμφωνιών, όπως οι Προηγμένες Συμφωνίες Τιμολογήσεων (ΠΣΤ). Μια τέτοια επιλογή χρησιμοποιήθηκε για το Διαδριατικό Αγωγό (TAP), εξασφαλίζοντας ένα σταθερό φορολογικό καθεστώς για τους επενδυτές. Επίσης, στρατηγική προτεραιότητα, μεταξύ άλλων, είναι και η θέσπιση συγκεκριμένων φορολογικών ελαφρύνσεων για επενδύσεις σε πρωτοποριακούς τομείς περιβαλλοντικής και κλιματικής έρευνας και καινοτομίας.

Συνολικά, η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, απαιτεί μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας της φορολογικής διοίκησης, προκειμένου να αυξηθεί η φορολογική βάση και να καταπολεμηθεί η φοροαποφυγή.

Αύξηση της φορολογικής βάσης και καταπολέμηση της φοροαποφυγής

Η φορολογική πολιτική είναι ένα από τα κύρια εργαλεία για τη διατήρηση της δημοσιονομικής σταθερότητας και την ενίσχυση της ανάπτυξης. Οι προηγούμενες δυσλειτουργίες στη φορολογική διακυβέρνηση είχαν αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια έσοδα.

Τα τελευταία χρόνια, η μεταρρυθμιστική προσπάθεια εστίασε στην απλοποίηση του φορολογικού συστήματος και στην ευθυγράμμισή του με τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές. Σημαντικές μεταρρυθμίσεις ολοκληρώθηκαν στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, στις διαδικασίες του Κώδικα Φορολογίας, όπως η θέσπιση μιας ενιαίας φορολογικής κλίμακας για τα φυσικά πρόσωπα και η απλούστευση της διαδικασίας επιβολής προστίμων. Για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της φορολογικής διοίκησης (Ν. 4389/2016) ιδρύθηκε Ανεξάρτητη Αρχή Δημόσιων Εσόδων. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις θα τεθούν προς υλοποίηση λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη ενίσχυσης τόσο της φορολογικής δικαιοσύνης, όσο και της ικανότητας συλλογής δημόσιων εσόδων.

Η μεγαλύτερη πρόκληση κατά τα προσεχή έτη είναι να δημιουργηθεί ένα φορολογικό σύστημα σταθερό, φιλικό προς την ανάπτυξη και τις επενδύσεις, το οποίο θα είναι δίκαιο, απλό και αποτελεσματικό. Στόχος ενός τέτοιου συστήματος είναι να εξασφαλίσει τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες -η οποία αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα της εκτεταμένης δημοσιονομικής προσαρμογής- υπό την προϋπόθεση ότι τα δημοσιονομικά περιθώρια είναι επαρκή για τη χρηματοδότηση τέτοιων μέτρων. Αυτές οι μειώσεις -παράλληλα με την απλοποίηση του συστήματος- θα βοηθήσουν το φορολογικό σύστημα να καταστεί βιώσιμο και ισορροπημένο.

Για την αντιμετώπιση αυτής της κρίσιμης πρόκλησης, η κυβέρνηση έχει θέσει ως στρατηγικούς στόχους την πλήρη εφαρμογή των θεσμοθετημένων με-

ταρρυθμίσεων και την υιοθέτηση νέων εργαλείων για την αντιμετώπιση της φοροαποφυγής. Ο συνολικός φορολογικός συντελεστής στην Ελλάδα είναι σχετικά υψηλός σε σύγκριση με χώρες με παρόμοια επίπεδα ανταγωνιστικότητας, αν και όχι υπερβολικά υψηλός αν η σύγκριση πραγματοποιηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η σταδιακή μείωσή του συνιστά συνεπώς βασικό στόχο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Η στρατηγική φορολογικής μεταρρύθμισης συγκροτείται από τις ακόλουθες βασικές δράσεις:

- Αξιοποίηση του περιουσιολογίου. Μέχρι το τέλος του 2018, θα ληφθεί νομοθετική πρωτοβουλία για την ολοκλήρωση και την τροποποίηση του Ν. 3842/2010. Το περιουσιολόγιο θα χρησιμεύσει για την αποτύπωση των περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου και θα συμβάλει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

- Επέκταση της χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών μέσω κανονιστικών αποφάσεων και κινήτρων για τους φορολογούμενους (π.χ. λοταρία). Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, η χρήση των ηλεκτρονικών πληρωμών αυξάνεται σταθερά. Ο αριθμός των συναλλαγών με κάρτες πληρωμών αυξήθηκε κατά 35% στα 513 εκατ. το 2016, ενώ η αξία των συναλλαγών αυξήθηκε κατά 40% φτάνοντας τα 55 δισ. ευρώ. Συνολικά, η χρήση των ψηφιακών πληρωμών αυξάνει τα δημόσια έσοδα (ΦΠΑ και φόρος εισοδήματος) και βελτιώνει τη φορολογική συμμόρφωση.

- Διεύρυνση της φορολογικής βάσης και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, για παράδειγμα με την φορολόγηση των βραχυπρόθεσμων μισθώσεων ακινήτων μέσω ηλεκτρονικών πλατφορμών.

- Διασταύρωση φορολογικών δηλώσεων και τραπεζικών λογαριασμών για την αντιμετώπιση μεγάλων περιπτώσεων φοροδιαφυγής.

1.3.2. Φορολογική Διοίκηση

Πέρα από την απλούστευση της φορολογικής νομοθεσίας και τη βελτίωση των διαδικασιών επιβολής φορολογικών κυρώσεων, η λειτουργία μιας ισχυρής και επαρκώς στελεχωμένης φορολογικής διοίκησης κρίνεται απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων της φορολογικής πολιτικής.

Στο Στρατηγικό Σχέδιο «ΑΑΔΕ 2017-2020», η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) έχει θέσει τους ακόλουθους στρατηγικούς στόχους:

- Ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης
- Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου
- Διευκόλυνση του επιχειρείν και του εμπορίου
- Προώθηση μιας εξωστρεφούς, αποτελεσματικής διοίκησης, με σεβασμό στον πολίτη
- Προστασία του κοινωνικού συνόλου

- Καταπολέμηση του λαθρεμπορίου καυσίμων και καπνού. Εφαρμόστηκε ο Ν. 4410/2016 προβλέποντας: α) σημαντικές αλλαγές στον τελωνειακό κώδικα για την ενίσχυση της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης προϊόντων καπνού και β) τη δημιουργία ενός Συντονιστικού Κέντρου για την προώθηση της αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των αρχών που καταπολεμούν το λαθρεμπόριο προϊόντων τα οποία υπόκεινται σε Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης. Η προσπάθεια αυτή θα επεκταθεί στον τομέα των καυσίμων.

- Ενσωμάτωση των μέτρων του ΟΟΣΑ κατά της διάβρωσης της φορολογικής βάσης και της μεταφοράς κερδών (BEPS) στην ελληνική νομοθεσία για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής μεγάλων επιχειρήσεων.

- Παροχή φορολογικών κινήτρων για τις επιχειρήσεις μέσω του νέου αναπτυξιακού νόμου και του νόμου για τις στρατηγικές επενδύσεις.

- Εξασφάλιση δίκαιων ρυθμίσεων για τους οφειλότες του Δημοσίου μέσω του εξωδικαστικού μηχανισμού (OCW), ο οποίος συμβάλλει σημαντικά στην εδραίωση βιώσιμων επιχειρήσεων.

- Προσαρμογή του ΕΝΦΙΑ μέσω της εξίσωσης εμπορικών και αντικειμενικών αξιών. Αυτή η προσαρμογή θα καταστήσει βιώσιμα, μακροπρόθεσμα, τα σχετικά έσοδα (2,65 δισ. ευρώ) και θα οδηγήσει σε δίκαιη κατανομή του φόρου επί της ακίνητης περιουσίας των πολιτών. Επιπλέον, μέσω της αναπροσαρμογής αυτής το ελληνικό κράτος θα ευθυγραμμιστεί με τις δικαστικές αποφάσεις του ΣΤΕ, με αποτέλεσμα να εκλείψουν οι σχετικές αμφισβητήσεις. Θα δημιουργηθεί ένας μόνιμος μηχανισμός αποτίμησης για την τακτική ενημέρωση των φορολογικών αξιών (συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματικών ακινήτων) και για περαιτέρω βελτιώσεις του φόρου ακίνητης περιουσίας, ώστε οι αξίες αυτές να συγκλίνουν με τις πραγματικές εμπορικές αξίες των ακινήτων.

Αξίζει να τονιστεί ότι έχει ήδη ξεκινήσει η απαραίτητη διαδικασία ώστε οι υπάλληλοι των φορολογικών υπηρεσιών να ασχολούνται κυρίως με το φορολογικό έλεγχο (διασταύρωση δηλώσεων-καταθέσεων και όχι με γραφειοκρατικές εργασίες), καθώς το νέο φορολογικό σύστημα στηρίζεται σε ένα καθολικό ηλεκτρονικό έλεγχο που εξάγει, με βάση καθορισμένα, αντικειμενικά κριτήρια, ένα δείγμα περιπτώσεων ύποπτο για φοροδιαφυγή. Συγχρόνως, δρομολογείται η ενίσχυση όλων των ενδιάμεσων διαδικασιών διαιτησίας και διακανονισμών, με σαφείς διαδικασίες τιμωρίας των παραβάσεων (πρόστιμα, αυξημένοι φορολογικοί συντελεστές), ώστε να περιορίζονται οι προσφυγές στα δικαστήρια και να εμπεδώνεται ένα κλίμα σταθερότητας, φιλικό προς τις επενδύσεις.

Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθούν τα ακόλουθα

σχετικά με την ΑΑΔΕ:

- Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης και της διαδικασίας είσπραξης, η ΑΑΔΕ εφαρμόζει ήδη ένα εξειδικευμένο σχέδιο προκειμένου να ενισχυθούν η φορολογική συμμόρφωση και η είσπραξη εσόδων. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω πρωτοβουλιών επικοινωνίας και εκσυγχρονισμού των μεθόδων και των πρακτικών ελέγχου.

- Τα πληροφοριακά συστήματα της ΑΑΔΕ βελτιώνονται και προσαρμόζονται στις ανάγκες της φορολογικής νομοθεσίας.

- Η ΑΑΔΕ έχει προτείνει ένα νέο, φιλόδοξο πρόγραμμα μεταρρύθμισης, το οποίο στοχεύει στη μετατροπή της σε έναν σύγχρονο, ευέλικτο και αποδοτικό οργανισμό τα επόμενα τρία χρόνια. Το σχέδιο αυτό επικεντρώνεται σε πέντε τομείς παρέμβασης: εθελοντική συμμόρφωση, αναγκαστική συμμόρφωση, ανθρωπίνος πόρος, τεχνολογία και υποδομές.

- Ιδιαίτερα όσον αφορά την είσπραξη εσόδων, η ΑΑΔΕ προχωρά προς τη συγκέντρωση των διαδικασιών είσπραξης, μέσω της δημιουργίας περιφερειακών κέντρων είσπραξης. Επιπλέον, η μεταρρύθμιση αυτή θα υποστηρίζεται από το νέο, επί του παρόντος υπό υλοποίηση, πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης υποθέσεων, το οποίο θα υποστηρίξει την αυτοματοποίηση, τη συγκέντρωση και τη μαζική διαδικασία είσπραξης.

- Όσον αφορά το περιουσιολόγιο, η ΑΑΔΕ έχει εξασφαλίσει την απαραίτητη χρηματοδότηση για την υλοποίηση του απαιτούμενου πληροφοριακού συστήματος, το οποίο θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και των εισπράξεων εσόδων.

- Προκειμένου να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή, εισάγεται νέα τεχνική έμμεσου λογιστικού ελέγ-

χου, η οποία θα καθορίζει τα ακαθάριστα έσοδα μιας εταιρείας. Επίσης, μια προγραμματισμένη ενημέρωση των δεδομένων των τραπεζικών λογαριασμών που διατηρεί η ΑΑΔΕ για ορισμένο αριθμό φορολογουμένων, θα βοηθήσει στην εξεύρεση περιπτώσεων φοροδιαφυγής κατά τα τελευταία έτη. Επιπλέον, η ΑΑΔΕ θα εφαρμόσει ένα σχέδιο σχετικά με τη μετατόπιση κερδών (BEPS). Μέσα στα επόμενα χρόνια θα αναληφθούν δράσεις για την υιοθέτηση και αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της ηλεκτρονικής τιμολόγησης. Επιπλέον, η ΑΑΔΕ άρχισε να σχεδιάζει και να εφαρμόζει ένα ετήσιο πρόγραμμα ελέγχου για τα δύο τελευταία χρόνια, προκειμένου να καταπολεμήσει τη φοροδιαφυγή σε επαγγελματικούς τομείς με μεγάλο χάσμα μεταξύ ΦΠΑ και εισοδήματος για ολόκληρη την ελληνική επικράτεια.

- Όσον αφορά το προσωπικό, η ΑΑΔΕ βρίσκεται σε διαδικασία αύξησης του προσωπικού της, τουλάχιστον καλύπτοντας όλες τις κενές θέσεις μέσω διαδικασιών πρόσληψης και κινητικότητας μέσα στα επόμενα τρία χρόνια. Παράλληλα, υιοθετεί σύγχρονες μεθόδους επιλογής προσωπικού, εφαρμόζοντας διαδικασίες συνεχούς κατάρτισης και ετήσιας αξιολόγησης του ανθρώπινου δυναμικού. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί:

- α) στην ανάπτυξη μιας νέας διαδικασίας επιλογής προσωπικού, ώστε να επιτευχθεί επαρκής αριθμός καλά καταρτισμένων εργαζομένων, σύμφωνα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις κάθε τομέα εργασίας,
- β) στην εφαρμογή ενός σύγχρονου βαθμολογίου,
- γ) στην εφαρμογή μιας νέας προσέγγισης για τη διαχείριση της απόδοσης, που θα επικεντρώνεται στην επίτευξη κατάλληλων στόχων και δ) στη συνεχή κατάρτιση μέσω προγραμμάτων ψηφιακής μάθησης και σεμιναρίων.

1.4. Βιωσιμότητα του Χρέους

Η βιωσιμότητα του χρέους είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία μιας ολιστικής στρατηγικής ανάπτυξης. Αυτό που χρειάζονται οι ξένοι και Έλληνες επενδυτές κατά την περίοδο που θα ακολουθήσει το τερματισμό του προγράμματος, είναι ένας σαφής οδικός χάρτης ώστε να επενδύσουν σε ένα περιβάλλον μειωμένης αβεβαιότητας. Στο Eurogroup της 21ης Ιουνίου, τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης αποφάσισαν να εφαρμόσουν συγκεκριμένα, άμεσα και αυτόματα μέτρα για την ελάφρυνση του ελληνικού χρέους προκειμένου να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά του πέραν των βραχυπρόθεσμων μέτρων, τα οποία ξεκίνησαν στις αρχές του 2017 και ολοκληρώθηκαν το τέλος του ίδιου έτους. Παράλληλα, συμφωνήθηκε ότι το 2032 θα επαναξιολογηθεί η ανάγκη λήψης επιπρόσθετων μέτρων για το χρέος. Πρόκειται συνολικά για μια αποφασιστική συμφωνία, η οποία καθιστά το χρέος βιώσιμο. Η συμφωνία αυτή, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η Ελλάδα επέστρεψε επιτυχώς στις αγορές και έχει ήδη δημιουργήσει ένα ταμείο ταμειακών διαθέσιμων εν αναμονή της εξόδου από το πρόγραμμα, θα συνεισφέρει στην εμπέδωση ενός περιβάλλοντος εμπιστοσύνης και μειωμένης αβεβαιότητας.

Μέτρα για τη βελτίωση της βιωσιμότητας του χρέους της Ελλάδας

Οι αποφάσεις του Eurogroup του Μαΐου 2016 υιοθέτησαν για πρώτη φορά τον δείκτη ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών προς το ΑΕΠ (GFN) ως βασικό δείκτη απόδοσης (KPI) για την αξιολόγηση της βιωσιμότητας του ελληνικού δημοσίου χρέους τόσο από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα όσο και από το ΔΝΤ. Σύμφωνα με αυτό το κριτήριο, οι ετήσιες ακαθάριστες ανάγκες χρηματοδότησης δεν πρέπει να υπερβούν το 15% του ελληνικού ΑΕΠ βραχυπρόθεσμα και το 20% μακροπρόθεσμα.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα στη συνεδρίαση της 21ης Ιουνίου 2018 αποφάσισαν την εφαρμογή μιας δέσμης συγκεκριμένων μέτρων για την ελάφρυνση του ελληνικού χρέους, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά του. Τα βραχυπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους, τα οποία ξεκίνησαν στις αρχές του 2017 και ολοκληρώθηκαν στο τέλος του έτους, περιλάμβαναν την εξομάλυνση των προθεσμιών λήξης των δανείων του ΕΤΧΣ και τη μείωση του κινδύνου επιτοκίων τους, καθώς και την άρση του περιθωρίου του 2017 για την αποπληρωμή του χρέους του 2012.

Μια πρόσθετη δέσμη μεσοπρόθεσμων μέτρων θα εφαρμοστεί για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους αμέσως με την ολοκλήρωση του προγράμματος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν:

α) την κατάργηση του περιθωρίου επιτοκίου που σχετίζεται με τη δόση επαναγοράς του χρέους του 2ου ελληνικού προγράμματος από το 2018,

β) τη χρήση των κερδών του SMP το 2014 από τον ειδικό λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) και την αποκατάσταση της μεταβίβασης των ποσών από τα ANFA και SMP στην Ελλάδα (από το οικονομικό έτος 2017). Τα διαθέσιμα ισοδύναμα εισοδήματα θα μεταφέρονται στην Ελλάδα σε εξαμηνιαία

βάση, από το 2018 μέχρι το 2022, μέσω του ειδικού λογαριασμού του ESM και θα χρησιμοποιηθούν για να μειώσουν τις μεικτές χρηματοδοτικές ανάγκες ή για να χρηματοδοτήσουν άλλες συμφωνηθείσες επενδύσεις.

γ) την περαιτέρω αναβολή των τόκων για τα δάνεια του EFSF κατά 10 χρόνια και μια παράταση του μέγιστου μέσου όρου ωρίμανσης κατά 10 χρόνια, σύμφωνα με το επιτρεπόμενο ποσό του προγράμματος.

Τα μέτρα αυτά συνιστούν ένα ισχυρό πλαίσιο αναδιάρθρωσης χρέους που θα επιτρέψει στις αρχές της χώρας και τους παραγωγικούς φορείς να επικεντρωθούν στην εφαρμογή και υλοποίηση ενός αποτελεσματικού και ολιστικού παραγωγικού και αναπτυξιακού υποδείγματος. Το Eurogroup στο τέλος της περιόδου χάριτος για τα δάνεια του EFSF (2032), θα επαναξιολογήσει την ανάγκη λήψης επιπρόσθετων μέτρων για το χρέος, ώστε να διασφαλιστεί η τήρηση των στόχων για τις ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες της χώρας.

Τέλος, οι αποφάσεις του Eurogroup τον Ιούνιο του 2017 αναφέρουν την επιστροφή της Ελλάδας στις αγορές με τη δημιουργία ενός αποθεματικού, όπως συνέβη με τις άλλες χώρες που ολοκλήρωσαν τα προγράμματα προσαρμογής. Το συνολικό ύψος του αποθεματικού ξεπερνά τα 24 δισ. και θα καλύπτει τις χρηματοδοτικές ανάγκες της χώρας τουλάχιστον μέχρι τα μέσα του 2020.

Η δημιουργία ταμειακών αποθεμάτων θα επιτευχθεί τόσο μέσω εκταμιεύσεων του ΕΜΣ όσο και μέσω νέων εκδόσεων ομολόγων, όπως η πρόσφατη έκδοση πενταετών ομολόγων τον Αύγουστο του 2017 και η έκδοση 7ετούς ομολόγου τον Φεβρουάριο του 2018.

Όλα αυτά τα μέτρα τα οποία σωρευτικά καθιστούν το ελληνικό χρέος βιώσιμο, δρώντας συμπληρωματικά στην επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, θα μειώσουν την αβεβαιότητα, θα αυξήσουν τις επενδύσεις και θα συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην εφαρμογή της ολιστικής στρατηγικής ανάπτυξης.

2. Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η σοβαρή κρίση των τελευταίων ετών, την οποία η ελληνική οικονομία σταδιακά αφήνει πίσω της, κατέδειξε, μεταξύ άλλων, τα όρια του παραγωγικού μοντέλου που επικράτησε στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες. Είναι πλέον γνωστό ότι η κρίση των προηγούμενων ετών δεν ήταν μόνο δημοσιονομική. Η κρίση αυτή αποτέλεσε προπαντός μια κρίση του παραγωγικού μοντέλου που κυριάρχησε στην Ελλάδα για πάνω από τέσσερις δεκαετίες. Εν συντομία, ενός εσωστρεφούς μοντέλου ανάπτυξης, που βασίστηκε στην εγχώρια κατανάλωση και το φθηνό δανεισμό, το οποίο δεν επέτρεψε στην ελληνική οικονομία να παρακολουθήσει τις τεχνολογικές εξελίξεις, να προσαρμοστεί στις νέες περιβαλλοντικές απαιτήσεις και να αναβαθμίσει συνολικότερα τη θέση της στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας. Παράλληλα, το συγκεκριμένο μοντέλο συντηρούσε τις ήδη βαθιές κοινωνικές και χωρικές ανισότητες.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο κατέχει κεντρικό ρόλο στη στρατηγική ως μέσο για τη σταθερή βελτίωση της ελληνικής οικονομίας, τη δημιουργία ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας και την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλότερη προστιθέμενη αξία.

Βασικός στόχος της στρατηγικής είναι η αύξηση της απασχόλησης, προσφέροντας όχι μόνο περισ-

σότερες, αλλά και καλύτερες θέσεις εργασίας, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενσωμάτωση των ανθρώπινων πόρων -και ειδικότερα των πιο ειδικευμένων- στην οικονομία, αντιστρέφοντας την τάση μετανάστευσης και περιορίζοντας την περαιτέρω μείωση του πληθυσμού της χώρας.

Άλλα βασικά μέσα για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής είναι οι αυξανόμενες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ), σε συνδυασμό με την υλοποίηση δράσεων αντιμετώπισης της ανεργίας, όπως και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που συμβάλλουν στη βελτίωση του οικονομικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης και της επιχειρησιακής αναβάθμισης της δημόσιας διοίκησης.

Αποφασιστικοί παράγοντες για την επιτυχία της αναπτυξιακής στρατηγικής είναι η εξειδίκευση του επιχειρησιακού σχεδιασμού, ο συντονισμός και η αποτελεσματική εφαρμογή πολιτικών, καθώς και η επιδίωξη της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης όσον αφορά τους κεντρικούς στόχους της, ιδιαίτερα στην τρέχουσα συγκυρία, κατά την οποία οποιαδήποτε προσπάθεια αλλαγής του μοντέλου ανάπτυξης καθιστά επιτακτική τη δημιουργία νέων συγκριτικών πλεονεκτημάτων για την ελληνική οικονομία.

2.1. Δημιουργία Περισσότερων και Καλύτερων Θέσεων Εργασίας

Οι θεσμοί της αγοράς εργασίας, τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια της κρίσης, δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθούν στις αλλαγές της αγοράς εργασίας, ούτε να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα αυξανόμενα ποσοστά ανεργίας και φτώχειας. Οι υφιστάμενες πολιτικές για την αγορά εργασίας έχουν φτάσει στα όριά τους. Κύριες προτεραιότητες για το σχεδιασμό των θεσμών της αγοράς εργασίας του αύριο είναι η εξάλειψη της αδήλωτης εργασίας, η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, η προώθηση αποτελεσματικού κοινωνικού διαλόγου και η προστασία των ανέργων. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, θα συνεχιστούν οι προσπάθειες μείωσης της αδήλωτης και της επισφαλούς εργασίας. Επίσης, λόγω των βελτιωμένων συνθηκών τόσο της ελληνικής οικονομίας, συνολικότερα, όσο και της αγοράς εργασίας, ειδικότερα, οι συνθήκες είναι κατάλληλες για μια προσεκτική εξέταση της αύξησης του κατώτατου μισθού. Το νέο επίπεδο του κατώτατου μισθού θα καθορισθεί μέσω εκτίμησης του συνόλου των επιπτώσεων, σύμφωνα με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο. Όσον αφορά τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, θα αποκατασταθούν οι αρχές της επεκτασιμότητας και της ευνοϊκότερης ρύθμισης. Τέλος, οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης θα ενισχυθούν, ώστε να είναι πιο αποτελεσματική η επιστροφή των ανέργων στην εργασία.

Κατά τη διάρκεια της ύφεσης, η εσωτερική υποτίμηση μέσω της μείωσης του κόστους εργασίας, προκρίθηκε ως το κύριο μέσο για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης. Ως αποτέλεσμα, οι πραγματικοί ετήσιοι μισθοί μειώθηκαν κατά 18% και η μερική απασχόληση αυξήθηκε κατά 28%. Ωστόσο, οι εν λόγω πολιτικές δεν κατόρθωσαν να περιορίσουν αποτελεσματικά τη συνεχώς αυξανόμενη ανεργία, η οποία προσέγγισε το 27% συνολικά και ξεπέρασε το 50% στους νέους. Ταυτόχρονα, η ποιότητα των θέσεων εργασίας υπέστη κατακόρυφη επιδείνωση, με την Ελλάδα να καταλαμβάνει το 2015 μία από τις χαμηλότερες θέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Τέλος, τμήμα του εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού μετανάστευσε στο εξωτερικό, θέτοντας σε κίνδυνο τις οικονομικές προοπτικές της χώρας.

Παράλληλα, δεν τίθεται αμφιβολία ότι η κοινωνική συνοχή και η κοινωνική ένταξη αποτελούν προϋπόθεση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Για το συγκεκριμένο λόγο, τα τρία τελευταία χρόνια υιοθετήθηκαν πολιτικές για την άμβλυση της εισοδηματικής ανισότητας ώστε να αντιστραφεί ο αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης και να ενισχυθεί το δίκτυο κοινωνικής προστασίας, τόσο για τους εργαζόμενους όσο και για τους ανέργους. Παράλληλα, η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη απαιτεί την ύπαρξη μιας δίκαιης και εύρυθμης αγοράς εργασίας, η οποία μπορεί να δημιουργεί περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, καθώς και να ενισχύει την ευημερία των συμμετεχόντων.

Ο σχεδιασμός της αγοράς εργασίας του αύριο θα πρέπει να αποφασιστεί βάσει μιας ολιστικής προσέγγισης. Συνεπώς, κύριες προτεραιότητες αυτού του σχεδιασμού είναι η καταπολέμηση της ανεργίας μέσω της δημιουργίας ποιοτικών και καλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας, η εξάλειψη της αδήλωτης εργασίας, η προώθηση του αποτελεσματικού κοινωνικού διαλόγου και η προστασία των ανέργων.

Καταπολέμηση της άτυπης εργασίας και της αβεβαιότητας

Η αδήλωτη εργασία συνδέεται με θέσεις εργασίας χαμηλότερης ποιότητας και με τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων, γεγονός που την καθιστά επιζήμια για την ίδια την ανάπτυξη. Παράλληλα, οι αδήλωτες θέσεις εργασίας χαρακτηρίζονται από χειρότερες εργασιακές συνθήκες, χαμηλότερες απαιτήσεις σε θέματα υγείας και ασφάλειας, χαμηλότερα εισοδήματα και απουσία κοινωνικής ασφάλισης.

Σημειώνεται ότι η αδήλωτη εργασία μειώθηκε στο 10% περίπου σε τομείς υψηλού κινδύνου από 30% το 2013. Η ουσιαστική αυτή μείωση επιτεύχθηκε με την εισαγωγή νέων κανόνων και με μια σημαντική αναβάθμιση των πληροφοριακών συστημάτων του Υπουργείου Εργασίας. Επιπλέον, από τον Ιανουάριο του 2017, ξεκίνησε η εφαρμογή ενός τριετούς σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας. Το σχέδιο αυτό προβλέπει ένα ισορροπημένο ρυθμιστικό πλαίσιο πολιτικών που περιλαμβάνει προληπτικά και διορθωτικά μέτρα για τη διευκόλυνση της μετάβασης των εργαζομένων σε άτυπη απασχόληση στην επίσημη οικονομία. Ορισμένες από τις εμβληματικές δράσεις που περιλαμβάνονται είναι η δημιουργία ενός συνόλου κανόνων για την καταπολέμηση της ψευδούς αυτοαπασχόλησης, καθώς και η επέκταση των επιθεώρησεων του ΣΕΠΕ στον αγροτικό τομέα. Η αναβάθμιση των πληροφοριακών συστημάτων του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ), περιλαμβάνει την ανάπτυξη διαλειτουργικότητας και τη διαρκή αναβάθμιση των κανόνων ανάλυσης κινδύνου. Αυτό το νέο σύνολο κανόνων και διαδικασιών αποσκοπεί στη βελτίωση της σχέσης μεταξύ του ΣΕΠΕ και των πολιτών. Η Επιθεώρηση Εργασίας δε θα έχει πλέον ένα απλώς τιμωρητικό χαρακτήρα, αλλά θα συμβάλει ουσιαστικά στη δημιουργία επίσημων θέσεων εργα-

σίας. Κεντρικός στρατηγικός στόχος είναι οι δράσεις αυτές να συμβάλουν στη μείωση της αδήλωτης εργασίας στο 5% έως το 2021.

Η επέκταση των επίσημων θέσεων συνδέεται και με τη συνολικότερη βελτίωση της ποιότητας της εργασίας. Οι ποιοτικές θέσεις εργασίας συνεισφέρουν στην καταπολέμηση των εισοδηματικών ανισοτήτων και στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, βελτιώνοντας παράλληλα και την κοινωνική ασφάλιση. Ο Ν. 4488/2017 αποτέλεσε ένα πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, καθώς περιλαμβάνει διατάξεις που προστατεύουν τους εργαζόμενους από την αδήλωτη, υποδηλωμένη ή απλήρωτη εργασία και θέτει αυστηρούς κανόνες για το χρόνο εργασίας και την καταβολή μισθών. Επόμενο βήμα είναι η εφαρμογή θεσμικών μεταρρυθμίσεων για την επέκταση του ποσοστού των επίσημων θέσεων εργασίας, όπως η εισαγωγή της νέας δομής αρχιτεκτονικής του προστίμου για την αδήλωτη εργασία. Παράλληλα, αναπτύχθηκε ένα πρόγραμμα υποστήριξης των εγκλωβισμένων εργαζομένων και εργαζομένων σε φθίνοντες κλάδους, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων. Το πρόγραμμα έχει ως στόχο να διευκολύνει την προσαρμογή των εργαζομένων στο παραγωγικό μοντέλο της χώρας.

Οι προαναφερθείσες πολιτικές δε θα προωθούν μόνο τη δίκαιη και βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά θα συμβάλουν ουσιαστικά στη δημιουργία ενός λειτουργικού και βιώσιμου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης

Καθορισμός κατώτατου μισθού

Οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα έχουν βιώσει μεγάλες μειώσεις στα εισοδήματά τους, ως αποτέλεσμα και της μείωσης του κατώτατου μισθού το 2012. Αυτή η πολιτική έχει πλέον φθάσει στα όριά της. Οι δευτερογενείς επιπτώσεις αυτής της πολιτικής στην κατανομή των αποδοχών -αύξηση του ποσοστού των χαμηλών αμοιβών από 13% σε 18%, αύξηση του μεριδίου των εργαζομένων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας από 18,7% σε 21,2% % και των εργαζομένων που υφίστανται σοβαρή υλική στέρση από 7,7% έως 14,6%-πρέπει, επίσης, να αντιμετωπιστούν. Αποτέλεσμα της αλλαγής πολιτικής θα είναι η ενθάρρυνση του εργατικού δυναμικού, περιορίζοντας τη μετανάστευση νέων και μορφωμένων Ελλήνων και Ελληνίδων σε άλλες χώρες της ΕΕ.

Το επίπεδο του κατώτατου μισθού μπορεί να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό μέσο πολιτικής για την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση των μακροπρόθεσμων προοπτικών της οικονομίας. Το ισχύον πλαίσιο καθορισμού του κατώτατου μισθού δίνει κεντρικό ρόλο στους κοινωνικούς εταίρους και αποφασιστικό ρόλο στο κράτος. Λόγω των συνεχώς βελτιωμένων συνθηκών της ελληνικής οικονομίας και

της εγχώριας αγοράς εργασίας, η προσεκτική εξέταση της αύξησης του επιπέδου του κατώτατου μισθού φαίνεται επίκαιρη. Το νέο επίπεδο του κατώτατου μισθού θα καθοριστεί μέσω του πρόσφατα βελτιωμένου συστήματος, το οποίο προβλέπει μια ολοκληρωμένη εκτίμηση των επιπτώσεων του μέτρου, ώστε να προβλεφθούν οι αντιδράσεις της αγοράς εργασίας και οι επιπτώσεις που θα έχει στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Αυτή η εκτίμηση επιπτώσεων θα διεξαχθεί από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, μετά από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και τους αρμόδιους φορείς υλοποίησης. Οι αλλαγές στο επίπεδο του κατώτατου μισθού θα λάβουν υπόψη τις εξελίξεις στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα, καθώς και το ποσοστό της ανεργίας, το ποσοστό της ανεργίας των νέων και τα ισχύοντα μισθολογικά επίπεδα.

Συλλογικές Διαπραγματεύσεις

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, δύο θεμελιώδεις αρχές των συλλογικών διαπραγματεύσεων θα αποκατασταθούν: η αρχή της επεκτασιμότητας και η αρχή της ευνοϊκότερης ρύθμισης. Η επαναφορά αυτών των αρχών, σε συνδυασμό με τις πρόσφατες Εθνικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (ΕΓΣΕΕ), οι οποίες περιλαμβάνουν και μη μισθολογικά στοιχεία (π.χ. ζητήματα υγείας και ασφάλειας, αδήλωτης εργασίας, επαγγελματικής κατάρτισης), θα ενισχύσει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του κοινωνικού διαλόγου.

Οι δύο αυτές συμπληρωματικές και αλληλεξαρτώμενες αρχές θα αποφέρουν θετικά αποτελέσματα τόσο για τους εργαζόμενους όσο και τους εργοδότες. Πρώτον, η αποκατάσταση αυτών των αρχών θα δημιουργήσει συνθήκες ισορροπίας στις εργασιακές σχέσεις που είχαν διαταραχθεί από τις πολιτικές των προηγούμενων ετών. Δεύτερον, θα προωθήσει τον κοινωνικό διάλογο και θα δώσει κίνητρα στις επιχειρήσεις και στους εργαζόμενους για να συμμετάσχουν στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Τρίτον, θα ενοποιησει τους κανόνες και θα προωθήσει τον υγιή ανταγωνισμό σε όλους τους κλάδους. Τέλος, θα συμβάλει στη μείωση των εισοδηματικών ανισοτήτων και στη δικαιότερη κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Αυτά τα θετικά αποτελέσματα θα ενθαρρύνουν την οικονομική ανάπτυξη και τελικά θα επιτρέψουν τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Οι πρόσφατες αλλαγές στη διαδικασία διαμεσολάβησης και διαιτησίας, καθώς και οι αλλαγές στο Δ.Σ. του ΟΜΕΔ, ενίσχυσαν την ανεξαρτησία του θεσμού και των διαδικασιών κοινωνικού διαλόγου. Παράλληλα, από εμπειρικά στοιχεία προκύπτει ότι τα εργατικά σωματεία δεν έκαναν ουσιαστική χρήση των πρόσφατα τροποποιημένων διαδικασιών. Λαμβάνοντας υπό-

ψη ότι το σύστημα διαιτησίας αναθεωρήθηκε πρόσφατα, εκπονείται νομική μελέτη που αφορά το ρόλο της διαιτησίας στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Τα συμπεράσματα της μελέτης θα συζητηθούν με τους κοινωνικούς εταίρους, στοχεύοντας πάντα στην ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου και στην προώθηση της συλλογικής αυτονομίας.

Διευκολύνοντας την επιστροφή στην εργασία

Η προστασία των ανέργων και η επανένταξή τους στην παραγωγική εργασία, αποτελούν εξίσου σημαντική προτεραιότητα με την προστασία των δικαιωμάτων και την ικανοποίηση των αναγκών των εργαζομένων. Η ανεργία το 2013 έφθασε στο ανώτατο επίπεδο του 27,8%. Μολονότι έχει πλέον μειωθεί στο 20%, η εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών για την αντιμετώπιση των υψηλών επιπέδων μακροχρόνιας ανεργίας και ανεργίας των νέων είναι απαραίτητη. Η μη έγκαιρη υποστήριξη σε αυτές τις ομάδες, που αποτελούν από τα πιο ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού, συνεπάγεται αυξημένο κίνδυνο κοινωνικής περιθωριοποίησης.

Επανασχεδιασμός του επιδόματος ανεργίας

Το επίδομα ανεργίας πρέπει να επανασχεδιαστεί λαμβάνοντας υπόψη τους δείκτες φτώχειας και το επίπεδο του κατώτατου μισθού. Η αξιολόγηση του τρέχοντος συστήματος και οι προτάσεις για τη νέα αρχιτεκτονική του θα εκπονηθούν από μια επιτροπή αποτελούμενη από το Υπουργείο Εργασίας, τον ΟΑΕΔ τους κοινωνικούς εταίρους και επιστήμονες ειδικούς σε θέματα της αγοράς εργασίας.

Μηχανισμός διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας

Η πρόσφατη δημιουργία του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας αποτελεί μια ουσιαστική μεταρρύθμιση, που επιτρέπει στους φορείς χάραξης πολιτικής να εξετάζουν τα χαρακτηριστικά των ανέργων καθώς και τις τάσεις της αγοράς εργασίας σε κλαδικό και περιφερειακό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, επόμενα βήματα αποτελούν η αναβάθμιση του πληροφοριακού συστήματος, ώστε να επιτρέπεται η πρόγνωση σε πραγματικό χρόνο των ελλείψεων και των τάσεων της αγοράς εργασίας, καθώς και η αξιολόγηση των μελλοντικών αναγκών. Τα αποτελέσματα του μηχανισμού διάγνωσης θα χρησιμοποιηθούν για το σχεδιασμό Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης (ΕΠΑ) σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Τα νέα προγράμματα κοινωφελούς εργασίας θα επικεντρωθούν σε συγκεκριμένους τομείς με σημαντικό κοινωνικοοικονομικό αποτύπωμα. Ένα παράδειγμα των νέων αυτών ενεργητικών πολιτικών

απασχόλησης είναι το πρόγραμμα πυροπροστασίας που θα εφαρμοστεί το Μάιο του 2018.

Ριζική αναδιοργάνωση του ΟΑΕΔ

Η αναδιοργάνωση του ΟΑΕΔ είναι μια ακόμη σημαντική δράση που τέθηκε σε εφαρμογή τα τελευταία έτη με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Οι δράσεις της διαδικασίας αναδιοργάνωσης που βρίσκονται σε εξέλιξη, περιλαμβάνουν το στρατηγικό σχεδιασμό, την απλοποίηση και αυτοματοποίηση των βασικών διεργασιών, τη διαχείριση και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, το σχεδιασμό της εταιρικής επικοινωνίας και την ανάπτυξη ψηφιακής στρατηγικής. Η καθιέρωση ενός αναβαθμισμένου συστήματος δημόσιας διοίκησης, το οποίο θα εστιάζει στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, αποτελεί τη ραχοκοκαλιά αυτής της νέας προσέγγισης στη διοίκηση του ΟΑΕΔ.

Για μια νέα προσέγγιση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης

Μια θεσμική μεταρρύθμιση στη λειτουργία των ΕΠΑ βρίσκεται σε εξέλιξη με στόχο τη μετάβαση σε ένα ανοικτό πλαίσιο ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης. Η μεταρρύθμιση επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζονται τα προγράμματα και σε σημαντικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο υλοποιούνται. Το νέο πλαίσιο μετατρέπει την ad hoc διαχείριση των ΕΠΑ σε μια πιο συστηματική προσέγγιση. Συγκεκριμένα, το νέο μοντέλο περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Στροφή προς ένα νέο μοντέλο υλοποίησης των πολιτικών εργασίας που προσφέρει επιλογές προγραμμάτων στους ανέργους σε συνεχή βάση.
- Ενίσχυση της συμβουλευτικής προς τους ανέργους, η οποία περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός Ατομικού Σχεδίου Δράσης με στόχο την υποστήριξη, την αξιολόγηση και την κατεύθυνση του ανέργου στην κατάλληλη επιλογή.
- Ενισχυμένα πληροφοριακά συστήματα, τα οποία βελτιώνουν τον προγραμματισμό, την εποπτεία και την παρακολούθηση και αξιοποιούν καλύτερα τις πληροφορίες από την αγορά εργασίας ώστε να τροφοδοτούν τόσο το σχεδιασμό όσο και την υλοποίηση ΕΠΑ.

Ένα πιλοτικό πρόγραμμα βασισμένο στη λογική ανοικτού πλαισίου θα ενεργοποιηθεί τους επόμενους μήνες.

Ανθρώπινο κεφάλαιο και δεξιότητες

Η άμεση ενεργοποίηση των μακροχρόνια ανέργων αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Λαμβάνοντας υπόψη την «Ατζέντα για

τις Νέες Δεξιότητες στην Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ένα σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου θα αρχίσει να εφαρμόζεται έως τον Ιούνιο του 2018. Οι στόχοι και οι βασικές αρχές της οργάνωσης του νέου συστήματος περιλαμβάνουν:

- Τη σύνδεση των προγραμμάτων κατάρτισης με τις αναπτυξιακές δυνατότητες της χώρας μέσω του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας.
- Την εξέταση της δυνατότητας αύξησης του αριθμού των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που εμπλέκονται, πχ. περιλαμβάνοντας φορείς όπως τα πανεπιστήμια.

- Τη διασφάλιση της ποιότητας του συστήματος σε όλα τα επίπεδα: εκπαιδευτές, προγράμματα σπουδών, εκπαιδευτικό υλικό, υποδομές, διαδικασίες αξιολόγησης και πιστοποίησης.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το σύστημα κατάρτισης θα αναθεωρηθεί. Το αναβαθμισμένο σύστημα θα κατευθυνθεί από τα οριζόντια προγράμματα κατάρτισης, προς προγράμματα που βασίζονται στις ατομικές ανάγκες του ωφελούμενου. Ταυτόχρονα, θα εισαχθεί πρωτόκολλο ποιότητας για τα όλα τα προγράμματα.

2.2. Βελτίωση της Παραγωγικότητας

2.2.1. Υποστηρίζοντας τους βασικούς τομείς

Η κυβέρνηση έχει εντοπίσει τους βασικούς τομείς που επιδιώκει να αναπτύξει: τις μεταφορές και την εφοδιαστική αλυσίδα, την ενέργεια, τα αγρο-διατροφικά προϊόντα, τη μεταποίηση, τη ναυτιλία, την φαρμακευτική βιομηχανία, την υγεία και την περιβαλλοντική οικονομία, τον τουρισμό και τον πολιτισμό. Η χώρα χρειάζεται μία επενδυτική έκρηξη που θα στραφεί σε περιβαλλοντικά βιώσιμες, ανταγωνιστικές και κοινωνικά δίκαιες οικονομικές δραστηριότητες. Οι στόχοι αυτής της στρατηγικής είναι η αύξηση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, η επιτάχυνση της τεχνολογικής αναβάθμισης των επιχειρήσεων, η αύξηση της προστιθέμενης αξίας αγαθών και υπηρεσιών και η στήριξη των ΜμΕ με στόχο την ανάπτυξη και ενσωμάτωσή τους σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Στο πλαίσιο της στρατηγικής, αναπτύσσονται για όλους τους τομείς προτεραιότητας στρατηγικές και πολιτικές που ευνοούν τα παραπάνω.

Πρόκειται για σημαντικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας στους οποίους η χώρα διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα. Η ψηφιοποίηση και η ευρεία χρήση της καινοτομίας και των ψηφιακών τεχνολογιών στο σύνολο της οικονομίας, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού της χώρας, θα αυξήσουν τις δυνατότητες και τις προοπτικές αυτών των τομέων προτεραιότητας.

Η κατανομή και η φύση των επενδύσεων πριν από την κρίση, παρά τα σχετικά υψηλά επίπεδά τους, ήταν εξαιρετικά αναποτελεσματική. Περίπου το 50% των επενδύσεων αφορούσε την κατασκευή κατοικιών και μη εμπορεύσιμους τομείς της οικονομίας.

Ο διαρθρωτικός μετασχηματισμός της ελληνικής οικονομίας είναι κρίσιμος. Η χώρα έχει ανάγκη μία επενδυτική έκρηξη που θα στραφεί σε οικολογικά βιώσιμες, ανταγωνιστικές και κοινωνικά δίκαιες οικονομικές δραστηριότητες, ενσωματώνοντας τις σχετικές επιδιώξεις των ΣΒΑ (Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης).

Οι στόχοι της στρατηγικής είναι:

- Η αύξηση της εξωστρέφειας της οικονομίας, διευκολύνοντας προτεραιότητα σε εμπορεύσιμους τομείς με τη δυνατότητα διεξόδου στις διεθνείς αγορές.
- Η επιτάχυνση του τεχνολογικού περιεχομένου και των γνώσεων των επιχειρήσεων, ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της 4ης βιομηχανικής επανάστασης.
- Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας αγαθών και υπηρεσιών.
- Η υποστήριξη των ΜμΕ για την ανάπτυξή τους, μεταξύ άλλων μέσω εταιρικών συμπράξεων, συγχωνεύσεων και ενσωμάτωσής τους σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας.

Η διεξοδική ανάλυση των επιμέρους τομέων δεν εμπίπτει στο πεδίο του παρόντος κειμένου. Ωστόσο, αναφερόμαστε σε ενδεικτικές πρωτοβουλίες για την υποστήριξη των επιχειρήσεων, βασισμένες στην τρέχουσα επενδυτική στρατηγική της χώρας. Έχουν εκπονηθεί στρατηγικές ενίσχυσης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας, βάσει τομεακών αναλύσεων οι συστάσεις των οποίων τελούν ήδη υπό εφαρμογή.

2.2.1.1. Προώθηση διασυνδέσεων

Η συνεργασία, η δικτύωση και η διασύνδεση αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την υποστήριξη της βιώσιμης, καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας. Οι άυλες παραγωγικές δυνάμεις όπως η συνεργασιμότητα και η διασυνδεσιμότητα συμβάλλουν στην άρση της αποσπασματικότητας, του κατακερματισμού και των ανισοτήτων της ανάπτυξης. Οι δυνάμεις αυτές επιτρέπουν τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας, την αξιοποίηση της συμπληρωματικότητας, την επιτάχυνση της καινοτομίας, τη βελτιωμένη πρόσβαση στις αγορές καθώς και την αναβαθμισμένη συμμετοχή σε διεθνείς αλυσίδες αξίας. Η κυβέρνηση εργάζεται συστηματικά για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού οικοσυστήματος για τη συνεργασία και τη διασύνδεση. Σε αυτό το στόχο αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, πρωτοβουλίες όπως το Φόρουμ Αγροδιατροφής – Μεταποίησης – Τουρισμού, το Σχέδιο Δράσης για την φαρμακευτική βιομηχανία και το Φόρουμ Βιομηχανίας.

Δημόσια και ιδιωτική συνεργασία: Πρωτοβουλία του Φόρουμ Βιομηχανίας

Το 2016, το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, ίδρυσε το «Συντονιστικό Συμβούλιο Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής Πολιτικής - Φόρουμ Βιομηχανίας», το οποίο λειτουργεί υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας του Υπουργείου.

Στόχος του Φόρουμ Βιομηχανίας είναι ο συντονισμός των οικονομικών, κοινωνικών και παραγωγικών εταίρων της χώρας που σχετίζονται με τη βιομηχανική πολιτική. Διαθέτει έναν βασικό υποστηρικτικό και συμβουλευτικό ρόλο για την προετοιμασία, διαμόρφωση και υποβολή προτάσεων πολιτικής και θέσεων προς το κράτος, με σκοπό τη συμμετοχή στην ανάκαμψη και ανάπτυξη των μεταποιητικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Το Φόρουμ πρότεινε πολιτικές για τη βελτίωση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, τον εξορθολογισμό των δημόσιων δαπανών για αναπτυξιακά έργα, την εφαρμογή σύγχρονων πρακτικών και μεθόδων σε θέματα που σχετίζονται με την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα, τη συνεργασία και τη διεθνοποίηση των επιχειρήσεων, καθώς και με εναλλακτικά χρηματοδοτικά μέσα. Στις προτάσεις του έχει, επίσης, ενσωματώσει τις ευρωπαϊκές πολιτικές, πρωτοβουλίες και δράσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας και των ΜμΕ, καθώς και για τη χρήση ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών μηχανισμών όπως το COSME, το HORIZON 2020 και των προγραμμάτων της ΕΤεπ, του ΕΤΕ, της ΕΤΑΑ και του ΕΤΣΕ.

Τον Απρίλιο του 2016, τα συμπεράσματα του Φόρουμ και οι προτάσεις βιομηχανικής πολιτικής υποβλήθηκαν προς έγκριση στο Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥΣΟΙΠ). Οι προτάσεις των ομάδων εργασίας του Φόρουμ έχουν αξιοποιηθεί σε σημαντικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις και πρωτοβουλίες.

Από τις προτάσεις του Φόρουμ έχουν υλοποιηθεί δύο εμβληματικές δράσεις: το Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη της εγχώριας φαρμακευτικής βιομηχανίας

και το διατομεακό σχέδιο για τα αγροδιατροφικά προϊόντα, τη βιομηχανία και τον τουρισμό.

Τομεακό σχέδιο δράσης: Φαρμακευτική Βιομηχανία

Σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμφωνήθηκε ένα σχέδιο δράσης, το οποίο αναλύεται σε έξι άξονες. Το σχέδιο αυτό, το οποίο ολοκληρώθηκε το Σεπτέμβριο του 2016, αποτελεί το βασικό πλαίσιο αναφοράς για την αποτελεσματική εφαρμογή πολιτικών που αποσκοπούν στην ανάπτυξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας φαρμακευτικής βιομηχανίας. Επιδιώκει να αντιμετωπίσει τα υφιστάμενα προβλήματα αλλά και να αναδείξει τις ευκαιρίες του κλάδου.

Οι δράσεις που έχουν υλοποιηθεί αφορούν τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων στον τομέα των κλινικών μελετών, τη δημιουργία ενός κλαδικού Κέντρου Καινοτομίας για την υποστήριξη της έρευνας και της καινοτομίας, την ανάδειξη των ευκαιριών συνεργασίας με ερευνητικά ιδρύματα ή την προώθηση καινοτόμων φαρμακευτικών προϊόντων και φυτικών φαρμάκων.

Τομεακοί δεσμοί: Σύνδεση της αγροτικής βιομηχανίας, της βιομηχανίας και του τουρισμού

Οι τομείς της γεωργίας, της βιομηχανίας τροφίμων, του τουρισμού και του πολιτισμού αποτελούν δραστηριότητες με ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα. Τα ελληνικά προϊόντα παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία και υψηλή ποιότητα ενώ ο τουρισμός στηρίζεται στη φυσική ομορφιά, το περιβάλλον και τον πολιτισμικό πλούτο των ελληνικών περιοχών. Η κυβέρνηση στοχεύει στην αύξηση των συνεργασιών τόσο μεταξύ αυτών των δραστηριοτήτων όσο και με άλλους σημαντικούς τομείς, όπως η οικοδομική δραστηριότητα ή ο ιατρικός τουρισμός.

Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργήθηκε το Σεπτέμβριο του 2016, το «Φόρουμ Αγροδιατροφής-Βιομηχανίας-Τουρισμού», ως εργαλείο υποστήριξης στη διατύπωση και υποβολή προτάσεων που συνδέουν τον τουρισμό με τη γεωργία και τη μεταποίηση.

Τον Ιανουάριο του 2017, οι ομάδες εργασίας υπέβαλαν την εκτίμησή τους για την τρέχουσα κατάστα-

ση, προτεραιοποιώντας τις ανάγκες των επιχειρήσεων. Τον Ιανουάριο του 2018, ακολούθησε η υποβολή σχεδίου δράσης, το οποίο περιλαμβάνει προτάσεις για μια σειρά θεσμικών, διοικητικών και οργανωτικών ενεργειών. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει πρόταση σχετικά με τη δημιουργία κεντρικής δομής -ενός νομικού φορέα ιδιωτικού δικαίου- με αρμοδιότητα την επίβλεψη της εφαρμογής του σχεδίου.

2.2.1.2. Αγροδιατροφικός τομέας

Η ελληνική κυβέρνηση προβλέπει ότι ο αγροδιατροφικός τομέας θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο νέο μοντέλο ανάπτυξης. Το όραμά μας είναι ο αγροδιατροφικός τομέας να αναπτυχθεί ώστε να συνεισφέρει στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα υπό συνθήκες: α) αειφόρου παραγωγής υγιεινών και ασφαλών τροφίμων, β) αύξησης των ευκαιριών απασχόλησης και γ) μείωσης των οικονομικών, κοινωνικών και χωρικών ανισοτήτων. Για να εκπληρωθεί το όραμα αυτό, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν προκλήσεις που συνδέονται τόσο με διαρθρωτικά ζητήματα του γεωργικού τομέα, όσο και με την ικανότητα ανταπόκρισης στις αλλαγές και ευκαιρίες από την πλευρά της ζήτησης αγροδιατροφικών προϊόντων. Το εθνικό στρατηγικό σχέδιο για τον αγροδιατροφικό τομέα έχει συνεπώς εκπονηθεί με βάση τους δύο αυτούς άξονες. Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει τη στρατηγική χαρτογράφηση των επιχειρησιακών στόχων, βάσει των οποίων θα συνεχιστεί η επιτυχής απορρόφηση οικονομικών πόρων που ξεκίνησε τα προηγούμενα χρόνια.

Η στρατηγική αυτή στοχεύει στην αξιοποίηση των ανεκμετάλλετων συγκριτικών πλεονεκτημάτων και δυνατοτήτων του ελληνικού αγρό-διατροφικού τομέα. Για να αναπτυχθεί, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ωστόσο δύο κρίσιμες προκλήσεις. Η πρώτη πρόκληση είναι διαρθρωτική και αφορά το επικαιροποιημένο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΦΦ) και τον προϋπολογισμό της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), καθώς και τις προτεινόμενες αλλαγές πολιτικής στην ΚΑΠ μετά το 2020. Αυτές οι εξελίξεις εισάγουν, μεταξύ άλλων, ένα νέο μοντέλο παράδοσης στο πλαίσιο ενός εθνικού στρατηγικού σχεδίου που θα εγκρίνει η Ε.Ε και το οποίο θα συνδέει στόχους με αποτελέσματα και χρηματοδότηση.

Η δεύτερη πρόκληση σχετίζεται με τις διεθνώς αναγνωρισμένες αυξητικές τάσεις της ζήτησης αγροτικών προϊόντων τόσο στην Ε.Ε. όσο και στις διεθνείς αγορές. Αντίστοιχα υψηλή αναμένεται να είναι και η αύξηση της ζήτησης σε προϊόντα ποιότητας, ασφάλειας, με τοπική ταυτότητα αλλά και με καλλιεργητικές πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον, προϊόντα ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ), γεωγραφικής ένδειξης (ΠΓΕ), βιολογικά προϊόντα.

Η πρώτη πρόκληση απαιτεί αυστηρό σχεδιασμό, στοχευμένες πολιτικές και βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων της Κ.Α.Π. Η δεύτερη απαιτεί αποτελεσματική προετοιμασία για την ενισχυμένη και ανταγωνιστική παρουσία των προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

Στρατηγικοί στόχοι και λειτουργικές προτεραιότητες

Αυτό το όραμα βασίζεται σε δύο αλληλοσυμπληρούμενους στρατηγικούς στόχους:

- Τη βελτίωση, με όρους αποδοτικότητας, του μοντέλου μαζικής παραγωγής ομοειδών αγροτικών προϊόντων (commodities), το οποίο χαρακτηρίζεται από χαμηλές τιμές και υψηλό ανταγωνισμό (και στο οποίο οι όροι ανταγωνισμού είναι άνισοι για τους Έλληνες αγρότες λόγω των διαρθρωτικών αδυναμιών του ελληνικού αγροτικού τομέα).

- Τη σταδιακή ανάπτυξη ενός μοντέλου παραγωγής προϊόντων ποιότητας και ταυτότητας, των οποίων οι τιμές θα είναι υψηλότερες και οι όροι του ανταγωνισμού ευνοϊκότεροι για την εγχώρια αγροτική παραγωγή. Με αυτό συνδέεται και μια πιο συστηματική συνάρθρωση με τη βιομηχανία, τον τουρισμό και τους λοιπούς κλάδους που σχετίζονται με το αγροδιατροφικό σύστημα και με την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου.

Για την εφαρμογή αυτών των στρατηγικών στόχων, η ελληνική κυβέρνηση κινητοποιεί το θεσμικό και δημοσιονομικό πλαίσιο της Ε.Ε. για την περίοδο σχεδιασμού 2014-2020 ταυτόχρονα με το αντίστοιχο πλαίσιο της χώρας: Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης για τη Στρατηγική Ανάπτυξης 2014-2020, ΚΑΠ, Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και Αναπτυξιακό Νόμο.

Εκτιμάται ότι η αποτελεσματικότητα των παραπάνω θα ενισχυθεί περαιτέρω από την ανάπτυξη, μέσα στο 2018, των χρηματοδοτικών εργαλείων που προ-

τείνονται από την εκπονηθείσα μελέτη της ΕΤΕπ. Για το σκοπό αυτό, θα αξιοποιηθεί ένα ποσοστό των πόρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Με βάση τον εθνικό φάκελο της ΚΑΠ (Πυλώνας Ι) και το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) (Πυλώνας ΙΙ) περίπου 19,5 δισ. ευρώ (14,9 από τα οποία είναι άμεσες ενισχύσεις), θα διατεθούν για την ελληνική αγροτική οικονομία. Ειδικά όσον αφορά το ΠΑΑ, με βάση το περιεχόμενό του και τους διαθέσιμους πόρους ύψους 7 δισ. ευρώ συνολικά (5,8 δισ. ευρώ δημόσια δαπάνη μέχρι το 2020, από τα οποία τα 4,7 δισ. ευρώ κοινοτική συμμετοχή και εκτίμηση για ιδιωτική συμμετοχή 1,2 δισ. ευρώ), το πρόγραμμα συνιστά ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την υλοποίηση των απαιτούμενων και ώριμων διαρθρωτικών αλλαγών/προσαρμογών της ελληνικής γεωργίας στις νέες συνθήκες, συμβάλλοντας στο σταδιακό μετασχηματισμό του γεωργικού παραγωγικού μοντέλου και των αγροτικών περιοχών συνολικότερα.

Αυτοί οι στρατηγικοί στόχοι είναι δομημένοι γύρω από τις ακόλουθες πέντε επιχειρησιακές προτεραιότητες:

- **Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του πρωτογενούς τομέα** με μέτρα πολιτικής που αφενός στηρίζουν ομάδες παραγωγών και συνεταιρισμούς, συνεισφέρουν στον εκσυγχρονισμό των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και στη μείωση του κόστους παραγωγής και αφετέρου συμβάλλουν στη δημιουργία δημόσιων υποδομών στην ύπαιθρο και υποστηρικτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών. Στόχος είναι η αγροτική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και η μεταφορά τεχνογνωσίας και καινοτομίας για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας του τομέα.

- **Ενίσχυση της αλυσίδας αξίας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων** με μέτρα πολιτικής που θα ενισχύσουν την παραγόμενη προστιθέμενη αξία μέσα από τη μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, την πιστοποίηση της ποιότητας και της ασφάλειάς τους, καθώς και την εξωστρέφεια. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικής εξωστρέφειας απαιτεί τη μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και την αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

- **Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας** με μέτρα υποστήριξης της δημογραφικής ανανέωσης του αγροτικού πληθυσμού, της επιχειρηματικότητας των νέων αγροτών, καθώς και της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

- **Προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, βελτίωση της διαχείρισης των υδατικών πόρων και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή** με στοχευμένα μέτρα γεωργοπεριβαλλοντικής πολιτικής που θα συνεισφέρουν παράλληλα στην ποιότητα και στην προστιθέμενη αξία των προϊόντων.

- **Ενίσχυση του κοινωνικού ιστού των αγροτικών περιοχών** με τοπικά αναπτυξιακά μέτρα μέσω δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων που στοχεύουν στη διαφοροποίηση του αγροτικού εισοδήματος και στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ψηφιακής υποστήριξης (CLLD/LEADER και Ευρωζωνικότητα).

Πρόσδος υλοποίησης

Οι ως άνω προτεραιότητες υλοποιούνται ήδη. Σε μόλις δύο έτη από την έγκριση του ελληνικού ΠΑΑ το Δεκέμβριο του 2015, περισσότερα από 4 δισ. ευρώ έχουν δεσμευθεί σε νέες προκηρύξεις και συνεχιζόμενα έργα, δηλαδή το 67% της δημόσιας δαπάνης του ΠΑΑ). Με τις νέες προκηρύξεις που έχουν προγραμματισθεί για το 2018, εκτιμάται ότι θα δεσμευτεί το 80% των πόρων του ΠΑΑ, ενώ το 2019 αναμένεται να ολοκληρωθεί ο κύκλος των προκηρύξεων για την υλοποίηση των πέντε επιχειρησιακών προτεραιοτήτων.

Η πρόσδος του ΠΑΑ σηματοδοτείται από υψηλούς δείκτες απορρόφησης. Οι πληρωμές του ΠΑΑ για την περίοδο 2015-2017 είναι οι υψηλότερες κατ' έτος της τελευταίας δεκαετίας, ενώ για τα έτη 2016-2017 του νέου ΠΑΑ, η απορρόφηση αντιστοιχεί στο 27,8% της κοινοτικής συμμετοχής. Αυτοί οι πόροι έχουν κατευθυνθεί στην ελληνική οικονομία και συγκεκριμένα στον πρωτογενή τομέα. Με τις επιδόσεις αυτές, το ΠΑΑ υπερέβη το μέσο ευρωπαϊκό ρυθμό απορρόφησής του 25,52% κατά 2,35 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ έχει ήδη επιτευχθεί από το 2017 ο κανόνας +3 για το έτος 2018. Σημειώνεται ότι έχει ήδη καλυφθεί και το μεγαλύτερο μέρος της υποχρέωσης πληρωμών και για το έτος 2019.

Παρόλο που έχει σημειωθεί πρόσδος, η κυβέρνηση δεσμεύεται να εργαστεί για τη συνεχή βελτίωση της υλοποίησης της στρατηγικής. Βασική προϋπόθεση είναι ο συγχρονισμός των χρονοδιαγραμμάτων των επιμέρους στοιχείων της στρατηγικής, με τρόπο που να διασφαλίζεται η μεταξύ τους συνέργεια και να μεγιστοποιούνται οι πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις.

2.2.1.3. Στρατηγική για ένα βιώσιμο τουρισμό υψηλής προστιθέμενης αξίας

Σημαντικές ενέργειες που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Εθνικής και Περιφερειακής Τουριστικής Πολιτικής έχουν συνεισφέρει στις υψηλές επιδόσεις που έχει σημειώσει η ελληνική τουριστική βιομηχανία την περίοδο 2015-2017. Όραμα της ελληνικής κυβέρνησης είναι να μετατρέψει την Ελλάδα σε κορυφαίο τουριστικό προορισμό, ο οποίος θα προσφέρει αυθεντικές θεματικές τουριστικές εμπειρίες καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Για την εκπλήρωση αυτού του οράματος, έχουν σχεδιαστεί εννέα στρατηγικοί στόχοι που είναι ήδη υπό υλοποίηση. Οι δράσεις αυτές καλύπτουν ένα ευρύτερο φάσμα πεδίων που συνδέονται με το ρυθμιστικό πλαίσιο των επενδύσεων, τους ανθρώπινους πόρους, την επιχειρηματικότητα, την ψηφιοποίηση, τις υποδομές, καθώς και την προώθηση και ανάπτυξη αιφώρων και υψηλής προστιθέμενης αξίας τουριστικών δραστηριοτήτων.

Μια κινητήριος δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης

Ο ελληνικός τουρισμός έχει σημειώσει ιστορικά υψηλά την περίοδο 2015-2017 και αποτελεί κινητήριο δύναμη της εθνικής οικονομίας. Ο τουρισμός δημιουργεί συνέργειες μεταξύ όλων των τομέων και δρα αναπτυξιακά για τις τοπικές κοινωνίες μέσω της εξασφάλισης νέων πηγών εισοδήματος, νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και νέων θέσεων εργασίας. Κατά τη διάρκεια του 2017, η Ελλάδα κατέγραψε 30,2 εκατ. διεθνείς αφίξεις, μια αύξηση 9% στην τουριστική κίνηση, συνοδευόμενη από μια αύξηση 10,5% των τουριστικών εσόδων, φτάνοντας τα 14,6 δισ. ευρώ (πηγή: World Travel and Tourism Council). Επιπρόσθετα, ο τουριστικός τομέας απορρόφησε επενδύσεις 3 δισ. ευρώ το 2017, ενώ ταυτόχρονα περισσότερα από 350 σχέδια επενδύσεων σε ξενοδοχεία τεσσάρων και άνω αστέρων υποβλήθηκαν για αδειοδότηση μέσα σε 3 χρόνια. Η συνολική (άμεση και έμμεση) συνεισφορά του τουρισμού στο εγχώριο ΑΕΠ για το 2017 ανήλθε στα 35 δισ. ευρώ (19,7% του ΑΕΠ).

Πρόσφατες δράσεις (2015-2018)

Σημαντικές δράσεις, που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της Εθνικής και Περιφερειακής Τουριστικής Πολιτικής, έχουν συνεισφέρει στις παραπάνω επιδόσεις, όπως:

- Προώθηση μιας μοναδικής εθνικής σφραγίδας (BRAND) και νέων «Νησιωτικών και Ηπειρωτικών» προορισμών ανά αγορά-στόχο.
- Ολοκλήρωση της Κωδικοποίησης της Τουριστικής Νομοθεσίας των τελευταίων 100 χρόνων η οποία είναι διαθέσιμη σε ψηφιακή πλατφόρμα (law.mintour.gov.gr).
- Αναβάθμιση της Τουριστικής Εκπαίδευσης (Επαναλειτουργία των Σχολών Ξεναγών/εκουσυχρονισμός και αναβάθμιση τουριστικών σχολών ΤΕΙ και ΙΕΚ).
- Διασύνδεση μεταξύ του τουρισμού, του εγχώριου αγροδιατροφικού τομέα και της βιομηχανίας.

- Απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης και της λειτουργίας των τουριστικών επιχειρήσεων (Ν. 4442/2016).

- Υποστήριξη/χρηματοδότηση της Μικρομεσαίας Επιχειρηματικότητας για τον εκσυγχρονισμό και την ίδρυση νέων τουριστικών επιχειρήσεων με έμφαση στο θεματικό τουρισμό, μέσω προγραμμάτων ΕΣΠΑ (230 εκατ. ευρώ).

- Εφαρμογή των συστάσεων του ΟΟΣΑ στο πλαίσιο των «Αποτιμήσεων Ανταγωνισμού του ΟΟΣΑ, Ελλάδα, 2014 - Εργαλειοθήκη Ι», καθώς και στο πλαίσιο της μελέτης «Μέτρηση και μείωση του διοικητικού φόρτου στην Ελλάδα: επισκόπηση των 13 τομέων – Τουρισμός».

Στρατηγικοί Στόχοι, Εθνική και Περιφερειακή Τουριστική Πολιτική

Το όραμά μας για τον τουριστικό τομέα είναι η Ελλάδα να μετατραπεί σε κορυφαίο τουριστικό προορισμό, ο οποίος θα προσφέρει αυθεντικές θεματικές εμπειρίες καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Ένας προορισμός που θα εξελιχθεί σε ιδανικό μέρος για ταξίδια, προσφέροντας μοναδικές και ολοκληρωμένες ταξιδιωτικές εμπειρίες σε όλη τη χώρα και όχι μόνο, στους παραδοσιακούς προορισμούς των ελληνικών νησιών. Ορόσημο για το 2020 είναι η Ελλάδα να βρεθεί μεταξύ των 5 κορυφαίων ευρωπαϊκών προορισμών και των 3 κορυφαίων προορισμών στη Μεσόγειο με έμφαση στα «βιωματικά ταξίδια».

Το όραμά μας επιτυγχάνεται μέσω των ακόλουθων στρατηγικών στόχων:

- Προώθηση της Ελλάδας ως «Ελκυστικού, Ασφαλούς Διεθνούς Προορισμού όλο το χρόνο».
- Αύξηση της συνεισφοράς του τουριστικού τομέα στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ).
- Αύξηση των εσόδων ανά επισκέπτη.
- Αναβάθμιση των τουριστικών προϊόντων, υπηρεσιών και υποδομών.
- Επέκταση της καλοκαιρινής σεζόν και ενίσχυση της χειμερινής τουριστικής περιόδου.

2. Βιώσιμη Ανάπτυξη

- Προώθηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των νέων ελληνικών προορισμών.
- Ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού.
- Διείσδυση σε νέες αγορές του εξωτερικού.
- Προσέλκυση επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιούνται οι ακόλουθες δράσεις:

Επιλεγμένες δράσεις υπό υλοποίηση (2018-2019)

- Εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου για τις τουριστικές επιχειρήσεις, ώστε να καλυφθεί η αναδυόμενη τουριστική ζήτηση (1ο μισό του 2018).
- Σχεδιασμός και ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού (2ο τρίμηνο του 2018).
- Υποστήριξη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, με στόχο την αύξηση της διαθεσιμότητας και τη βελτίωση της ποιότητας των υπαρχουσών κλινών και υπηρεσιών (2018).
- Βελτίωση του ανταγωνιστικού πλαισίου για την προσέλκυση επενδύσεων στον τουριστικό τομέα (π.χ. περαιτέρω βελτίωση της αδειοδότησης, φορολογικά κίνητρα, κτλ.) (2018).
- Σχεδιασμός και ανάπτυξη ενός σύγχρονου συστήματος δημόσιας τουριστικής παιδείας και σύνδεση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με την αγορά εργασίας.
- Δημιουργία ενός ψηφιακού οικοσυστήματος για τον ελληνικό τουρισμό σε 4 στρατηγικούς πυλώνες (ψηφιακή μετατροπή των υπηρεσιών προς πολίτες – εταιρείες, ψηφιακή αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης, ολοκληρωμένο σύστημα διαδικτυακής συλλογής και επεξεργασίας πληροφοριών, χρήση νέων τεχνολογιών στην προώθηση).
- Εκσυγχρονισμός των δημόσιων υποδομών στον τουρισμό, π.χ. αεροδρόμια, λιμάνια, μαρίνες και τουριστικά καταφύγια.
- Στοχευμένη και εμπορική προώθηση του «τουριστικού προορισμού Ελλάδα» (κεντρικές συμφωνίες με Διεθνείς Ταξιδιωτικούς Πράκτορες, προώθηση, δημόσιες σχέσεις, δημιουργία νέων αεροπορικών συνδέσεων, εκθέσεις κτλ., ανά έτος).
- Ενεργοποίηση των Δορυφόρων Λογαριασμών Τουρισμού σε συνέχεια της πιλοτικής εφαρμογής (Βάσει των στοιχείων του 2015), με στόχο τη δημιουργία ενός εργαλείου πολιτικής με στοιχεία της τουριστικής βιομηχανίας (προσβάσιμα για περαιτέρω ανάλυση).
- Ρύθμιση της Οικονομίας Διαμοιρασμού – Βραχυπρόθεσμος Μίσθωσης Ακινήτων (ενεργοποίηση του μηχανισμού ελέγχου το 2018).
- Ανάπτυξη ενός πλαισίου πολιτικής για την προώθηση της κινηματογραφικής βιομηχανίας στην Ελλάδα (ολοκλήρωση πλαισίου κινήτρων και αδειοδότησης - 2ο τρίμηνο του 2018).

- Υλοποίηση ενός οριζόντιου προγράμματος με τίτλο «Απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας» και υπό τον συντονισμό του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Το εν λόγω σχέδιο στοχεύει στην απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης που επεξεργάζονται οι Περιφέρειες και οι Δήμοι και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις διαδικασίες αδειοδότησης που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Τουρισμού

Νέα μέτρα υπό εφαρμογή (2018-2019)

- Σχεδιασμός ειδικού προγράμματος «Τουριστικές επιχειρήσεις ανοιχτές 365 μέρες το χρόνο» σε Κρήτη και Ρόδο.
- Σχεδιασμός προγράμματος κατάρτισης και απασχόλησης «Εξειδίκευση στον Θεματικό Τουρισμό», συγχρηματοδοτούμενο από το ΕΣΠΑ για μικρομεσαίες επιχειρήσεις (Φθινόπωρο 2018).
- Διαμόρφωση ειδικού προγράμματος υποστήριξης της αγροτικής παραγωγής και διασύνδεσής της με τον Τουρισμό.
- Διερεύνηση ενός ειδικού συστήματος ανάπτυξης: «Ειδική τουριστική περιοχή για τουριστική ανάπτυξη 365 ημέρες το χρόνο», π.χ. στη Νότια Κρήτη και τη Νότια Ρόδο, νέες ξενοδοχειακές μονάδες που να εστιάζουν στον Ιατρικό Τουρισμό, γκολφ τρίτης ηλικίας, συνεδριακός τουρισμός.
- Πλαίσιο προσέλκυσης επενδυτών με βάση τις στρατηγικές προτεραιότητες της εθνικής τουριστικής πολιτικής. Πολιτική προτεραιότητα του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και του Υπουργείου Τουρισμού για το 2018 αποτελεί ο από κοινού σχεδιασμός ενός ανταγωνιστικού πλαισίου προσέλκυσης επενδυτών για τις στρατηγικές προτεραιότητες ανάπτυξης του Τουρισμού, οι οποίες είναι: α) Επενδύσεις στον τουρισμό εστιάζοντας στους τομείς του Ιατρικού και Ιαματικού τουρισμού, β) Καθιέρωση ενός δικτύου από μαρίνες μεγάλου και μεσαίου μεγέθους σε όλη την Ελλάδα, γ) Ανάπτυξη λιμένων νηολογίου (5-7 εκτός Πειραιά) για τη βιομηχανία κρουαζιέρας, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας μας ως διεθνή προορισμό κρουαζιέρας, δ) Ξενοδοχειακά συγκροτήματα, ε) Δημιουργία θεματικών πάρκων.
- Διαμόρφωση ειδικού προγράμματος για την «αύξηση των ικανοτήτων και την αναβάθμιση της ποιότητας και των υπηρεσιών» των ξενοδοχείων 4 και 5 αστέρων σε δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς.
- Δημιουργία τουριστικών χωριών από το ελληνικό κράτος για τη διαμονή των Ευρωπαίων πολιτών στην Ελλάδα για περιόδους 6 μηνών, μεταφέροντας έτσι τη φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα.

2.2.1.4. Αξιοποιώντας τη ναυτική μας παράδοση και τα στρατηγικά πλεονεκτήματα της χώρας

Χάρη στο μεγάλο εμπορικό της στόλο, τη μακρά ναυτική της παράδοση, τη στρατηγική της θέση για το θαλάσσιο εμπόριο και το γεγονός ότι αποτελεί κορυφαίο τουριστικό προορισμό, η Ελλάδα είναι σε θέση να υλοποιήσει φιλόδοξες θαλάσσιες πολιτικές για την ενίσχυση της εγχώριας ανάπτυξης και απασχόλησης. Η θαλάσσια αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας επικεντρώνεται στην κεφαλαιοποίηση της ισχύος της ναυτιλιακής βιομηχανίας για τη διεύρυνση των παράπλευρων οικονομικών ωφελειών, στην ανάπτυξη της λιμενικής και ναυπηγοεπισκευαστικής βιομηχανίας και στην πλήρη αξιοποίηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτημάτος της στο θαλάσσιο και παράκτιο τουρισμό. Έχοντας ήδη καταστεί ευρωπαϊκή πύλη για το θαλάσσιο εμπόριο με την Ασία, η χώρα μπορεί να εξελιχθεί σε σημαντικό κόμβο διατροφικών μεταφορών με ισχυρές λιμενικές συστάδες και ανεπτυγμένο τομέα εφοδιαστικής αλυσίδας.

Ναυτιλία

Η συμβολή της ναυτιλίας στην εθνική οικονομία εκτιμάται περίπου στο 7% του ΑΕΠ, ενώ 193.000 άτομα απασχολούνται άμεσα ή έμμεσα στο ευρύτερο ναυτιλιακό σύμπλεγμα. Η ελληνική ναυτιλία ανταπεξήλθε τη δεκαετή ύφεση της διεθνούς ναυλαγοράς και εξακολουθεί να κατέχει την πρώτη θέση παγκοσμίως, με τον ελληνόκτητο στόλο να αντιπροσωπεύει το 17% της παγκόσμιας χωρητικότητας. Παρά τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, οι Έλληνες πλοιοκτήτες υπέβαλαν 288 παραγγελίες για νέα πλοία το 2017, ενώ μεταξύ 2014 και 2017 τα πλοία εγκατεστημένων στον Πειραιά εταιρειών αυξήθηκαν κατά 11,1% σε αριθμό και κατά 15,67% σε συνολική χωρητικότητα.

Μέσω συντονισμένων προσπαθειών αντιστράφηκε η πτώση στην εισροή ναυτιλιακού συναλλάγματος που ακολούθησε την επιβολή κεφαλαιακών ελέγχων το 2015. Συγκεκριμένα, το ναυτιλιακό συνάλλαγμα ανήλθε σε 9,97 δισ. ευρώ το 2015, σε 7,81 δισ. το 2016 και 9,13 δισ. το 2017. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, κατά τους δύο πρώτους μήνες του 2018, καταγράφηκε αύξηση 11% σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2017. Αναμένεται περαιτέρω ανάκαμψη, το μέγεθος της οποίας θα εξαρτηθεί από την πορεία της ναυλαγοράς.

Μέτρα κυρίως φορολογικού χαρακτήρα είχαν ως αποτέλεσμα σχεδόν το δεκαπλασιασμό της συνολικής συμβολής της ναυτιλίας στα δημόσια έσοδα μεταξύ 2010 και 2017. Ειδικότερα, η εθελοντική συνεισφορά της ναυτιλιακής βιομηχανίας στην ελληνική οικονομία, η οποία είχε εγγραφεί σε 420 εκατ. ευρώ μεταξύ 2014 και 2017, παρουσίασε πραγματικό πλεόνασμα 20 εκατ. ευρώ (μέχρι το Μάρτιο του 2017).

Μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής είναι η προσέλκυση περισσότερων πλοίων στην ελληνική σημαία. Αυτό επιτυγχάνεται με μια σειρά μέτρων για τη μείωση της γραφειοκρατίας, την αύξηση της ψηφιοποίησης και την απλούστευση των διαδικασιών καταχώρισης πλοίων. Συναφής στρατηγικός στόχος είναι η

προσέλκυση περισσότερων Ελλήνων και Ελληνίδων στα ναυτικά επαγγέλματα, μέσω της επένδυσης στη ναυτική εκπαίδευση και μέσω της αναβάθμισης του κύρους τους στις νεότερες ηλικίες.

Μέχρι το τέλος του 2019, το Υπουργείο επιδιώκει να αυξήσει τον αριθμό των υπό ελληνική σημαία πλοίων από 750 σε 1.000 και να προσθέσει άλλα 4.000 άτομα στο προσωπικό που απασχολείται στη θάλασσα.

Ναυτική εκπαίδευση

Η Ελλάδα επενδύει στη ναυτική εκπαίδευση, ώστε να καλύψει μεγάλο μέρος της έλλειψης αξιωματικών και πληρωμάτων που εκτιμάται ότι θα παρουσιαστεί την επόμενη δεκαετία. Ένα εκτεταμένο πρόγραμμα αναβάθμισης των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικών το οποίο επικεντρώνεται στην καταπολέμηση της υποστελέχωσης, στην ανακαίνιση των κτιριακών εγκαταστάσεων και τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού, βρίσκεται σε εξέλιξη. Επιπλέον, σχεδόν όλες οι ΑΕΝ έχουν υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας με τοπικά πανεπιστήμια που διαθέτουν τμήματα ναυτιλιακών σπουδών. Η πιο πρόσφατη νομοθεσία (Ν. 4205/2017) προβλέπει τη δημιουργία άλλων δύο Κέντρων Επιμόρφωσης Στελεχών Εμπορικού Ναυτικού για πλοίαρχους και μηχανικούς, καθώς και μιας Σχολής Διάσωσης και Πυροσβεστικών Μέσων. Στο πλαίσιο των διεθνών συνεργασιών, το Μάρτιο του 2018 υπογράφηκε μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ της Ναυτικής Ακαδημίας της Ύδρας και της Ναυτικής Ακαδημίας του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης, που θα αποτελέσει πρότυπο για περαιτέρω συνεργασίες με κορυφαία ξένα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Λιμενική Πολιτική

Η λιμενική βιομηχανία, η οποία συνδέεται στενά με την εφοδιαστική αλυσίδα και τον ευρύτερο τομέα των διατροφικών μεταφορών, έχει ζωτική σημασία για την εθνική οικονομία. Η αναβάθμιση των σιδηροδρο-

μικών και οδικών συνδέσεων στη Βόρεια Ελλάδα και τα Βαλκάνια, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, θα διευρύνει την ενδοχώρα των ελληνικών λιμένων προς την Κεντρική Ευρώπη.

Η ιδιωτικοποίηση του λιμανιού της Θεσσαλονίκης ολοκληρώθηκε το 2018, ακολουθώντας την πορεία του Πειραιά. Οι συμφωνίες προβλέπουν υποχρεωτικές επενδύσεις ύψους 292 και 180 εκατ. ευρώ αντίστοιχα, ενώ στην περίπτωση του Πειραιά, το Υπουργείο συνεργάζεται με τον Οργανισμό Λιμένα για μια ακόμη προγραμματισμένη επένδυση ύψους 200 εκατ. ευρώ. Το Φεβρουάριο του 2018 εγκαινιάστηκε ο Προβλήτας 3 του Πειραιά, με ικανότητα υποδοχής πλοίων 20.000 TEU.

Το 2017, το λιμάνι του Πειραιά αναρριχήθηκε από την 44η στην 38η θέση της παγκόσμιας κατάταξης λιμένων Lloyd's List Global Top 100. Η συμπερίληψη στα κορυφαία 30 λιμάνια είναι εφικτή μέσα στα επόμενα χρόνια, ενώ μια θέση στην πρώτη εικοσάδα αποτελεί ρεαλιστικό μακροπρόθεσμο στόχο, με βάση το ρυθμό αύξησης της κίνησης εμπορευματοκιβωτίων, που ανήλθε σε 3,8% το 2017. Παράλληλα, ο Πειραιάς κατέχει την πρώτη θέση στην Ευρώπη όσον αφορά την επιβατική κίνηση.

Δέκα ακόμη λιμάνια που ανήκουν στο ΤΑΙΠΕΔ και τα οποία έχουν σημειώσει καλά εμπορικά αποτελέσματα βρίσκονται στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων υποπαραχώρησης, σύμφωνα με τις ισχύουσες ευρωπαϊκές και διεθνείς πρακτικές. Εν τω μεταξύ, ολοκληρώθηκε το νομικό πλαίσιο που διέπει τη θαλάσσια μεταφορά υγροποιημένου φυσικού αερίου, ανοίγοντας το δρόμο για επενδύσεις όπως ο τερματικός σταθμός ΥΦΑ στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης.

Η πλειονότητα των συνολικά 1.100 μεγάλων και μικρών λιμανιών, κόλπων και αγκυροβολίων της χώρας καταχωρήθηκαν στο σύστημα βάσης δεδομένων PORTIS, το οποίο περιλαμβάνει οικονομικά και τεχνικά χαρακτηριστικά, για λόγους καλύτερου σχεδιασμού και αξιοποίησης.

Ο Ν. 4504/2017 μείωσε τη γραφειοκρατία, ενώ παρέιχε μηχανισμούς και εργαλεία στις Αρχές Λιμένων ώστε να προχωρήσουν στην οριστική νομιμοποίηση ορισμένων λιμενικών εγκαταστάσεων. Μια ομάδα εργασίας από στελέχη του Υπουργείου Ναυτιλίας, του Υπουργείου Εσωτερικών και συναρμόδιων φορέων, καθορίζει πρακτικές και θεσπίζει κανονισμούς για ένα βιώσιμο εθνικό σύστημα διαχείρισης λιμένων. Παράλληλα, το Υπουργείο Ναυτιλίας προσφέρει τεχνικά και εκπαιδευτικά σεμινάρια στις Αρχές Λιμένων για την κατάρτιση ρυθμιστικών σχεδίων λιμένων, τη διαχείριση κοινοτικών και εθνικών κονδυλίων και την εφαρμογή διαδικασιών για την ασφάλεια λιμένων.

Θαλάσσιος Τουρισμός

Η ζημία στον κλάδο της κρουαζιέρας εξαιτίας του πρόσφατου αποκλεισμού των τουρκικών λιμανιών από τις μεσογειακές κρουαζιέρες αναμένονταν να φτάσει το 40%, ωστόσο περιορίστηκε, σε στενή συνεργασία με το Υπουργείο Τουρισμού σε μόλις 10%. Τα λιμάνια προορισμού κρουαζιέρας αυξήθηκαν από 15 σε 30 το 2017, ενώ ξεκίνησε ένας διάλογος με τις εταιρείες προκειμένου να εξευθεθούν χρηματοδοτικά εργαλεία για νέες υποδομές σε τερματικούς σταθμούς κρουαζιέρας. Εν τω μεταξύ, η ανάπτυξη της κρουαζιέρας με αφετηρία ελληνικούς λιμένες (home porting) παραμένει πρώτη προτεραιότητα της Εθνικής Συντονιστικής Επιτροπής Κρουαζιέρας η οποία συστάθηκε το 2016.

Το καλοκαίρι του 2017 το Υπουργείο Ναυτιλίας ανέλαβε πρωτοβουλία για την καταπολέμηση της παράνομης ναύλωσης τουριστικών σκαφών, η οποία είχε αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, με τη νομοθέτηση αυστηρότερων κυρώσεων και την εντατικοποίηση των ελέγχων που διενεργεί το Λιμενικό Σώμα. Η πρωτοβουλία αυτή είχε ως αποτέλεσμα αύξηση της ναύλωσης ελληνόκτητων σκαφών κατά 70-100%, ανάλογα με το είδος του πλοίου, σύμφωνα με την Ένωση Πλοιοκτητών Ελληνικών Σκαφών Τουρισμού.

Η πρόσφατη απελευθέρωση της αγοράς ναύλωσης μεγάλων σκαφών αναψυχής (mega-yacht), με άρση των περιορισμών μεταξύ άλλων στη σύνθεση πληρωμάτων, αναμένεται να προσελκύσει τόσο εγχώριους όσο και κοινοτικούς ναυλωτές και να ενισχύσει περαιτέρω το νησιωτικό τουρισμό.

Ναυπηγική και Επισκευές

Η κάποτε ακμάζουσα ναυπηγική βιομηχανία της Ελλάδας, η οποία επί του παρόντος πλήττεται από σύνθετα νομικά, εμπορικά και τεχνικά ζητήματα λόγω κακοδιαχείρισης κατά το παρελθόν, συνιστά δυνητικά σημαντικό αναπτυξιακό πόλο και πεδίο μελλοντικών επενδύσεων.

Οι προσπάθειες απελευθέρωσης του παραγωγικού δυναμικού των ναυπηγείων Σκαραμαγκά από νομικούς περιορισμούς και δεσμεύσεις έναντι των προηγούμενων επενδυτών συνεχίζονται, με άμεσο στόχο την εκποίηση της δεξαμενής 5, ενώ η ιδιωτικοποίηση του Ναυπηγείου Νεωρίου στη Σύρο προχωρά σύμφωνα με τον προγραμματισμό.

Παράλληλα, στις αρχές του 2018 εγκαταστάθηκε στο Πέραμα νέα πλωτή δεξαμενή χωρητικότητας 80.000 TEU, ενώ ολοκληρώθηκαν οι εργασίες επισκευής σε άλλες 3 μικρότερες δεξαμενές στον Πειραιά. Τα Ναυπηγεία Σαλαμίνας αυξάνουν τη δραστηριότητά τους, με τη ναυπήγηση ενός σκάφους αναψυχής 85 μέτρων το καλοκαίρι. Επιπλέον, θεσπίστηκε το

απαραίτητο νομικό πλαίσιο που θα επιτρέψει την ανάπτυξη μικρών ναυπηγείων για ξύλινα τουριστικά σκάφη. Τέλος, ένα πρόγραμμα ανέλκυσης 26 αναγνωρισμένων ναυαγίων θα ολοκληρωθεί μέχρι τα τέλη του

2018. Εκτός από τα οφέλη για το περιβάλλον και την ασφάλεια ναυσιπλοΐας, το πρόγραμμα θα δώσει ώθηση στην ανάπτυξη ΜμΕ στους κλάδους ανέλκυσης, ανακύκλωσης και μεταπώλησης.

2.2.2. Ενίσχυση των νεοφυών επιχειρήσεων και των ΜμΕ

2.2.2.1. Παραγωγικότητα μέσω της καινοτομίας

Η Ελλάδα πρέπει να αυξήσει τις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη (Ε&Α). Το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) δημιουργήθηκε για να υποστηρίξει την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ποιοτική έρευνα στα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και με την υποστήριξη του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων. Σε υλοποίηση βρίσκονται, επίσης, σημαντικές δράσεις για τη στήριξη της ερευνητικής συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών ιδρυμάτων, όπως το EquiFund, καθώς και η παροχή μιας σειράς από κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε&Α. Έχουν, επίσης, εγκαινιαστεί εμβληματικές πρωτοβουλίες σε αναδυόμενους ερευνητικούς τομείς.

Οικοδόμηση της οικονομίας της γνώσης: μια κοινωνικά υπεύθυνη αναπτυξιακή στρατηγική

Η Ελλάδα διαθέτει άριστο επιστημονικό ανθρώπινο δυναμικό. Αν και το ποσοστό των καινοτόμων ελληνικών επιχειρήσεων ανήλθε το 2016, στο 57,7%, παρουσιάζοντας άνοδο κατά 6,7 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με την προηγούμενη τριετία, τα ποσοστά καινοτομίας είναι πολύ χαμηλότερα σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ. Η εγχώρια επιχειρηματικότητα χαρακτηρίζεται δηλαδή από μεσαία ή χαμηλά επίπεδα έντασης γνώσης, γεγονός που αντανακλάται και στις ανταγωνιστικές επιδόσεις των επιχειρήσεων. Αυτό το παράδοξο οφείλεται σε μια σειρά κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών του ελληνικού κράτους που καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τη θέση της χώρας στο σημερινό παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας. Επιπλέον, η κρίση οδήγησε σε μαζική έξοδο ταλέντων στο εξωτερικό (brain drain) και σε υποεκμετάλλευση του ταλέντου σε εγχώριο επίπεδο (brain waste).

Στόχος είναι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για έρευνα και παραγωγή καινοτομίας έντασης γνώσης, καθώς και να επιτραπεί η πρόσβαση των πολύ μικρών επιχειρήσεων και των ΜμΕ στην καινοτομία, ώστε να διευκολυνθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα, η δημιουργία θέσεων απασχόλησης και να διοχετευτούν δίκαια τα κοινωνικά οφέλη από την ανάπτυξη αγαθών και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Αύξηση των επενδύσεων σε Ε&Α

Οι επενδύσεις στην Ε&Α έχουν σημαντική πολλαπλασιαστική επίδραση στο ΑΕΠ. Από το 2014, έχει σημειωθεί αύξηση στις δαπάνες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα σε Ε&Α. Αυτό αντιστοιχεί με απόλυτους αριθμούς σε μια συνολική αύξηση από 1,48 δισ.

ευρώ το 2014 σε 1,75 δισ. ευρώ το 2016. Η αύξηση αυτή υποδεικνύει μια σοβαρή δέσμευση για τη στήριξη της έρευνας σε πείσμα των εξαιρετικά δύσκολων δημοσιονομικών συνθηκών. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα θετικά μέτρα που ελήφθησαν για να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα σε Ε&Α συνέβαλαν σε αύξηση των σχετικών δαπανών κατά 31,9% (από 444 εκ. ευρώ σε 706 εκ. ευρώ). Ο στόχος είναι να συνεχιστεί η τάση αυτή και οι συνολικές δαπάνες για Ε&Α να υπερβούν το 1,2% του ΑΕΠ έως το 2020.

Το νέο πλαίσιο έρευνας και καινοτομίας, το οποίο έχει ήδη τεθεί σε υλοποίηση, συγκροτείται στη βάση τριών βασικών πόλων:

1. Την ενίσχυση δυναμικού: άνθρωποι και υποδομές
2. Την υποστήριξη της καινοτομίας επιχειρηματικότητας
3. Το σχεδιασμό και την υλοποίηση εμβληματικών πρωτοβουλιών

Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ)

Το νεοϊδρυθέν Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ), έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει ερευνητικά προγράμματα υψηλής ποιότητας σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνητικούς οργανισμούς, με αρχική χρηματοδότηση ύψους 240 εκατ. ευρώ μεταξύ του 2017 και του 2019 από την ΕΤΕπ και από δημόσιες επενδύσεις. Κατά τη διάρκεια του πρώτου χρόνου λειτουργίας του, οι ενέργειες του ΕΛΙΔΕΚ απέδωσαν τα πρώτα θετικά αποτελέσματα, επιβραδύνοντας τη φυγή επιστημόνων και ενθαρρύνοντας τους νέους ερευνητές να επιστρέψουν από το εξωτερικό σε ελληνικά ΑΕΙ και Ερευνητικά Ιδρύματα. Ο στόχος για τα επόμενα 3 έτη είναι να δημιουργηθούν μέσω του ΕΛΙΔΕΚ μέχρι και 4.000 νέες θέσεις για

νέους ταλαντούχους επιστήμονες. Η συνέχιση και η συνοχή των εθνικών ερευνητικών προσκλήσεων και άλλων σχετικών μέτρων πρέπει να διατηρηθεί και ενισχυθεί στο μέλλον, ώστε να εδραιωθούν οι θετικές αυτές τάσεις.

Πρώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας

Για την πρώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας τρεις σημαντικές δράσεις είναι σε εξέλιξη:

- Υποστήριξη ερευνητικών και καινοτόμων σχεδίων συνεργασίας μεταξύ Ανώτερων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών Ιδρυμάτων και επιχειρήσεων μέσω των διαρθρωτικών ταμείων. Στην πρώτη φάση αυτής της δράσης έχει δεσμευτεί δημόσιος προϋπολογισμός 394 εκατ. ευρώ για την υποστήριξη 685 ερευνητικών έργων, τα οποία αναμένεται να δημιουργήσουν 4.400 νέες θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης.

- Δημιουργία ευκαιριών για νέες καινοτόμες εταιρείες μέσω του Ταμείου Επιχειρηματικών Συμμετοχών (EquiFund) το οποίο χρηματοδοτεί επιχειρήσεις, με δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους και υπό τη μορφή συμμετοχής στο μετοχικό τους κεφάλαιο. Το EquiFund περιλαμβάνει τρία υποταμεία: α) Το Παράθυρο Καινοτομίας που μεταμορφώνει τις ερευνητικές ιδέες σε νεοσύστατες επιχειρήσεις, β) το Παράθυρο Επιχειρηματικής Εκκίνησης (Early-Stage Window) που υποστηρίζει τις νέες εταιρείες στα πρώτα τους βήματα, και γ) το Παράθυρο Επιχειρηματικής Ανάπτυξης (Growth Window) για την υποστήριξη των ώριμων επιχειρήσεων.

- Μια σειρά νέων κινήτρων έχουν σχεδιαστεί για ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε&Α, οι οποίες αναμένεται να δημιουργήσουν ευκαιρίες σταδιοδρομίας υψηλής ποιότητας για νέους επιστήμονες στον ιδιωτικό τομέα.

- Τέλος, περισσότερο από το 90% των υφιστάμενων και των προγραμματισμένων προσκλήσεων που δημοσιεύονται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) επικεντρώνονται στην επιστημονική και ερευνητική συνεργασία μεταξύ καινοτόμων επιχειρήσεων και δημόσιου ερευνητικού οργανισμού, με βάση τόσο την επιστημονική αριστεία όσο και τη σημασία τους σε παραγωγικούς όρους.

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες

Οι Εμβληματικές Πρωτοβουλίες είναι οριζόντιες ερευνητικές δράσεις σε αναδυόμενους τομείς έρευνας με ισχυρή κοινωνική διάσταση και δυναμική καινοτομίας. Τρεις εμβληματικές πρωτοβουλίες έχουν σχεδιαστεί μέχρι στιγμής και υλοποιούνται. Η πρώτη συνδυάζει

τον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά με την επιστήμη και την τεχνολογία. Η δεύτερη στοχεύει στην καινοτομία των αγροτικών προϊόντων με βάση την εφαρμογή γενετικών και άλλων προηγμένων τεχνολογιών για τη βελτίωση και την προσθήκη αξίας στην ποιότητα και την ασφάλεια των γεωργικών προϊόντων, με έμφαση σε αυτό το στάδιο σε τρεις μεγάλες ομάδες προϊόντων: α) ελαιόλαδο, β) κρασί και γ) μέλι. Η τρίτη Εμβληματική Πρωτοβουλία προωθεί την έρευνα και τις κλινικές εφαρμογές στον πρωτοποριακό και αναδυόμενο τομέα της Ιατρικής Ακριβείας. Πρόκειται για μια νέα προσέγγιση για την πρόβλεψη, τη διάγνωση και τη θεραπεία ασθενειών με βάση τα μοναδικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου (γενετικό προφίλ, περιβαλλοντικές επιρροές και τρόπος ζωής). Αυτό στοχεύει στην εξατομικευμένη, βέλτιστη θεραπεία ασθενών, με σημαντικές συνέπειες κόστους-οφέλους για το σύστημα δημόσιας υγείας. Το πρώτο εθνικό δίκτυο στοχεύει στην ογκολογία, με σχέδια για τη δημιουργία δικτύων για νευροεκφυλιστικές ασθένειες και για καρδιαγγειακές παθήσεις.

Συνολικά, οι ενέργειες στους τρεις αυτούς πόλους αποτελούν το πρώτο ολιστικό και συστηματικό πλαίσιο για τη σταδιακή οικοδόμηση της οικονομίας της γνώσης στην Ελλάδα. Το όραμά μας είναι να προχωρήσουμε με την άρση των αποκλεισμών και άλλων εμποδίων που καταγράφηκαν σε αυτή τη διαδικασία, την απελευθέρωση του ανθρώπινου δυναμικού και του ταλέντου και την πρώθηση συμπράξεων σε καινοτόμα επιστημονικά και επιχειρηματικά περιβάλλοντα.

Όλες οι προσκλήσεις για ανταγωνιστικά προγράμματα έρευνας που συντονίζονται από το Τμήμα Έρευνας και Καινοτομίας του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων παρακολουθούνται μέσω του καθιερωμένου Συστήματος Πληροφοριών Παρακολούθησης (MIS). Το πληροφοριακό αυτό σύστημα συμβάλλει στην παρακολούθηση των έργων που χρηματοδοτούνται από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και το Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ). Ειδικότερα, μέσω αυτού του συστήματος, παρακολουθείται ένα εκτεταμένο σύνολο δεικτών που σχετίζονται με τα αποτελέσματα της καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, του αριθμού των επιχειρήσεων και των νεοσύστατων επιχειρήσεων που χρηματοδοτούνται, καθώς και των νέων θέσεων εργασίας στην Ε&Α. Τα συνολικά στοιχεία υποβάλλονται στη συνέχεια στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, το οποίο είναι υπεύθυνο για τη συλλογή, την τεκμηρίωση, τη διαχείριση, τη διάδοση και τη διατήρηση του ποιοτικού ψηφιακού περιεχομένου και των δεδομένων που παράγονται από τις ελληνικές επιστημονικές, ερευνητικές και πολιτιστικές κοινότητες.

2.2.2.2. Ενίσχυση της εξαγωγικής ικανότητας - Προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων

Η αύξηση των εξαγωγών και η προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων για την ένταξη των ελληνικών ΜμΕ στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, αποτελούν άμεσες προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής. Η κυβέρνηση έχει σχεδιάσει και υλοποιεί ένα Σχέδιο Δράσης για την τόνωση των εξαγωγών και την ανάπτυξη της εξωστρέφειας της Ελληνικής οικονομίας. Γίνονται, επίσης, αποφασιστικά βήματα για να γίνει η Ελλάδα ένας ελκυστικός προορισμός ΑΞΕ. Σημαντικές πρωτοβουλίες είναι επίσης σε εξέλιξη για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Αναθεωρείται το νομικό πλαίσιο για τις στρατηγικές επενδύσεις -με την εισαγωγή διαδικασίας fast-track- και έχει εγκριθεί ένας νέος επενδυτικός νόμος για τη διευκόλυνση και επιτάχυνση της ανάπτυξης επενδύσεων μεγάλης κλίμακας στην Ελλάδα.

Σχέδιο δράσης για την προώθηση των εξαγωγών

Η ενίσχυση των εξωστρεφών τομέων και η τόνωση των εξαγωγών είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης μετά από μια περίοδο μακράς ύφεσης και σε ένα περιβάλλον χαμηλής εγχώριας ζήτησης, παρά τα διαφαινόμενα σημάδια ανάκαμψης. Συνολικά, η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται διαχρονικά από χαμηλή εξωστρέφεια σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες.

Τα τελευταία χρόνια εντούτοις η ελληνική οικονομία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο: οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ανήλθαν στο 33% του ΑΕΠ το 2017, από 19% το 2009. Στόχος της κυβέρνησης είναι οι εξαγωγές να υπερβούν το 50% πριν από το 2025. Για το σκοπό αυτό, εκπονήθηκε το Σχέδιο Δράσης για την Προώθηση των Εξαγωγών, το οποίο είναι ήδη σε φάση υλοποίησης. Οι υλοποιούμενες και σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις του Σχεδίου αφορούν:

- Αύξηση του μεριδίου αγοράς των εξαγομένων ελληνικών προϊόντων στις παραδοσιακές εξαγωγικές αγορές.
 - Εξασφάλιση νέων αγορών για ελληνικά προϊόντα.
 - Αύξηση και διαφοροποίηση του αριθμού των εξαγόμενων αγαθών, με νέα προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας και ένταξης γνώσης και τεχνολογίας.
 - Συνεχή υποστήριξη των εξαγωγέων, στην αναζήτηση ξένων αγορών και σε κάθε στάδιο της εξαγωγικής διαδικασίας.
 - Βελτίωση των επιχειρηματικών δεξιοτήτων στις εξαγωγές και προσανατολισμό των επιχειρήσεων προς προϊόντα με καλές εξαγωγικές δυνατότητες.
 - Οργάνωση των εξαγωγικών αγορών μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού.
 - Εξάλειψη των φραγμών εισόδου στις αγορές του εξωτερικού.
 - Μείωση της γραφειοκρατίας και συντονισμό των δημόσιων υπηρεσιών για την προώθηση των εξαγωγών.
 - Έξυπνο branding και συστηματική προώθηση των ελληνικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

Συγκεκριμένα αποτελέσματα των παρεμβάσεων που υλοποιούνται είναι ήδη ορατά και μέχρι το τέλος τους έτους αναμένονται σημαντικές βελτιώσεις. Τα βήματα που πραγματοποιούνται βασίζονται σε διεθνή παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών.

Συνολικά, η εφαρμογή του τρέχοντος Σχεδίου Δράσης για την Προώθηση των Εξαγωγών αποτελεί σημείο αναφοράς, διαμορφώνοντας το αναγκαίο θεσμικό και τεχνικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση χρόνιων προβλημάτων και προσφέροντας νέους μηχανισμούς, εργαλεία, μεθοδολογίες και προτάσεις πολιτικής.

Όσον αφορά τη μείωση του αριθμού διαδικασιών και της επιβάρυνσης που προκαλούν, βρίσκεται σε εξέλιξη μια παράλληλη προσπάθεια που αναπτύσσεται σε στενή συνεργασία με το Σχέδιο Δράσης για την Προώθηση των Εξαγωγών. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του υπό υλοποίηση «Οδικού Χάρτη Διευκόλυνσης του Εμπορίου», συγκροτείται η «Ενιαία Θυρίδα», στοχεύοντας στη μείωση και απλοποίηση των προ-τελωνειακών και τελωνειακών διαδικασιών σχετικών με τις Εξαγωγές (και τις Εισαγωγές). Για το σκοπό αυτό εκπονήθηκε το Όραμα της προσπάθειας και Σχέδιο δράσης. Η υλοποίηση του προγράμματος θα διαρκέσει περίπου 3 χρόνια. Η Ενιαία Θυρίδα Εξωτερικού Εμπορίου θα αποτελέσει ένα σύστημα πληροφοριών που θα διασυνδεθεί με το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Τελωνείων (ICISnet) και τα Πληροφοριακά Συστήματα άλλων δημόσιων φορέων και οργανισμών που εμπλέκονται με το διασυνοριακό εμπόριο, καθώς και με συστήματα του ιδιωτικού τομέα, για τη διευκόλυνση των εμπορών στις προ-τελωνειακές διαδικασίες.

Νέο Πλαίσιο για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και για τις Στρατηγικές Επενδύσεις

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) αποτελούν σημαντική πηγή χρηματοδότησης των οικονομιών τις τελευταίες δεκαετίες και πολύτιμο μέσο για τη βελτίωση της συνολικής παραγωγικότητας στις χώρες υποδοχής μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας και σύγχρονων

πρακτικών διοίκησης και εταιρικής διακυβέρνησης. Όπως και για τις εξαγωγές, η Ελλάδα είχε διαχρονικά χαμηλές, επίσης, επιδόσεις στο εν λόγω πεδίο.

Λαμβάνονται αποφασιστικά βήματα για να γίνει ένας ελκυστικός προορισμός ΑΞΕ με τη λήψη μιας σειράς στοχευμένων ενεργειών και δράσεων για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και για την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου για τις στρατηγικές επενδύσεις (ιδίως με την καθιέρωση διαδικασίας fast-track). Στο πλαίσιο αυτό, η κυβέρνηση έχει θεσμοθετήσει ένα νέο αναπτυξιακό νόμο για να διευκολύνει και να επιταχύνει την ανάπτυξη επενδύσεων μεγάλης κλίμακας στην Ελλάδα.

Η κυβέρνηση, επί του παρόντος, τροποποιεί το σχετικό νόμο προκειμένου να εξαλείψει τα ζητήματα που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα του Νόμου των Στρατηγικών Επενδύσεων ώστε να προσελκύσει επενδυτές και να διευκολύνει επενδύσεις και επανεπενδύσεις μέσω ενισχυμένης εφαρμογής του νόμου βάσει και των ευρωπαϊκών βέλτιστων πρακτικών.

Οι πρωτοβουλίες αυτές αποσκοπούν στον εξορθολογισμό των διαδικασιών εισόδου για στρατηγικές επενδύσεις και στην ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων υπουργείων και φορέων. Θα βοηθήσουν στην αποφυγή των κενών στις διαδικασίες, των επικαλύψεων ή επαναλαμβανόμενων ενεργειών και των αστοχιών, ενώ θα λάβουν υπόψη τις παρατηρήσεις και τις προοπτικές όλων των ενδιαφερομένων. Οι τροποποιήσεις που πραγματοποιούνται διαρθρώνονται γύρω από τρεις στόχους:

- Εισαγωγή κατηγοριών και ορισμός των επενδύσεων.
- Προσδιορισμός ξεχωριστών κινήτρων για κάθε κατηγορία επενδύσεων.
- Έλεγχος των διαδικασιών και εφαρμογή του νόμου, μέσω της ανάθεσης και ανάληψης ευθυνών και

υποχρεώσεων και από τα δύο μέρη -τον ιδιώτη επενδυτή και το κράτος - για το συντονισμό των εργασιών διαφόρων οργανισμών (εξορθολογισμός αδειοδοτικής διαδικασίας, καθορισμός αυστηρών προθεσμιών).

Η δέσμευσή μας να υποστηρίξουμε επενδύσεις στρατηγικού χαρακτήρα αποτυπώνεται, επίσης, από τη δημιουργία, πρόσφατα, ειδικής επιτροπής (Task Force), υπό την προεδρία του Πρωθυπουργού. Η επιτροπή αυτή έχει ως στόχο να επιταχύνει τις επενδύσεις, αντιμετωπίζοντας τα σημεία συμφόρησης και βελτιώνοντας το νομικό πλαίσιο, όποτε είναι απαραίτητο. Σε λίγους μόλις μήνες, η επιτροπή ξεμπλόκαρε επενδύσεις συνολικής αξίας 670 εκατ. ευρώ στον τομέα του τουρισμού και της ενέργειας. Το μοντέλο αυτό χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά για την επιτάχυνση της κατασκευής πέντε εθνικών οδών - υπερέργων και αποδείχθηκε πολύ αποδοτικό.

Επιπλέον, η κυβέρνηση συνεργάζεται στενά με την Παγκόσμια Τράπεζα, στο πλαίσιο της Τεχνικής Βοήθειας, προκειμένου να λάβει συμβουλευτική υποστήριξη, κυρίως για να αναθεωρήσει την αποτελεσματικότητα του συνολικότερου συστήματος προσέλκυσης και συγκράτησης ΑΞΕ. Η συνεργασία αυτή έχει ως αντικείμενο τη διεξοδική αναθεώρηση του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου, των διοικητικών πρακτικών, των σχετικών δομών και του ευρύτερου εθνικού πλαισίου συνεργασίας και συντονισμού.

Τέλος, έχουν ήδη υλοποιηθεί μεταρρυθμίσεις που δημιουργούν ένα ευνοϊκότερο επιχειρηματικό και επενδυτικό περιβάλλον. Δύο νέοι νόμοι που έχουν ψηφιστεί απλοποιούν και επιταχύνουν δραστικά τη δημιουργία και αδειοδότηση νέων επιχειρήσεων. Σε συνδυασμό με το νέο πλαίσιο Εποπτείας της Αγοράς μειώνεται σημαντικά η διοικητική και γραφειοκρατική επιβάρυνση των επιχειρήσεων.

2.3. Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ενίσχυση των Επενδύσεων

Η Ελλάδα επιθυμεί να προσφέρει ένα υγιές οικονομικό και ρυθμιστικό περιβάλλον για την προσέλκυση καινοτόμων, αναπτυσσόμενων και υπεύθυνων -κοινωνικά και περιβαλλοντικά- επιχειρήσεων. Κατά τη διάρκεια της τελευταίας τριετίας, η κυβέρνηση έχει εφαρμόσει μια σειρά μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν το οικονομικό περιβάλλον και τη λειτουργία των αγορών προϊόντων/υπηρεσιών και δημιουργούν ένα σαφώς βελτιωμένο πλαίσιο για επενδύσεις.

Προκειμένου να δημιουργηθεί ένα λειτουργικό επιχειρηματικό περιβάλλον, ακολουθείται μια ολοκληρωμένη ατζέντα μεταρρυθμίσεων με στόχο την

απλούστευση των διαδικασιών, τη μείωση της γραφειοκρατίας και την εξασφάλιση διαφάνειας, καθώς και την αποτελεσματικότητα της αγοράς και την επιτάχυνση των διαδικασιών του δικαστικού συστήματος. Ενδεικτικά, μπορούν να αναφερθούν τα ακόλουθα παραδείγματα:

- **Απλούστευση:** μείωση του διοικητικού φόρτου για την επιχειρηματικότητα, μέσω της απλούστευσης των διαδικασιών αδειοδότησης και αναμόρφωσης του πλαισίου εποπτείας οικονομικών δραστηριοτήτων και της αγοράς προϊόντων. Ποσοστό περίπου 70% των οικονομικών δραστηριοτήτων έχει εξετα-

στεί στο πλαίσιο της απλούστευσης των διαδικασιών αδειοδότησης. Η γνωστοποίηση λειτουργίας έχει αντικαταστήσει την άδεια στο μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων αυτών.

- **Διαφάνεια:** ψηφιοποίηση των διαδικασιών στο δημόσιο τομέα για την εξασφάλιση ίσης μεταχείρισης για όλους τους παράγοντες που εμπλέκονται στις δημόσιες συμβάσεις.

- **Αποτελεσματικότητα:** άρση των φραγμών εισόδου στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών με τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, δημιουργώντας ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο εξωδικαστικών διακανονισμών.

- **Επιτάχυνση:** δημιουργία υπηρεσιών μίας στάσης που υποστηρίζουν τη λειτουργία των υφιστάμενων εταιρειών και επιτρέπουν στους νεοεισερχόμενους να δημιουργήσουν νέες εταιρείες σε μία μόνο ημέρα.

Όσον αφορά την απλοποίηση της αδειοδότησης, ψηφίστηκαν τρεις νόμοι (Ν. 4442/2016, Ν. 4512/2018 και Ν. 4549/2018) που απλουστεύουν δραστικά και επιταχύνουν την έναρξη λειτουργίας εγκαταστάσεων οικονομικής δραστηριότητας. Επιπλέον, εφαρμόζεται ένα νέο πλαίσιο εποπτείας των οικονομικών δραστηριοτήτων και της αγοράς προϊόντων (Ν. 4512/2018), το οποίο μειώνει τη διοικητική και γραφειοκρατική επιβάρυνση των επιχειρήσεων, ενώ διασφαλίζει αποτελεσματικότερα το δημόσιο συμφέρον. Το νέο πλαίσιο βασίζεται στην αξιολόγηση του ρίσκου που

ενέχουν οι οικονομικές δραστηριότητες προς πλευρές του δημοσίου συμφέροντος και δίνει έμφαση στη συμμόρφωση των επιχειρήσεων. Η ελληνική κυβέρνηση συνεργάζεται με την Παγκόσμια Τράπεζα για την υλοποίηση σειράς στοχοθετημένων μεταρρυθμίσεων στους τομείς, όπου η έκθεση «Doing Business» διαπιστώνει ανάγκη παρέμβασης, προκειμένου να διευκολυνθεί η επιχειρηματικότητα και να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Ταυτόχρονα, η χώρα ολοκληρώνει το Εθνικό Κτηματολόγιο και τον Ολοκληρωμένο Χωροταξικό Σχεδιασμό, για να αντιμετωπίσει το ζήτημα των χρήσεων γης, το οποίο είναι ζωτικής σημασίας για επενδύσεις σε ακίνητα και λοιπές μακροχρόνιες επενδύσεις. Επιπλέον, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας θα επιδιώξει την εισαγωγή αντικειμενικών ποσοτικών κριτηρίων και δεικτών για την απλούστευση των διαδικασιών ανανέωσης και τροποποίησης των περιβαλλοντικών όρων.

Συνολικά, δημιουργείται ένα απλό και διαφανές επιχειρηματικό περιβάλλον που θα περιλαμβάνει τα κρισιμότερα πεδία τομείς: φορολογία, αδειοδότηση, χωρικό σχεδιασμό, χρηματοδότηση. Η δυναμική αυτή επιβεβαιώνεται στην τελευταία έκθεση Euro Plus Monitor (Σεπτέμβριος 2017), βάσει της οποίας η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των 28 κρατών μελών της ΕΕ σε μεταρρυθμίσεις που προάγουν την ανταγωνιστικότητα.

2.3.1. Οικοδόμηση ενός σύγχρονου κράτους

Η κρίση ανέδειξε με emphaticό τρόπο την αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης και οικοδόμησης ενός σύγχρονου κράτους. Μέσα από την αξιοποίηση εκτεταμένης τεχνικής βοήθειας και την εισφορά διεθνών βέλτιστων πρακτικών, οι προτεραιότητες των μεταρρυθμίσεων εστιάζουν στη μείωση της γραφειοκρατίας μέσα από πρακτικές διαχείρισης των διοικητικών διαδικασιών (process-based management), τη βελτίωση της διαχειριστικής ικανότητας των διοικητικών υπηρεσιών με τη χρήση ψηφιακών υποδομών και εργαλείων, την αναβάθμιση του τρόπου διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων, την κωδικοποίηση και τη βελτίωση της νομοθεσίας, την καταπολέμηση της διαφθοράς και τη διάχυση επιτυχημένων μεταρρυθμίσεων σε ολόκληρη τη δημόσια διοίκηση.

2.3.1.1. Δημόσια Διοίκηση

Κατά τη διάρκεια του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, η κυβέρνηση σχεδίασε και υλοποίησε μια σειρά διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο τον εκσυγχρονισμό, την ενίσχυση, τη βελτίωση των ικανοτήτων του ελληνικού συστήματος Δημόσιας Διοίκησης και την αποκομματικοποίησή του, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις πελατειακές πρακτικές και δίκτυα. Μεταξύ άλλων, η ελληνική διοίκηση:

- Υιοθέτησε μια μεταρρύθμιση-τομή για την αποκομματικοποίηση της διαδικασίας διορισμού Γενικών Γραμματέων και ισοδύναμων θέσεων.
- Εφαρμόζει ένα αξιοκρατικό σύστημα επιλογής στελεχών σε θέσεις προϊσταμένων οργανικών μονάδων.
- Ανέπτυξε ένα σύγχρονο και διαφανές Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας για την αποτελεσματική διαχείριση της σταδιοδρομίας των δημόσιων υπαλλήλων, σύμφωνα με ψηφιακά οργανογράμματα και περιγράμματα θέσεων εργασίας.
- Εφάρμοσε ένα νέο σύστημα για την αξιολόγηση της απόδοσης των δημοσίων υπαλλήλων.
- Σημείωσε ουσιαστική πρόοδο στην καταπολέμηση της διαφθοράς, με τη σύσταση της Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς και την εφαρμογή του στρατηγικού σχεδίου κατά της διαφθοράς.

Μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης

Το 2017, η κυβέρνηση ενσωμάτωσε αυτές τις μεταρρυθμίσεις σε μια ολοκληρωμένη Εθνική Στρατηγική για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση (2017-2019), η οποία αποσκοπεί στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Συγκεκριμένα, η παραπάνω στρατηγική για το 2017-2019 περιλαμβάνει μέτρα και δράσεις πολιτικής διαρθρωμένα σε οκτώ πυλώνες:

1. Διαμόρφωση και υλοποίηση πολιτικών - Συντονισμός
2. Δομές και διαδικασίες
3. Τοπική Αυτοδιοίκηση
4. Ανθρώπινο δυναμικό
5. Ρυθμιστική διακυβέρνηση
6. Διαφάνεια - Λογοδοσία - Ανοικτή Διακυβέρνηση
7. Στρατηγική ηλεκτρονικής διακυβέρνησης
8. Καταπολέμηση της Διαφθοράς

Κάθε πυλώνας προσδιορίζει τους σχετικούς υποτομείς πολιτικής, καθώς και γενικούς και ειδικούς στόχους και ορόσημα. Η εφαρμογή της στρατηγικής για το 2017-2019 έχει ήδη παρουσιάσει εξαιρετικά αποτελέσματα. Αυτή η πρωτοφανής πρωτοβουλία

και η μεγάλη πρόοδος έχουν ήδη αναγνωριστεί από τον ΟΟΣΑ (Economic Policy Reforms 2018: Going for Growth).

Η ευθύνη για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο της στρατηγικής για το 2017-2019 ανήκει στο Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης. Μαζί με την Τεχνική Βοήθεια της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (Structural Reform Support Service, S.R.S.S.) σε συνεργασία με την Expertise France, οι ελληνικές αρχές πέτυχαν να αναπτύξουν ένα πρόγραμμα προκειμένου να υποστηρίξει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων.

Οι ελληνικές αρχές έχουν την κυριότητα των μεταρρυθμίσεων και θα εξασφαλίσουν τη συνέχιση της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας, με ειδική έμφαση σε τρεις προτεραιότητες:

- Τη διάχυση συμφωνημένων μεταρρυθμίσεων προς τους υπόλοιπους φορείς της δημόσιας διοίκησης.
- Τη συνεχή εφαρμογή, παρακολούθηση και επικοινωνία της στρατηγικής για το 2017-2019.
- Τη δημιουργία ενός ενάρετου κύκλου, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και να υπάρχουν συνεχείς βελτιώσεις, με απτά οφέλη για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Οι προσεχείς δράσεις πολιτικής ήδη περιλαμβάνονται στους άξονες της στρατηγικής 2017-2019. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στα ακόλουθα θέματα:

Μείωση της γραφειοκρατίας και βελτίωση της νομοθεσίας

Η διαχείριση βάσει διαδικασιών για την αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας υπήρξε κεντρικό στοιχείο της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας. Η κυβέρνηση στοχεύει στην ανάπτυξη ενός ολιστικού συστήματος διαχείρισης διαδικασιών «Μητρώο Διαδικασιών» με τη χρήση σύγχρονης μεθοδολογίας χαρτογράφησης (B.P.M.N.) και με καλύτερη αποτίμηση του κόστους και της διάρκειας των διοικητικών διαδικασιών. Σκοπός του έργου είναι: α) να ενισχυθεί ο συντονισμός της διαχείρισης διαδικασιών στον δημόσιο τομέα β) να επεκταθεί ο σχεδιασμός πολιτικών που βασίζονται σε δεδομένα και στοιχεία (evidence-based policy making) και γ) να αναπτυχθεί μια κουλτούρα διαχείρισης διαδικασιών στους δημόσιους υπαλλήλους. Οι πρωτοβουλίες αυτές μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Παράλληλα με το μητρώο διαδικασιών, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών υψηλής αξίας για τη βελτίωση της συνολικής λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών. Σημαντικές πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ψηφιακού οργανογράμματος για τις δημόσιες υπηρεσίες, την ψηφιοποίηση των Κ.Ε.Π. και τη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων των δημοσίων υπαλλήλων. Η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών, στη βάση μιας ορθολογικής κατηγοριοποίησης των περιφερειακών και τοπικών υπηρεσιών, θα έχει, επίσης, ως στόχο την παροχή τους σε απομακρυσμένες/κρίσιμες περιοχές, στις ορεινές περιοχές, σε περιοχές με χαμηλό πληθυσμό και στις νησιωτικές περιοχές, θέτοντας τα θεμέλια μιας αποτελεσματικής περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης.

Όσον αφορά την κωδικοποίηση και τη βελτίωση της νομοθεσίας, η κυβέρνηση ακολουθεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τη θέσπιση μιας αποτελεσματικής προ-νομοθετικής διαδικασίας, την εφαρμογή των αρχών της «Καλής Νομοθέτησης» και τη συνέχιση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας. Στόχοι αυτής της προσέγγισης είναι η αντιμετώπιση του κατακερματισμού και του πολλαπλασιασμού των νόμων, η βελτίωση της συνεκτικότητάς τους, καθώς και η μείωση του γραφειοκρατικού βάρους. Η πρόσβαση των πολιτών στο σώμα των νόμων θα βελτιωθεί περαιτέρω μέσω της δημιουργίας μιας διαδικτυακής πύλης δημόσιας και ελεύθερης πρόσβασης.

Ενίσχυση της διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων

Η ελληνική διοίκηση θα προχωρήσει σε δράσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα, από κοινού με τη δημιουργία ενός σύγχρονου και ενιαίου συστήματος προγραμματισμού και διαδικασιών διενέργειας προσλήψεων, το οποίο θα είναι συμβατό με τους δημοσιονομικούς στόχους της χώρας. Το ολοκληρωμένο ψηφιακό οργανόγραμμα, καθώς και τα περιγράμματα θέσεων εργασίας για όλους τους φορείς της γενικής κυβέρνησης, θα χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία για τη διαμόρφωση μιας μεσομακροπρόθεσμης στρατηγικής διαχείρισης ανθρώπινων πόρων. Η στρατηγική διαχείρισης ανθρώπινων πόρων, ο προγραμματισμός και οι προσλήψεις θα πραγματοποιούνται και θα προσαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες, διατηρώντας παράλληλα το επίπεδο της μισθολογικής δαπάνης του δημοσίου σύμφωνο με τους όρους του ισχύοντος Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής (Μ.Π.Δ.Σ.). Η μισθολογική πολιτική στο δημόσιο τομέα θα εξακολουθήσει να βασίζεται στο ενιαίο μισθολόγιο και θα παρέχει κίνητρα για την

αύξηση των επιδόσεων των δημοσίων υπαλλήλων, διασφαλίζοντας την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων. Αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση **α)** θα ενισχύσει το ρόλο του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης στο συντονισμό και την θέσπιση προτεραιοτήτων στις ανάγκες προσλήψεων, **β)** θα ενισχύσει το Α.Σ.Ε.Π. ώστε να επιταχυνθούν οι διαδικασίες προσλήψεων, **γ)** θα καλύψει τις ανάγκες της Δημόσιας Διοίκησης λαμβάνοντας υπ' όψη τη γήρανση του υπαλληλικού προσωπικού και **δ)** θα βοηθήσει στον εξορθολογισμό της απασχόλησης έκτακτου προσωπικού και προσωπικού για την κάλυψη επειγουσών αναγκών. Επιπλέον, το νέο σύστημα θα καλύψει συγκεκριμένες ανάγκες, όπως για παράδειγμα την υποστελέχωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε περιοχές με χαμηλό πληθυσμό ή στις νησιωτικές περιφέρειες. Σε συνδυασμό με τον εξορθολογισμό του «κλαδολόγιου», καθώς και με τη θέσπιση της νέας διαδικασίας καθορισμού στόχων και ενός νέου ψηφιακού συστήματος διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού (Human Resource Management System, H.R.M.S.), η διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού στο δημόσιο τομέα στην Ελλάδα θα προσεγγίσει τα ευρωπαϊκά πρότυπα και θα αφήσει πίσω τις, μια για πάντα, κακές πρακτικές που επικρατούσαν στο παρελθόν.

Διάχυση μεταρρυθμίσεων σε ολόκληρη τη Δημόσια Διοίκηση

Η ελληνική διοίκηση επανεξετάζει τις οργανωτικές δομές και τις περιγραφές θέσεων εργασίας όλων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, καθώς εκπονεί το σχέδιό της για το σύστημα κινητικότητας του δημόσιου τομέα. Θα δημιουργηθεί ένας βελτιωμένος μηχανισμός παρακολούθησης για την πρόοδο των μεταρρυθμίσεων σε αυτούς τους φορείς, διασφαλίζοντας ότι οι επιλογές των στελεχών σε θέσεις ευθύνης, καθώς και η αξιολόγηση των επιδόσεων του προσωπικού, ακολουθούν τους κανόνες και τα χρονοδιαγράμματα που ορίζονται στη νομοθεσία. Επιπλέον και σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, η κυβέρνηση θα ενσωματώσει ένα συμβατικό σύστημα διαχείρισης (συμβάσεις απόδοσης) για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση νομικών προσώπων υπό την εποπτεία των Υπουργείων. Θα περιλαμβάνει συγκεκριμένες ενέργειες, στόχους και δείκτες για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας τους, τη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, τη βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και άλλους οργανισμούς ενώ παράλληλα, θα ξεκινήσει ένα πιλοτικό έργο με συγκεκριμένους φορείς, με στόχο τη σταδιακή του επέκταση.

Μηχανισμοί συντονισμού, εσωτερικής υποστήριξης και παρακολούθησης

Ο διυπουργικός συντονισμός θα ενισχυθεί μέσα από την εφαρμογή του Εγχειριδίου Διυπουργικού Συντονισμού ως βασικού εργαλείου. Επιπλέον, στο πλαίσιο των προαναφερθέντων τομέων διοικητικής μεταρρύθμισης, η ελληνική διοίκηση έχει αποκτήσει γνώσεις και εμπειρογνωμοσύνη χάρη στην εκτεταμένη συνεργασία με τους ευρωπαϊούς εταίρους της. Προκειμένου να ενισχυθεί το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης ως βασικός πλοηγός της διοικητικής

μεταρρύθμισης, θα ενδυναμώσει τους μηχανισμούς παρακολούθησης και στήριξης με τη σύσταση:

α) Του Παρατηρητηρίου Δημόσιας Διοίκησης, με αρμοδιότητες στον τομέα της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της προόδου των μεταρρυθμίσεων

β) Ενός Εσωτερικού Μηχανισμού Τεχνικής Βοήθειας, ο οποίος θα διευκολύνει τη διάχυση των πολιτικών και των διεθνών και ευρωπαϊκών βέλτιστων πρακτικών σε ολόκληρη τη δημόσια διοίκηση. Επιπλέον, ο μηχανισμός αυτός θα εξελιχθεί σταδιακά σε εθνικό τεχνικό σύμβουλο του κράτους σε θέματα διοικητικής μεταρρύθμισης.

2.3.1.2. Καταπολέμηση της διαφθοράς

Η ανάγκη για την ανάληψη νομοθετικών πρωτοβουλιών και για άμεση συντονισμένη δράση κατά της διαφθοράς αποτέλεσαν το έναυσμα για την αντικατάσταση του Εθνικού Συντονιστή για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς από τη Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εφαρμογή και την αναθεώρηση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου κατά της Διαφθοράς, στον εξορθολογισμό των μηχανισμών ελέγχου, συμπεριλαμβανομένου του δημοσιονομικού και του εσωτερικού ελέγχου, στην υιοθέτηση σύγχρονων εργαλείων και την αξιοποίηση τεχνικής βοήθειας που παρέχεται από εμπειρογνώμονες. Το ποσοστό εκτέλεσης του Σχεδίου ήταν 13% στις αρχές του 2015. Τρία χρόνια αργότερα, το ποσοστό έχει αυξηθεί σε περίπου 70%. Στο διάστημα αυτό, έχει τεθεί σε ισχύ νομοθεσία σχετικά με τη Δήλωση Περιουσιακών Στοιχείων, τις Δημόσιες Συμβάσεις, τη Χρηματοδότηση των Πολιτικών Κομμάτων κλπ. Στο αναθεωρημένο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο έχουν ενσωματωθεί, μεταξύ άλλων, δράσεις για την ενίσχυση της ακεραιότητας και της διαφάνειας του

δημόσιου τομέα, όπως η νομοθεσία για τη σύγκρουση συμφερόντων και την άσκηση πίεσης από ομάδες συμφερόντων (lobbying) ή ο Κώδικας Δεοντολογίας των Δημοσίων Υπαλλήλων και η αναθεώρηση του κώδικα δεοντολογίας για τους Βουλευτές και την κυβέρνηση, καθώς και δράσεις για την ενίσχυση της ακεραιότητας του δικαστικού σώματος. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου (εσωτερικές δικλίδες ελέγχου) της διοίκησης ενισχύεται, μέσω νομοθετικών και άλλων παρεμβάσεων, ιδίως με την ενδυνάμωση των Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου στην Κεντρική Διοίκηση και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Επίσης, η Ελλάδα έχει κυρώσει πολλές σημαντικές διεθνείς συμβάσεις κατά της διαφθοράς. Προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση της διαφθοράς, η ελληνική διοίκηση θα εφαρμόσει πλήρως όλες τις δεσμευτικές συστάσεις που απορρέουν από το ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη το εθνικό συνταγματικό πλαίσιο. Επιπλέον, θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση του συντονιστικού και ελεγκτικού ρόλου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης (Γ.Ε.Δ.Δ.).

2.3.1.3. Μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη

Ένα λειτουργικό δικαστικό σύστημα είναι ζωτικής σημασίας για τους πολίτες και την οικονομική ανάπτυξη. Η αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης συνιστά απόλυτη προτεραιότητα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΥΔΔΑΔ). Η κυβέρνηση επιδιώκει να θεσπίσει ένα σύγχρονο και ουσιαστικό κράτος δικαίου, διασφαλίζοντας την απρόσκοπτη πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε όλες τις κοινωνικές ομάδες και τους πολίτες. Στο πλαίσιο αυτό, το ΥΔΔΑΔ εφαρμόζει ένα τριετούς διάρκειας στρατηγικό σχέδιο για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης. Κεντρικές προτεραιότητες του ΥΔΔΑΔ είναι η επιτάχυνση της εκδίκασης των υποθέσεων και η εξάλειψη των καθυστερήσεων σε αστικές, ποινικές και διοικητικές διαδικασίες, καθώς και του όγκου των

χρονιζουσών εκκρεμών υποθέσεων. Αυτό θα επιτευχθεί με στοχευμένες θεσμικές παρεμβάσεις, με τη βέλτιστη αξιοποίηση και περαιτέρω ενίσχυση του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού, τον εκσυγχρονισμό των υποδομών της δικαιοσύνης και την τεχνολογική της αναβάθμιση, καθώς και με την ανάπτυξη εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών και ειρηνικής συμβιβαστικής επίλυσης εντός και εκτός δικαστικού συστήματος. Προτεραιότητα του ΥΔΔΑΔ είναι η προώθηση της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και η συλλογή, επεξεργασία και αξιοποίηση πληροφοριών και στατιστικών σχετικά με τη λειτουργία των δικαστηρίων για τη χάραξη αποτελεσματικής πολιτικής.

Για να αντιμετωπίσει αυτές τις προκλήσεις, το ΥΔΔΑΔ αναλαμβάνει πολλές πρωτοβουλίες και υλοποιεί ένα στρατηγικό σχέδιο με εκτεταμένη τεχνική βοήθεια:

- Εφαρμόζει ένα τριετούς διάρκειας στρατηγικό σχέδιο για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης. Οι δράσεις που υλοποιούνται αφορούν, αφενός, το σύνολο του συστήματος λειτουργίας απονομής της δικαιοσύνης (οριζόντιες δράσεις) και αφετέρου, τις επιμέρους κατευθύνσεις της δικαιοσύνης και συγκεκριμένα τη διοικητική, πολιτική, και ποινική δικαιοσύνη (κάθετες δράσεις). Επίσης, υλοποιούνται δράσεις οι οποίες στοχεύουν στην επίτευξη των στόχων με μέτρα αμιγώς θεσμικού χαρακτήρα, ενώ άλλες αφορούν τις υποδομές της δικαιοσύνης, τη στελέχωσή της, και την τεχνολογική της αναβάθμιση.

- Το 2015-2017, ολοκληρώθηκε η Φάση I της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος της χώρας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Αυστρίας.

- Το 2017-2018, είναι σε υλοποίηση η Φάση II της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Αυστρίας.

- Από το Σεπτέμβριο του 2018, θα είναι σε εξέλιξη η υλοποίηση της Φάσης III της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Αυστρίας.

- Μετά το 2018, θα ακολουθήσει η εξέλιξη του διαχειριστή αφερεγγυότητας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΤΑΑ.

Νομοθετικές Βελτιώσεις

Το ΥΔΑΔ ανέλαβε σε πρώτο χρόνο σημαντικές νομοθετικές πρωτοβουλίες, κρίσιμες για το χρηματοπιστωτικό τομέα, των οποίων την εφαρμογή παρακολουθεί και βελτιώνει σε δεύτερο χρόνο. Στο πλαίσιο αυτό, αναμορφώθηκε πλήρως η νομοθεσία περί της εμπορικής αφερεγγυότητας και της παροχής δεύτερης ευκαιρίας, μεταρρυθμίστηκε το δίκαιο της αναγκαστικής εκτέλεσης με τη θέσπιση του ηλεκτρονικού τρόπου διενέργειας των πλειστηριασμών, διασφαλίζοντας διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, μεταρρυθμίστηκε η κατάταξη των πιστωτών, καθιερώνοντας υπερπρονόμιο για τους εργαζόμενους και ενισχύοντας την πιστοληπτική ικανότητα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Έχουν ληφθεί νομικά μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών ελευθεριών και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, σε συμφωνία με τους Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030. Υλοποιούνται και σχεδιάζονται διαρκώς μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων, την ενίσχυση της διαφάνειας, την καταπολέμηση της διαφθοράς και την έκτιση των ποινών με σεβασμό στο κράτος δικαίου.

Διαμεσολάβηση και εξωδικαστικοί μηχανισμοί επίλυσης διαφορών

Η μεταρρύθμιση του θεσμού διαμεσολάβησης (άρθρα 178 κ.ε. Ν. 4512/2018) ολοκληρώθηκε σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές που προτείνει η τεχνική βοήθεια ΕΕ/Αυστρίας. Το νέο πλαίσιο προωθεί το θεσμό της διαμεσολάβησης, εκσυγχρονίζει το θεσμικό πλαίσιο, εισάγει ένα υποχρεωτικό στάδιο στη προσφυγή στη διαμεσολάβηση ορισμένου τμήματος αστικών και εμπορικών διαφορών, καθώς και την υποχρεωτική χρήση στατιστικών με σκοπό την αποτελεσματική παρακολούθηση. Ένα άλλο θεσμικό όργανο εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών που θεσπίστηκε το 2016 είναι η Ανεξάρτητη Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών η οποία εξετάζει προδικαστικές προσφυγές σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις.

Πτωχευτικό Πλαίσιο

Το πτωχευτικό πλαίσιο έχει βελτιωθεί σημαντικά με βάση τους εξής άξονες: α) παροχή ουσιαστικής δυνατότητας επαναδραστηριοποίησης (fresh start) του έντιμου επιχειρηματία που άτυχησε παρόλες τις καλόπιστες προσπάθειές του, β) ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και σύντμηση των προθεσμιών εκτύλιξης της πτωχευτικής διαδικασίας, έτσι ώστε, για μεν τις μη βιώσιμες επιχειρήσεις, η πτώχευση να ολοκληρώνεται σε εύλογο χρονικό διάστημα, για δε τις βιώσιμες επιχειρήσεις, να τίθενται τάχιστα σε εφαρμογή οι μηχανισμοί διάσωσης και γ) ενίσχυση της εξυγιαντικής λειτουργίας του πτωχευτικού δικαίου για τις βιώσιμες επιχειρήσεις, έτσι ώστε αυτό να μην αποτελεί καταστροφή αξιών, αλλά ένα σύγχρονο εργαλείο αντιμετώπισης της εμπορικής αφερεγγυότητας, με έμφαση στην προληπτική του διάσταση και στην ανάγκη διάσωσης παραγωγικών πόρων (ανθρώπινων και μη), παράλληλα προς τη λειτουργία του ως συλλογική ικανοποίηση των δανειστών στην προκύπτουσα «κοινωνία ζημίας», με όρους ισότητας (par conditio creditorum).

Εν τω μεταξύ, η θεσμοθέτηση του επαγγέλματος του διαχειριστή αφερεγγυότητας θα βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στο σχετικό πεδίο. Η βελτίωση του θεσμού θα συνεχιστεί με την τεχνική βοήθεια της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΤΑΑ. Η Ελλάδα έχει πλέον ένα από τα πιο σύγχρονα νομικά πλαίσια πτώχευσης σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Ηλεκτρονική δικαιοσύνη

Η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης είναι καθοριστικής σημασίας για την επιτάχυνση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας των δικαστηρίων. Για το σκοπό αυτό, αναπτύσσεται ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης δικαστικών υποθέσεων πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης. Τελικός στόχος είναι η λεγόμενη δίκη χωρίς χαρτί -»Paperless Trial«, καθώς και η παραγωγή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων.

Η πρώτη φάση του έργου ξεκίνησε το 2015 και χρησιμοποιήθηκε στα μεγαλύτερα δικαστήρια της χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιάς και Χαλκίδα), ενώ θα ολοκληρωθεί το 2018. Η δεύτερη φάση, δηλαδή η επέκταση σε όλα τα δικαστήρια της χώρας, αναμένεται να ξεκινήσει το 2019, και ειδικότερα το πρώτο εξάμηνο του 2019 αναμένεται να ολοκληρωθεί η διαγωνιστική διαδικασία, ενώ το δεύτερο εξάμηνο το 2019 να ξεκινήσει σταδιακά η υλοποίηση του έργου. Πρόκειται για εμβληματική μεταρρύθμιση, καθώς για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη θα λειτουργήσει ένα ενοποιημένο πληροφοριακό σύστημα το οποίο ψηφιοποιεί τη δικαστική πραγματικότητα, στοχεύοντας στη διαφάνεια, στην απλούστευση και στην ομογενοποίηση των διαδικασιών, στην παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη διαφάνεια στα οικονομικά ζητήματα, καθώς και στη διεπαφή με συστήματα του ευρύτερου δημοσίου τομέα προς όφελος των πολιτών.

Διαχείριση πόρων

Οι ανθρωπίνοι πόροι στη δικαιοσύνη αυξάνονται, επίσης, με ορθολογική κατανομή τους βάσει αναγκών και ικανοτήτων. Το πρόβλημα των ελλείπων υποδομών αντιμετωπίζεται τόσο σε επίπεδο κτηρίων όσο και με την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και την εισαγωγή θεσμών όπως η τηλεσυεδρίαση.

Στο πεδίο αυτό, εμβληματική μεταρρύθμιση είναι η σχεδιαζόμενη κατάργηση των μεταβατικών εδρών των διοικητικών δικαστηρίων στις νησιωτικές περιοχές και η αντικατάστασή τους με τηλεδιάσκεψη. Ένα άλλο τέτοιο παράδειγμα, είναι η κατάργηση ορισμένων μεταβατικών εδρών των χερσαίων περιοχών στα εφετεία, και παράλληλα η αναδιάρθρωση του ανθρωπίνου δυναμικού των αντίστοιχων δικαστηρίων. Η μελέτη για την κατάργηση των μεταβατικών εδρών στα διοικητικά δικαστήρια θα ολοκληρωθεί το 2018.

Μια ακόμη σημαντική πρωτοβουλία είναι η αποκέντρωση του Πρωτοδικείου Αθηνών, το οποίο βρίσκεται υπό μελέτη. Ένας οδικός χάρτης θα είναι έτοιμος το 2018 και προβλέπει τρία ανεξάρτητα Πρωτοδικεία (μελετώνται οι περιπτώσεις του Περιστερίου, του Χαλανδρίου και της Καλλιθέας). Αυτό θα οδηγήσει σε ταχύτερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη, εξορθολογισμό της απονομής δικαιοσύνης και επιτάχυνση των διαδικασιών του Πρωτοδικείου. Παράλληλα, θα οδηγήσει στην αποκέντρωση του μεγαλύτερου ελληνικού (και ευρωπαϊκού) δικαστηρίου ανά πληθυσμό.

2.3.2. Διοικητικές μεταρρυθμίσεις για θεμιτό ανταγωνισμό

Η ελληνική κυβέρνηση έχει ολοκληρώσει μια σειρά μεταρρυθμίσεων για την ανάπτυξη ενός δυναμικού εγχώριου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Οι μεταρρυθμίσεις για την αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας περιλαμβάνουν τη δημιουργία μίας σύγχρονης υπηρεσίας μίας στάσης (one-stop shop) για την ίδρυση και την αδειοδότηση των επιχειρήσεων. Οι συστάσεις των αξιολογήσεων της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού και του ΟΟΣΑ εφαρμόστηκαν με στόχο την προώθηση του θεμιτού ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, ενώ σημαντικές βελτιώσεις έχουν ολοκληρωθεί σχετικά με το ελεγκτικό πλαίσιο. Ο ενισχυμένος χωρικός σχεδιασμός και η ολοκλήρωση ενός σύγχρονου κτηματολογίου θα διαδραματίσουν, επίσης, κεντρικό ρόλο στην εξάλειψη βασικών σημείων συμφόρησης για επενδύσεις.

Ψηφιακή υπηρεσία μίας στάσης (one-stop shop) για την υποστήριξη των επιχειρήσεων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα εφαρμόζεται ένα απλό και συνεκτικό πλαίσιο για την γρήγορη σύσταση και αδειοδότηση επιχειρήσεων, καθώς και για την εποπτεία τους. Ένα πλαίσιο που συμβάλλει αποφασιστικά στην οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, διευκολύνει τις επενδύσεις και τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, μειώνοντας τις διοικητικές επιβαρύνσεις και προστατεύοντας αποτελε-

ματικά το δημόσιο συμφέρον.

Ο Ν. 4441/2016 ψηφιοποίησε όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την ίδρυση μιας επιχείρησης, χάρη σε ένα e-One Stop Shop (e-OSS) και τη διαλειτουργικότητα μεταξύ του TAXIS και του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (ΓΕΜΗ). Όλα τα απαραίτητα έγγραφα υποβάλλονται ψηφιακά και η ίδρυση μιας εταιρείας επιβεβαιώνεται on line σε πραγματικό χρόνο. Το εύρος των υπηρεσιών που παρέχονται επεκτείνεται. Συγκεκριμένα, παρέχονται στοιχεία πιστοποίησης για το TAXIS στους Ιδρυτές, καταργώντας έτσι την υποχρέωση επίσκεψης στην τοπική εφορία. Η καταχώριση στην κοινωνική ασφάλιση θα γίνει, επίσης, ταχύτερη χάρη

στην αυτόματη διαβίβαση όλων των σχετικών πληροφοριών. Αυτή η διαδικασία δεν είναι μόνο λιγότερο χρονοβόρα αλλά και πιο προσιτή από οικονομική άποψη για τις επιχειρήσεις.

Το επόμενο βήμα είναι η επέκταση της υπηρεσίας μίας στάσης e-OSS πέρα από το στάδιο της ίδρυσης μιας επιχείρησης, παρέχοντας υποστήριξη στις επιχειρήσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους με την πλήρη ψηφιοποίηση των σχετικών διαδικασιών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η καθιέρωση πλήρους διαλειτουργικότητας μεταξύ των μητρώων δημόσιας διοίκησης θα διαδραματίσει κεντρικό ρόλο προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό τους και να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος. Ειδικότερα, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS), καταρτίζεται ένα σχέδιο δράσης με αντικείμενο την ποσοτικοποίηση και την αξιολόγηση των διοικητικών διαδικασιών, οι οποίες επιβαρύνουν περισσότερο τις επιχειρήσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει έναν οδικό χάρτη απλούστευσης και ψηφιοποίησης των διαδικασιών αυτών, με βάση τη λειτουργία υπηρεσιών μίας στάσης και την αρχή της εφάπαξ ενέργειας.

Με το νέο νόμο, οι άδειες λειτουργίας των επιχειρήσεων εκδίδονται αμέσως, με απλή και ψηφιακή ειδοποίηση στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, ενώ οι απαιτούμενες επιθεωρήσεις γίνονται αργότερα κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της επιχείρησης, διασφαλίζοντας αποτελεσματικότερα το δημόσιο συμφέρον. Στο παρελθόν χρειάζονταν 30 ημέρες κατά μέσο όρο για την έκδοση άδειας. Με τη θέσπιση του νέου νόμου, η λειτουργία μιας επιχείρησης μπορεί να ξεκινήσει αμέσως μετά τη γνωστοποίηση των όρων και προϋποθέσεων.

Συνολικά, οι περισσότερες κωδικοποιημένες οικονομικές δραστηριότητες έχουν ήδη ενσωματωθεί στο νέο σύστημα αδειοδότησης και μέχρι τον Ιούλιο του 2018 η ενσωμάτωση θα έχει ολοκληρωθεί. Περισσότερες από 28.000 επιχειρήσεις έχουν χρησιμοποιήσει μέχρι τώρα τη νέα λειτουργία αδειοδότησης μέσω του εξειδικευμένου πληροφοριακού συστήματος.

Ενιαία ψηφιακή πύλη για επιχειρήσεις

Η κυβέρνηση, προκειμένου να παρέχονται αποτελεσματικά ψηφιακές υπηρεσίες στις επιχειρήσεις αποφάσισε τη δημιουργία μιας ενιαίας ψηφιακής πύλης η οποία θα παρέχει on-line πληροφορίες, υποστηρικτικές υπηρεσίες και υπηρεσίες επίλυσης προβλημάτων σε πολίτες και επιχειρήσεις. Η ενιαία ψηφιακή πύλη θα ενσωματώσει αρκετά δίκτυα και υπηρεσίες που έχουν δημιουργηθεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για να βοηθήσουν τους πολίτες και τις επιχειρήσεις στις διασυννοριακές τους δραστηριότητες. Μεταξύ αυτών

περιλαμβάνονται τα ευρωπαϊκά κέντρα καταναλωτών, το SOLVIT, το γραφείο υποστήριξης για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, το Europe Direct και το δίκτυο Enterprise Europe Network. Η διεπαφή χρήστη θα είναι φιλική προς το χρήστη και θα είναι διαθέσιμη σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ, προσφέροντας την κεντρική πρόσβαση των πολιτών και των επιχειρήσεων της ΕΕ στις πληροφορίες που χρειάζονται για να ασκήσουν τα δικαιώματά τους, την κινητικότητα στην ΕΕ, καθώς και την πλήρη πρόσβαση σε διαδικτυακές διαδικασίες χωρίς διακρίσεις.

Ανταγωνισμός προϊόντων και υπηρεσιών

Η μείωση των φραγμών εισόδου στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών θα επιτρέψει την είσοδο νέων επιχειρήσεων, θα αυξήσει τα κίνητρα για επενδύσεις και καινοτομίες, και θα συμβάλει στην ανταγωνιστικότητα του επιχειρηματικού τομέα. Με βάση τους Δείκτες Ρύθμισης της Αγοράς Προϊόντων του ΟΟΣΑ (OECD Product Market Regulation), οι αγορές ελληνικών προϊόντων ήταν μέχρι το 2013 οι δεύτερες πιο ρυθμισμένες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ελληνική κυβέρνηση αξιοποίησε τρεις διαδοχικές αξιολογήσεις των συνθηκών ανταγωνισμού στην Ελλάδα που διεξήγαγε ο ΟΟΣΑ και η Ελληνική Αρχή Ανταγωνισμού για τον εντοπισμό και την κατάργηση στρεβλώσεων. Σε λιγότερο από τρία χρόνια, υλοποιήθηκαν περισσότερα από τα δύο τρίτα των συστάσεων των εν λόγω αξιολογήσεων.

Στο άμεσο μέλλον, η προστασία του Έλληνα καταναλωτή και η αναζωογόνηση της παραγωγικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, θα στηριχτεί σε μια συνεχή προσπάθεια αναθεώρησης των ρυθμίσεων της αγοράς προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό:

- Τη βελτίωση της αναγνωσιμότητας, με στόχο τη μείωση του διοικητικού φόρτου των ΜμΕ.
- Την κατάργηση ρυθμίσεων που προστατεύουν εγκατεστημένες επιχειρήσεις έναντι νέων, στρεβλώνοντας τον ανταγωνισμό χωρίς σημαντικά οφέλη για τους καταναλωτές.
- Την εξασφάλιση επαρκούς ρυθμιστικού πλαισίου για την ασφάλεια, τις περιβαλλοντικές επιδόσεις και την προστασία των καταναλωτών.

Βασική απαίτηση για το έργο αυτό είναι η δυνατότητα εκπόνησης ποσοτικών αναλύσεων. Στην ψηφιακή εποχή, η βελτίωση της νομοθεσίας και η αξιολόγηση των φραγμών στον ανταγωνισμό πρέπει να βασίζονται σε δεδομένα. Σε αυτή την κατεύθυνση, δημιουργείται ένα Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS). Το Παρατηρητήριο αναμένεται να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη χάραξη πολιτικής, καθώς

και στην εφαρμογή αρχών για την βελτίωση της νομοθεσίας, σχετικά με την εκ των προτέρων και εκ των υστέρων αξιολόγηση διατάξεων που επηρεάζουν τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών. Το Παρατηρητήριο θα λειτουργεί συνδυάζοντας τα διαθέσιμα επιχειρηματικά, οικονομικά, δημογραφικά και χωρικά δεδομένα, παρέχοντας αναλύσεις για τη διαμόρφωση πολιτικών για την επιχειρηματικότητα, τον ανταγωνισμό και την ανταγωνιστικότητα. Τα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν, επίσης, για τη διεξαγωγή μελετών και αναλύσεων ανταγωνισμού, σε συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού. Θα δοθεί ειδικότερα έμφαση σε βασικούς τομείς της οικονομίας, όπου ο κίνδυνος ολιγοπωλιακών συνθηκών ή άλλες πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού είναι υψηλός. Το Παρατηρητήριο θα παρέχει, επίσης, δεδομένα και θα λαμβάνει σχόλια από τα ενδιαφερόμενα μέρη, η πολύτιμη συνεισφορά των οποίων θα λαμβάνεται υπόψη κατά το σχεδιασμό της πολιτικής.

Η συνολική πρόσδοος θα παρακολουθείται με αναφορά στο δείκτη μεταρρυθμίσεων της αγοράς προϊόντων του ΟΟΣΑ.

Νέο πλαίσιο εποπτείας και ελέγχου της αγοράς

Οι νέοι νόμοι για τη σύσταση και την αδειοδότηση των επιχειρήσεων συμπληρώθηκαν με ένα σύγχρονο πλαίσιο επιθεωρήσεων και εποπτείας της αγοράς. Το πλαίσιο αυτό εξορθολογίζει τις διαδικασίες ελέγχου, μειώνει τις διοικητικές και γραφειοκρατικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων, συμβάλλει δραστηρικώς στη μείωση της διαφθοράς και προστατεύει αποτελεσματικότερα την υγεία και την ασφάλεια των πολιτών. Οι επιθεωρήσεις ολοκληρώνονται κατά τη λειτουργία των επιχειρήσεων και όχι με την παροχή πρότυπων δικαιολογητικών εγγράφων, όπως ίσχυε στο παρελθόν.

Κεντρική αρχή του νέου πλαισίου είναι η υποστήριξη της συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τις απαιτήσεις της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την εποπτεία της αγοράς. Για το σκοπό αυτό, υιοθετούνται κοινές αρχές και διαδικασίες για κάθε είδους επιθεωρήσεις, εισάγονται κοινές εποπτικές μέθοδοι και εργαλεία και ορίζονται σαφώς τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των εποπτικών αρχών και των εποπτευόμενων οντοτήτων. Το νέο θεσμικό πλαίσιο υλοποιείται μέσω ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος και περιλαμβάνει ένα ψηφιακό μητρώο ελεγκτών που εξασφαλίζει τη διαφάνεια των επιθεωρήσεων.

Σύγχρονο Κτηματολόγιο και Χωρικός Σχεδιασμός

Η Ελλάδα υλοποιεί την ολοκλήρωση του χωρικού της σχεδιασμού για να αντιμετωπίσει τα ζητήματα που αφορούν στη χρήση της γης, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι μεταρρυθμίσεις που υλοποιούνται συμβάλλουν στην ανάπτυξη του ελληνικού χώρου, αφενός με την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας του περιβάλλοντος και αφετέρου, με την προστασία του δημοσίου συμφέροντος. Επιπλέον, ο ολοκληρωμένος χωρικός σχεδιασμός και η επίλυση των προβλημάτων χρήσης γης θα διευκολύνουν την εισαγωγή πολιτικών για την αντιμετώπιση των αναδυόμενων κινδύνων από την κλιματική αλλαγή, ιδίως όσον αφορά τα ακραία γεγονότα και τις επιπτώσεις τους (κίνδυνοι πλημμύρας, δασικές πυρκαγιές, προστασία και διαχείριση παράκτιων περιοχών), συνεισφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή.

Οι βασικές πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν:

- Συντονισμό των στρατηγικών, τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών αναπτυξιακών σχεδίων με τα διαφορετικά επίπεδα χωρικού σχεδιασμού, προκειμένου να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία για την εθνική οικονομία και για τις τοπικές κοινωνίες.
- Απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών θεσμοθέτησης του χωρικού σχεδιασμού.
- Μείωση της πολυπλοκότητας των νομικών και χωρικών ρυθμίσεων.
- Προστασία και διαχείριση του φυσικού κεφαλαίου της χώρας.
- Ανάπτυξη ενός νέου συστήματος κατηγοριών χρήσης γης, το οποίο βελτιώνει τον πολεοδομικό σχεδιασμό, την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, την ποιότητα ζωής των κατοίκων, ενώ διευκολύνει την επιχειρηματικότητα.

Οι μεταρρυθμίσεις καλύπτουν όλο το φάσμα του χωρικού σχεδιασμού, βάσει ενός αυστηρού χρονοδιαγράμματος, το οποίο θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι το 2021. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές περιλαμβάνουν: την εφαρμογή της δευτερογενούς νομοθεσίας για το νέο θεσμικό πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού (Δεκέμβριος 2018), την αναθεώρηση του περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού (Σεπτέμβριος 2018), την κατάρτιση τοπικών χωρικών σχεδίων σε ολόκληρη τη χώρα, ένα σημαντικό έργο που θα υλοποιηθεί σε διαφορετικές κυλιόμενες φάσεις (έναρξη Σεπτέμβριος 2018), καθώς και την αναθεώρηση των ειδικών χωροταξικών πλαισίων για τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός (2019), η βιομηχανία (2020), οι ορυκτοί πόροι (2020), οι ΑΠΕ (2020) και οι υδατοκαλλιέργειες (2021). Αναφορικά με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, έχει ξεκινήσει ένα σημαντικό πρόγραμμα για την έγκριση Προεδρι-

κών Διαταγμάτων για τη δημιουργία οργανωμένων περιοχών ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας σε ολόκληρη τη χώρα (έως τα τέλη του 2019) σύμφωνα με το ισχύον χωροταξικό πλαίσιο.

Όσον αφορά το Εθνικό Κτηματολόγιο, έχει εγκριθεί ένας οδικός χάρτης, ο οποίος προβλέπει σημαντικά ορόσημα για την πλήρη λειτουργία του νέου οργανισμού και την έγκαιρη ολοκλήρωση της κτηματογράφησης. Ο οδικός χάρτης θα παρακολουθείται και θα ενημερώνεται τακτικά. Ο οδικός χάρτης, επίσης, περιλαμβάνει την ολοκλήρωση της κύρωσης των δασικών χαρτών (τέλη 2020) και τον καθορισμό του αιγιαλού (αρχές 2019). Τέλος, ψηφίστηκε πρόσφατα ο Ν. 4546/2018 που ενσωματώνει την οδηγία της ΕΕ για το θαλάσσιο χωρικό σχεδιασμό.

Επιπλέον, δρομολογείται σειρά διαρθρωτικών παρεμβάσεων, με σκοπό τον εξορθολογισμό των διαδικασιών αδειοδότησης, τη μείωση του διοικητικού φόρτου και τη σημαντική μείωση του κόστους για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Για το σκοπό αυτό, βρίσκεται σε εξέλιξη η μεταρρύθμιση της διοικητικής δομής για τα γεωχωρικά δεδομένα (2019), η ανάπτυξη της απαραίτητης υποδομής για την ηλεκτρονική υποβολή οικοδομικών αδειών (Ιούλιος 2018) και η υλοποίηση του προγράμματος «ηλεκτρονικής πολεοδομίας» (Δεκέμβριος 2018).

Κατασκευαστική Βιομηχανία: Απλούστευση και επιτάχυνση της αδειοδότησης

Ο πρόσφατος Ν. 4495/2017 αποσκοπεί στην απλούστευση και επιτάχυνση της έκδοσης οικοδομικών αδειών. Η έκδοση αδειών παραμένει στις κατά τόπου πολεοδομίες, ενώ ο έλεγχος ανατίθεται στις αντίστοιχες Περιφέρειες. Με την αλλαγή αυτή, η κυβέρνηση στοχεύει στην επιτάχυνση έκδοσης αδειών και στην αντιμετώπιση της διαφθοράς. Η προσπάθεια αυτή επιτυγχάνεται μέσω και της κατηγοριοποίησης του έργου προς αδειοδότηση. Τα κριτήρια ενδεικτικά αφορούν, τον προϋπολογισμό του έργου, τους όρους δόμησης της περιοχής, την εφαρμογή εθνικού κτηματολογίου κλπ. Έτσι, ο νόμος δίνει τη δυνατότητα -με την ηλεκτρονική υποβολή των απαιτούμενων εγγράφων- αυτόματης έκδοσης άδειας με ευθύνη του μηχανικού. Επιπλέον, και στις άλλες κατηγορίες, θέτει περιορισμό στο χρόνο απάντησης από την πολεοδομία. Επισημαίνεται ότι όλη η διαδικασία έκδοσης αδειών θα γίνεται μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας και θα συνδέεται με την ηλεκτρονική ταυτότητα του κτιρίου ενώ τα δεδομένα θα είναι συμβατά με τις εθνικές βάσεις δεδομένων. Στα πλαίσια του νόμου αναβαθμίζεται και ο ρόλος των Ελεγκτών Δόμησης μέσω Μητρώου Ιδιωτών Μηχανικών, όπου θα διενεργούν ελέγχους τόσο στο στάδιο κατασκευής όσο και για τον εντοπισμό αυθαιρεσιών.

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

Η ύπαρξη υποδομών υψηλής ποιότητας, ανθεκτικών και εύκολα προσβάσιμων, αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για την ανάπτυξη. Στόχος της κυβέρνησης είναι η επέκταση και η αναβάθμιση των οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων, καθώς και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των θαλάσσιων μεταφορών, ώστε η Ελλάδα να καταστεί ηγετικό κέντρο στον τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας (logistics), αναπτύσσοντας υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Ταυτόχρονα, η εθνική ψηφιακή στρατηγική (2016-2021) συνιστά μια καθοριστική και ολοκληρωμένη επένδυση για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας, την ουσιαστική βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών.

Παράλληλα, δεν μπορεί να παραβλεφθεί η σημασία της αγοράς ενέργειας, τόσο στο εσωτερικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η διεύρυνση της εγχώριας αγοράς ενέργειας έχει ως στόχο τη μείωση του ενεργειακού κόστους, τηρώντας ταυτόχρονα τις δεσμεύ-

σεις της χώρας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη διασφάλιση της ποιότητας του αέρα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί τόσο μέσα από την ενεργειακή διασύνδεση των νησιών με την ηπειρωτική χώρα, όσο και με την επέκταση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας. Σε διεθνές επίπεδο, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η συνεργασία με τις βαλκανικές χώρες μέσω της εντατικοποίησης των προσπαθειών για την ανάπτυξη διασυνδέσεων σε όλο το φάσμα των υποδομών.

Η αποτελεσματική αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη των παραπάνω στόχων. Ο τομέας αυτός αποτελεί αντικείμενο σημαντικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την προώθηση της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας, της περιβαλλοντικής αειφορίας, της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και συνολικότερα τη συμβολή της δημόσιας περιουσίας στη βιωσιμότητα του χρέους, στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη και στην παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας προς τους πολίτες.

3.1. Υποδομές και Δίκτυα

3.1.1. Υποδομές μεταφορών

Η κυβέρνηση δίδει μεγάλη σημασία στη δημιουργία προσβάσιμων, ποιοτικών, ανθεκτικών, αξιόπιστων και βιώσιμων υποδομών. Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ) θέτει τους μεγάλους άξονες της πολιτικής μεταφορών: την ανάπτυξη και αναβάθμιση των οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων της χώρας, την ενσωμάτωσή τους σε διευρωπαϊκά δίκτυα, την προώθηση συνδυασμένων και νέων τρόπων μεταφοράς, τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών, την ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον μεταφορών, το σχεδιασμό ενός διαλειτουργικού και υψηλής ποιότητας σιδηροδρομικού δικτύου και τη βελτίωση της περιφερειακής κινητικότητας. Σε ό,τι αφορά τα logistics, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη της Εφοδιαστικής Αλυσίδας υποστηρίζει το στόχο της χώρας να καταστεί ηγετικό κέντρο σε αυτόν τον τομέα, μέσα από την ανάπτυξη υπηρεσιών διαμετακόμισης υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Μεταφορές

Η ελληνική κυβέρνηση έχει ξεκινήσει, από το Μάιο του 2017, την εκπόνηση του ΕΣΣΜ με στόχο την αναβάθμιση και την επέκταση των υποδομών μεταφορών της χώρας. Πρωταρχικός στόχος του Σχεδίου είναι να αποτελέσει τη βάση για την αειφόρο ανάπτυξη ανταγωνιστικών υποδομών και υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας, μεσοπρόθεσμα (2027) και μακροπρόθεσμα (2037). Συγκεκριμένα, το ΕΣΣΜ θα καθορίσει την αναπτυξιακή στρατηγική του τομέα για τα επόμενα 20 χρόνια, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο ως προς την ενίσχυση των μεσομακροπρόθεσμων αναπτυξιακών προοπτικών της χώρας.

Το ΕΣΣΜ αποτελεί το κύριο εργαλείο για την υποστήριξη της εθνικής πολιτικής μεταφορών, τόσο όσον αφορά τον προγραμματισμό των δράσεων, όσο και την υλοποίησή τους. Προωθεί τη διασύνδεση και ολοκλήρωση όλων των μέσων μεταφοράς (οδικών, σιδηροδρομικών, εναέριων, θαλάσσιων) μέσα από οριζόντιες και κάθετες παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα διοίκησης.

Συγκεκριμένα, η Στρατηγική Μεταφορών στοχεύει:

- Στην προώθηση της ολοκλήρωσης μέρους των υποδομών του βασικού Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), οδικών και σιδηροδρομικών και στην περαιτέρω ανάπτυξη/αναβάθμιση του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ, με έμφαση στο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, αλλά και παρεμβάσεις λιμένων και αεροδρομίων.
- Στην προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών και στον εκσυγχρονισμό του συστήματος μεταφορών (σιδηροδρομικές συνδέσεις με τα λιμάνια του βασικού ΔΕΔ-Μ και τα εμπορευματικά κέντρα, οδικές συνδέσεις διευρωπαϊκών λιμανιών και αεροδρομίων της ηπειρωτικής και νησιωτικής χώρας).
- Στη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών (οδική ασφάλεια, ασφάλεια ναυσιπλοΐας και λιμενικών εγκαταστάσεων, ασφάλεια αεροναυτιλίας).

- Στην ανάπτυξη συστημάτων μεταφοράς φιλικών προς το περιβάλλον (περιλαμβανομένων των συστημάτων χαμηλού θορύβου) με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών πλωτών οδών και των θαλάσσιων μεταφορών, των λιμένων, των πολυτροπικών συνδέσεων και των υποδομών αερολιμένων, με σκοπό την προαγωγή της βιώσιμης περιφερειακής/τοπικής κινητικότητας.

- Στην ανάπτυξη συνεκτικού και διαλειτουργικού συστήματος σιδηροδρομικών μεταφορών υψηλής ποιότητας.

- Στην ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ περιλαμβανομένων των διατροπικών κόμβων.

Εφοδιαστική Αλυσίδα (logistics)

Η κυβέρνηση αποδίδει πρωταρχική, επίσης, σημασία στην ανάπτυξη του τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας. Στόχος είναι η παροχή αποτελεσματικών, ανταγωνιστικών, αξιόπιστων, πλήρως ολοκληρωμένων, βιώσιμων και υψηλού επιπέδου υπηρεσιών εφοδιαστικής αλυσίδας, που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων και των καταναλωτών.

Στο πλαίσιο αυτό, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την εφοδιαστική αλυσίδα, το οποίο πρόκειται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2020, υποστηρίζει το στρατηγικό στόχο η Ελλάδα να καταστεί ηγετική δύναμη στον τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Υπογραμμίζεται ότι η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην προσέλκυση εμπορευματικών ροών μέσω των ελληνικών κόμβων logistics. Η πρόοδος αυτή αφορά κυρίως τη διαμετακόμιση αγαθών μέσω των ελληνικών λιμένων και ιδιαίτερα του Λιμένα Πειραιά, σημαντικό τμήμα των οποίων εξάγεται μέσω διεθνών οδών. Η Ελλάδα αποτελεί χώρα διέλευσης εμπορευμάτων μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής,

ενώ τα λιμάνια της Βορειοανατολικής Ελλάδας συνδέονται, επίσης, με λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας.

Ο μετασχηματισμός της χώρας σε ηγετική δύναμη στον τομέα των logistics δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από την αύξηση των διεθνών εμπορευματικών ροών. Απαιτείται να δοθεί έμφαση στη διαμετακόμιση εμπορευμάτων - και όχι στη μεταφόρτωση - και ειδικότερα στην ανάπτυξη υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας που μπορούν να δημιουργήσουν

θέσεις εργασίας στην Ελλάδα. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών προωθεί την απλούστευση των διαδικασιών διακίνησης εμπορευμάτων και παροχής υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας, την ενίσχυση της ροής πληροφορίας για την εφοδιαστική αλυσίδα, τη μέτρηση και τη δημοσίευση του αποτυπώματος άνθρακα της εφοδιαστικής αλυσίδας και την ανάπτυξη πρακτικών στον τομέα της αστικής εφοδιαστικής αλυσίδας.

3.1.2. Ψηφιακή οικονομία

Η Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική (2016-2021) συνιστά μια καθοριστική και ολοκληρωμένη επένδυση για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας, την ουσιαστική βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και την ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών. Προτεραιότητες της στρατηγικής είναι η διασφάλιση της πρόσβασης χωρίς αποκλεισμούς στις ψηφιακές υποδομές, η επιτάχυνση της μετάβασης στο διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας, η πρόβλεψη κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, η οικοδόμηση μιας σύγχρονης ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και η παροχή βοήθειας προς τους οικονομικούς τομείς και τις ΜμΕ, ώστε να επωφεληθούν από τα ψηφιακά εργαλεία που θα ενισχύσουν την παραγωγικότητά τους.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει αναγνωρίσει έμπρακτα τις τεράστιες δυνατότητες των τεχνολογιών της πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) με τη συγκρότηση του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης. Το Υπουργείο επεξεργάζεται και υλοποιεί πολιτικές για την ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών με στόχο την ενίσχυση της πρόσβασης στις τεχνολογίες της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών, την ενίσχυση της οικονομίας και την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς της, προάγοντας ταυτόχρονα την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Αυτοί οι γενικοί στόχοι εκτίθενται στην Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική (ΕΨΣ) που εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 2016, δημιουργώντας έτσι έναν συγκεκριμένο οδικό χάρτη και πλαίσιο για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας.

Στόχο της στρατηγικής αποτελεί η έγκαιρη και ομαλή μετάβαση στη νέα ψηφιακή εποχή, η οποία εξασφαλίζει δίκαιη, ισότιμη και αποτελεσματική πρόσβαση στα οφέλη που προβλέπονται από την 4η Βιομηχανική Επανάσταση (4IR ή Industry 4.0) σε όλους τους πολίτες. Χωρίς αμφιβολία, η πρόσβαση στα εργαλεία της νέας ψηφιακής εποχής εντάσσεται πλέον στον πυρήνα της δημοκρατίας, γεγονός που καθιστά την προσβασιμότητα και καθολικότητα ως κρίσιμα στοιχεία για το μέλλον και την ποιότητα των δημοκρατικών διαδικασιών. Μια σφαιρική στρατηγική είναι, επίσης, απαραίτητη για να διασφαλίσει ότι οι εγχώριοι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας θα προσαρμοστούν έγκαιρα και αποτελεσματικά στα νέα δεδομένα και τις ευκαιρίες που απορρέουν από την 4η Βιομηχανική Επανάσταση. Τα ψηφιακά εργαλεία έχουν, επίσης, τη δυνατότητα να βελτιώσουν σημαντικά τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και κυρίως τις σχέσεις της με τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.

Ψηφιακές υποδομές

Το σημείο εκκίνησης μιας ολοκληρωμένης ψηφιακής στρατηγικής είναι η παροχή των αναγκαίων υποδομών και η πρόβλεψη του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Παρά τα υψηλά ποσοστά διείσδυσης της ευρυζωνικότητας, η Ελλάδα υστερεί σε σχέση με τους ευρωπαϊούς εταίρους της στην πληθυσμιακή κάλυψη και την ταχύτητα των σταθερών δικτύων της. Η ελληνική κυβέρνηση θα συνεχίσει την πρωτοβουλία της Περιφερειακής Ευρυζωνικότητας (Rural Broadband), η οποία τιμήθηκε από την ΕΕ στο πλαίσιο των Βραβείων Ευρυζωνικότητας 2017. Επίσης, επί του παρόντος, προωθούνται νέα ευρυζωνικά έργα, ώστε όλοι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις να έχουν πρόσβαση σε σύγχρονες δικτυακές υποδομές και η χώρα να επιτύχει τους στόχους συνδεσιμότητας που θέτει η ψηφιακή ατζέντα «Ευρώπη 2020» και η «Gigabit Society 2025».

Παρομοίως, η σχεδιαζόμενη δράση Super-Fast Broadband, με προϋπολογισμό 700 εκατ. ευρώ, θα φέρει υψηλής ταχύτητας διαδίκτυο (τουλάχιστον 100Mbps με άμεση αναβάθμιση σε 1Gbps) σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε ολόκληρη τη χώρα. Η δράση αυτή θα χρηματοδοτηθεί τόσο από τα ευρωπαϊκά ταμεία (Εθνικό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης του ΕΣΠΑ 2014-2020) όσο και από Εθνικούς Πόρους (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Ταυτόχρονα, το Υπουργείο σχεδιάζει να αναπτύξει δίκτυα πέμπτης γενιάς (5G) στη χώρα, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό οδικό χάρτη για το 5G. Συγκεκριμένα, σχετικό πιλοτικό πρόγραμμα θα υλοποιηθεί αρχικά στις πόλεις των Τρικάλων και της Πάτρας.

Χρηματοδότηση της ψηφιοποίησης

Η χρηματοδότηση της ψηφιακής μετάβασης απαιτεί την κινητοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων και κυρίως των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων. Για παράδειγμα, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» ολοκληρώθηκε με απόλυτη επιτυχία και πλήρη απορρόφηση πόρων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης της ΕΕ. Όσον αφορά την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ψηφιακής σύγκλισης, η ελληνική κυβέρνηση θα δημιουργήσει ένα εθνικό ταμείο ψηφιακής σύγκλισης, το οποίο θα προωθεί κατά κύριο λόγο τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας και την ψηφιακή ισότητα για όλους τους πολίτες.

Θεσμικό πλαίσιο της ψηφιακής μετάβασης

Η δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου ικανού να ανταποκριθεί στις σύγχρονες τεχνολογικές προκλήσεις απαιτεί συστηματικό σχεδιασμό και ρυθμίσεις σε διάφορους τομείς. Παραδείγματα ενεργειών της κυβέρνησης σε αυτή την κατεύθυνση περιλαμβάνουν:

- Την υιοθέτηση της οδηγίας NIS σχετικά με την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο.
- Τη νομοθεσία σχετικά με τις άδειες επίγειων ψηφιακών τηλεοπτικών εκπομπών και την ψηφιακή ραδιοφωνία. Το υπουργείο εξέδωσε υπουργική απόφαση με την οποία ορίστηκε η τιμή εκκίνησης για κάθε μία από τις 7 άδειες τηλεόρασης από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο σε 35 εκατ. ευρώ για 10 χρόνια.
- Τη δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την ενίσχυση οπτικοακουστικών έργων: δημιουργήθηκε ένα θεσμικό πλαίσιο για τη στήριξη της παραγωγής οπτικοακουστικών έργων στην Ελλάδα μέσω του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ) το 2018 αξίας 75 εκατ. ευρώ. Για την ακρίβεια, προβλέπεται η διάθεση 450 εκατ. ευρώ από το ΠΔΕ έως το 2022.

Για μια δυναμική ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Η Ελλάδα επεκτείνει διαρκώς το πεδίο εφαρμογής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Σε αυτή την προσπάθεια εντάσσονται σημαντικές πρωτοβουλίες που εξετάστηκαν προηγουμένως, όπως η ψηφιακή πλατφόρμα για την ίδρυση επιχειρήσεων, οι ψηφιακές πλατφόρμες που υποστηρίζουν το νέο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και οι πρωτοβουλίες για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης.

Μια ακόμα σημαντική πρωτοβουλία, είναι το Κεντρικό Σύστημα Ηλεκτρονικής Διακίνησης εγγρά-

φων του Δημοσίου. Το Σύστημα, το οποίο βρίσκεται ήδη σε πλήρη λειτουργία στο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και χρησιμοποιείται από τους 600 υπαλλήλους του, θα αξιοποιεί τις ψηφιακές τεχνολογίες και θα οδηγήσει σε βελτιστοποίηση, αυτοματοποίηση και σημαντική επιτάχυνση της διεκπεραίωσης διοικητικών εργασιών. Συγκεκριμένα, τα διοικητικά έγγραφα θα διακινούνται με αξιοπιστία, διαφάνεια και ασφάλεια, ενώ ο εντοπισμός τους θα γίνεται με ταχύτητα, αποκλείοντας κάθε περίπτωση απώλειάς τους. Την ίδια στιγμή, οι πολίτες θα εξυπηρετούνται ταχύτερα και ευκολότερα, κάτι που θα βελτιώσει την ποιότητα των υπηρεσιών του Δημοσίου. Στόχος είναι μέχρι το τέλος του 2018, το Σύστημα να επεκταθεί σε όλους τους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης και κατά τη διάρκεια του 2019 στις τοπικές αρχές και τα Επιμελητήρια. Σημειώνεται ότι η ετήσια εξοικονόμηση δημόσιων πόρων (ήδη από το πρώτο έτος λειτουργίας του Συστήματος) θα φτάσει για το Δημόσιο τα 380 εκατ. ευρώ. Στο ίδιο πνεύμα, η εφαρμογή των ηλεκτρονικών Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών θα αναβαθμίσει τις συναλλαγές των πολιτών με τις δημόσιες υπηρεσίες. Σε μεγάλο βαθμό, ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Ελλάδας περνά μέσα από μια σειρά σημαντικών έργων, η εμβέλεια των οποίων τα εντάσσει στο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της χώρας.

Πρώτον, η δημιουργία συστήματος ηλεκτρονικής ταυτότητας για τη βελτίωση της ασφάλειας των ηλεκτρονικών συναλλαγών είναι απολύτως κρίσιμη. Ένα σύστημα παροχής εθνικής ταυτότητας θα εγγυάται ασφαλή ταυτοποίηση (single sign on) με ενιαία χαρακτηριστικά και ενοποιημένους αριθμούς αναγνώρισης για κάθε πολίτη.

Επιπλέον, είναι απαραίτητο να υπάρχει μια ολοκληρωμένη βάση δεδομένων δημογραφικών στοιχείων και μητρώων. Σε αυτή τη βάση δεδομένων θα έχουν πρόσβαση απευθείας οι πολίτες μέσω του παρόχου εθνικής ταυτότητας. Κάθε πολίτης θα έχει, επίσης, το δικαίωμα να ενημερώνει τις συμβατικές του/της πληροφορίες σε ένα κεντρικό σύστημα που θα διασυνδέει όλους τους δημόσιους οργανισμούς.

Για το σκοπό αυτό, ένα ολοκληρωμένο οργανόγραμμα του Δημοσίου τομέα αποτελεί αναμφίβολα αναπόσπαστο τμήμα της ψηφιακής διακυβέρνησης. Το οργανόγραμμα αυτό θα διασυνδεθεί με το σύστημα ηλεκτρονικής ταυτότητας, και θα προωθηθεί σε όλες τις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Έτσι, θα αυξηθεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ δημόσιων βάσεων δεδομένων, ιδίως όσον αφορά τα δημογραφικά και φορολογικά στοιχεία, τα δεδομένα κοινωνικής ασφάλισης, τις επιχορηγήσεις, τα επιδόματα, κ.λπ. Άξιο αναφοράς είναι ότι ο εθνικός κόμβος διαλειτουργικότητας του κανονισμού GSDP θα διασυνδέει όλες τις δημόσιες βάσεις δεδομένων και συστήματα. Οι κάτοχοι δεδομένων θα ταυτοποι-

ούνται και θα είναι υπεύθυνοι για την ενημέρωση των δεδομένων.

Για την αποτελεσματική υλοποίηση όλων των παραπάνω, θα εφαρμόζονται βελτιωμένοι έλεγχοι προστασίας δεδομένων και ιδιωτικότητας σύμφωνα με τη νομοθεσία και τα πρότυπα της ΕΕ. Συγκεκριμένα, έχει ήδη ξεκινήσει η συμμόρφωση με σχετικές ψηφιακές διατάξεις, λειτουργίες και σχέδια στο νέο Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (GDPR).

Ένα κλειδί για την ανταγωνιστικότητα του ιδιωτικού τομέα

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός του ιδιωτικού τομέα αποτελεί, επίσης, προτεραιότητα. Ένα παράδειγμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι ο ψηφιακός

μετασχηματισμός του γεωργικού τομέα με προϋπολογισμό 33,5 εκατ. ευρώ. Πρόκειται για μια τεχνολογική πλατφόρμα συλλογής δεδομένων σχετικών με την αγροτική παραγωγή -δεδομένων για το έδαφος, την καλλιέργεια, την ατμόσφαιρα, το νερό, την αγροτική εκμετάλλευση- με στόχο να καταστεί πιο αποτελεσματικό το έργο του αγρότη, να μειωθεί το κόστος παραγωγής και να αυξηθεί η απόδοση της καλλιέργειάς του. Η πρώτη φάση αυτού του πρωτοποριακού προγράμματος θα περιλαμβάνει 450.000 αγρότες, 15 εκατ. εκτάρια καλλιεργήσιμης γης και 20 καλλιέργειες όπως δημητριακά, ρύζι, βαμβάκι, ελιές και άλλα είδη φυτών. Το Υπουργείο έχει δημοσιεύσει επί του παρόντος την πρόσκληση υποβολής προσφορών, ενώ το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2019.

3.1.3. Ενεργειακές υποδομές

Μια σειρά από στρατηγικά έργα, δομικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές ενέργειας, στο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο, καθώς και καινοτόμες δράσεις, θα καταστήσουν την Ελλάδα βασικό πόλο για νέες επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ξεχωρίζουν, ειδικότερα, η νέα στρατηγική για την ανάπτυξη των ΑΠΕ, ο μετασχηματισμός των εγχώριων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, η υλοποίηση σημαντικού αριθμού έργων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και κομβικά έργα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων. Όλα τα παραπάνω θα αποτελέσουν καταλύτη για την προσέλκυση νέων επενδύσεων, τόσο στον τομέα της ενέργειας όσο και πέρα από αυτόν, ενώ θα τονώσουν την εγχώρια παραγωγή και τη βιομηχανία μέσω της μείωσης του ενεργειακού κόστους και κατ' επέκταση του κόστους παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της διείσδυσης των ΑΠΕ στο 30% της ακαθάριστης τελικής κατανάλωσης ενέργειας έως το 2030 (μερίδιο τουλάχιστον 50% στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας το 2030), είναι απαραίτητο να υλοποιηθούν έργα ύψους περίπου 3 δισ. ευρώ έως και το 2020 και πλέον των 5,5 δισ. ευρώ έως το 2030. Ταυτόχρονα, η επέκταση του δικτύου φυσικού αερίου σε ολόκληρη τη χώρα, εκτός από σημαντικό αναπτυξιακό έργο που θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, θα συνεισφέρει σε αισθητή μείωση του ενεργειακού κόστους για τους καταναλωτές, αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα των μικρών επιχειρήσεων και των μικρών βιομηχανιών που χρησιμοποιούν θερμική ενέργεια. Επίσης, η ενίσχυση των έργων μεταφοράς και αποθήκευσης φυσικού αερίου και η σημαντική αύξηση της δυναμικότητας διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας της Ελλάδας με γειτονικές χώρες αναμένεται να συνεισφέρει στη μείωση του κόστους ηλεκτρισμού συμβάλλοντας στην ανταγωνιστικότητα της εγχώριας βιομηχανίας και των τοπικών επιχειρήσεων, οι οποίες θα είναι πλέον σε θέση να προσφέρουν φθηνότερα προϊόντα και να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας έχει, επίσης, καταρτίσει κατάλογο βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων πολιτικών προτεραιοτήτων και προχωρά στην εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα.

Η ενεργειακή βιομηχανία στην Ελλάδα διαθέτει σημαντικό δυναμικό που μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη μιας σύγχρονης και ανταγωνιστικής αγοράς και στη μείωση του ενεργειακού κόστους. Ταυτόχρονα, η ασφάλεια του εφοδιασμού και η διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας παραμένουν βασική προτεραιότητα και σημαντικό εργαλείο γεωπολιτικής αναβάθμισης της χώρας.

Στο πλαίσιο αυτό, οι κυβερνητικές προτεραιότη-

τες στον τομέα της ενέργειας είναι:

- Η σαφής δέσμευση για περιορισμό των αερίων θερμοκηπίου, εκπληρώνοντας τους εθνικούς και κοινοτικούς στόχους για τις εκπομπές, με την αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και εξοικονόμηση μέσω ενεργειακής αναβάθμισης του κτηριακού αποθέματος.
- Η αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΑΠΕ) με στόχο την επίτευξη των εθνι-

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

κών και ευρωπαϊκών στόχων. Ειδικότερα, στόχος είναι η διείσδυση των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας να είναι τουλάχιστον 30% έως το 2030, ενώ το ακριβές ποσοστό διείσδυσης των ΑΠΕ θα καθοριστεί μετά την ολοκλήρωση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα, το οποίο θα οριστικοποιηθεί μέχρι το τέλος του 2018.

- Μέτρα για την αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της εξοικονόμησης ενέργειας, ιδίως στον κτηριακό τομέα (νοικοκυριά και δημόσιος τομέας), -στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και στο βιομηχανικό τομέα.

- Προσαρμογή των εγχώριων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου στις απαιτήσεις του ευρωπαϊκού θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου (Οδηγίες, Κανονισμοί κ.α.) π.χ. εφαρμογή Μοντέλου Στόχου (Target Model) με στόχο την ενίσχυση του ανταγωνισμού και της διαφάνειας.

- Μείωση της ενεργειακής εξάρτησης μέσω της ορθολογικής και βιώσιμης εκμετάλλευσης των εγχώριων πηγών ενέργειας και των διαφοροποιημένων διασυνδέσεων.

- Συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη μέσω της αποκεντρωμένης παραγωγής και της συμμετοχής των καταναλωτών (νοικοκυριά, επιχειρήσεις, δήμοι και κοινότητες ενέργειας) στην παραγωγή και στις αγορές ενέργειας.

- Επίτευξη εύλογου και προσιτού κόστους παραγωγής και πώλησης ενεργειακών προϊόντων και υπηρεσιών.

- Αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας.

- Μετατροπή της χώρας σε κόμβο μεταφοράς ενέργειας.

- Μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές ορυκτών πρώτων υλών.

- Ικανοποίηση της ανάγκης για ορυκτές πρώτες ύλες με ελάχιστο κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος.

Δράσεις πολιτικής υπό υλοποίηση

Σημαντικός αριθμός δράσεων βρίσκονται επί του παρόντος σε εφαρμογή, όπως είναι: α) η διασύνδεση των μη διασυνδεδεμένων νησιών με την ηπειρωτική χώρα, β) η μεταρρύθμιση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, γ) η αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου αδειοδότησης για τις ΑΠΕ, δ) η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και ε) η ενίσχυση της εκμετάλλευσης ορυκτών πρώτων υλών.

Παράλληλα, ξεκίνησε η διαδικασία για την εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα μέχρι το 2030. Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα θα λάβει υπόψη τις προαναφερθείσες προτεραιότητες, καθώς και στόχους που πρέπει να επιτευχθούν, όπως ορίζονται από τις ενεργειακές και

κλιματικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πρώτη έκδοση του Σχεδίου αναμένεται το 4ο τρίμηνο του 2018 ενώ η τελική έκδοση θα δημοσιευθεί το 2019 μετά από διαβουλεύσεις με την ΕΕ.

Διασύνδεση των μη διασυνδεδεμένων νησιών

Η διασύνδεση των νησιών των Κυκλάδων με την ηπειρωτική χώρα έχει ήδη ξεκινήσει ενώ σειρά έχει η Κρήτη. Η διασύνδεση των νησιών των Κυκλάδων θα έχει πολλαπλά οφέλη, καθώς α) θα επιτρέψει τον παροπλισμό των παλαιών ρυπογόνων πετρελαϊκών μονάδων που χρησιμοποιούνται σήμερα στα περισσότερα ελληνικά νησιά, β) θα μειώσει δραστικά το κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, γ) θα μετριάσει περαιτέρω τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, δ) θα βελτιώσει την ποιότητα του αέρα σε τοπικό επίπεδο, ε) θα συμβάλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων του 2030 για τις ατμοσφαιρικές εκπομπές, στ) θα επιτρέψει μεγαλύτερη διείσδυση των ΑΠΕ στο ηλεκτρικό δίκτυο (για τα δίκτυα που παραμένουν απομονωμένα αυτό επιτυγχάνεται με την εγκατάσταση και λειτουργία καινοτόμων υβριδικών συστημάτων) και ζ) θα βελτιώσει την τουριστική δραστηριότητα μέσω της βελτίωσης των συνθηκών στο φυσικό περιβάλλον. Πρέπει να σημειωθεί ότι δραστηριοποιείται ήδη ομάδα εργασίας με ευθύνη της ΡΑΕ που εξετάζει την οικονομική σκοπιμότητα της διασύνδεσης των μη διασυνδεδεμένων νήσων με την ηπειρωτική χώρα. Η διασύνδεση των μη διασυνδεδεμένων νήσων, ιδιαίτερα της Κρήτης έως το 2023, θα επιτρέψει, επίσης, την επέκταση της χονδρικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και θα μειώσει σημαντικά το κόστος των Υψηλεσιών Κοινής Ωφέλειας που χρεώνονται στους καταναλωτές μέσω των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος.

Νέο καθεστώς στήριξης των ΑΠΕ και ενίσχυση της τοπικής παραγωγής ΑΠΕ

Ο Ν. 4414/2016 αναθεώρησε το νομικό πλαίσιο που διέπει τον τομέα των ΑΠΕ με την εισαγωγή ενός νέου καθεστώτος στήριξης για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ και από μονάδες συμπαραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας υψηλής απόδοσης (HECHP), μέσω παροχής λειτουργικής ενίσχυσης. Στόχος του νέου πλαισίου είναι να επιτευχθεί η ενσωμάτωση και η συμμετοχή των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε μια καλύτερη βάση κόστους/οφέλους, με μικρότερη εξάρτηση από τις υψηλές κρατικές επιδοτήσεις και προς όφελος της κοινωνίας. Επίσης, σύμφωνα με το Ν.4414/2016, οι νέες μονάδες ΑΠΕ θα εγκαθίστανται μέσω διαγωνισμών. Στο πλαίσιο αυτό, έχει προγραμματιστεί έως το έτος 2020 και υλοποιείται η προκήρυξη διαγωνιστικών διαδικασιών για την εγκατάσταση

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ ύψους 2600 MW.

Πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι το νομοθετικό πλαίσιο για τις ΑΠΕ ενισχύει την τοπική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω του «προγράμματος net metering» με το οποίο συμφιζείται η παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από τη μονάδα ΑΠΕ με την καταναλισκόμενη, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο τους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος για τους καταναλωτές. Παράλληλα, έχει ολοκληρωθεί η θέσπιση ενός ολοκληρωμένου και σύγχρονου θεσμικού πλαισίου σχετικά με την ανάπτυξη του καινοτόμου και ελπιδοφόρου θεσμού των ενεργειακών κοινοτήτων στην Ελλάδα.

Αναδιάρθρωση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας

Οι απαραίτητες νομοθετικές παρεμβάσεις για τη μεταρρύθμιση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας έχουν ολοκληρωθεί. Οι παρεμβάσεις αυτές θα ενισχύσουν τις διαδικασίες σύζευξης της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με τις αγορές άλλων γειτονικών χωρών της ΕΕ που είναι διασυνδεδεμένες με την Ελλάδα σύμφωνα και με τις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Μοντέλου Στόχου (Target Model).

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) προχωρούν στη νέα φάση στο σχεδιασμό της εφαρμογής του Μοντέλου Στόχου (Target Model) στην ελληνική χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Κεντρικοί στόχοι της υλοποίησης είναι η προώθηση της διαφάνειας στην αγορά και της ασφάλειας των συναλλαγών για τους παραγωγούς και τους προμηθευτές, η δημιουργία ενός προβλέψιμου και σταθερού περιβάλλοντος για νέες επενδύσεις, η ενίσχυση των συστημάτων απόκρισης/ζήτησης (demand response), καθώς και η ενσωμάτωση των μονάδων παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Στο πλαίσιο αυτό θα είναι εφικτή η διεξαγωγή συναλλαγών σε τέσσερις αγορές: α) στην ενεργειακή χρηματοπιστωτική αγορά (προθεσμιακή αγορά), β) στην αγορά της επόμενης ημέρας, γ) στην ενδομερήσια αγορά ηλεκτρικής ενέργειας¹ που θα τεθούν σε εφαρμογή από το Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας Α.Ε. και δ) στην αγορά εξισορρόπησης που θα λειτουργεί από τον Ανεξάρτητο Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ Α.Ε.).

Συνολικά, οι παραπάνω παρεμβάσεις προβλέπεται να ενισχύσουν καταλυτικά την ανταγωνιστικότητα της χονδρικής και λιανικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, προσφέροντας προσιτές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας τόσο για τους βιομηχανικούς όσο και για τους οικιακούς καταναλωτές. Παράλληλα, με την εισαγωγή του Μοντέλου Στόχου -και λαμβάνοντας υπόψη την

απόφαση του Δικαστηρίου της ΕΕ για την περίπτωση του λιγνίτη- η κυβέρνηση προωθεί το άνοιγμα της παραγωγής λιγνίτη και της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη στον ανταγωνισμό, προχωρώντας ταυτόχρονα στις απαραίτητες παρεμβάσεις, ώστε η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε να παραμείνει ανεξάρτητη και να καταστεί πλήρως βιώσιμη και ανταγωνιστική στη νέα αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Παράλληλα σημειώνεται ότι οι ελληνικές αρχές, το Σεπτέμβριο του έτους 2019, θα αξιολογήσουν τη λειτουργία των νέων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας στο πλαίσιο του Μοντέλου Στόχου (Target Model), συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής χρηματοπιστωτικής αγοράς, την ολοκλήρωση των διαρθρωτικών μέτρων σχετικά με την ικανότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη, την επίδραση του μηχανισμού πώλησης προθεσμιακών προϊόντων στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (μηχανισμός NOME), την εξέλιξη των μεριδίων λιανικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και την ενδεχόμενη ανάγκη εναλλακτικών πολιτικών ή/και διαρθρωτικών μέτρων με γενικό στόχο τη μεγιστοποίηση του οφέλους για τους καταναλωτές.

Έργα υποδομής

Η αναδιάρθρωση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας θα συνοδεύεται από μεγάλα έργα υποδομής.

Ξεχωρίζουν ειδικότερα:

- Η αντικατάσταση όλων των παλαιών μετρητικών διατάξεων ηλεκτρικής ενέργειας με «έξυπνους» μετρητές (μέχρι το 2030).
- Η διασύνδεση των μη διασυνδεδεμένων νησιών με την ηπειρωτική χώρα (ιδίως της Κρήτης).
- Η νέα γραμμή διασύνδεσης μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας (έργο Μαρίτσα - Νέα Σάντα).

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα νέα έργα διασύνδεσης αναμένεται να αυξήσουν την τρέχουσα διασυνδετική ισχύ (NTC – Net Transfer Capacity) από περίπου 2000 MW σε περισσότερα από 3000 MW.

Η νέα αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και η ανάπτυξη των έξυπνων μετρητών θα δώσουν την ευκαιρία στους καταναλωτές να συμμετάσχουν στην αγορά (demand response), ενώ οι ενεργειακές κοινότητες αναμένεται να δραστηριοποιηθούν τόσο στην αποκεντρωμένη παραγωγή όσο και στην προμήθεια ενέργειας. Οι νέες αυτές δυνατότητες θα έχουν θετική επίδραση στις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας.

¹ Σύμφωνα με το νόμο 4425/2016, όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 4512/2018, ο ελληνικός Διαχειριστής της Αγοράς Ηλεκτρισμού, η ΛΑΓΗΕ Α.Ε., καθίσταται μέτοχος

Μέτρα ενεργειακής απόδοσης

Ένα καθεστώς υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης -που απευθύνεται σε προμηθευτές ενέργειας (φυσικού αερίου, πετρελαιοειδών, ηλεκτρικής ενέργειας) συμπεριλαμβανομένου και του τομέα των μεταφορών- τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2017. Το νέο καθεστώς απαιτεί από τα υπόχρεα μέρη να υλοποιήσουν παρεμβάσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης στη βάση ενός ετήσιου στόχου και του μεριδίου αγοράς τους. Επίσης, η πρόσφατη εφαρμογή της πολιτικής ενεργειακών ελέγχων συνιστά σημαντικό βήμα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του τομέα της βιομηχανίας στην Ελλάδα. Η πολιτική αυτή παρέχει την ευκαιρία στους προμηθευτές να συνεργαστούν με τις βιομηχανικές επιχειρήσεις με αντικείμενο τη διενέργεια ενεργειακών ελέγχων και τον/την από κοινού σχεδιασμό/εφαρμογή συστήματος ενεργειακής απόδοσης. Όσον αφορά τον κτηριακό τομέα, όπου υφίστανται τεράστιες δυνατότητες εξοικονόμησης ενέργειας, δίνεται έμφαση στην αναβάθμιση του υφιστάμενου κτηριακού αποθέματος (από το 2010 είναι περιορισμένος ο αριθμός νέων οικοδομών) σύμφωνα με τις νέες υποχρεώσεις ενεργειακής απόδοσης (π.χ. βελτιώσεις στη θερμομόνωση).

Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη στοχευμένες δράσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης: **α)** η υλοποίηση του προγράμματος «Εξοικονομώ κατ' οίκον II» για την ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, **β)** η ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων, **γ)** η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των ΜμΕ, **δ)** η ενίσχυση και η ανάπτυξη έργων τηλεθέρμανσης και **ε)** η υποχρεωτική ποσόστωση με πιο αποδοτικά, από ενεργειακή άποψη, οχήματα στο δημόσιο τομέα.

Ανάπτυξη του δικτύου φυσικού αερίου και ενίσχυση των υποδομών φυσικού αερίου

Βασικός στρατηγικός στόχος σε ό,τι αφορά τη χρήση του φυσικού αερίου στην Ελλάδα είναι η επέκταση της χρήσης φυσικού αερίου για θέρμανση και ειδικότερα η αύξηση της χρήσης στον κτηριακό τομέα (οικιακός και τριτογενής τομέας), συμπεριλαμβανομένης της χρήσης για σκοπούς ψύξης. Ιδιαίτερη, επίσης, προσοχή θα δοθεί στη διείσδυση των συστημάτων κεντρικής θέρμανσης, καθώς και στην αύξηση της χρήσης φυσικού αερίου για θέρμανση/ψύξη στη βιομηχανία.

Η επέκταση των υφιστάμενων δικτύων διανομής φυσικού αερίου στην Αττική, τη Θεσσαλία και τη Θεσσαλονίκη θα πραγματοποιηθεί μέχρι το 2021, ενώ προγραμματίζεται μέχρι το τέλος του ίδιου έτους η κατασκευή δικτύων διανομής φυσικού αερίου σε νέες γεωγραφικές περιοχές και ειδικότερα στην Κεντρική Ελλάδα, την Κεντρική Μακεδονία και την Ανατολική

Μακεδονία-Θράκη. Επίσης, σχεδιάζεται η ανάπτυξη υποδομών διανομής CNG (συμπιεσμένου φυσικού αερίου) σε επιλεγμένες περιοχές για την προμήθεια απομακρυσμένων καταναλωτών και πρατηρίων καυσίμων φυσικού αερίου.

Σε ό,τι αφορά τη χρήση του φυσικού αερίου στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, που είναι ο κύριος τομέας της κατανάλωσης (~ 65%), οι σχετικές τάσεις θα εξαρτηθούν από δύο παράγοντες: **α)** τη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και **β)** τις μελλοντικές επενδύσεις στον τομέα του φυσικού αερίου. Εκτιμάται ότι η μελλοντική κατανάλωση στον τομέα του φυσικού αερίου θα κυμανθεί ανάλογα με τις εξελίξεις σχετικά με τη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας, το κόστος προμήθειας φυσικού αερίου, τη διείσδυση των ΑΠΕ, και το ενεργειακό ισοζύγιο μέσω των διασυνδέσεων.

Η επέκταση της χρήσης φυσικού αερίου υποστηρίζεται, επίσης, από μεταρρυθμίσεις στην αγορά λιανικής, όπως ο διαχωρισμός των εταιρειών διανομής και των εταιρειών προμήθειας. Η πλήρης απελευθέρωση της λιανικής αγοράς αερίου αναμένεται να ενισχύσει το ενδιαφέρον για δημιουργία νέων εταιρειών προμήθειας φυσικού αερίου, οδηγώντας σε ένα πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον προς όφελος των καταναλωτών. Ο Κανονισμός Διαχείρισης Δικτύου Διανομής και ο Κώδικας Προμήθειας έχουν ήδη εκδοθεί, ενώ ο Κανονισμός Αδειών αναμένεται να ολοκληρωθεί κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2018.

Ενδεικτικά, έχουν ολοκληρωθεί οι ακόλουθες ενέργειες για την απελευθέρωση της ελληνικής αγοράς φυσικού αερίου: **α)** το πρόγραμμα δημοπράτησης φυσικού αερίου (gas release program) που ξεκίνησε μέσω των ηλεκτρονικών δημοπρασιών της ΔΕΠΑ για την περίοδο 2017-2020, **β)** η ενσωμάτωση στο ελληνικό πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κανονισμών για τα συστήματα μεταφοράς φυσικού αερίου και **γ)** η ανάπτυξη/λειτουργία μιας οργανωμένης αγοράς φυσικού αερίου που περιλαμβάνει μια αγορά εξισορρόπησης. Επίσης η ελληνική πολιτεία λαμβάνει μέτρα για το άνοιγμα της αγοράς φυσικού αερίου μέσω του εταιρικού μετασχηματισμού της ΔΕΠΑ σε ΔΕΠΑ Υποδομών και ΔΕΠΑ Εμπορίας, διαδικασία που θα εκκινήσει τον Οκτώβριο του 2018 και θα ολοκληρωθεί το Δεκέμβριο του ίδιου έτους. Παράλληλα η προκήρυξη του διαγωνισμού για την πώληση μεριδίου 50% συν μια μετοχή του Δημοσίου της εμπορικής δραστηριότητας της ΔΕΠΑ θα εκκινήσει τον Νοέμβριο 2018 και θα ολοκληρωθεί το φθινόπωρο του 2019 (Σεπτέμβριος 2019), ενώ κατόπιν της ολοκλήρωσης αυτού, το Νοέμβριο του 2019, θα ακολουθήσει η προκήρυξη του διαγωνισμού για την πώληση μεριδίου 14% του Δημοσίου της ΔΕΠΑ Υποδομών.

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα εφαρμόζει σταδιακά στην αγορά φυσικού αερίου το μοντέλο στόχο, όπως αυτό περιγράφεται από το

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, ώστε να επιτευχθεί η δημιουργία και η λειτουργία μιας αποτελεσματικής χονδρικής αγοράς φυσικού αερίου.

Κύρια βήματα σε αυτή την κατεύθυνση είναι η πλήρης ευθυγράμμιση με το σχετικό ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, η δημιουργία και λειτουργία ενός εικονικού σημείου συναλλαγών, η δημιουργία και λειτουργία μιας πλατφόρμας αγοράς εξισορρόπησης, η λειτουργία μιας ρυθμιζόμενης αγοράς και η διαπραγμάτευση ευρέος φάσματος προϊόντων φυσικού αερίου, καθώς και η αναβάθμιση του τερματικού σταθμού LNG της Ρεβυθούσας με την ολοκλήρωση της επέκτασής της.

Επιπλέον, σημαντικό στοιχείο είναι και ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής εθνικού και διεθνούς ενδιαφέροντος, κυρίως για την ενίσχυση της επέκτασης των συστημάτων μεταφοράς φυσικού αερίου στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο.

Ξεχωρίζουν:

- Ο υπό κατασκευή Διαδριατικός Αγωγός φυσικού αερίου (TAP).
- Ο ελληνοβουλγαρικός αγωγός φυσικού αερίου (IGB).
- Ο νέος τερματικός σταθμός Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (ΥΦΑ) στην Αλεξανδρούπολη.
- Ο αγωγός φυσικού αερίου ανατολικής Μεσογείου (EastMed).
- Η αναβάθμιση του τερματικού σταθμού ΥΦΑ της Ρεβυθούσας.
- Η διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας Κόμβου Φυσικού Αερίου.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι καταγράφεται σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον στην Ελλάδα από ιδιωτικούς φορείς, όπως αποδεικνύεται από το ενδιαφέρον μεγάλων ενεργειακών ομίλων, στην ιδιωτικοποίηση του ΔΕΣΦΑ και την επέκταση του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μείγμα (χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, οικιακός τομέας, τομέας των μεταφορών).

Βιώσιμη εκμετάλλευση/εξερεύνηση ορυκτών πρώτων υλών και ενεργειακών ορυκτών

Οι ορυκτές πρώτες ύλες και τα ενεργειακά ορυκτά αποτελούν αδιαμφισβήτητο μέρος του εθνικού πλούτου της χώρας. Υποστηρίζουν τη μεταποιητική βιομηχανία, την οικοδομή και τη γεωργία και εξασφαλίζουν τον ενεργειακό εφοδιασμό τόσο με παραδοσιακά καύσιμα (λιγνίτη) όσο και με ανανεώσιμες πηγές (γεωθερμική ενέργεια). Η εξόρυξη ορυκτών μπορεί ωστόσο να έχει αντίκτυπο στο τοπίο, στο περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής των πληθυσμών που ζουν στις γύρω περιοχές. Στόχος είναι η ελαχιστοποίηση των σχετικών οχλήσεων με την εφαρμογή μιας περιβαλλοντικά υπεύθυνης πολιτικής για τον ορυκτό πλούτο

σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Εκτός από τη διαδικασία υποβολής προσφορών για την εκμετάλλευση/εξερεύνηση υπεράκτιων περιοχών υδρογονανθράκων, τέθηκε σε εφαρμογή το νέο θεσμικό πλαίσιο για τη λατομική δραστηριότητα. Με το πλαίσιο αυτό, μεταρρυθμίζεται συνολικά η νομοθεσία για όλες τις κατηγορίες λατομικών ορυκτών. Ακολουθεί αντίστοιχη νομοθετική παρέμβαση στη γεωθερμική ενέργεια με στόχο την κινητοποίηση των επενδύσεων και ιδίως στην εκμετάλλευση της γεωθερμικής ενέργειας χαμηλής ενθαλπίας για χρήσεις στη γεωργία και στη θέρμανση κτιρίων.

Επικείμενες δράσεις και μεσομακροπρόθεσμος ενεργειακός σχεδιασμός

Πέρα από τις προαναφερθείσες μεταρρυθμίσεις, πολιτικές και δράσεις, το υπό διαμόρφωση «Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα» θα περιλαμβάνει μια σειρά από παρεμβάσεις με βραχυπρόθεσμη έως και μεσοπρόθεσμη εμβέλεια. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να αναφερθούν ενδεικτικά τα ακόλουθα πεδία.

Ενεργειακό μείγμα

- Διασφάλιση ασφάλειας εφοδιασμού και περιορισμός ενεργειακής εξάρτησης με παράλληλη αρμονική λειτουργία των αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας που θα διαθέτουν προσιτά ενεργειακά προϊόντα.
- Διατήρηση ενός ελάχιστου επιπέδου παραγωγής λιγνίτη προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια του εφοδιασμού, να αντιμετωπιστούν οι διαταραχές της αγοράς και να επιτευχθούν λογικές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας. Παράλληλα, οι ελληνικές αρχές θα αναλάβουν πρωτοβουλίες για τη μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών σε μια «καθαρότερη» εποχή, με συγκροτημένες παρεμβάσεις περιβαλλοντικής αποκατάστασης της γης, διάθεση αποκατασταθισών περιοχών με σκοπό την τοπική ανάπτυξη σύμφωνα με ένα νέο περιφερειακό αναπτυξιακό σχέδιο, πρόωθηση αυτόνομων δικτύων, ανάπτυξη ενεργειακών κοινοτήτων, επέκταση του δικτύου διανομής φυσικού αερίου και εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ και συστημάτων αποθήκευσης και αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα (30% της ακαθάριστης τελικής κατανάλωσης ενέργειας μέχρι το 2030).

Νησιά

- Προώθηση ανάπτυξης αυτόνομων νησιωτικών συστημάτων με υψηλή διείσδυση ΑΠΕ μέσω της εγκατάστασης υβριδικών συστημάτων ηλεκτροπαραγωγής

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

γής (ΑΠΕ και αποθήκευση), με δυνατότητα συμμετοχής ή υλοποίησης των έργων αυτών από ενεργειακές κοινότητες ή τοπικές κοινότητες.

- Ολοκλήρωση της διασύνδεσης 3 αυτόνομων νησιωτικών συστημάτων των Κυκλάδων στο Αιγαίο με την Αττική/Αθήνα.

- Διασύνδεση των υπόλοιπων «Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών» με το Σύστημα μέχρι το έτος 2030. Ειδικότερα, η πρώτη φάση διασύνδεσης έχει ήδη ολοκληρωθεί ενώ οι υπόλοιπες φάσεις της διασύνδεσης θα ολοκληρωθούν έως το έτος 2022.

- Διασύνδεση της Κρήτης με την Πελοπόννησο έως το έτος 2020 και της Κρήτης με την Αττική/Αθήνα έως το έτος 2023.

- Διασύνδεση των υπόλοιπων Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών με το Σύστημα μέχρι το έτος 2030.

Κατανάλωση ενέργειας και ΑΠΕ

- Έμφαση στην αντικατάσταση του πετρελαίου θέρμανσης με συστήματα θέρμανσης/ψύξης από ΑΠΕ (ηλιακή, γεωθερμική, βιομάζα και βιοαέριο).

- Αύξηση της ηλεκτροκίνησης μέσω της εγκατάστασης σημείων φόρτισης σε εθνικές οδούς, αστικά κέντρα και Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά.

- Μείωση της κατανάλωσης πετρελαίου στον τομέα των μεταφορών, η οποία συμβάλλει στο 41,6% (6,47 Μtoe) της τελικής κατανάλωσης ενέργειας.

- Απλούστευση των διαδικασιών χορήγησης αδειών για εγκατάσταση έργων από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και επανεξέταση του πλαισίου αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ταυτόχρονη εξασφάλιση επενδυτών και περιβαλλοντική προστασία).

- Αναθεώρηση του Εθνικού Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας που καθορίζει πού και υπό ποιους όρους μπορεί να πραγματοποιηθεί ένα έργο ΑΠΕ.

- Περαιτέρω διερεύνηση και ανάπτυξη τεχνολογιών ΑΠΕ, πέραν των ηλιακών και αιολικών, με υψηλό δυναμικό στην Ελλάδα (π.χ. γεωθερμία, βιομάζα).

- Έναρξη διαγωνιστικών διαδικασιών για την εγκατάσταση νέων σταθμών ΑΠΕ σύμφωνα με τους εθνικούς στόχους των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα.

Διεθνή έργα

- Υποστήριξη της κατασκευής του Διαδριατικού Αγωγού (TAP), του ελληνοβουλγαρικού αγωγού (IGB), του νέου τερματικού σταθμού υδροποιημένου φυσικού αερίου στην Αλεξανδρούπολη, της αναβάθμισης της εγκατάστασης του ΥΦΑ Ρεβυθούσας και του αγωγού διασύνδεσης στην ανατολική Μεσόγειο. Επιπλέον, η κυβέρνηση μελετά τη δημιουργία μιας σύγχρονης υποδομής αποθήκευσης φυσικού αερίου, η οποία θα επιτρέψει την κάλυψη των μεσοπρόθεσμων αναγκών σε φυσικό αέριο σε περιόδους υψηλών τιμών, θέτοντας παράλληλα τη βάση για τη δημιουργία ενός κόμβου φυσικού αερίου (natural gas hub).

- Επέκταση και ενίσχυση των εγχώριων και υπερεθνικών συστημάτων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας (π.χ. Ελλάδα-Βουλγαρία μέσω της γραμμής Νέας Σάντα-Μαρίτσα, καθώς και του έργου διασύνδεσης Euro-Asia Interconnector που θα συνδέει ηλεκτρικά την Ελλάδα, την Κύπρο και το Ισραήλ).

Ορυκτές πρώτες ύλες και ενεργειακά ορυκτά

- Σχεδιασμός Ειδικού Χωρικού Σχεδίου για ορυκτές πρώτες ύλες.

- Επανεκκίνηση των δραστηριοτήτων εξόρυξης, με ισορροπία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, μέσω διαφανών και ανταγωνιστικών διαδικασιών.

- Νέες διεθνείς διαδικασίες υποβολής προσφορών για την έρευνα και εκμετάλλευση υπεράκτιων περιοχών υδρογονανθράκων.

3.1.4. Περιφερειακή διάσταση της ανάπτυξης υποδομών και δικτύων

Η Ελλάδα κατέχει στρατηγική θέση στην ευρύτερη περιοχή και ο ρόλος της προβλέπεται να είναι καθοριστικός για την προώθηση της συνεργασίας και της ανάπτυξης των χωρών της περιοχής των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η χώρα αποτελεί σημαντικό παράγοντα της περιφερειακής ολοκλήρωσης και η κυβέρνηση θα εντείνει τις προσπάθειές της για την προώθηση της διασυνδεσιμότητας της περιοχής. Οι κυβερνητικές προτεραιότητες περιλαμβάνουν την ανάπτυξη των οδικών και σιδηροδρομικών συνδέσεων από τα ελληνικά λιμάνια προς τα Βαλκάνια και την Ευρώπη, τη μείωση των καθυστερήσεων στο εμπόριο και την περαιτέρω μετεξέλιξη της χώρας σε περιφερειακό κόμβο ενεργειακής διαμετακόμισης μέσω των ενεργειακών αγωγών και της ολοκλήρωσης των συστημάτων ηλεκτρικής ενέργειας.

Η αναπτυξιακή στρατηγική λαμβάνει υπόψη τις ευκαιρίες και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το περιφερειακό περιβάλλον της χώρας, με στόχο τη δι-αμόρφωση πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και επενδυτικών προϋποθέσεων, ευνοϊκών για την περιφερειακή ανάπτυξη και την ευημερία. Μετά από μια περίοδο εσωστρέφειας λόγω της οικονομικής κρίσης, η Ελλάδα έχει αναλάβει δράση για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της ασφάλειας και της ευημερίας στην ευαίσθητη περιοχή των Βαλκανίων, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας (πολιτική σταθερότητα, σημαντική γεωστρατηγική θέση, κόμβος ενέργειας και μεταφορών, μέλος της ΕΕ και του ΝΑΤΟ).

Συνεργασία για τη Συν-ανάπτυξη των Βαλκανικών χωρών

Οι συντελούμενες εξελίξεις στις διεθνείς σχέσεις απαιτούν ενισχυμένη περιφερειακή συνεργασία, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει κρίσιμους τομείς διεθνούς πολιτικής όπως η ασφάλεια, η μετανάστευση, το περιβάλλον και η κλιματική αλλαγή, τα δίκτυα μεταφορών, η αποδοτικότητα των φυσικών πόρων, η υγεία, καθώς και η ενεργειακή ασφάλεια και ο εφοδιασμός. Στρατηγικός στόχος της περιφερειακής συνεργασίας θα πρέπει να είναι η προώθηση της ευημερίας για τους λαούς και η «διάχυση της ανάπτυξης» για τις οικονομίες της περιοχής. Η Ελλάδα καλείται να δραματίσει ένα ρόλο στα Δυτικά Βαλκάνια που είναι δυσανάλογα σημαντικός του μεγέθους της στην ΕΕ. Αυτός περιλαμβάνει την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, της ειρήνης και της ευημερίας, του ευρωπαϊκού προσανατολισμού και της ένταξης στην ΕΕ των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων.

Παράλληλα, υλοποιώντας το Στόχο 17 των «Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών» για τη «Συνεργασία για τους Στόχους» και σε συντονισμό με τους Διεθνείς Οργανισμούς, η Ελλάδα θα προωθήσει πρωτοβουλίες για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης των θεσμών, προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφάνεια, η αποδοτικότητα, η διασύνδεση και η πληροφόρηση τόσο των δημόσιων διοικήσεων όσο

και των επιχειρηματικών κοινοτήτων των χωρών της περιοχής. Η ελληνική κυβέρνηση θα αναλάβει δράση για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των θεσμών, προκειμένου να ενισχυθούν οι οικονομικές και αναπτυξιακές προοπτικές. Η ελληνική κυβέρνηση δεσμεύεται, επίσης, να παρουσιάσει σειρά πρωτοβουλιών για την προώθηση και υπεράσπιση των κοινών ευρωπαϊκών αξιών στην περιοχή: δημοκρατία, κράτος δικαίου, ελευθερία του τύπου και ελευθερία του λόγου.

Προώθηση της συνοχής στην περιοχή μέσω της διασυνδεσιμότητας

Η ελληνική κυβέρνηση θα αναλάβει πρωτοβουλίες και θα εντείνει τις προσπάθειές της για την ανάπτυξη των βασικών υποδομών διασύνδεσης των Βαλκανικών χωρών. Ο εκσυγχρονισμός, η διασύνδεση και η σύγκλιση ομοειδών οικονομικών δραστηριοτήτων των βαλκανικών χωρών μπορεί να αποτελέσει βάση για μελλοντική ανάπτυξη. Από την άποψη αυτή, η Ελλάδα έχει τέσσερις στρατηγικές προτεραιότητες: α) την ανάπτυξη της υποδομής μεταφορών σε περιφερειακό επίπεδο, β) την προώθησή της ως «διεθνούς κόμβου εμπορευματικών μεταφορών» προς όφελος όλων των Βαλκανικών χωρών, γ) την εξάλειψη των διασυνοριακών καθυστερήσεων και δ) την ανάπτυξη της ενεργειακής διασύνδεσης.

Σύνδεσμοι μεταφοράς

Όσον αφορά τις οδικές και σιδηροδρομικές συνδέσεις, η ελληνική κυβέρνηση θα εντείνει τις προσπάθειες αναβάθμισης των μεταφορικών υποδομών από τα λιμάνια του Πειραιά, της Θεσσαλονίκης και της Βόρειας Ελλάδας προς και από τις χώρες των Βαλκανίων και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Όσον αφορά τα οδικά δίκτυα, οι προτεραιότητές είναι:

- Ο Οδικός άξονας Χ και ειδικότερα ο εκσυγχρονισμός του σιδηροδρομικού άξονα Χ που συνδέει τη Θεσσαλονίκη, τα Σκόπια, το Βελιγράδι, το Ζάγκρεμπ και τη Βουδαπέστη.

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

- Ο πανευρωπαϊκός διάδρομος IX που συνδέει το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης με τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Ουκρανία, τη Βαλτική Θάλασσα και τη Ρωσία.

- Ο νέος Αδριατικός - Ιονικός Διάδρομος μέσω των Δυτικών Βαλκανίων, που συνδέει το λιμάνι της Ηγουμενίτσας με το Μαυροβούνιο.

Εν τω μεταξύ, ο εκσυγχρονισμός των ελληνικών και βαλκανικών σιδηροδρομικών δικτύων και ειδικότερα η σύνδεση της Αλεξανδρούπολης με την Αδριατική Θάλασσα θα ενισχύσει περαιτέρω την ανταγωνιστικότητα του Πειραιά, της Θεσσαλονίκης, της Αλεξανδρούπολης και άλλων ελληνικών λιμένων. Αυτοί οι ολοκληρωμένοι κόμβοι μεταφορών θα αυξήσουν σημαντικά την πρόσβαση των λιμένων σε ευρύτερες αγορές.

Μεταφορές εμπορευμάτων

Η Ελλάδα μπορεί να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο ως διεθνές κέντρο εμπορευματικών μεταφορών προς όφελος της ευρύτερης περιοχής. Η εφοδιαστική αλυσίδα είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς της ελληνικής οικονομίας και σημαντική πηγή εισοδήματος, πλούτου και απασχόλησης. Οι ελληνικές αρχές θα επιταχύνουν την εφαρμογή μιας εθνικής στρατηγικής που στοχεύει να μετατρέψει την Ελλάδα σε περιφερειακό κόμβο εφοδιαστικής αλυσίδας. Επιπλέον, η χώρα θα μπορέσει να αναπτύξει υποστηρικτικές υπηρεσίες

υψηλής προστιθέμενης αξίας (ανασυσκευασία, μερική μεταποίηση, κ.λπ.).

Μη φυσικά εμπόδια

Ο τρίτος τομέας αφορά τη μείωση των μη φυσικών εμποδίων στα σύνορα. Οι ελληνικές αρχές θα εντείνουν τις προσπάθειές τους για την εξάλειψη των καθυστερήσεων στο εμπόριο, οι οποίες επηρεάζουν το κόστος και την ποιότητα των προϊόντων.

Ενεργειακή διασύνδεση

Η τέταρτη στρατηγική προτεραιότητα αφορά τον ενεργειακό τομέα και το συνεχιζόμενο επανασχεδιασμό του ενεργειακού χάρτη της ΝΑ Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου. Οι περιφερειακές εξελίξεις στην έρευνα υδρογονανθράκων επηρεάζουν τις δυνατότητες, τις ευκαιρίες και τις σχετικές προτεραιότητες. Η ελληνική κυβέρνηση θα εντείνει τις προσπάθειες για να μετατρέψει την Ελλάδα σε κέντρο διαμετακόμισης ενέργειας, αλλά και σε παραγωγό ενέργειας. Έχουν ξεκινήσει σημαντικά έργα, όπως ο αγωγός TAP, ο αγωγός IGB, ο προγραμματισμένος πλωτός τερματικός σταθμός υδροποιημένου φυσικού αερίου στην Αλεξανδρούπολη, η αναβάθμιση της ηλεκτρικής διασύνδεσης με την Ιταλία (με τις κάθετες συνδέσεις) και άλλα υπό ανάπτυξη έργα που προβλέπεται να αναβαθμίσουν την ενεργειακή ασφάλεια των Βαλκανίων.

3.2. Διαχείριση Κρατικών Περιουσιακών Στοιχείων

Η ελληνική κυβέρνηση εφαρμόζει σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου με στόχο την προώθηση της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας, της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, τη συμβολή σε αναπτυξιακούς στόχους και την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών προς στους πολίτες. Σε αυτή την κατεύθυνση, η δημιουργία της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ), η οποία διατηρεί μετοχές των μεγαλύτερων δημόσιων επιχειρήσεων της χώρας, αποτελεί μια μεταρρύθμιση κομβικής σημασίας. Η ΕΕΣΥΠ θα αξιολογεί τη διαχείριση/διοίκηση αυτών των επιχειρήσεων με στόχο να τις καταστήσει υπεύθυνες, διαφανείς και αποτελεσματικές. Το Ελληνικό Δημόσιο έχει ήδη εγκρίνει το Στρατηγικό Σχέδιο της εταιρείας μέχρι το 2022. Όσον αφορά τον τομέα των ακινήτων, το κράτος συνεχίζει το μεταρρυθμιστικό του πρόγραμμα με τη δημιουργία του ψηφιακού μητρώου ακινήτων.

Διαφανής και αποτελεσματική διαχείριση της δημόσιας περιουσίας

Το Ελληνικό Δημόσιο έχει στην κυριότητά του σημαντικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία χωρίζονται σε δύο κύριες κατηγορίες: **α)** συμμετοχή σε δημόσιες επιχειρήσεις και **β)** ακίνητα. Η αποτελεσματική διαχείριση αυτών των περιουσιακών στοιχείων, προς εκπλήρωση

των στρατηγικών στόχων δημόσιου συμφέροντος που έχει θέσει το κράτος, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας. Τα πλεονεκτήματα είναι άμεσα και έμμεσα: η απομείωση των ελλειμμάτων, η εξασφάλιση θετικών (ή περαιτέρω θετικών) ταμειακών ροών και η δημιουργία θετικών οικονομικών εξωτερικοτήτων που προάγουν την ανάπτυξη ολόκληρης της οικονομίας.

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

Η ελληνική κυβέρνηση, κατανοώντας πλήρως τη σημασία του δημόσιου πλούτου, υλοποιεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της διαχείρισης των δημόσιων περιουσιακών στοιχείων με στόχο την προώθηση της διαφάνειας, της λειτουργικής και δημοσιονομικής αποτελεσματικότητας, της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας προς τους πολίτες, καθώς και τη συμβολή της δημόσιας περιουσίας στους γενικούς αναπτυξιακούς στόχους του κράτους.

Η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας

Μία από τις μεγαλύτερες μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών είναι η δημιουργία της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ). Η ΕΕΣΥΠ αποτελεί μια θεσμική προσπάθεια για μια πιο υπεύθυνη και διαφανή διαχείριση της ιδιοκτησίας δημόσιων περιουσιακών στοιχείων και συμμετοχών. Το στρατηγικό αυτό ζήτημα έχει απασχολήσει, επίσης, πολλές άλλες χώρες τις τελευταίες δεκαετίες. Η εταιρεία ιδρύθηκε το Μάιο του 2016 με το Ν. 4389/2016, ενώ το Διοικητικό της Συμβούλιο συγκροτήθηκε σε σώμα το Φεβρουάριο του 2017.

Η ΕΕΣΥΠ έθεσε κάτω από μία ενιαία θεσμική δομή τις σημαντικότερες δημόσιες επιχειρήσεις, που αναφέρονται στο νόμο ως «Άλλες Θυγατρικές», και οι οποίες στο παρελθόν ήταν υπό καθεστώς άμεσης κρατικής ιδιοκτησίας, καθώς και τις «Άμεσες Θυγατρικές», που είναι οι ακόλουθες:

- Το Ταμείο Αξιοποίησης της Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ). Το ΤΑΙΠΕΔ είναι αρμόδιο για την υλοποίηση του σχεδίου αποκρατικοποιήσεων της χώρας με στόχο τη δημιουργία εσόδων για τη μείωση του δημόσιου χρέους, καθώς και τη δημιουργία πολλαπλών μακροπρόθεσμων ωφελειών από επιτυχημένες ιδιωτικοποιήσεις μέσω: α) των κεφαλαίων που επενδύονται, β) των στρατηγικών συμπράξεων, γ) της μεταφοράς γνώσης και δ) της γενικότερης ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας. Το σχέδιο ιδιωτικοποιήσεων βρίσκεται σε εξέλιξη και ήδη, για το 2018, έχουν ολοκληρωθεί με επιτυχία ορισμένες διαγωνιστικές διαδικασίες.

- Η Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ). Η ΕΤΑΔ είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και εκμετάλλευση της ιδιωτικής ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Στόχος της είναι η δημιουργία εσόδων για το κράτος, καθώς και η συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη σε βασικούς τομείς όπως ο τουρισμός και η γεωργία στις διάφορες περιοχές της χώρας όπου βρίσκονται τα ακίνητα.

- Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας του Ελληνικού Δημοσίου (ΤΧΣ). Είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση των συμμετοχών του κράτους στις συ-

στημικές τράπεζες.

Συνολικά, η συμβολή της ΕΕΣΥΠ στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας θεωρείται στρατηγική και θα υλοποιηθεί με τέσσερις τρόπους:

1. Μέσω των εσόδων που προκύπτουν, το 50% των οποίων θα χρησιμοποιηθεί για την εξόφληση του χρέους, ενώ τα υπόλοιπα έσοδα θα χρησιμοποιηθούν από το Ελληνικό Δημόσιο για επενδύσεις στην εθνική οικονομία ή από την ΕΕΣΥΠ για επενδύσεις σε δημόσιες επιχειρήσεις που έχει στην κατοχή της, σύμφωνα και με τον ιδρυτικό της νόμο.

2. Μέσω της αξιολόγησης και αναδιοργάνωσης/μετασχηματισμού των δημόσιων επιχειρήσεων με κριτήρια λειτουργικής αποτελεσματικότητας, βελτιστοποίησης της χρήσης πόρων, καινοτομίας και βελτίωσης των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες.

3. Μέσω της χρήσης ακινήτων, όπως περιγράφεται στη Αναπτυξιακή Στρατηγική.

4. Μέσω στρατηγικών εταιρικών σχέσεων και ανταλλαγής γνώσεων με συναφείς διεθνείς οργανισμούς διαχείρισης δημόσιων περιουσιακών στοιχείων, διεθνείς οργανισμούς, όπως η ΕΤΕπ και ο ΟΟΣΑ, Πανεπιστήμια και ερευνητικούς φορείς, τεχνολογικά κέντρα κ.λπ.

Συμμετοχές του Δημοσίου σε Δημόσιες Επιχειρήσεις

Η ΕΕΣΥΠ έχει στην κατοχή της τις συμμετοχές του Δημοσίου σε ορισμένες από τις μεγαλύτερες δημόσιες επιχειρήσεις της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό, βασική αποστολή της ΕΕΣΥΠ είναι η αξιολόγηση των διοικητικών και επιχειρηματικών μοντέλων των δημόσιων επιχειρήσεων με στόχο να τις καταστήσει υπεύθυνες, διαφανείς και αποτελεσματικές στην εκπλήρωση του δημόσιου σκοπού τους και στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών.

Για το σκοπό αυτό, η ΕΕΣΥΠ έχει εκπονήσει ένα Στρατηγικό Σχέδιο, λαμβάνοντας υπόψη τις στρατηγικές κατευθύνσεις του μοναδικού μετόχου, δηλαδή του Ελληνικού Δημοσίου. Το πρώτο Στρατηγικό Σχέδιο έχει ήδη καταρτιστεί και εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Μετόχου τον Ιανουάριο του 2018. Περιλαμβάνει διεξοδικές αναλύσεις εταιρειών, τομέων, καθώς και συγκριτικές αξιολογήσεις, με στόχο τον καθορισμό της συνολικής στρατηγικής προσέγγισης της Εταιρείας για την καλύτερη διαχείριση και αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του χαρτοφυλακίου της. Το Στρατηγικό Σχέδιο ασχολείται, επίσης, με θέματα βέλτιστων πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς και με το κατάλληλο πλαίσιο υποβολής εκθέσεων, συμπεριλαμβανομένων και των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων για οικονομικά και δημοσιονομικά ζητήματα.

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

Σύμφωνα με το στρατηγικό σχέδιο, σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα η ΕΕΣΥΠ:

1. Καθορίζει τις στρατηγικές προτεραιότητες, τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν από τις Δημόσιες Επιχειρήσεις, καθώς και συγκεκριμένες προβλέψεις για τη σύνταξη αναφορών των Δημόσιων Επιχειρήσεων προς την ΕΕΣΥΠ (δηλ. χρηματοοικονομική πληροφόρηση, συμμόρφωση με την εταιρική διακυβέρνηση, κ.λπ.)

2. Αξιολογεί και παρακολουθεί την εφαρμογή των επικαιροποιημένων επιχειρηματικών σχεδίων που υποβάλλονται στην ΕΕΣΥΠ από τις δημόσιες επιχειρήσεις. Τα εν λόγω σχέδια περιλαμβάνουν δράσεις για την επίτευξη συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στόχων, καθώς και Βασικούς Δείκτες Απόδοσης (KPI). Στους στόχους αυτούς περιλαμβάνονται η λειτουργική αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα, η διαφάνεια και η λογοδοσία, η βελτίωση της χρηματοοικονομικής επίδοσης και των μερισμάτων, καθώς και η γενικότερη βελτίωση των προοπτικών ανταγωνιστικότητας και ανάπτυξης.

3. Αξιολογεί την ανάγκη βελτίωσης των επιχειρηματικών μοντέλων και της οργανωτικής δομής των Δημόσιων Επιχειρήσεων και συνεργάζεται με τα Διοικητικά τους Συμβούλια για το σκοπό αυτό.

4. Καθορίζει βραχυπρόθεσμους επιτεύξιμους στόχους οι οποίοι συμβάλλουν στη δημιουργία αξίας και στην αύξηση των εσόδων.

5. Αξιολογεί τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου των Δημοσίων Επιχειρήσεων και τα αντικαθιστά με νέα μέλη, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

6. Ενισχύει τις διαδικασίες εταιρικής διακυβέρνησης των Δημοσίων Επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές του ΟΟΣΑ.

7. Τροποποιεί το καταστατικό των δημόσιων επιχειρήσεων με στόχο την ευθυγράμμισή τους με το εταιρικό δίκαιο.

Μεσοπρόθεσμα, η ΕΕΣΥΠ:

1. Θα ενισχύσει τις λειτουργίες εσωτερικού ελέγχου και αξιολόγησης κινδύνου.

2. Θα συμβάλλει στην τυποποίηση των σχέσεων μεταξύ κράτους, ΕΕΣΥΠ και δημόσιων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων για τους σκοπούς ανάθεσης υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ/SGEI) και για την εκκίνηση του Μηχανισμού Συντονισμού.

3. Όπου κρίνεται απαραίτητο, θα δρομολογεί την επικαιροποίηση επιχειρησιακών σχεδίων των Δημόσιων Επιχειρήσεων και θα παρακολουθεί τον προγραμματισμό τους σε σχέση με κρίσιμα ζητήματα, όπως σχετικά με τις δυνατότητες αξιοποίησης σύγχρονων τάσεων για τη δημιουργία αξίας (επενδύσεις σε υποδομές και νέες τεχνολογίες, βελτιστοποίηση της αλυσίδας εφοδιασμού, καινοτομία, συνέργειες μεταξύ διαφόρων τομέων της οικονομίας, πιθανές στρατηγικές εταιρικές συνεργασίες κλπ.).

4. Θα προσδιορίζει και αξιολογεί εναλλακτικές επιλογές χρηματοδότησης (εκτός του κρατικού προϋπολογισμού) και θα συνεισφέρει στη βελτίωση της κεφαλαιακής δομής των Δημόσιων Επιχειρήσεων.

5. Θα διασφαλίζει την παροχή σύγχρονων, υψηλής ποιότητας και σε ανταγωνιστικό κόστος υπηρεσιών σε πολίτες.

6. Θα καθορίζει τους μεσοπρόθεσμους στόχους για τη βελτίωση των επιδόσεων, τη συμβολή στα κρατικά έσοδα και την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης αξίας των περιουσιακών της στοιχείων, μέσω της εκτίμησης των διαφόρων επιλογών και δομών αξιοποίησης και ανάπτυξής τους.

Μακροπρόθεσμα, η ΕΕΣΥΠ επιδιώκει:

1. Τη συνεχή βελτίωση της κεφαλαιακής διάρθρωσης των εταιρειών, καθώς θα σημειώνεται βελτίωση του οικονομικού περιβάλλοντος.

2. Τη δημιουργία διοικητικής διαφάνειας, υπευθυνότητας και ανεξαρτησίας, σε όλα τα επίπεδα, καθώς και βελτίωση των λειτουργιών και των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω διαβούλευσης με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

3. Τη βελτίωση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, καθώς και του περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

4. Την προώθηση της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών.

Ο μακροπρόθεσμος στόχος της κυβέρνησης είναι να καταστήσει την ΕΕΣΥΠ αναπτυξιακό εργαλείο για την ελληνική οικονομία, τόσο μέσω της δημιουργίας και μόχλευσης επενδυτικών πόρων όσο και μέσω της συμμετοχής της, όπου κρίνεται σκόπιμο, στις εθνικές και τομεακές αναπτυξιακές πολιτικές.

ΕΤΑΔ

Ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων της εταιρείας αφορά τη διαχείριση της ιδιωτικής ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Με την ίδρυση της ΕΕΣΥΠ, η ΕΤΑΔ έγινε μία από τις άμεσες θυγατρικές της, με ένα χαρτοφυλάκιο που αριθμεί περίπου 70.000 τίτλους ακινήτων, καθιστώντας τη μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα. Η ΕΤΑΔ κατέχει μια σειρά σημαντικών περιουσιακών στοιχείων, όπως τα Ολυμπιακά ακίνητα και εκείνα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα πρώην ξενοδοχεία Ξενία, τις μαρίνες του Αλίμου και της Θεσσαλονίκης και πέντε χιονοδρομικά κέντρα.

Με βάση τις στρατηγικές κατευθύνσεις του μοναδικού μετόχου και τις διοικητικές πρωτοβουλίες της ΕΕΣΥΠ:

A. Η ΕΕΣΥΠ, σε συνεργασία με την ΕΤΑΔ, προχωρεί στην αναδιοργάνωση της ΕΤΑΔ, προκειμένου η οργανωτική δομή της να είναι πιο αποτελεσματική σε ό,τι αφορά την υλοποίηση της στρατηγικής της.

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

Β. Κατά προτεραιότητα, η ΕΤΑΔ θα επικεντρωθεί στη δέουσα επιμέλεια των περιουσιακών στοιχείων που της μεταβιβάζονται.

Γ. Με την ολοκλήρωση της λεπτομερούς καταγραφής των περιουσιακών στοιχείων, θα ακολουθεί ταξινόμησή τους με βάση τις δυνατότητες αξιοποίησής τους, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα πιο εξειδικευμένο αναπτυξιακό σχέδιο. Το σχέδιο αυτό θα περιλαμβάνει βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους, ανάλογα με τις δυνατότητες αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων.

Δ. Επιπλέον, η εταιρεία θα προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε τα περιουσιακά στοιχεία που ταξινομούνται ως «χαμηλής ωρίμανσης» να ωριμάσουν περαιτέρω ή να επιστρέψουν σε άμεση δημόσια κυριότητα σε περίπτωση που θεωρηθούν ως μη αξιοποιήσιμα για τους σκοπούς της. Σημειώνεται ότι τα τελευταία χρόνια, δεν έχει πραγματοποιηθεί αντίστοιχη σοβαρότητα προσπάθεια, με αποτέλεσμα να παρατηρείται το φαινόμενο της πολυδιάσπασης των βάσεων δεδομένων και της ύπαρξης αρχείων με κατακερματισμένες πληροφορίες.

Ε. Μόλις ολοκληρωθεί η δέουσα επιμέλεια και γίνει η αποτύπωση της πραγματικής κατάστασης της συνολικής ακίνητης περιουσίας της, η Εταιρεία θα είναι σε καλύτερη θέση να αναλάβει επενδυτικές πρωτοβουλίες όπως μακροπρόθεσμες παραχωρήσεις, πωλήσεις, καθώς και άλλα επενδυτικά ή χρηματοδοτικά σχήματα.

ΣΤ. Το κράτος έχει ήδη δημιουργήσει τα απαιτούμενα εργαλεία, έτσι ώστε να αξιολογεί την περιουσία του και να μεταφέρει στην ΕΤΑΔ περιουσιακά στοιχεία που εξυπηρετούν στο χαρτοφυλάκιό της.

Ζ. Εκτός από την ομογενοποίηση και την ωρίμανση του χαρτοφυλακίου ακίνητης περιουσίας της, η ΕΤΑΔ θα προβεί, επίσης, σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την παρακολούθηση και ομογενοποίηση των υφιστάμενων συμβάσεων μίσθωσης και παραχώρησης προκειμένου να βελτιστοποιήσει την εκμετάλλευση και τις ροές εσόδων.

ΤΑΙΠΕΔ

Το ΤΑΙΠΕΔ ιδρύθηκε το 2011 με σκοπό να υλοποιήσει το σχέδιο αποκρατικοποιήσεων της χώρας και να συνεισφέρει πόρους για την αποπληρωμή του δημόσιου χρέους. Το σχέδιο ιδιωτικοποίησης, για το οποίο είναι υπεύθυνο το ΤΑΙΠΕΔ, απεικονίζεται στο «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αξιοποίησης» (ΕΠΑ/ADP, Παράρτημα 3 του παρόντος), το οποίο εγκρίνεται από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥΣΟΙΠ) και δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του ΤΑΙΠΕΔ.

Η ΕΕΣΥΠ έχει τις ακόλουθες προτεραιότητες για το ΤΑΙΠΕΔ:

1. Να τροποποιηθεί ο εσωτερικός κανονισμός του ΤΑΙΠΕΔ ώστε να αντικατοπτρίζει τις βασικές αρχές του εσωτερικού κανονισμού της ΕΕΣΥΠ.

2. Να αξιολογήσει και να επανασχεδιάσει (αν είναι απαραίτητο) τη δομή της εταιρείας. Αυτό θα γίνει με στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης και εφαρμογής του ΕΠΑ.

3. Να δημιουργηθούν σταθερές διαδικασίες αναφοράς μεταξύ του ΤΑΙΠΕΔ και της ΕΕΣΥΠ, μέσω των οποίων το ΤΑΙΠΕΔ θα πρέπει να δημοσιοποιεί, μεταξύ άλλων, λεπτομερείς μελέτες σχετικά με τα οφέλη που επιτεύχθηκαν από την εκτέλεση συγκεκριμένων συναλλαγών που σχετίζονται με το ΕΠΑ.

4. Να ενεργοποιηθεί το αδρανές, μέχρι τώρα, τμήμα διοίκησης, εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο, για την επιτάχυνση σημαντικών επερχόμενων ιδιωτικοποιήσεων.

Ο ρόλος του Ελληνικού Δημόσιου

Παρόλο που η διαχείριση σημαντικού μέρους της δημόσιας περιουσίας έχει ανατεθεί στην ΕΕΣΥΠ, το Δημόσιο παραμένει ο άμεσος ιδιοκτήτης μικρότερων δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων, καθώς και ακινήτων. Για μια σειρά μικρότερων δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων, εντός του επόμενου έτους θα αναπτυχθούν οριζόντιες πολιτικές, με τον καθορισμό κοινών και διαφανών στρατηγικών και επιχειρησιακών κριτηρίων.

Επιπλέον, όπως περιγράφεται σαφώς στον ιδρυτικό νόμο και τον εσωτερικό κανονισμό της ΕΕΣΥΠ, οι Στρατηγικές Κατευθύνσεις Πολιτικής για το χαρτοφυλάκιο της ΕΕΣΥΠ θα εξακολουθήσουν να παρέχονται από το Δημόσιο, ενώ η διοίκηση της εταιρείας προβλέπεται να λειτουργεί με ανεξαρτησία, ακολουθώντας συγκεκριμένους προκαθορισμένους κανόνες, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή τους. Μία από τις βασικές διατάξεις του νομικού και κανονιστικού πλαισίου της ΕΕΣΥΠ σχετίζεται με τη διαμόρφωση και έγκριση του Στρατηγικού Σχεδίου της Εταιρείας. Αυτό βασίζεται στις Στρατηγικές Κατευθύνσεις που υποβάλλονται στο Διοικητικό Συμβούλιο από τον Υπουργό Οικονομικών. Το Ελληνικό Δημόσιο, παραμένοντας δεσμευμένο στις μεταρρυθμιστικές του πρωτοβουλίες, έχει ήδη εγκρίνει το Στρατηγικό Σχέδιο της εταιρείας για την περίοδο 2018-2022. Σε επίπεδο δημόσιων επιχειρήσεων, το Δημόσιο έχει υιοθετήσει έναν Μηχανισμό Συντονισμού, ως μέρος του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΕΣΥΠ, ο οποίος, μεταξύ άλλων, θα χρησιμοποιηθεί για την εδραίωση του πλαισίου επικοινωνίας και αναφοράς μεταξύ των δημόσιων επιχειρήσεων που μεταφέρονται στην ΕΕΣΥΠ, της Διοίκησης της Εταιρείας και του Δημόσιου. Επιπλέον, ο Μηχανισμός Συντονισμού θα προτυποποιήσει τις διαδικασίες ανάθεσης των υπηρεσιών γε-

νικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) που έχουν ανατεθεί στις δημόσιες επιχειρήσεις, δημιουργώντας, επίσης, ένα πλαίσιο αξιολόγησης για υπηρεσίες που έχουν ήδη ανατεθεί. Αυτό θα οδηγήσει στη διαφανή παροχή ΥΓΟΣ, προσφέροντας δημοσιονομικά και οικονομικά αποτελέσματα τόσο για το Δημόσιο όσο και για τις ίδιες τις επιχειρήσεις.

Όσον αφορά την ακίνητη περιουσία, το κράτος δεσμεύεται να συνεχίσει το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, με τη δημιουργία του Μητρώου Ακίνητης Περιουσίας (ΜΑΠ), στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας ψηφιοποίησης της δημόσιας διοίκησης. Η προσπάθεια επικεντρώνεται στο γεγονός ότι το ΜΑΠ είναι ένα επικαιροποιημένο γεωγραφικό και περιγραφικό μητρώο, που θα συνδέσει τις βάσεις δεδομένων δημόσιας ακίνητης περιουσίας όλων των Υπουργείων. Παράλληλα, το ΜΑΠ διασυνδέεται με όλες τις δημόσιες ψηφιακές βάσεις δεδομένων (είτε ήδη σε λειτουργία είτε σε στάδιο ανάπτυξης), με συστήματα πληροφοριών, όπως τα δεδομένα του Κτηματολογίου (Κτηματογραφικοί Χάρτες, Ιταλικό Κτηματολόγιο, Δασικοί Χάρτες, Ορθοφωτογραφίες), της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, της ΕΛΣΤΑΤ, αλλά και της «e-ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ», που περιλαμβάνει ψηφιακά δεδομένα σχετικά με ειδικές ρυθμίσεις-όρους και περιορισμούς δόμησης. Το Μητρώο αυτό θα χρησιμοποιηθεί ως ένα ολοκληρωμένο εργαλείο τόσο για την αποτελεσματική ανάπτυξη των περιουσιακών στοιχείων που διαχειρίζεται το Δημόσιο όσο και για τα περιουσιακά στοιχεία που μεταφέρθηκαν στην ΕΕΣΥΠ, δεδομένου ότι η χρήση του θα επιτρέψει να επιλύεται τάχιστα κάθε νομικό ή τεχνικό εμπόδιο.

Επιπλέον, το Κεντρικό Συμβούλιο Διοίκησης για την Αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας το οποίο έχει συσταθεί, θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη των ακινήτων. Το Συμβούλιο είναι ένα εργαλείο για το ελληνικό δημόσιο τόσο για την αξιοποίηση δημόσιων ακινήτων για λόγους δημόσιου συμφέροντος όσο και για την προστασία της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της χώρας.

Αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) και Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού(ΟΑΕΔ)

Οι ΟΚΑ και ο ΟΑΕΔ έχουν στο ενεργητικό τους συνολικά 1.126 ακίνητα σε όλη την Ελλάδα, από τα οποία το 58% (650 καταχωρήσεις) βρίσκεται στη Μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας και το 23% (256 καταχωρήσεις) στο Ιστορικό Κέντρο της πόλης. Συνολικά, τα ακίνητα αυτά καλύπτουν μια δομημένη επιφάνεια 1.160.000 τ.μ.

Η ύφεση στην αγορά ακινήτων στην Ελλάδα, κατά την τελευταία δεκαετία, είχε άμεσο αντίκτυπο στα ακί-

νητα των εποπτευόμενων φορέων του ΥΠΕΚΑΑ. Ένα τεράστιο τμήμα τους έμεινε ανενεργό, συμβάλλοντας αρνητικά στην κρίση του κέντρου των πόλεων και στο φαινόμενο «ντόμινο», με καθίζηση τιμών της κτηματαγοράς, όπως και με κλείσιμο γειτονικών κυρίως εμπορικών και τουριστικών επιχειρήσεων λόγω της έκδηλης υποβάθμισης περιοχών. Συνολικά, η ύφεση προκάλεσε αύξηση των κλειστών καταστημάτων και γραφείων σε ποσοστό 40-70% στις κεντρικές αστικές περιοχές. Η ερήμωση αυτή των κτιρίων των εποπτευόμενων φορέων του ΥΠΕΚΑΑ εκτιμάται ότι προκάλεσε σύμφωνα με τα δεδομένα της περιόδου 2010-2016, απώλειες στην αξία γης περίπου 420 εκατ. ευρώ και αντίστοιχες απώλειες 16.000 θέσεων εργασίας.

Σε απάντηση στις παραπάνω ανησυχιακές εξελίξεις, δρομολογήθηκε από τον Ιούνιο το πρόγραμμα ανάκτησης των ακινήτων του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας, με στόχο την αναστροφή του αρνητικού κλίματος, την ανάκτηση των απολεσθέντων εσόδων και αξιών και τη δημιουργία θετικής επίδρασης στην ευρύτερη αγορά. Για αυτό το σκοπό οργανώθηκε ένα σχέδιο στρατηγικών χρήσεων με βάση πολεοδομικά πρότυπα για ιστορικά κέντρα πόλεων, αντλώντας από την εμπειρία της Αθήνας και των ευρωπαϊκών ιστορικών πόλεων. Στόχος είναι το City Branding με παράλληλη οικονομική και κοινωνική ανταπόδοση μέσω φιλικών στο χαρακτήρα της πόλης χρήσεων τουρισμού, εμπορίου, υπηρεσιών, κατοικίας. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να αναφερθεί ότι για πρώτη φορά το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης διαθέτει μια πλήρη και ενοποιημένη βάση δεδομένων για το σύνολο της ακίνητης περιουσίας του. Την ίδια στιγμή, έχει ξεκινήσει η ολοκλήρωση της ανοικτής ψηφιακής πλατφόρμας όπου θα καταγράφονται τα εν λόγω κτίρια.

Το πρόγραμμα αποσκοπεί σε οικονομίες κλίμακας μέσω της μετεγκατάστασης υπηρεσιών του ευρύτερου δημοσίου τομέα, κάτι που θα οδηγήσει και στην αναζωογόνηση ορισμένων περιοχών. Το πρόγραμμα απευθύνεται και στον ιδιωτικό τομέα για χρήση και υποστήριξη στρατηγικών χρήσεων σε μητροπολιτικές περιοχές. Το πρόγραμμα προβλέπεται να επεκταθεί στην πόλη του Πειραιά για περίπου 30 ακίνητα, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονται στην παραλία της πόλης, καθώς και στην πόλη του Βόλου, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, σε πρώην μεγάλες βιομηχανικές ιδιοκτησίες.

Το πρόγραμμα υλοποιείται με βάση τα ακόλουθα στάδια:

1. Πρωτογενής καταγραφή και ολοκλήρωση της πλήρως ενοποιημένης βάσης δεδομένων για τις περιουσίες των ΟΚΑ και του ΟΑΕΔ. Το βήμα αυτό έχει ήδη ολοκληρωθεί.
2. Ολοκλήρωση της ανοικτής ψηφιακής πλατφόρμας για τα ακίνητα.

3. Διαρθρωτικές Συνθήκες για την Ανάπτυξη

3. Νέος Ν. 4430/2016, άρθρο 50. Αξιοποίηση ακίνητης περιουσίας Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης. Το βήμα αυτό έχει ήδη ολοκληρωθεί.

4. Πιλοτικό πρόγραμμα για τη βελτίωση των ακινήτων του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας. Αρχικός στόχος: η ταχεία ενεργοποίηση της διαδικασίας αξιοποίησης για το 10% των ακινήτων (24 από τα 250) σε χρονικό διάστημα έξι μηνών μέσω δύο προσκλήσε-

ων για τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τον ιδιωτικό τομέα. Η διαδικασία υπογραφής των συμβολαίων θα ολοκληρωθεί εντός προθεσμίας έξι μηνών.

5. Εκκένωση ακινήτων από μη-χρησιμοποιημένες υπηρεσίες αρχειοθέτησης, αποθήκες κλπ. Μεταφορά σε ενοποιημένα αρχεία και αποθήκες σε μη-εμπορικά ακίνητα.

6. Οικονομίες κλίμακας μέσω της μετεγκατάστασης των υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

4. Δίκαιη και Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη

Έπειτα από σχεδόν μια δεκαετία πτώσης του βιοτικού επιπέδου, αυξανόμενης φτώχειας και διεύρυνσης των περιφερειακών και κοινωνικών ανισοτήτων, η Ελλάδα οφείλει να αντιμετωπίσει τις τεράστιες επιπτώσεις της κρίσης. Η διασφάλιση της δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης είναι συνεπώς εξίσου σημαντική με την ίδια την προώθηση της ανάπτυξης. Η αντιμετώπιση της φτώχειας ειδικότερα, λαμβάνει κρίσιμο χαρακτήρα για την προστασία και ανάπτυξη τόσο του κοινωνικού όσο και του ανθρώπινου κεφαλαίου. Στόχος της κυβέρνησης, σε πλήρη συμφωνία με τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης 2030, είναι όλοι οι πολίτες της χώρας να έχουν ίσες ευκαιρίες και ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας, να απολαμβάνουν δίκαιες συνθήκες εργασίας και το κράτος να παρέχει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας και υγείας με ειδική μέριμνα για την καθολικότητα του Δημόσιου Συστήματος Υγείας. Παράλληλα, η μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος θα υπηρετήσει τις ανάγκες του νέου αναπτυξιακού μοντέλου, συμβάλλοντας δραστικά και στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Επιπρόσθετα, η κυβέρνηση αναγνωρίζει τον καθοριστικό ρόλο των νέων για το μέλλον της χώρας τοποθετώντας τους στην κορυφή

της οικονομικής και πολιτικής ατζέντας.

Σε παραγωγικό επίπεδο, η ελληνική κυβέρνηση υλοποιεί πολιτικές που στοχεύουν στην ανάπτυξη βιώσιμων και παραγωγικών πρωτοβουλιών που βασίζονται σε κοινωνικές, περιβαλλοντικά φιλικές και συνεργατικές οικονομικές αξίες. Οι πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, ένα νέο θεσμικό πλαίσιο και ένα σύνολο κανόνων για την ανάπτυξη ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την κοινωνική οικονομία. Ταυτόχρονα, καταβάλλεται σημαντική προσπάθεια για την προώθηση επενδύσεων και καινοτομίας που εντάσσονται στην κυκλική οικονομία με στόχο την αποτελεσματική χρήση των φυσικών και άλλων πόρων. Ο στόχος αυτός υλοποιείται μέσω της προώθησης της επαναχρησιμοποίησης δευτερογενών υλικών και αποβλήτων και της εκπόνησης εθνικού σχεδίου δράσης για την κυκλική οικονομία. Το σχέδιο αυτό προβλέπει τόσο χρηματοδοτικά μέσα όσο και κατάλληλα κίνητρα για την ενίσχυση της γνώσης, την προώθηση επιχειρηματικών ευκαιριών και τη δημιουργία αποτελεσματικών δομών διακυβέρνησης για τη μετάβαση της οικονομίας προς ένα νέο μοντέλο με βιώσιμα παραγωγικά και καταναλωτικά πρότυπα.

Πρωταρχικός στόχος είναι να εξασφαλιστεί ότι η αναπτυξιακή στρατηγική θα ενισχύσει τη συνοχή της

Ελλάδας και θα μειώσει τις περιφερειακές ανισότητες. Σε αυτή την κατεύθυνση, τα Περιφερειακά Αναπτυξιακά Συνέδρια για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση διαδραματίζουν αδιαμφισβήτητα καθοριστικό ρόλο.

Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόζεται, επίσης, μια ολοκληρωμένη δέσμη πολιτικών και δράσεων για τη νησιωτικότητα, που εστιάζουν στην ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη και βιωσιμότητα. Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν τη βελτίωση της πρόσβασης στα νησιά μέσω ενισχυμένων δικτύων μεταφορών, τη διασφάλιση της έξυπνης και αποτελεσματικής διαχείρισης των υδάτων και των αποβλήτων, την προστασία των ακτών, την αναβάθμιση των υποδομών και τη διασφάλιση βιώσιμης πρόσβασης στην ενέργεια, την αύξηση της πρόσβασης σε ψηφιακές υπηρεσίες, την ανάπτυξη της γεωργίας και της αλιείας, καθώς και τη βελτίωση της πρόσβασης στο δημόσιο σύστημα υγείας.

Πέρα από τις προαναφερθείσες πολιτικές και πρωτοβουλίες, είναι σημαντικό να τονισθεί ο ρόλος της εκπαίδευσης στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή μιας ανάπτυξης που θα προωθήσει ταυτόχρονα τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας, που θα υποστηρίζεται από εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Κύριοι στόχοι των μεταρρυθμίσεων στην Παιδεία είναι: α) ο εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών δομών, β) η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και γ) η ομαλή ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Αυτό επιτυγχάνεται με παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με στόχο τη γεφύρωση του χάσματος δεξιοτήτων, τη βελτίωση της παραγωγικότητας και τη μείωση της ανεργίας.

Σε αυτή την προσπάθεια βελτίωσης του οικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, δεν πρέπει να παραβλέπουμε τη σημασία των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Η ισότιμη και καθολική κάλυψη υγείας για όλους τους πολίτες αποτελεί προτεραιότητα, καθώς αποτελεί μέσο για την έξοδό τους από τη φτώχεια, τη μείωση των ανισοτήτων και τη συμβολή στη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης. Σημαντική προϋπόθεση σε αυτή την προσπάθεια είναι το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης να λειτουργεί αποδοτι-

κά και αποτελεσματικά, διασφαλίζοντας διαφάνεια και λογοδοσία.

Πέρα από την υγειονομική περίθαλψη, η ύπαρξη ενός επαρκούς δικτύου κοινωνικής προστασίας αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, την προστασία από ενδεχόμενες μελλοντικές διαταραχές, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και κατ' επέκταση, τη δημιουργία ενός συνολικότερου κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος που ευνοεί την ανάπτυξη και τη βιωσιμότητά της. Σε αυτή την κατεύθυνση, ξεχωρίζει η θέσπιση δύο θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων που είναι σήμερα σε εφαρμογή και διαδικασία συνεχούς ανάπτυξης και υλοποίησης: α) η δημιουργία ενός Ενιαίου Ασφαλιστικού Συστήματος και β) η εισαγωγή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης. Το συνδυαστικό αποτέλεσμα αυτών των μεταρρυθμίσεων είναι η καλύτερη διαχείριση των περιορισμένων δημόσιων πόρων και η βελτίωση των δύσκολων συνθηκών που βιώνουν ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Ταυτόχρονα, η ενσωμάτωση των αρχών ενός σύγχρονου κράτους πρόνοιας, με έμφαση στην πλήρη αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών, επιτρέπει ήδη την αντιμετώπιση αδυναμιών του παρελθόντος και θα καταστήσει την κοινωνική προστασία πιο διαφανή, δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς.

Τέλος, επισημαίνεται ότι θα εφαρμοστούν στοχευμένες πρωτοβουλίες που θα παρέχουν βοήθεια στους νέους. Οι νέοι έχουν πληγεί δυσανάλογα από την κρίση. Τα διαρθρωτικά ποσοστά ανεργίας των νέων είναι υψηλά και σχεδόν τριπλασιάστηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης, ενώ το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό των νέων που δε βρίσκονται στην εκπαίδευση, την απασχόληση ή την επαγγελματική κατάρτιση («NEETs»), καταδεικνύει τον κίνδυνο μιας «χαμένης γενιάς». Προκειμένου να καταπολεμηθεί αυτός ο κίνδυνος, θα ληφθούν συγκροτημένες πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην παροχή δίκαιης και ποιοτικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και μαθητείας, που θέτουν τις προϋποθέσεις για την εξασφάλιση αξιοπρεπούς εργασίας για τη νεολαία, που θα ενθαρρύνουν τη νεανική επιχειρηματικότητα, που προωθούν τη σωματική και ψυχική υγεία και την ευημερία τους, ενώ παράλληλα εξασφαλίζουν την ουσιαστική συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

4.1. Η Προώθηση μιας Οικονομίας με Κοινωνικό Προσανατολισμό

4.1.1. Δημιουργία οικοσυστήματος για πρωτοβουλίες κοινωνικής επιχειρηματικότητας και συνεργατικά εγχειρήματα

Η κυβέρνηση εφαρμόζει πολιτικές που στοχεύουν στην ανάπτυξη βιώσιμων παραγωγικών πρωτοβουλιών, οι οποίες βασίζονται στις Αρχές της κοινωνικής και συνεργατικής οικονομίας. Σε αυτή την κατεύθυνση έχουν ήδη ληφθεί σημαντικές νομοθετικές πρωτοβουλίες. Ειδικότερα, το 2016, θεσμοθετήθηκε ένα νέο ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας. Το 2018 ακολούθησε, η θέσπιση των Ενεργειακών Κοινοτήτων, με σκοπό την προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και της Καινοτομίας στον τομέα της Ενέργειας καθώς και του σχεδιασμού ενεργειακών έργων με ισχυρή συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων.

Συγκροτήθηκε, επίσης, μια διυπουργική κοινή ομάδα εμπειρογνομόνων για την «Κυκλική Οικονομία» με σκοπό το συντονισμό των δράσεων και τον καθορισμό συνολικότερων στρατηγικών προτεραιοτήτων.

Η κυβέρνηση έχει θέσει σε υλοποίηση μια σειρά πολιτικών που στοχεύουν στη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη βιώσιμων παραγωγικών εγχειρημάτων με βάση τις αξίες και τους στόχους της κοινωνικής και συνεταιριστικής οικονομίας. Η αναπτυξιακή προοπτική αυτού του τομέα είναι σημαντική. Σε άλλες χώρες, όπως στη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία και τον Καναδά, οι πολυάριθμες κοινωνικές και συνεταιριστικές επιχειρήσεις σημειώνουν εξαιρετικές επιδόσεις, συνεισφέροντας μέχρι και 10% του ΑΕΠ. Αντίθετα, στην Ελλάδα, ο τομέας αυτός αντιστοιχεί σε λιγότερο από το 1% του ΑΕΠ. Αν και το οικοσύστημα της Κ.Α.Ο. (Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας) βρίσκεται σε πολύ πρώιμο στάδιο, στην Ελλάδα σημειώνεται εντούτοις έντονο ενδιαφέρον και κινητικότητα σε ολόκληρη τη χώρα. Ο αριθμός των φορέων κοινωνικής οικονομίας αυξάνεται -σήμερα περίπου 1.000 οντότητες έχουν καταχωρηθεί- καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων και των τομέων περιβάλλοντος και ενέργειας.

Το νέο θεσμικό και στρατηγικό πλαίσιο της Κ.Α.Ο

Η ανάπτυξη της Κ.Α.Ο αποτελεί οριζόντια στρατηγική προτεραιότητα της κυβέρνησης αποτελώντας εργαλείο για μια οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Η Κ.Α.Ο συμβάλλει στην καταπολέμηση της ανεργίας, προάγοντας -μέσα από τις αρχές που τη διέπουν- την οικονομική δημοκρατία, ενώ δύναται, επίσης, να αξιοποιηθεί ως όχημα για την κοινωνική ένταξη ειδικών ομάδων του πληθυσμού. Ο Ν. 4430/2016 εισάγει ένα νέο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο στηρίζεται και εξελίσσει το πλαίσιο των «Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων» (Κοιν.Σ.Επ). Το νέο αυτό πλαίσιο εισάγει ένα πλέγμα από ρυθμίσεις με στόχο τη δι-

ασφάλιση ενός περιβάλλοντος το οποίο θα διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της Κ.Α.Ο σε όλους τους πολίτες και σε κάθε παραγωγική δραστηριότητα. Με το νόμο ιδρύθηκε, επίσης, η Ειδική Γραμματεία Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, η οποία αποτελεί και την πρώτη αυτοτελή διοικητική μονάδα στον τομέα της Κ.Α.Ο.

Παράλληλα με τα παραπάνω, αναπτύχθηκε και τέθηκε σε εφαρμογή ένα ολοκληρωμένο «Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας 2017-2023». Το σχέδιο αυτό χρηματοδοτείται κυρίως από το ΕΣΠΑ, με συνολικό προϋπολογισμό 170.712.550 ευρώ από 2 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Στο πλαίσιο αυτό, θα ιδρυθούν έως και 100 «Κέντρα Στήριξης της Κ.Α.Ο» (τουλάχιστον ένα σε κάθε πρώην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση). Τα κέντρα θα τεθούν σε λειτουργία το 3ο τρίμηνο του 2018. Τα Κέντρα Υποστήριξης θα πρέπει να είναι τα ίδια φορείς Κ.Α.Ο, προκειμένου να δημιουργήσουν ένα υποστηρικτικό οικοσύστημα «εκ των έσω» και να λειτουργήσουν ως «σημεία πληροφόρησης» και ως φορείς παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για δυνητικούς και υπάρχοντες φορείς της Κ.Α.Ο. Αμέσως μετά την προκήρυξη για τα Κέντρα Υποστήριξης, θα ακολουθήσει μια σειρά προκηρύξεων για επιχορηγήσεις σε φορείς Κ.Α.Ο αναλόγως με το στάδιο ανάπτυξής τους (πλήρως επιδοτούμενα κεφάλαια εκκίνησης για νέους φορείς Κ.Α.Ο, ή εν μέρει επιδοτούμενα κεφάλαια για φορείς Κ.Α.Ο σε πιο ώριμο στάδιο ανάπτυξης).

Ταυτόχρονα, διάφορες δράσεις για τη διαμόρφωση χρηματοπιστωτικών εργαλείων πέραν των προναφερθεισών υποστηρικτικών δράσεων και επιχορηγήσεων είναι υπό ανάπτυξη. Η πρώτη δράση αφορά την ίδρυση του υπό-ταμείου Κ.Α.Ο στο πλαίσιο του

Ταμείου Επιχειρηματικότητας II (ΤΕΠΙΧ II), το οποίο διαχειρίζεται το ΕΤΕΑΝ με αρχικό προϋπολογισμό ύψους 10 εκατ. ευρώ και με στόχο τη χορήγηση μικροδανείων μέχρι 25.000 ευρώ σε φορείς Κ.Α.Α.Ο. Η δράση αυτή θα έχει ενεργοποιηθεί μέχρι και το 3ο τρίμηνο του 2018. Ταυτόχρονα, ολοκληρώθηκε μια συμφωνία στήριξης και συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων με στόχο τη δημιουργία ενός Ταμείου Κ.Α.Α.Ο, όπως ορίζεται στο Ν. 4430/2016. Η εν λόγω συμφωνία ενεργοποιήθηκε το 2ο τρίμηνο του 2018. Τέλος, σε ό, τι αφορά τα χρηματοδοτικά εργαλεία, αναπτύσσεται -σε συνεργασία με το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και με χρηματοδότηση του Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων- μια δράση για την παροχή εγγυητικών καταθέσεων σε φορείς Κ.Α.Α.Ο. Στόχος είναι να διευκολυνθεί η συμμετοχή τους σε δημόσιες προσκλήσεις. Η δράση αυτή θα τεθεί σε ισχύ το 2ο τρίμηνο.

Το σχέδιο δράσης ολοκληρώνεται με συστηματικές παρεμβάσεις για την ανάπτυξη του τομέα Κ.Α.Α.Ο και με δράσεις στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι ενέργειες αυτές, που διεξάγονται παράλληλα με τις προαναφερθείσες, περιλαμβάνουν δράσεις δημοσιότητας, όπως η πρώτη Εθνική Έκθεση Κ.Α.Α.Ο (ΕΧΡΟ Κ.Α.Α.Ο 2017), η οποία έλαβε χώρα το Νοέμβριο του 2017 και εγκαινιάστηκε από τον ίδιο τον Πρωθυπουργό. Η ΕΧΡΟ κατάφερε να συγκεντρώσει και να αναδείξει τα επιτεύγματα άνω

των 150 φορέων Κ.Α.Α.Ο από διάφορους καινοτόμους τομείς, όπως οι Τεχνολογίες της Επικοινωνίας και της Πληροφορικής μέχρι παραδοσιακά βιοτεχνικά προϊόντα. Στόχος είναι η Εθνική ΕΧΡΟ να επαναλαμβάνεται σε ετήσια βάση και να υποστηριχθεί από περιφερειακές ΕΧΡΟς, βάσει και του αποτελεσματικού μοντέλου που δοκιμάστηκε πέρυσι στην Αθήνα. Τέλος, εκδόθηκε η πρώτη Ετήσια Έκθεση Κ.Α.Α.Ο (2017) στην οποία περιγράφονται οι εξελίξεις του τομέα με πραγματικά δεδομένα από το Μητρώο Κ.Α.Α.Ο, καθώς και το Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Οικοσυστήματος της Κ.Α.Α.Ο.

Ενεργειακές Κοινότητες

Ο πρόσφατος Ν. 4513/2018 θέσπισε και ενεργοποίησε το θεσμό των Ενεργειακών Κοινοτήτων με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και της καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα. Οι κοινότητες αυτές θα δραστηριοποιηθούν στους τομείς της παραγωγής, αποθήκευσης, ιδιοκατανάλωσης, διανομής και προμήθειας ενέργειας με στόχους: α) την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας, β) την προαγωγή της ενεργειακής αιφορίας, γ) την ενίσχυση της ενεργειακής αυτότητας και ασφάλειας σε νησιωτικούς δήμους, καθώς και δ) τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

4.1.2. Πράσινη οικονομία

Ο μετασχηματισμός της οικονομίας σε κυκλική παρουσιάζει σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες τόσο για την προώθηση επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας όσο και για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, ενώ προσδίδει και αιφορική διάσταση στην ανάπτυξη. Η πράσινη οικονομία αναμένεται να μειώσει το αποτύπωμα και τις εκπομπές άνθρακα και να συμβάλλει στην αποδοτική χρήση των πόρων, στην επαναχρησιμοποίηση δευτερογενών υλικών, στην καινοτομία και τις επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες, στην ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων, στη χρήση της εγχώριας γνώσης και έρευνας, καθώς και στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας. Οι προτεραιότητες του «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κυκλική Οικονομία» περιλαμβάνουν την άρση των γραφειοκρατικών περιορισμών ως προς τη διάχυση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, τη δέσμευση πόρων από διάφορες πηγές για την απρόσκοπτη χρηματοδότηση των σχετικών δράσεων, την αύξηση κινήτρων για τις επιχειρήσεις, την ενίσχυση της γνώσης και της ενημέρωσης και την καθιέρωση ευέλικτων δομών διακυβέρνησης. Στο πλαίσιο των δράσεων για τον οικολογικό μετασχηματισμό της οικονομίας υλοποιούνται μέτρα για τη διαχείριση αποβλήτων, την ανακύκλωση, τα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης και τις δευτερογενείς πρώτες ύλες. Ταυτόχρονα, θα ενθαρρυνθεί η συμμετοχή των επιχειρήσεων σε βιώσιμες πρακτικές, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης «πράσινων» δημόσιων συμβάσεων, αλλά και φορολογικών και χρηματοοικονομικών κινήτρων. Συγκροτήθηκε, επίσης, μια διυπουργική κοινή ομάδα εμπειρογνομώνων για την «Κυκλική Οικονομία» με σκοπό το συντονισμό των δράσεων και τον καθορισμό συνολικότερων στρατηγικών προτεραιοτήτων για την κυκλική οικονομία.

Η στροφή προς την κυκλική οικονομία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος και προτεραιότητα της Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Η κυκλική οικονομία αποτελεί μια μορφή οικονομικής δραστηριότητας προσαρμο-

σμένη στα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας και βιομηχανίας, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα σαφή περιφερειακή και τοπική διάσταση, η οποία προσθέτει αξία σε ολόκληρη την αλυσίδα του κύκλου ζωής των

προϊόντων. Ταυτόχρονα, οι επενδύσεις στη διαχείριση αποβλήτων και στην κυκλική οικονομία μπορούν να μειώσουν τα πρόστιμα που επωμίζεται η Ελλάδα για τη μη τήρηση της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας σχετικά με παράνομους χώρους ταφής απορριμμάτων και τη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων.

Ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας

Το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία», το οποίο περιλαμβάνει βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις και μακροπρόθεσμες προτεραιότητες, εγκρίθηκε από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥΣΟΙΠ) στις αρχές του 2018. Το σχέδιο αυτό είναι συμβατό με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης του 2015 για την Κυκλική Οικονομία και την Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030. Οι προτεραιότητες του σχεδίου για το 2018 αφορούν:

- Ρυθμιστικές και νομοθετικές παρεμβάσεις για την άρση των γραφειοκρατικών περιορισμών και τη δημιουργία του ευνοϊκού περιβάλλοντος για την εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας.
- Τη δέσμευση υφιστάμενων πόρων από διάφορες πηγές, για τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων, καθώς και πιλοτικών σχεδίων ευρείας κλίμακας, όπως και τη διεύρυνση των φορολογικών και οικονομικών κινήτρων για τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν δευτερογενή υλικά και επενδύουν στην τεχνολογία αιχμής με σκοπό τη βιομηχανική συμβίωση, τη μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης, την επαναχρησιμοποίηση πόρων και τη στήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλού άνθρακα.
- Την περαιτέρω ενίσχυση της γνώσης, της εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης και της συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών, των επιστημόνων, των καταναλωτών και της κοινωνίας.
- Την ενίσχυση δομών διακυβέρνησης για τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία.
- Την εισαγωγή δεικτών μέτρησης αποτελεσμάτων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της πρόοδου ως προς την ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας, καθώς και για τη συμβολή τους στην επίτευξη ευρύτερων στόχων πολιτικής, όπως αυτοί ορίζονται στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Διαχείριση αποβλήτων & Ανακύκλωση

Η διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί μακροχρονική πρόκληση για τις ελληνικές πόλεις. Η πρόκληση αυτή έγκειται στη μετάβαση από παρωχημένες πρακτικές όπως η ταφή, σε σύγχρονες πρακτικές όπως η επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση με διαλογή στην πηγή. Τόσο το «Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων», όσο και το «Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο

για την Πρόληψη Αποβλήτων» είναι ήδη σε διαδικασία υλοποίησης. Τα δύο αυτά σχέδια, σε συνδυασμό με τα 13 «Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων» και το «Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων», διαμορφώνουν το συνολικό νομοθετικό πλαίσιο για την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων.

Επιπλέον, εγκρίθηκε νέος νόμος για την ανακύκλωση (Ν. 4496/2017) το Νοέμβριο του 2017, με στόχο την πλήρη ευθυγράμμιση της υπάρχουσας νομοθεσίας (Ν. 2939/2001) με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας. Ο Ν. 4496/2017 αποσκοπεί ειδικότερα στη βέλτιστη λειτουργία των συστημάτων ανακύκλωσης, με βάση προγράμματα για τη Διευρυμένη Ευθύνη του Παραγωγού, η οποία εγγυάται ότι οι απαραίτητοι οικονομικοί πόροι διοχετεύονται στη βελτίωση της ποιότητας και της ποσότητας ανακύκλωσης. Ο Νόμος επιπλέον, αναβαθμίζει το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κοινωνικής οικονομίας, δίνει κίνητρα στους Δήμους και στους δημότες και ενθαρρύνει την εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών και τη δημιουργία δευτερογενούς αγοράς υλικών, καθώς και ευκαιριών απασχόλησης για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης στο πεδίο της κυκλικής οικονομίας. Αυτή η δράση θα οδηγήσει, επίσης, στη μείωση των προστίμων που επωμίζεται η Ελλάδα για τη μη τήρηση των περιβαλλοντικών κανονισμών (βλ. παράνομοι χώροι ταφής απορριμμάτων και διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων).

Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες για τις Ενεργειακές Κοινότητες, για τη δημιουργία Πράσινων Σημείων, τη δυνατότητα εμπορίας ανακτώμενων υλικών και ενέργειας και για τη μείωση της χρήσης πλαστικής σακούλας είναι, επίσης, συναφείς με το θεσμικό πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των αποκεντρωμένων υποδομών για τη διαχείριση αποβλήτων και στην υποστήριξη των σχεδίων διαλογής και ανακύκλωσης. Ένα σημαντικό ποσό έχει ήδη δεσμευθεί για την ανάπτυξη υποδομών την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2014-2020). Άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως το Horizon 2020, για ευρείας κλίμακας πιλοτικά σχέδια, το πρόγραμμα LIFE και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) μπορούν, επίσης, να στηρίξουν την εφαρμογή και τις βέλτιστες πρακτικές.

Η Ελλάδα προωθεί ενεργά την υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Σήματος (EU Ecolabel) για προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν μικρότερο περιβαλλοντικό αντίκτυπο καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Το Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποβλήτων (ΗΜΑ), το οποίο λειτουργεί από τις αρχές του 2017, θα βελτιώσει τη συλλογή δεδομένων, ενώ η εφαρμογή του μπορεί να χρησιμοποιηθεί περαιτέρω στον εντοπισμό ευκαιριών για δευτερεύουσες αγορές πρώτων υλών.

Σε ό,τι αφορά την προώθηση Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων, η Ελλάδα επιδιώκει την επιτάχυνση διαδικασιών και ενεργειών, ώστε να ανέλθει στα επίπεδα των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών. Για αυτόν το σκοπό, επανασυστάθηκε η Εθνική Επιτροπή για την προώθηση των Πράσινων Δημοσίων Συμβάσεων τον Ιούνιο του 2017, ενώ συγκροτήθηκε ομάδα εμπειρογνομόνων του ΕΛΟΤ, προκειμένου να προωθήσει τη χρήση διεθνών προτύπων και να αναπτύξει εθνικά πρότυπα για το περιβάλλον, τα απόβλητα και την κυκλική οικονομία. Θα παρακολουθεί, επίσης, τις διεθνείς και ευρωπαϊκές εξελίξεις της τυποποίησης και θα αξιολογεί τις εγχώριες ανάγκες στο εν λόγω πεδίο. Επιπλέον, δημιουργήθηκε διυπουργική ομάδα εργασίας για την αντιμετώπιση της σπατάλης τροφίμων και τη μείωση των υπολειμμάτων τροφίμων.

Προσεχείς στρατηγικές και μεσοπρόθεσμες «πράσινες» προτεραιότητες

- Ανάπτυξη νέων προτύπων για βιώσιμα κτήρια και υποδομές, σύμφωνα με τις έννοιες της κυκλικής οικονομίας και της κλιματικής ανθεκτικότητας (από το σχεδιασμό στην κατασκευή, χρήση, κατεδάφιση, ανάκτηση υλικών και επαναχρησιμοποίηση).
- Δημιουργία περιφερειακών αγορών δευτερογενών πρώτων υλών.
- Ενσωμάτωση αναλύσεων κύκλου ζωής και κριτηρίων περιβάλλοντος και αποτυπώματος άνθρακα στην τεχνο-οικονομική και περιβαλλοντική αξιολόγηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων και προϊόντων.
- Εισαγωγή φορολογικών και χρηματοοικονομικών κινήτρων για επιχειρήσεις που εφαρμόζουν/ επενδύουν σε φιλική προς το περιβάλλον τεχνολογία που βελτιώνει τις επιδόσεις πέρα από τα ισχύοντα πρότυπα.
- Εισαγωγή κριτηρίων «κυκλικής οικονομίας» στον Αναπτυξιακό Νόμο, ώστε να αποδοθεί προτεραιότητα και κατάλληλη στήριξη στις αντίστοιχες επενδύσεις.
- Ανάπτυξη προτύπων για τη χρήση λιπασμάτων από οργανικά απόβλητα.
- Δημιουργία του νομικού πλαισίου για την παραγωγή βιο-μεθανίου (green gas/πράσινο αέριο) από οργανικά απόβλητα και περαιτέρω αξιοποίησή του (π.χ. διοχέτευσή του στο δίκτυο φυσικού αερίου ή χρήση ως εναλλακτικό καύσιμο μεταφοράς).
- Ενίσχυση και υποστήριξη της ευρύτερης χρήσης δευτερευόντων εναλλακτικών καυσίμων στο βιομηχανικό τομέα, για τη μείωση των περιβαλλοντικών και ανθρακικών αποτυπωμάτων κατά την παραγωγή.
- Επενδύσεις στις βιομηχανικές και λιμενικές χρήσεις ή στην επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένου νερού βιομηχανικών και αστικών λυμάτων (π.χ. αστι-

κό πράσινο, περι-αστική γεωργία, βιομηχανικό νερό, λιμενικές υπηρεσίες, κ.ά.).

- Δημιουργία «Πράσινων Κέντρων» σε τοπικό επίπεδο που θα ενθαρρύνουν την επισκευή, την επαναχρησιμοποίηση, την ανταλλαγή, την κατάρτιση σε διαδικασίες επισκευής και επαναχρησιμοποίησης, κλπ.
- Εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για βιομηχανική συμβίωση, ανακύκλωση και επέκταση του κύκλου ζωής του προϊόντος.
- Δημιουργία ενός μόνιμου Φόρουμ Διαλόγου για την «Κυκλική Οικονομία» με βιομηχανίες, μεγάλες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ερευνητές, κοινωνικούς επιχειρηματίες, κλπ.

Ενίσχυση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων για την τοπική ανάπτυξη

Στο παρελθόν, το φυσικό περιβάλλον αντιμετωπίστηκε συχνά ως εμπόδιο και περιοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη. Η συγκεκριμένη προσέγγιση και αντίληψη οδήγησε στον πολλαπλασιασμό πρακτικών που έθεσαν σε κίνδυνο τους φυσικούς πόρους της χώρας, καθώς και στη σταδιακή μείωση σημαντικών τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων (π.χ. αγροτικός τομέας, δασοπονία και ιχθυοκαλλιέργειες).

Η Αναπτυξιακή Στρατηγική αναγνωρίζει το φυσικό κεφάλαιο και το περιβάλλον ως θεμελιώδεις παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Η προστασία και η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, με οριοθέτηση και ορθή αξιοποίησή τους, δίνουν τη δυνατότητα για νέα εργασία, και νέα προϊόντα εξασφαλίζοντας καλύτερη ποιότητα ζωής για όλους τους πολίτες.

Δασοπονία

Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις καλύπτουν περίπου τα 2/3 της ελληνικής επικράτειας. Ωστόσο, παραμένουν ένας φυσικός πόρος με ελάχιστο μερίδιο στο ΑΕΠ της χώρας, απειλούμενα από την αστική επέκταση, τις πυρκαγιές και την κλιματική αλλαγή.

Με καθυστέρηση σχεδόν 40 ετών, το ελληνικό κράτος βρίσκεται στη διαδικασία ανάρτησης και κύρωσης δασικών χαρτών για όλη τη χώρα. Ήδη, έχουν κυρωθεί δασικοί χάρτες για το 32,2% του ελληνικού εδάφους και το έργο θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2020. Σημειώνεται ότι η οριοθέτηση των δασικών περιοχών έχει ήδη μειώσει σημαντικά την οικονομική και γραφειοκρατική επιβάρυνση των νέων επενδύσεων και υποδομών, διευκολύνοντας την επίλυση διαμαχών σχετικών με τις χρήσεις γης και επιταχύνοντας έτσι τις διαδικασίες αδειοδότησης.

Επιπλέον, τον Απρίλιο του 2018, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας ξεκίνησε έναν ανοιχτό διάλογο με την κοινωνία για την ανάπτυξη της Εθνι-

κή Στρατηγικής για τα Δάση. Η Στρατηγική, που θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2018, θα έχει 20ετή ορίζοντα και θα στοχεύει στην αύξηση της δασοπονίας στο 1% του ΑΕΠ της χώρας, με νέες οικονομικές ευκαιρίες στη διαχείριση και αξιοποίηση των δασών αλλά και στον αγροτικό τομέα, την κτηνοτροφία, τον οικοτουρισμό και τη δασοκομία.

Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών

Η διαχείριση προστατευόμενων περιοχών και η βιοποικιλότητα μπαίνουν σε μια νέα εποχή. Το Δεκέμβριο του 2017, η ελληνική κυβέρνηση καθιέρωσε επιπλέον προστατευόμενες περιοχές και βελτίωσε τον κατάλογο NATURA 2000, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, εξασφαλίζοντας έτσι την προστασία εύθραυστων θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Ο Ν. 4519/2018 εξασφαλίζει για πρώτη φορά ότι και οι 446 προστατευόμενες περιοχές της χώρας είναι υπό την παρακολούθηση των τοπικών φορέων σε καθεστώς διαχείρισης. Οι 36 Φορείς Διαχείρισης, που ιδρύθηκαν με το Ν. 4519/2018, έχουν αποκτήσει, επίσης, ένα νέο ρόλο, υποστηρικτικό προς τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη και την κοινωνική επιχειρηματικότητα μέσω της εμπλοκής τους, για παράδειγμα, στη δημιουργία σήματος (branding) τοπικών προϊόντων ή σε οικοτουριστικές δραστηριότητες.

Η Ελλάδα προχωρά, επίσης, με τη ρύθμιση της χρήσης γης και της οικονομικής δραστηριότητας στις προστατευόμενες περιοχές, μέσω της έκδοσης των Προεδρικών Διαταγμάτων, που τόσο πολύ άργησαν, και της ανάπτυξης Σχεδίων Διαχείρισης για όλες τις περιοχές NATURA 2000. Αυτό το μεγάλο εγχείρημα των 17,5 εκατ. ευρώ θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2020 το αργότερο, αποσαφηνίζοντας το πλαίσιο για τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης και τις οικονομικές δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές και ευθυγραμμίζοντας την τοπική ανάπτυξη με τους στόχους διατήρησης της βιοποικιλότητας.

Διαχείριση υδατικών πόρων και υπηρεσίες ύδρευσης

Το νερό είναι κοινωνικό αγαθό, θεμελιώδες για την ποιότητα ζωής, για υγιή οικοσυστήματα αλλά και για σημαντικές οικονομικές δραστηριότητες. Πολλές περιοχές της Ελλάδας αντιμετωπίζουν, ωστόσο, προβλήματα όπως η λειψυδρία (ιδιαίτερα στις νησιωτικές περιοχές) επιδείνωση της ποιότητας του νερού λόγω της ρύπανσης και της υπεράντλησης, καθώς και καθυστερήσεις σε ό,τι αφορά την υλοποίηση επενδύσεων για την αποδοτική χρήση του νερού και την

επεξεργασία των υγρών αποβλήτων. Η κύρωση των 2ων Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) της χώρας το Δεκέμβριο του 2017, διαμορφώνει πλέον ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά (2000/60/ΕΚ). Το ολοκληρωμένο αυτό πλαίσιο περιλαμβάνει, επίσης, μέτρα για τη μείωση της ρύπανσης, την ενίσχυση των αποθεμάτων νερού, όπου αυτό χρειάζεται, μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο, καθώς και μέτρα για την ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης του νερού.

Σε συνδυασμό με τα ΣΔΛΑΠ, η κυβέρνηση στοχεύει στη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των υπηρεσιών ύδατος, μέσω ενός λειτουργικού και διαφανούς πλαισίου για την κοστολόγηση και τιμολόγησή τους. Το εν λόγω πλαίσιο, διασφαλίζει, επίσης, την ισότιμη και προσιτή πρόσβαση όλων στις υπηρεσίες ύδατος, καθώς και την υλοποίηση βιώσιμων επενδύσεων, με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας στη χρήση νερού και τον έλεγχο των διαρροών. Αυτές οι αρχές, που εξειδικεύτηκαν με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ 135275/22.05.2017), βρίσκονται πλέον υπό υλοποίηση.

Συγκεκριμένα:

- Αναβαθμίζεται το πληροφοριακό σύστημα για το κόστος των υπηρεσιών ύδατος και την τιμολόγησή τους από όλους τους παρόχους υπηρεσιών ύδατος [Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ), Οργανισμοί Έγγειων Βελτιώσεων (ΓΟΕΒ και ΤΟΕΒ) και μεμονωμένοι Δήμοι]. Το σύστημα, που τέθηκε σε λειτουργία το Μάιο του 2018, ενισχύει τη διαφάνεια στην τιμολόγηση του νερού και τη λογοδοσία των παρόχων υπηρεσιών ύδατος απέναντι στους χρήστες νερού και την κοινωνία συνολικά.

- Εκπονούνται και αξιολογούνται Επιχειρησιακά Σχέδια για τους παρόχους υπηρεσιών ύδατος των μητροπολιτικών περιοχών της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ Α.Ε.) και κυρίως πτυχών που αφορούν προγραμματισμένες επενδύσεις για τη βελτίωση των υποδομών, την ασφάλεια του νερού και την αποδοτικότητα συνολικότερα.

- Εκπονούνται Σχέδια για τη βελτίωση, μέσω έξυπνων δικτύων, της υδροδότησης σε όλη τη χώρα, με στόχο τη μείωση των απωλειών στα δίκτυα και της μη ελεγχόμενης χρήσης νερού.

Για τη συλλογή και αποχέτευση αστικών λυμάτων, διατίθενται περίπου 1 δισ. ευρώ από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους για την ανάπτυξη των υποδομών σε περιοχές με πάνω από 2.000 κατοίκους, συμβάλλοντας στη μείωση της πίεσης στους υδατικούς πόρους και στην ευθυγράμμιση με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ.

4.2. Η Διασφάλιση της Περιφερειακής Ανάπτυξης και Συνοχής

Πρωταρχικός στόχος της Αναπτυξιακής Στρατηγικής είναι η ενίσχυση της εθνικής εδαφικής συνοχής και η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, δηλαδή να διασφαλιστεί η περιφερειακή διάσταση της στρατηγικής. Για το σκοπό αυτό, η κυβέρνηση οργάνωσε 16 Περιφερειακά Συνέδρια για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση, τα συμπεράσματα των οποίων ενσωματώνονται στη χάραξη πολιτικής σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, υλοποιείται ένα ολοκληρωμένο σύνολο νησιωτικών πολιτικών, βασικές προτεραιότητες του οποίου είναι: η βελτίωση της πρόσβασης στα νησιά μέσω των ενισχυμένων δικτύων μεταφορών, η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας με την έξυπνη διαχείριση των υδάτων και των αποβλήτων, η αναβάθμιση των υποδομών και η διασφάλιση βιώσιμης πρόσβασης στην ενέργεια, η αύξηση της πρόσβασης στις ψηφιακές υπηρεσίες, η ανάπτυξη της γεωργίας και της αλιείας, καθώς και η ενίσχυση της πρόσβασης στη δημόσια υγειονομική περίθαλψη. Η περιφερειακή συνοχή αποτελεί, επίσης, βασική προτεραιότητα του Αναπτυξιακού Νόμου.

4.2.1. Τα Περιφερειακά συνέδρια για την παραγωγική ανασυγκρότηση

Τα 16 Περιφερειακά Συνέδρια για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση αποτελούν μια σημαντική πρωτοβουλία της κυβέρνησης. Μέσω των Συνεδρίων, οι τοπικές αρχές - (Περιφέρειες και Δήμοι), οι τοπικοί/περιφερειακοί παραγωγικοί και κοινωνικοί φορείς, οι επαγγελματικές οργανώσεις, τα συνδικάτα και οι επιστημονικοί φορείς συμμετέχουν σε άμεση και ανοικτή διαβούλευση με τον Πρωθυπουργό, τους Υπουργούς και τα στελέχη της κεντρικής διοίκησης.

Στόχοι του διαλόγου είναι ο εντοπισμός και η επεξεργασία μέτρων ενίσχυσης της βιώσιμης ανάπτυξης με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής. Οι τοπικοί και περιφερειακοί φορείς συμμετέχουν έτσι ενεργά στην εκπόνηση της Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Εμπνευσμένη από τις ιδέες της αποκέντρωσης, της δημοκρατίας, του διαλόγου και της σύν-

θεσης, η Αναπτυξιακή Στρατηγική δε διαμορφώνεται -όπως γινόταν στο παρελθόν- από την κεντρική διοίκηση για λογαριασμό των Περιφερειών: οι ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων και τα χαρακτηριστικά των τοπικών συστημάτων παραγωγής βρίσκονται στο επίκεντρο και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Επιπλέον, αντικείμενο των Συνεδρίων είναι ο εντοπισμός σημαντικών τοπικών προτεραιοτήτων και ο από κοινού σχεδιασμός πρωτοβουλιών με την τοπική κοινωνία.

Με την ολοκλήρωση των 16 Συνεδρίων, θα ενεργοποιηθεί πλήρως ο μηχανισμός για την παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεων, την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους και την ενσωμάτωση των σχετικών πληροφοριών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

4.2.2. Αειφόρος ανάπτυξη των ελληνικών νησιών

Δράσεις για την ανάπτυξη των ελληνικών νησιών

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό νησιών. Το 17,7% της χώρας αποτελείται από περίπου 6.000 νησιά, 117 από τα οποία κατοικούνται. Η ακτογραμμή των νησιών εκτείνεται σε 15.000 χιλιόμετρα. Με πληθυσμό 1,63 εκατ., τα νησιά αντιπροσωπεύουν το 15,1% του ελληνικού πληθυσμού.

Η νησιωτικότητα χαρακτηρίζεται από ορισμένες ιδιαιτερότητες:

- Από τη μία, πολλά νησιά είναι μικρά, απομακρυσμένα και απομονωμένα, γεγονός που υπονομεύει τις αναπτυξιακές προοπτικές και την οικονομική βιωσιμότητά τους.
- Από την άλλη, τα νησιά απολαμβάνουν ένα μοναδικό και πλούσιο - αν και εύθραυστο - φυσικό και

πολιτιστικό κεφάλαιο, με υψηλό επίπεδο βιοποικιλότητας και πολιτιστικής ποικιλομορφίας. Ως εκ τούτου, τα μειονεκτήματα του νησιωτικού χαρακτήρα μπορούν να μετατραπούν σε αναπτυξιακές ευκαιρίες, αν υποστηριχθούν από κατάλληλες πολιτικές.

Συνολικά, η αναπτυξιακή πολιτική για τα νησιά είναι πολυεπίπεδη και εφαρμόζεται στους παρακάτω άξονες: προσβασιμότητα, προστασία φυσικού περιβάλλοντος, υποδομές και ενεργειακή απόδοση, ψηφιακές υποδομές, γεωργία και αλιεία, δημόσια υγεία.

Βελτίωση της προσβασιμότητας

Η προσβασιμότητα είναι ίσως το πιο σημαντικό πρόβλημα των νησιών. Η εφαρμογή του «μεταφορικού ισοδύναμου» τόσο για τους επιβάτες όσο και για τα εμπορεύματα αποτελεί συνεπώς κεντρική παρέμ-

βαση της νησιωτικής πολιτικής. Πρόκειται για έναν τύπο επιδότησης για τις μεταφορές των κατοίκων και των εμπορευμάτων και συνίσταται σε μείωση των ναύλων των πορθμείων, προκειμένου να εξομοιωθεί το κόστος των θαλάσσιων μεταφορών με το κόστος μεταφοράς στην ξηρά. Πρόκειται για μια εφαρμογή αντίστοιχων πολιτικών που ακολουθούν χώρες όπως η Σκωτία, η Δανία, η Γαλλία (Κορσική) και η Σουηδία. Ο σχετικός νόμος θα ψηφιστεί πριν τη 1η Ιουλίου 2018 και στη συνέχεια, θα ακολουθήσει η απαραίτητη δευτερογενής νομοθεσία. Η εφαρμογή του προγράμματος θα ξεκινήσει πιλοτικά μεταξύ Ιουλίου και Δεκεμβρίου του 2018 και προβλέπεται να είναι σε πλήρη ανάπτυξη μέχρι το 2021.

Πέραν του μεταφορικού ισοδύναμου, η δομική αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων μεταφοράς επιβατών και εμπορευμάτων προς τα νησιά είναι απαραίτητη. Ξεχωρίζουν τρία βασικά πεδία παρέμβασης:

1. Επανασχεδιασμός του χάρτη των θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων για την ολοκλήρωση της σύνδεσης των νησιών, ιδιαίτερα των πιο απομακρυσμένων, τόσο μεταξύ τους (ακτινωτή διασύνδεση) όσο και με την ηπειρωτική χώρα. Έχουν ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα οι ακόλουθες ενέργειες:

- Διαβούλευση με τις τοπικές κοινωνίες στα νησιά για τη βελτίωση του παράκτιου δικτύου.
- Επανασχεδιασμός του χάρτη θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων.
- Συγκρότηση ομάδας εργασίας για την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου της ακτοπλοΐας.
- Υιοθέτηση πρακτικών διαχείρισης επιχειρησιακών διαδικασιών στη Διεύθυνση Θαλάσσιων Επικοινωνιών.

2. Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδίου θαλάσσιων, αεροπορικών και χερσαίων μεταφορών, προκειμένου να επιτευχθεί η έγκαιρη μετάβαση των κατοίκων και των επισκεπτών από και προς τα νησιά. Έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα οι ακόλουθες ενέργειες:

- Δημιουργία ομάδας εργασίας για τη σύσταση Συμβουλίου για τις διατροφικές μεταφορές.
- Ψηφιοποίηση ενός δικτύου συνδυσασμένων μεταφορών στα νησιά.
- Εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου για τις θαλάσσιες μεταφορές στην Ελλάδα, με τη συμμετοχή του Ελληνικού Ναυτικού.
- Παροχή τριών πλοίων σε απομακρυσμένες νησιωτικές περιοχές για τις ανάγκες του ΕΚΑΒ (πλωτά ασθενοφόρα).
- Ανάπτυξη δικτύου υδατοδρόμων.
- Εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών, σε συνεργασία με το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών.

3. Ενίσχυση της παροχής υπηρεσιών γενικού οι-

κονομικού συμφέροντος για τις θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων και τις αεροπορικές μεταφορές, προκειμένου να διατηρηθεί το δίκτυο και να εξασφαλιστούν οι τακτικές συνδέσεις που απαιτούνται για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Η παρέμβαση αυτή μπορεί να ωφελήσει και στην εξάλειψη στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που προκύπτουν από την επικράτηση ολιγοπωλιακών συνθηκών στην αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνουν χώρα τα εξής:

- Εξυπηρέτηση 105 δρομολογιακών γραμμών διασύνδεσης νησιών και σύνδεσή τους με την ηπειρωτική χώρα με 218 σκάφη (11/2016 έως 10/2017), μέσω δηλώσεων δρομολόγησης χωρίς σύμβαση.
- Εξυπηρέτηση νησιών που δεν καλύπτονται από την αγορά με επιπλέον 56 συνδέσεις που εξασφαλίσθηκαν μέσω της σύναψης συμβάσεων υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας (PSO).
- Νέες πολυτελείς προσκλήσεις/συμβάσεις για Υποχρεώσεις Δημόσιας Υπηρεσίας υπό την προϋπόθεση κατασκευής καινούριων πλοίων με πράσινες τεχνολογίες (LNG, RES, ηλεκτροκίνηση, υβριδικά) εντός 3 ετών και την εκπλήρωση του συμβολαίου για τα πρώτα τρία χρόνια με επαρκή και κατάλληλα πλοία που να πληρούν τους όρους πλοήγησης.

Προστασία του μοναδικού φυσικού περιβάλλοντος των νησιών

Η περιβαλλοντική πολιτική για τα νησιά, λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχή μεταβολή του περιβάλλοντος λόγω της κλιματικής αλλαγής, περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στη διασφάλιση και την υπεύθυνη εκμετάλλευση των λιγοστών φυσικών πόρων των νησιών ενώ παράλληλα, επιδιώκουν τη μέγιστη δυνατή ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή.

Ξεχωρίζουν ειδικότερα τρία βασικά πεδία:

1. Εξασφάλιση της αυτάρκειας σε νερό των απομακρυσμένων και άνυδρων νησιών, κυρίως επιτρέποντας την κατασκευή μονάδων αφαλάτωσης. Οι μονάδες αφαλάτωσης έχουν σχεδιαστεί και κατασκευαστεί στην Πάτμο-Αρκιούς, το Καστελόριζο, τους Λειψούς και την Αμοργό (Κατάπολα και Αιγιάλη). Πρόσθετες μονάδες θα κατασκευαστούν στην περίοδο 2018-2021 στη Δονούσα, τα Κουφονήσια, την Ηρακλεία, την Κίμωλο, το Μαράθι, τον Πανορμίτη Σύμης, το Αγαθονήσι, τη Νίσυρο, την Ιθάκη και το Μαθράκι.

2. Ανάπτυξη έξυπνης διαχείρισης υδάτων και απορριμμάτων στα νησιά. Σε εφαρμογή βρίσκεται ήδη ένα μοντέλο αξιοποίησης απορριμμάτων στη Σαντορίνη με στόχο την ανάπτυξη και κατασκευή μονάδας αξιοποίησής τους για την παραγωγή ενέργειας. Περαιτέρω δράσεις υπό σχεδιασμό περιλαμβάνουν

την κατασκευή φραγμάτων, αποβάθρων και υποθαλάσσιων αγωγών μεταφοράς νερού, την αποκατάσταση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς και την υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων, όπως η χρήση σταθμών μεταφοράς απορριμμάτων, πλωτών εργαλείων διαχείρισης γεωργικών και ζωικών αποβλήτων και δημιουργία πράσινων σημείων.

3. Προστασία των ακτών και των υδάτων. Προβλέπεται ειδικότερα, η επικαιροποίηση των θαλάσσιων χαρτών και των χαρτών ακτογραμμών, των δασικών χαρτών, η θέσπιση ειδικού πλαισίου παρακολούθησης και ενισχυμένη πρόληψη για τις δασικές περιοχές, η ενίσχυση της προστασίας των ειδικών περιοχών NATURA και η προστασία των παράκτιων ζωνών.

Υποδομές και ενεργειακή απόδοση

Η κυβέρνηση επιδιώκει να αναβαθμίσει τις βασικές υποδομές και τους λιμένες των νησιών, καθώς και να εφαρμόσει έργα προστασίας του περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης. Συγκεκριμένα, οι πρωτοβουλίες της περιλαμβάνουν:

- Ένα δημόσιο επενδυτικό σχέδιο ύψους 180 εκατ. ευρώ για τα νησιά του Βόρειου και Νότιου Αιγαίου από το 2017 έως το 2020 το οποίο αναμένεται να επιφέρει σημαντική τόνωση της τοπικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας, χρηματοδοτώντας υποδομές και έργα προστασίας του περιβάλλοντος.
- Σύσταση Τεχνικής Ομάδας Εργασίας Νησιωτικών Δήμων. Δημιουργείται μονάδα υποστήριξης για την προετοιμασία των μελετών και την παρακολούθηση της υλοποίησης των σχεδίων.
- Διασύνδεση 42 νησιών από το Διαχειριστή του Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) και τον Ανεξάρτητο Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ).
- Ίδρυση Ενεργειακών Κοινοτήτων βάσει του πρόσφατου Νόμου που παρέχει κίνητρα σε νησιά κάτω των 3.000 κατοίκων.

Άξιες αναφοράς είναι, επίσης, δύο σημαντικές εμβληματικές παρεμβάσεις που έχουν προγραμματιστεί: η εκκίνηση του έργου «Ενεργειακά Νησιά» και του πιλοτικού έργου «Πράσινη Υψηλή Τεχνολογία» για την εκμετάλλευση της αιολικής, ηλιακής, γεωθερμικής και κυματικής ενέργειας στο Αγαθονήσι, την Τήλο, τη Σύμη, την Ερεικούσα, τη Γαύδο, το Καστελόριζο και τη Λήμνο.

Ψηφιακά Νησιά

Ο κύριος στόχος της Πολιτικής Ψηφιακών Νησιών είναι η σύνδεση όλων των ελληνικών νησιών μέσω δορυφόρου και ευρυζωνικών συνδέσεων. Περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση δορυφορικής πρόσβασης για μό-

νιμους κατοίκους σε απομακρυσμένες περιοχές και σε σημεία εκτός κάλυψης, την παροχή δωρεάν ευρυζωνικής πρόσβασης στους κατοίκους απομακρυσμένων νησιών, καθώς και Wi-Fi σε δημόσιους χώρους.

Γεωργία και αλιεία

Η κυβέρνηση επιδιώκει να προωθήσει την παραγωγή γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας σε περιοχές με μόλιμα φυσικά μειονεκτήματα όπως τα νησιά. Οι τρέχουσες πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν:

- Την εφαρμογή πιλοτικού προγράμματος για τη δημιουργία 2 συνεργατικών επιχειρήσεων του πρωτογενούς τομέα στα μικρά νησιά των Κυκλάδων.
- Τη χρηματοδότηση του προγράμματος «Εγκατάσταση Νέων Αγροτών», με αυξημένα κίνητρα για τα νησιά. Τα ποσά επιχορήγησης κυμαίνονται από 17.000 έως 22.000 ευρώ με μπόνους 2.500 ευρώ για μικρά νησιά με πληθυσμό έως 3.000 κατοίκους.
- Προγραμματισμένες πρόσθετες δράσεις οι οποίες περιλαμβάνουν:
 - Τοπικά σχέδια για τον αλιευτικό και καταδυτικό τουρισμό
 - Δημιουργία μικρών ευέλικτων σφαγείων
 - Επέκταση της εφαρμογής Προϊόντων Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) σε συγκεκριμένα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα με στόχο την προώθηση των εξαγωγών
 - Προώθηση της ελληνικής κουζίνας, ειδικά του ελληνικού πρωινού, στις τουριστικές εγκαταστάσεις των νησιών

Δημόσια Υγεία

Για δεκαετίες, η υγειονομική περίθαλψη στα νησιά ήταν παραμελημένη. Η κατάσταση αυτή οφείλεται κυρίως στην απομόνωση και στο μικρό μέγεθος των κοινοτήτων. Ο ιδιωτικός τομέας υγείας σχεδόν απουσιάζει σε πολλές περιπτώσεις, γεγονός που προσδίδει αυξημένες ευθύνες στο δημόσιο σύστημα υγείας. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να αναβαθμιστούν με συστηματικό τρόπο και σχεδιασμό οι υφιστάμενες υποδομές και να υποστηριχθούν με εξειδικευμένο προσωπικό. Η κυβέρνηση έχει ήδη προγραμματίσει την αγορά τριών πλωτών ασθενοφόρων για τη μεταφορά ασθενών, τα οποία θα καλύπτουν τις Κυκλάδες, τα Δωδεκάνησα και τη νότια Κρήτη. Σχεδιάζει, επίσης, να στείλει μια ομάδα στρατιωτικών γιατρών για να καλύψουν τις ανάγκες των απομακρυσμένων νησιών. Παράλληλα στα νησιά έχουν εγκατασταθεί 25 σταθμοί τηλεϊατρικής από το 2016 και θα πραγματοποιηθεί εκπαίδευση γιατρών σε νοσοκομεία. Θα καταβληθεί, επίσης, αποζημίωση ύψους 400 ευρώ στους γιατρούς που κάνουν την υποχρεωτική υπηρεσία υπαίθρου σε νησιά.

4.3. Εκπαίδευση Χωρίς Αποκλεισμούς

4.3.1. Βελτιώνοντας το εκπαιδευτικό σύστημα

Η μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος αποτελεί πυλώνα της Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Η παιδεία είναι αγαθό που η κυβέρνηση επιδιώκει, με μια σειρά πρωτοβουλιών, να προσφέρεται σε όλους/ες ισότιμα, χωρίς διακρίσεις και σε όσο το δυνατόν υψηλότερη ποιότητα. Η βελτίωση της εκπαίδευσης εξυπηρετεί ταυτόχρονα τις ανάγκες του νέου αναπτυξιακού μοντέλου και προωθεί τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Κύριοι στόχοι της κυβέρνησης είναι ειδικότερα, ο εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών δομών, η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και η ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Ξεχωρίζουν εμβληματικές μεταρρυθμίσεις, όπως η καθιέρωση διετούς υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης, η ενίσχυση της ειδικής αγωγής, η αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και η καθιέρωση της μαθητείας, η αναδιάρθρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και η θεσμοθέτηση νέας διαδικασίας για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η αναβάθμιση της διοικητικής δομής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η λειτουργική διασύνδεσή της με τα ερευνητικά κέντρα.

Η έμφαση στην εκπαίδευση είναι ιστορικό χαρακτηριστικό της ελληνικής κοινωνίας. Παρά το γεγονός ότι η χώρα διαθέτει υψηλού επιπέδου επιστημονικό προσωπικό, με εξαιρετικές επιδόσεις και διεθνή αναγνώριση, τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του ελληνικού μοντέλου ανάπτυξης έχουν οδηγήσει σε σημαντική υστέρηση σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη της οικονομίας της γνώσης.

Κύριοι στρατηγικοί στόχοι

Η ενίσχυση της εκπαίδευσης και της παραγωγής νέας γνώσης δεν αποτελεί μόνο ηθική υποχρέωση. Αποτελεί, επίσης, ένα πολύτιμο εργαλείο και μέσο που εξυπηρετεί τις ανάγκες του νέου μοντέλου ανάπτυξης. Οι κύριοι στόχοι της εκπαιδευτικής πολιτικής της κυβέρνησης είναι αφενός, ο συνεχής εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών δομών, η βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και η μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και αφετέρου, η αποτελεσματική ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

Μεταρρυθμίσεις του εκπαιδευτικού συστήματος

Η προσαρμογή της εκπαίδευσης στις ανάγκες του νέου μοντέλου ανάπτυξης της χώρας περνάει μέσα από τον πλήρη επανασχεδιασμό της κατανομής και αξιοποίησης των ανθρώπινων πόρων του συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, είναι αναγκαία η πλήρωση των υφιστάμενων κενών θέσεων σε διδακτικό προσωπικό. Το Υπουργείο Παιδείας έχει ήδη υποβάλει μελέτη για μόνιμους διορισμούς δασκάλων σε βάθος τριετίας. Η συνέχιση της παρούσας κατάστασης με το ποσοστό των αναπληρωτών να υπερβαίνει το 15% του συνολικού αριθμού εκπαιδευτικών, θα επιφέρει καταστροφικές συνέπειες. Σημειώνεται ότι στην Ευρώπη,

το αντίστοιχο ποσοστό δεν ξεπερνά το 5%. Η ανάγκη για συγκεκριμένους διορισμούς, σε συνδυασμό με την αύξηση της χρηματοδότησης για την εκπαίδευση, είναι ζητήματα που έχουν αναγνωριστεί από την Έκθεση για την Εκπαίδευση που κατέθεσε ο ΟΟΣΑ το 2018, ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την υλοποίηση οποιωνδήποτε συστάσεων για την εκπαιδευτική πολιτική. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί κανένας διορισμός μόνιμων εκπαιδευτικών από το 2009.

Εξίσου σημαντική είναι και η ενίσχυση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων. Σε αυτή την κατεύθυνση, οι κύριες παρεμβάσεις της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης είναι: η κατάρτιση ενός Εθνικού Σχεδίου για την Κατάρτιση Εκπαιδευτικών, η ενίσχυση της υποστήριξης του εκπαιδευτικού δυναμικού με εξειδικευμένο προσωπικό, η δημιουργία νέων προγραμμάτων σπουδών και νέου διδακτικού υλικού για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η εισαγωγή νέων μεθόδων αξιολόγησης μαθητών/τριών, όπως η περιγραφική αξιολόγηση και οι σύνθετες εργασίες, η δημιουργία υποστηρικτικών δομών για τα σχολεία, η αξιολόγηση των στελεχών εκπαίδευσης και η καθιέρωση εσωτερικής διαδικασίας ετήσιου σχεδιασμού και αποτίμησης του έργου των σχολικών μονάδων. Το ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα έχει μακροχρόνια αδυναμία εξωτερικών δομών που να στηρίζουν τα σχολεία. Οι νέες Υποστηρικτικές Δομές για το Εκπαιδευτικό Έργο, όπως εμφανίζονται στο Τριετές Σχέδιο για την Εκπαίδευση, νομοθετήθηκαν ήδη. Το νέο πλαίσιο θα ενοποιήσει και κυρίως αναβαθμίσει όλες τις υπάρχουσες υποστηρικτικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες.

Αυτή η προσπάθεια συνοδεύεται από μέτρα για τον εξορθολογισμό των πόρων του εκπαιδευτικού συστήματος. Έχουν προωθηθεί και σχεδιάζονται, μέτρα για την απλούστευση των διαδικασιών, τη μείωση της γραφειοκρατίας, την έγκαιρη εφαρμογή όλων των

απαραίτητων προπαρασκευαστικών ενεργειών για το άνοιγμα των σχολείων, καθώς και μια συνεκτική διαδικασία κινητικότητας του προσωπικού πριν από το άνοιγμα των σχολείων.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν μέρος του Τριετούς Σχεδίου για την Εκπαίδευση (Ιούλιος 2017), το οποίο συντάχθηκε μετά την ολοκλήρωση του Εθνικού και Κοινωνικού Διαλόγου για την Εκπαίδευση σε συνεργασία με τα θεσμικά όργανα και μέσω της σχετικής δημόσιας διαβούλευσης, που έχει ήδη δοθεί στη δημοσιότητα. Συνολικά, η αύξηση της χρηματοδότησης στην Παιδεία θα αξιοποιηθεί, σχεδόν εξ ολοκλήρου, για την υλοποίηση του Τριετούς Σχεδίου.

Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το Ενιαίου Τύπου Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο και Νηπιαγωγείο, καθώς και ο νέος θεσμός της υποχρεωτικής διετούς προσχολικής εκπαίδευσης (Ν. 4521/2018) χρήζουν περαιτέρω στήριξης. Σημειώνεται ότι αυτός ο Ενιαίος Τύπος σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει δημιουργηθεί ώστε να προσφέρεται ισότητα ευκαιριών στη μόρφωση. Επίσης, υλοποιούνται αφενός, το πρόγραμμα «σχολικά γεύματα» για όλες τις σχολικές μονάδες και αφετέρου, τα πιλοτικά προγράμματα της περιγραφικής αξιολόγησης και της καινοτομικής παιδαγωγικής Φρενέ.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η κυβέρνηση αύξησε τις εβδομάδες διδασκαλίας, καθώς μείωσε το βάρος των προαγωγικών και απολυτήριων εξετάσεων, προχώρησε σε εξορθολογισμό της διδακτέας ύλης, δημιούργησε νέα προγράμματα σπουδών, καθιέρωσε τη «Θεματική Εβδομάδα» που εστιάζει σε μια σειρά από θέματα που συνάδουν με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης και τις τρέχουσες εξελίξεις στους διεθνείς οργανισμούς (Συμβούλιο της Ευρώπης, ΕΕ), επιμόρφωσε και εφάρμοσε πιλοτικά την περιγραφική αξιολόγηση για τους/τις μαθητές/τριες πιλοτικών γυμνασίων, ενώ θεσμοθέτησε, επίσης, τις δημιουργικές εργασίες στα Γενικά Λύκεια. Το σχέδιο για την αναδιάρθρωση του λυκείου εκπονείται σταδιακά, ώστε να συμπεριλάβει σημαντικές αλλαγές στο σύστημα εισαγωγής εισαγωγικών εξετάσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στόχος είναι η ολοκλήρωση όλων των απαραίτητων μέτρων, ώστε να καλλιεργείται από την όλη διαδικασία η κριτική σκέψη, να περιοριστεί δραστικά η αποστήθιση και να μειωθεί ο χρόνος προετοιμασιών για τις εισαγωγικές εξετάσεις εντός του σχολείου, χωρίς προσφυγή στην παραπαιδεία, ένα ζήτημα που αναφέρεται εμφατικά στις συστάσεις του ΟΟΣΑ.

Αντιμετωπίζοντας ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Σε πρόσφατη νομοθετική πρωτοβουλία (Ν. 4547/2018) προβλέπονται μέτρα που εξασφαλίζουν μια φιλική προς την ένταξη προσέγγιση της ειδικής

αγωγής, με στόχο την άρση των φραγμών, την εφαρμογή της ισότιμης εκπαίδευσης των μαθητών/τριών με αναπηρία, καθώς και την καλλιέργεια στάσεων και συμπεριφορών σεβασμού προς την ποικιλομορφία και τη διαφορετικότητα. Επίσης, ενισχύθηκαν και εισήχθησαν Τμήματα Ένταξης στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπροσθέτως, έχουν δημιουργηθεί, και θα επεκταθούν δομές για την ένταξη των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα. Οι δομές αυτές χρειάζονται περαιτέρω στήριξη.

Ειδικές μεταρρυθμίσεις στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Τα δυσλειτουργικά Συμβούλια των Πανεπιστημίων και των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων αντικαθίστανται από περιφερειακά Ακαδημαϊκά Συμβούλια για την Ανώτατη Εκπαίδευση και Έρευνα (ΑΣΑΕΕ). Τα συμβούλια αυτά εκλέγονται από τα ίδια τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και τα ερευνητικά κέντρα κάθε περιοχής (Ν. 4485/2017). Ο κύριος στόχος των ΑΣΑΕΕ είναι να προωθήσουν την περιφερειακή ανάπτυξη. Ο ρόλος τους περιλαμβάνει, επίσης, τον έλεγχο της υλοποίησης του στρατηγικού σχεδίου και του προϋπολογισμού κάθε Ιδρύματος. Στόχος αυτών των αλλαγών είναι οι έλεγχοι και η λογοδοσία να πραγματοποιούνται μέσω ενός υπερ-θεσμικού οργανισμού ο οποίος θα διασφαλίζει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αυστηρότητα στις σχετικές διαδικασίες.

Η κυβέρνηση έχει αναγνωρίσει τη σημασία που λαμβάνει ο επαναπροσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος με στόχο την καλύτερη ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Η ίδρυση του Εθνικού Συμβουλίου για την Εκπαίδευση και Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού (Ν. 4452/2017) αποφασίστηκε με στόχο να λειτουργήσει ως σύνδεσμος μεταξύ της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας και την αντιμετώπιση μελλοντικών αναντιστοιχιών μεταξύ δεξιοτήτων και αναγκών. Ένας από τους στόχους του εν λόγω Συμβουλίου (Ε.Σ.Ε.Κ.Α.Α.Δ.) είναι η συνεχής παρακολούθηση και διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των αποκτηθέντων διπλωμάτων και των αναγκών της αγοράς εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, το Ε.Σ.Ε.Κ.Α.Α.Δ. πρέπει να παρέχει στους σπουδαστές ΑΕΙ ευκαιρίες διασύνδεσης μεταξύ ιδρυμάτων και ακαδημαϊκών μαθημάτων. Η συμβολή του κρίνεται κρίσιμη για την προώθηση νέων παραγωγικών κατευθύνσεων σπουδών με παραγωγικό προσανατολισμό στην ανώτερη εκπαίδευση, με τη δημιουργία νέων πανεπιστημιακών τμημάτων και την αναδιάρθρωση των υφιστάμενων, ώστε να συνδεθούν καλύτερα με τους τομείς, κλάδους και δραστηριότητες που παρουσιάζουν σημαντικές αναπτυξιακές προοπτικές. Συμπληρωματικά, ο Ν. 4485/2017 εισήγαγε τα διετή προγράμματα κατάρ-

τισες που θα οργανωθούν και θα εποπτεύονται από τα ΑΕΙ σε συνεργασία με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς από την αγορά και τις τοπικές αρχές. Με αυτόν τον τρόπο, τα ΑΕΙ αποκτούν πιο άμεση σύνδεση με τις ανάγκες της πραγματικής οικονομίας και η αγορά μπορεί εύκολα να συμμετέχει στη διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών των συγκεκριμένων μαθημάτων, ώστε να βρίσκει εργαζόμενους πιο έτοιμους να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε πεδία-κλειδιά για την ελληνική οικονομία. Σχεδόν όλα τα παραπάνω θεσμοθετήθηκαν για πρώτη φορά στην πρόσφατη ιστορία των ελληνικών ΑΕΙ.

Σε ό,τι αφορά τα διαχειριστικά και χρηματοδοτικά ζητήματα, προβλέπονται μέτρα για την ευέλικτη οικονομική διαχείριση όλων των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως ο ενιαίος προϋπολογισμός και απολογισμός με βάση το σύνολο των διαθέσιμων κεφαλαίων: α) τακτικός προϋπολογισμός, β) ΕΣΠΑ, γ) δανεισμός από την ΕΤΕπ και άλλους μηχανισμούς χρηματοδότησης, δ) αξιοποίηση ακινήτων ε) και έσοδα από ιδίους πόρους που προέκυψαν από την παροχή υπηρεσιών. Επιπλέον, δρομολογούνται μέτρα προώθησης της αυτοδιοίκησης των δημόσιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Η ουσιαστική διοικητική αναδιάρθρωση των ελληνικών εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων προωθείται μέσω παρεμβάσεων που περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, την εκλογή πρυτάνεων για τετραετή θητεία, την εκλογή αντιπρυτάνεων από ξεχωριστό ψηφοδέλτιο, την επαναθεμελίωση σε νέες βάσεις του συμβουλίου της Πρυτανικής Αρχής, την ενίσχυση της αντιπροσωπευτικότητας των συμβουλίων. Όλα τα παραπάνω στοχεύουν στην αποκομματοποίηση της διοίκησης του πανεπιστημίου. Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες μπορούν να ορίσουν συμμετέχοντες στα όργανα διοίκησης, χωρίς ωστόσο να συμμετέχουν στις εκλογές των οργάνων διοίκησης. Αυτή η σημαντική παρέμβαση αφορά, επίσης, στην πλήρη μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των μεταπτυχιακών προγραμμάτων, εξασφαλίζοντας την επάρκεια του προσωπικού και τη συνάφεια κάθε μεταπτυχιακού προγράμματος με το τμήμα του, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη πρόσβαση στα άτομα με περιορισμένο οικογενειακό και προσωπικό εισόδημα, συνδέοντας τα έσοδα από τα μεταπτυχιακά προγράμματα με τον τακτικό προϋπολογισμό κλπ. Η αναδιάρθρωση των Ανώτατων Ιδρυμάτων είναι εφικτή όχι μόνο υπό όρους εσωτερικής λειτουργίας και σχέσης τους με την κεντρική διοίκηση, αλλά και υπό όρους οικονομικών κλίμακας και μεγέθους.

Συνέργειες και συγχωνεύσεις

Συγκεκριμένα, μια στρατηγική συνεργειών μεταξύ Πανεπιστημίων, ΤΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων βρίσκε-

ται σε εξέλιξη και θα συνεχιστεί ως μια ακόμη πτυχή των πανεπιστημιακών μεταρρυθμίσεων. Περιλαμβάνει ένα συνεκτικό επανασχεδιασμό για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την έρευνα με στόχο τη δημιουργία ενός Ενιαίου Χώρου Εκπαίδευσης και Έρευνας. Μέρος αυτής της προσπάθειας είναι η συνεργασία των δύο Τ.Ε.Ι. Αττικής που οδηγούν στη δημιουργία του Πανεπιστημίου της Δυτικής Αττικής (Ν. 4521/2018). Σχεδόν σε όλη την Ελλάδα υπάρχουν ομάδες εργασίας που διερευνούν τις δυνατότητες παρόμοιων προσπαθειών συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίων και ΤΕΙ. Πολλά τμήματα ΤΕΙ ενσωματώνονται σε Πανεπιστήμια και άλλα τμήματα ολοκληρώνουν τον ιστορικό τους κύκλο, χωρίς να επηρεάζεται το εργασιακό καθεστώς των εκπαιδευτικών και των εργαζομένων και τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων.

Έμφαση στην ποιότητα και τις διεθνείς συνεργασίες

Η ποιότητα στην εκπαίδευση θεωρείται μία από τις θεμελιώδεις αρχές της αποστολής των ΑΕΙ. Ο πρόσφατος Ν. 4485/2017 περιλαμβάνει πολλές διατάξεις που ενισχύουν και προωθούν μια κουλτούρα ποιότητας στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ακολουθώντας τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, ο νόμος αυτός εισάγει την ειδική «Επιστημονική Συμβουλευτική Επιτροπή» (ΕΣΕ), για να επιβλέπει και να αξιολογεί τις μεταπτυχιακές σπουδές σε κάθε σχολή ΑΕΙ, σε συνδυασμό με τις πιο επίσημες αξιολογήσεις ΗQA. Επιπλέον, για πρώτη φορά, ο νόμος ενθαρρύνει τα ΑΕΙ και τους Ερευνητικούς φορείς να δημιουργήσουν κοινά μεταπτυχιακά προγράμματα. Έτσι, ο νόμος είναι πλήρως εναρμονισμένος με τις πρόσφατες κοινοτικές πολιτικές, ολιστικές για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας, οι οποίες έχουν ήδη ανακοινωθεί στο πλαίσιο της Υπουργικής Διάσκεψης για τη Διαδικασία της Μπολόνια (Παρίσι, 24-25 Μαΐου 2018). Παράλληλα, για την προώθηση της διεθνοποίησης των ΑΕΙ, ο Ν. 4485/2017 επιτρέπει στα ελληνικά ΑΕΙ να προσφέρουν προπτυχιακά προγράμματα σε άλλες γλώσσες εκτός της Ελληνικής. Οι συνέργειες και ενοποιήσεις των ΑΕΙ θα οδηγήσουν σε καλύτερη χρήση των υποδομών, εξοικονόμηση πόρων και βελτίωση της αναλογίας σπουδαστών/εκπαιδευτικών με θετικά αποτελέσματα για την ποιότητα της εκπαίδευσης. Τέλος, το Υπουργείο Παιδείας συμμετέχει ενεργά στην Ομάδα Παρακολούθησης της Μπολόνια (BFUG) που επιβλέπει τη Διαδικασία της Μπολόνια. Είναι σε συνεχή διάδραση με τα ελληνικά ΑΕΙ ώστε να ενισχυθούν οι επιδόσεις στη φοιτητική κινητικότητα μέσω του προγράμματος Erasmus+ και να υιοθετηθούν κρίσιμα εργαλεία της Μπολόνια που διευκολύνουν την αναγνώριση και την κινητικότητα, όπως το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς και Συσώρευσης Ακαδημαϊκών Μονάδων (ECTS) και το Παράρτημα Διπλώματος (Diploma Supplement).

4.3.2. Ενίσχυση του συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Η αναβάθμιση των προγραμμάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ) αποτελεί προτεραιότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής με στόχο τη γεφύρωση του χάσματος και της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων. Τα βασικά στοιχεία της στρατηγικής ΕΕΚ είναι η ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των αναγκών της αγοράς εργασίας, η αναβάθμιση της ποιότητας του προγράμματος σπουδών, η αύξηση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ, η προώθηση της μαθητείας, η υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης, αυστηρής αλλά αυτόνομης διακυβέρνησης, καθώς και η ενίσχυση του ρόλου των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η νέα Εθνική και Τεχνική Επιτροπή για την ΕΕΚ θα παρακολουθεί και αξιολογεί την υλοποίηση της παραπάνω στρατηγικής.

Στις αρχές του 2016, η κυβέρνηση παρουσίασε ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο για τη βελτίωση των προγραμμάτων ΕΕΚ και Μαθητείας. Το σχέδιο αυτό επιδιώκει τη βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων ΕΕΚ προκειμένου να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των γονέων, των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

Η στρατηγική σχεδιάστηκε βάσει των αναγκών της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, καθώς και των βέλτιστων ευρωπαϊκών πρακτικών. Συγκεκριμένα, όραμα της στρατηγικής είναι να αντιμετωπίσει τις ανάγκες των σπουδαστών για ποιοτική εκπαίδευση στον τομέα της τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, να προσφέρει στους πτυχιούχους επαγγελματικές ευκαιρίες, καθώς και να παρέχει ασφάλεια στους εκπαιδευτικούς σε ό,τι αφορά την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Τα βασικά στοιχεία της εθνικής στρατηγικής ΕΕΚ είναι:

- Η ενίσχυση της διασύνδεσης μεταξύ των προγραμμάτων ΕΕΚ και των αναγκών της αγοράς εργασίας και της οικονομίας με σκοπό την αμοιβαία βελτίωσή τους.
- Η αναβάθμιση της ποιότητας του προγράμματος ΕΕΚ, με την ανάπτυξη νέων προγραμμάτων σπουδών και ολοκληρωμένων προγραμμάτων κατάρτισης εκπαιδευτικών.
- Η ενίσχυση της ελκυστικότητας των προγραμμάτων ΕΕΚ για τους νέους.
- Η διάδοση των προγραμμάτων της Μαθητείας.
- Η υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης και ευέλικτης δομής διακυβέρνησης, με άξονες τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής, τη θέσπιση σαφών και αυστηρών διαδικασιών υλοποίησης και με τη μεγαλύτερη δυνατή αυτονομία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- Η ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της ΕΕΚ και τη στήριξη της ενεργού συμμετοχής των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Σημειώνεται ότι το Στρατηγικό Σχέδιο βρίσκεται ήδη υπό υλοποίηση. Οι περισσότερες από τις δράσεις που εφαρμόζονται έχουν εξασφαλισμένη χρηματοδότηση μέσω πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Το σχήμα της Μαθητείας

Η σταδιακή υιοθέτηση του προγράμματος μαθητείας έχει κεντρική σημασία για την αύξηση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ για τους αποφοίτους, ως εναλλακτική δυνατότητα για την αναβάθμιση των επαγγελματικών τους προσόντων. Για το σκοπό αυτό, εγκρίθηκε ειδικό Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας το οποίο περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις σχετικά με τις συνθήκες μάθησης και εργασίας. Οι διατάξεις αυτές τονίζουν ότι η μαθητεία ακολουθεί συγκεκριμένα προγράμματα σπουδών, προκειμένου να επιτευχθούν τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα και να διασφαλιστεί η σωστή εφαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο σχολείο και στο χώρο εργασίας. Επιπλέον, οι μαθητεύομενοι δικαιούνται ημερήσια αποζημίωση και ασφάλιση ώστε να εξοικειωθούν με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εργαζομένων και ταυτόχρονα οι εργοδότες να δεσμευτούν επί της ουσίας στην κατάρτιση των μαθητευομένων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Μάρτιο του 2017, έλαβε χώρα η πρώτη φάση εφαρμογής της μαθητείας στα ΕΠΑΛ, με πολύ καλά αποτελέσματα και θετικά σχόλια από τους συμμετέχοντες. Η δεύτερη φάση πραγματοποιήθηκε σε μεγαλύτερη κλίμακα τον Οκτώβριο και το Δεκέμβριο του 2017. Συνολικά 4.200 μαθητές έχουν εγγραφεί στο νέο πρόγραμμα μαθητείας.

Για την ενίσχυση της σύνδεσης με τον ιδιωτικό τομέα και την εξασφάλιση ποιοτικών θέσεων μαθητείας, ξεκίνησε, επίσης, ένα πιλοτικό πρόγραμμα για την ΕΕΚ με συμπράξεις μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας και της Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος, με τη συνεργασία του ΟΑΕΔ και του Υπουργείου Παιδείας. Επιπλέον, προκειμένου να προωθηθεί ο κοινωνικός διάλογος μεταξύ των αρμόδιων δημοσίων φορέων και του ιδιωτικού τομέα, ιδρύθηκε πρόσφατα (Φεβρουάριος 2018) το Εθνικό Συντονιστικό Όργανο Μαθητείας (Ε.Σ.Ο.Μ), με εκπροσώπους από αρμόδια υπουργεία, τον ΟΑΕΔ, τους Κοινωνικούς Εταίρους και την Ένωση Επιμελητηρίων Ελλάδος.

Ενίσχυση συνεργασιών μεταξύ Ανώτατων Ιδρυμάτων και Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης

Η κυβέρνηση έχει θέσει σε εφαρμογή διετή προγράμματα σπουδών για αποφοίτους Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ), που λειτουργούν εντός των Ανώτατων Ιδρυμάτων και έχουν θεσπιστεί με τους νόμους 4485/2017 και 4521/2018. Συγκεκριμένα, τα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ θα έχουν τη δυνατότητα να λειτουργούν Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, ως ακαδημαϊκές μονάδες εντός των ιδρυμάτων, τα οποία θα παρέχουν διετή προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για τους αποφοίτους Επαγγελματικών Λυκείων. Τα προγράμματα αυτά θα παρέχονται δωρεάν και θα είναι πλήρως χρηματοδοτούμενα από το κράτος. Σκοπός του νέου αυτού θεσμού είναι η προσφορά επαγγελματικής κατάρτισης στους νέους με ελκυστικά προγράμματα σε όρους ένταξης στην αγορά εργασίας. Θα απονέμουν διπλώματα στο Επίπεδο 5 του Εθνικού και Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων. Οι διετείς δομές αποτελούν σημαντική καινοτομία στον τομέα της επαγγελματικής μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία θα είναι προς όφελος τόσο των αποφοίτων των ΕΠΑΛ και της οικονομίας όσο και των ίδιων των Πανεπιστημίων.

Αναβαθμίζοντας τις δομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Το «Μια νέα αρχή για τα ΕΠΑΛ» είναι ένα φάσμα παρεμβάσεων στην πρώτη τάξη του επαγγελματικού σχολείου, το οποίο στοχεύει στην ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου του σχολείου, στην καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης και στην υποστήριξη των μαθητών. Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος προσφέρεται μια εναλλακτική προσέγγιση ενισχυτικής διδασκαλίας στα ελληνικά και τα μαθηματικά. Επιπλέον, ψυχολόγοι προσλαμβάνονται για την παροχή υποστήριξης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ταυτόχρονα, τα σχολεία χρηματοδοτούνται για την ανάπτυξη

δημιουργικών συλλογικών δράσεων και διαθέτουν υποδομές τηλεδιάσκεψης και τηλε-εκπαίδευσης, ώστε να μπορούν να επικοινωνούν και να ανταλλάσσουν καλές πρακτικές.

Το έργο διαρθρώνεται σε δύο φάσεις:

- Πιλοτική εφαρμογή (2017-2018) σε 9 ΕΠΑΛ (ήδη σε εξέλιξη).
- Ευρύτερη εφαρμογή (από το σχολικό έτος 2018-2019) σε όλα τα ΕΠΑΛ της χώρας.

Μια από τις βασικές, επίσης, προβλέψεις της στρατηγικής είναι να εξοπλίσει όλες τις δημόσιες δομές ΕΕΚ με την απαραίτητη υλική υποδομή. Έχουν εξασφαλισθεί γι' αυτόν το σκοπό συνολικά 26 εκατ. ευρώ από τα κονδύλια του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Επίσης, προωθείται η συγγραφή νέων προγραμμάτων σπουδών και εκπαιδευτικού υλικού για τα ΕΠΑΛ, νέων οδηγιών σπουδών για τα ΙΕΚ, καθώς και προγράμματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών.

Διασφαλίζοντας την ομαλή υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση

Στο πλαίσιο του νέου ολοκληρωμένου συστήματος ΕΕΚ, η Εθνική και Τεχνική Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης ιδρύθηκε με το Ν. 4485/2017. Το νέο θεσμικό όργανο είναι επιφορτισμένο με την παρακολούθηση της υλοποίησης του στρατηγικού σχεδίου και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του.

Η πρώτη συνεδρίαση της Εθνικής και Τεχνικής Επιτροπής πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο του 2018 και συζήτησε:

- Τη χαρτογράφηση των αναγκών σε δεξιότητες της ελληνικής αγοράς εργασίας.
- Το σχεδιασμό δράσεων πολιτικής για την κάλυψη των εν λόγω αναγκών.
- Την παρακολούθηση της σταδιοδρομίας των αποφοίτων επαγγελματικής εκπαίδευσης.
- Το σχεδιασμό συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης για την υλοποίηση του Σχεδίου.

4.4. Για ένα Καθολικό και Αποτελεσματικό Σύστημα Υγείας

Η κυβέρνηση έχει δεσμευτεί για την ισότιμη, καθολική και ποιοτική υγειονομική κάλυψη του πληθυσμού. Έγκαιρα εξασφάλισε με σχετικό Νόμο τη δωρεάν πρόσβαση των ανασφάλιστων στις δομές του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Κεντρική προτεραιότητα στον τομέα της υγείας αποτελεί η μεταρρύθμιση στο Πρωτοβάθμιο Σύστημα Υγείας με την ίδρυση Τοπικών Μονάδων Υγείας (Το.Μ.Υ.) και η στελέχωσή τους με οικογενειακούς γιατρούς και ομάδες υγείας (νοσηλευτές, επισκέπτες υγείας, κοινωνικούς λειτουργούς, διοικητικό προσωπικό). Προτεραιότητες αποτελούν, επίσης, η ενίσχυση των Κέντρων Υγείας Πρωτοβάθμιας Περίθαλψης και των Περιφερειακών Ιατρείων, καθώς και η οργάνωση της επείγουσας περίθαλψης με αυτοτελή Τμήματα Επείγοντων Περιστατικών (ΤΕΠ) στα Νοσοκομεία. Τα Νοσοκομεία και τα Κέντρα Υγείας ενισχύονται τόσο σε επίπεδο υλικών υποδομών (π.χ. ιατροτεχνολογικό εξοπλισμό) όσο και σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού (στελέχωση, σύστημα εφημεριών), ώστε να εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις για την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών υγείας προς όλους τους πολίτες, τους κατοίκους, τους πρόσφυγες και τους επισκέπτες της χώρας, περιλαμβανόμενων και εκείνων που διαμένουν στις δυσπρόσιτες περιοχές και τα πολυάριθμα νησιά της Ελλάδας. Η κυβέρνηση εργάζεται, επίσης, για την ανάπτυξη των κεντρικών προμηθειών Υγείας μέσω της ΕΚΑΠΥ, για τον εξορθολογισμό των δαπανών και την καταπολέμηση της διαφθοράς στο σύστημα δημόσιας υγείας.

Το Υπουργείο Υγείας δεσμεύεται για την ισότιμη και καθολική κάλυψη της υγείας του πληθυσμού. Σε αυτή την κατεύθυνση, προχώρησε σε μια παρέμβαση στρατηγικής σημασίας για την πρόσβαση όλων των ανασφάλιστων πολιτών στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ), αποσυνδέοντας δηλαδή την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας από την κοινωνική ασφάλιση. Περίπου 900.000 ανασφάλιστοι πολίτες (ήτοι το 40% των ανασφάλιστων πολιτών της χώρας) έκανε χρήση των υπηρεσιών του ΕΣΥ το 2017, με βάση τις δυνατότητες του νέου πλαισίου. Το κόστος αυτής της παρέμβασης ανήλθε συνολικά σε 406 εκατ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για φάρμακα (165 εκατ. ευρώ για φάρμακα, 56 εκατ. ευρώ για ιατρικές εξετάσεις, 185 εκατ. ευρώ για υπηρεσίες υγείας).

Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Η Ελλάδα, με την υποστήριξη του Π.Ο.Υ., έχει ξεκινήσει μια διετή πρωτοβουλία στο πλαίσιο της μεγάλης μεταρρύθμισης του τομέα της υγείας. Η δεύτερη φάση του προγράμματος «Ενίσχυση της ικανότητας για καθολική κάλυψη» (SCUC2) υποστηρίζει την πορεία της Ελλάδας προς την καθολική υγειονομική κάλυψη. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα επικεντρώνεται στην παροχή καθολικής πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας, στην καθιέρωση μιας διαφανούς και χωρίς αποκλεισμούς εκσυγχρονισμένης διακυβέρνησης στον τομέα της υγείας, καθώς και στη βιώσιμη χρηματοδότησή της. Οι κύριες προτεραιότητες του προγράμματος SCUC2 είναι η ανάπτυξη του δικτύου πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και η αντιμετώπιση προβλημάτων δημόσιας υγείας. Η πρωτοβουλία συμβάλλει στην αξιολόγηση των υπηρεσιών επείγουσας ιατροφαρμα-

κευτικής περίθαλψης, στη βελτιστοποίηση της χρήσης τεχνολογικών μέσων, στη μείωση της οικονομικής συμμετοχής των χρηστών και στη βελτίωση των κεντρικών μηχανισμών προμηθειών. Παράλληλα, το πρόγραμμα θα συνεχίσει να διευκολύνει τους διαύλους επικοινωνίας ανάμεσα στο αρμόδιο Υπουργείο και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Η θέσπιση του Ν. 4486/2017 «Μεταρρύθμιση της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας» τον Δεκέμβριο του 2017 σηματοδότησε την εγκαίνιαση 3 τοπικών μονάδων υγείας (Το.Μ.Υ.) στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης. Το Υπουργείο Υγείας και οι Περιφέρειες έχουν δημιουργήσει 47 Το.Μ.Υ από το Μάρτιο του 2018. Μέχρι τα τέλη Μαιου 2018 ο αριθμός των Το.Μ.Υ θα αντιστοιχεί σε τουλάχιστον 100 μονάδες. Επιπλέον, εκδόθηκαν υπουργικές αποφάσεις σχετικά με:

- Τη διαδικασία παραπομπής.
 - Τη διαδικασία καταχώρισης του πληθυσμού σε έναν γενικό ιατρό.
 - Τα χρονοδιαγράμματα των γενικών ιατρών.
- Παράλληλα, είναι σε εξέλιξη η διαδικασία σύμβασης του ΕΟΠΥΥ με οικογενειακούς γιατρούς (γενικούς ιατρούς, παθολόγους και παιδίατρος).

Κεντρική Διαχείριση των Προμηθειών

Τα δομικά προβλήματα και οι παθογένειες του συστήματος προμηθειών δημόσιας υγείας στην Ελλάδα έχουν τεκμηριωθεί τόσο από τις ελληνικές Αρχές όσο και από διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κρίθηκε, επομένως, απαραίτητη μια ριζική μεταρρύθμιση για την αντιμετώπιση των φαινομένων διαφθοράς και σπατάλης.

Σε αυτή την κατεύθυνση, ο Ν. 4472/2017 δη-

μιούργησε την Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ) που εποπτεύεται από το Υπουργείο Υγείας. Αντικείμενο της ΕΚΑΠΥ είναι ο κεντροκοπιμένος στρατηγικός και επιχειρησιακός σχεδιασμός του οικονομικού και εφοδιαστικού κύκλου προμήθειας προϊόντων και υπηρεσιών του συστήματος υγείας, καθώς και η παρακολούθηση και ο έλεγχος των αναλώσεων στον τομέα της Δημόσιας Υγείας. Η εξοικονόμηση ποσού της τάξης του 25% σε κάθε κεντρική προμήθεια αποτελεί εμβληματικό στόχο του νέου φορέα. Για την επίτευξή του, η ΕΚΑΠΥ καλείται να αυξήσει δραστικά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών προμήθειας, να εξορθολογήσει τις σχετικές δαπάνες βάσει στρατηγικού σχεδιασμού, να καταπολεμήσει τη διαφθορά και να προωθήσει τη διαφάνεια. Σημειώνεται ότι η προηγούμενη αρμόδια αρχή, η Επιτροπή Προμηθειών Υγείας, ξεκίνησε 36 κεντρικούς διαγωνισμούς μεταξύ 2008 και 2017. Μόλις δέκα από αυτούς κατέληξαν ωστόσο σε σύμβαση. Ο περιορισμένος αριθμός επιτυχημένων κεντρικών συμβάσεων είναι αποτέλεσμα ενός δυσκίνητου μηχανισμού προμηθειών που χαρακτηρίζεται από έλλειψη στρατηγικού προγραμματισμού, περίπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες, καθώς και έλλειψη πληροφοριών/οργανωτικών εργαλείων. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα σημαντικές καθυστερήσεις και δυσλειτουργίες στις συμβάσεις αλλά και αύξηση του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες σε συνδυασμό με μείωση της ποιότητάς τους.

Σε απάντηση στα ανωτέρω προβλήματα, η ΕΚΑΠΥ επιδιώκει την καθιέρωση καθολικά αποδεκτών προτύπων και διαδικασιών προμηθειών. Η στελέχωση της Αρχής με προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης ικανό να ανταποκριθεί σε αυξημένα εργασιακά καθήκοντα και απαιτήσεις θέτει την ανάγκη πρόσληψης εξειδικευμένων στελεχών, καθώς και εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού (με συμβάσεις ορισμένου χρόνου). Το προσωπικό της ΕΚΑΠΥ θα αυξηθεί συνεπώς από 80 σε 100 άτομα, προκειμένου να καλύψει τις ειδικές αυτές ανάγκες.

Για την εκπλήρωση της αποστολής της, η ΕΚΑΠΥ έχει εκπονήσει ένα τριετές Στρατηγικό Σχέδιο που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων:

- Τη λειτουργική αναβάθμιση της ΕΚΑΠΥ.
- Το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό κεντρικών προμηθειών για ένα μεγάλο μέρος των ιατρικών συσκευών, φαρμάκων και υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται στο Εθνικό Σύστημα Υγείας.
- Τη βελτίωση της ποιότητας των πληροφοριών που διακινούνται στο σύστημα υγείας.
- Τη βελτίωση των διαδικασιών υποβολής προσφορών, τη χρήση σύγχρονων και ανταγωνιστικών εργαλείων, τη βελτίωση του οργανωτικού και διοικητικού πλαισίου των συμβάσεων, την παροχή κατάρτισης στο προσωπικό και την καθιέρωση κοινών προ-

τύπων (έγγραφα και διαδικασίες)

- Την αναβάθμιση των πληροφοριακών συστημάτων.
- Την αναβάθμιση της επικοινωνίας με διεθνείς οργανισμούς και τη συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα.

Εξορθολογισμός των δαπανών για την Υγεία και το Φάρμακο

Ο εξορθολογισμός των φαρμακευτικών δαπανών αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την απρόσκοπτη υλοποίηση και τη χρηματοδότηση της καθολικής, ισότιμης και αποτελεσματικής φροντίδας για τους ασθενείς. Στο πλαίσιο αυτό, η κυβέρνηση αύξησε τις προσπάθειές της και ανέπτυξε ένα σύνολο κινήτρων και υποχρεώσεων για τους συμμετέχοντες στην αλυσίδα εφοδιασμού φαρμάκων, προκειμένου να αυξηθεί η διείσδυση των γενόσημων φαρμάκων στην εγχώρια αγορά. Η κυβέρνηση αναπτύσσει διαγνωστικά και θεραπευτικά πρωτοκόλλα συνταγογράφησης. Συγκεκριμένα, σε μία προσπάθεια διασφάλισης της ταχύτερης διάγνωσης, της βέλτιστης θεραπείας, της αποτελεσματικότερης παρακολούθησης των ασθενών, αλλά και της πλέον αποδοτικής διαχείρισης των πόρων για την υγεία, το Υπουργείο Υγείας έχει προχωρήσει από το Μάιο του 2017 σε ανασύσταση της Επιτροπής για την παρακολούθηση της φαρμακευτικής δαπάνης, την κατάρτιση και επεξεργασία των διαγνωστικών/θεραπευτικών πρωτοκόλλων και τη δημιουργία μητρώων ασθενών. Ένας σημαντικός αριθμός αυτών των θεραπευτικών πρωτοκόλλων έχει ήδη εισαχθεί στο σύστημα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης. Επιπλέον, η κυβέρνηση θα συστήσει έναν Οργανισμό Αξιολόγησης Ιατρικής Τεχνολογίας (ΟΑΙΤ) για να αξιολογηθεί ποια προϊόντα θα αποζημιώνονται και υπό ποιους όρους. Ο οργανισμός αυτός θα καταστεί ενεργός και πλήρως λειτουργικός μέχρι τα τέλη του 2018. Ως ενδιάμεσο βήμα θα συσταθεί μια Επιτροπή Αξιολόγησης Ιατρικής Τεχνολογίας κατά το πρώτο εξάμηνο του 2018. Η σχετική νομοθεσία έχει ήδη ψηφιστεί και έχει ξεκινήσει η σύσταση της Επιτροπής. Η κυβέρνηση εφαρμόζει, επίσης, έναν αυτόματο μηχανισμό claw-back στις φαρμακευτικές εταιρείες, γεγονός που εγγυάται ότι οι φαρμακευτικές δαπάνες των ασθενών των εξωτερικών ιατρείων δεν θα υπερβαίνουν τους στόχους του ΕΟΠΥΥ.

Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των νοσοκομείων

Η κυβέρνηση έχει θέσει σε εφαρμογή και συνεχίζει να αναπτύσσει μια σειρά από μέτρα στο νοσοκομειακό τομέα για τη μείωση της σπατάλης, τον εξορθολογισμό της κατανομής ανθρώπινων και οικονομικών πόρων, την πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθο-

ράς, καθώς και την αύξηση της διαφάνειας στις διοικητικές δομές.

Αυτά τα μέτρα περιλαμβάνουν:

- Την ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος Business Intelligence, μέσω του οποίου θα καταστούν προσβάσιμοι σε σχεδόν πραγματικό χρόνο ορισμένοι νοσοκομειακοί δείκτες-κλειδιά- που σχετίζονται με εισαγωγές, κατανάλωση φαρμάκων, προσωπικό, οικονομικά στοιχεία.

- Την υιοθέτηση ενός σχεδίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον τομέα της υγείας σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ.

- Την ανάπτυξη ενός συστήματος Ομοειδών Διαγνωστικών Ομάδων για τις δαπάνες νοσηλείας, για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και τη βελτιστοποίηση της αποδοτικότητας και της κατανομής πόρων.

- Την επέκταση αρμοδιοτήτων της Διαπραγματευτικής Επιτροπής για φαρμακευτικά προϊόντα ώστε να συμπεριληφθούν τα νοσοκομειακά φάρμακα.

- Την αναθεώρηση της διοικητικής δομής των νοσοκομείων, ώστε να συμπεριληφθούν φορείς χρηστών/ασθενών σε φορείς που λαμβάνουν αποφάσεις-κλειδιά.

- Τη συνέχιση της διαδικασίας αναθεώρησης δαπανών, σε συνεργασία με το ΓΛΚ, ώστε να εντοπιστούν περιοχές χαμηλής αποδοτικότητας και σπατάλης.

Ιατρική Κάνναβη

Την 1η Μαρτίου 2018, το Ελληνικό Κοινοβούλιο ενέκρινε νομοσχέδιο που επιτρέπει την παραγωγή φαρμακευτικής κάνναβης. Ο Ν. 4523/2018 επιτρέπει την καλλιέργεια και παραγωγή ιατρικής κάνναβης σε ειδικά αδειοδοτημένες ολοκληρωμένες μονάδες. Η άδεια περιλαμβάνει την παραγωγή, τη μεταποίηση

και την παραγωγή ολοκληρωμένων φαρμακευτικών προϊόντων κάνναβης.

Ιατρικός Τουρισμός

Ο ιατρικός τουρισμός έχει αποκτήσει σημαντική δυναμική. Οι ενέργειες του Υπουργείου Τουρισμού αποσκοπούν στην εδραίωση και ενίσχυση των θετικών αυτών τάσεων μέσω μιας σειράς ενεργειών, όπως:

- Τα ιαματικά νερά αντιμετωπίζονταν μέχρι σήμερα ως απόβλητα και λύματα, εμποδίζοντας τις επενδύσεις. Έχουν αποχαρακτηριστεί με το άρθρο 35 του Ν. 4403/2016. Ακολούθησε η αδειοδότηση της πρώτης ειδικής τουριστικής μονάδας τον Μάρτιο του 2017.

- Δημιουργήθηκε από το Υπουργείο Τουρισμού η Επιτροπή για την Προστασία Ιαματικών Φυσικών Πόρων, η οποία έχει αναγνωρίσει 50 πηγές ως ιαματικούς πόρους και εξετάζει άλλες 70.

- Η Ειδική Υπηρεσία Προώθησης και Αδειοδότησης Τουριστικών Επενδύσεων αδειοδοτεί τις εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής ως υπηρεσία «μιας στάσης».

- Το νομικό πλαίσιο του Ιατρικού Τουρισμού αναπτύσσεται σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας. Περιλαμβάνει την πιστοποίηση των παρόχων ιατρικού τουρισμού με τη δημιουργία μητρώου, τη χορήγηση ξεχωριστών σημείων ιατρικού τουρισμού, τη διερεύνηση της δυνατότητας κάλυψης των ιατρικών δαπανών των αλλοδαπών πολιτών και τον καθορισμό των αποδεκτών ιατρικών υπηρεσιών τουρισμού.

- Τα Υπουργεία Τουρισμού και Υγείας συνεργάζονται στενά για τη δευτερογενή νομοθεσία σύμφωνα με το άρθρο 40 του Ν. 4272/2014 και σχετικά με την αναγνώριση των θεραπευτικών μονάδων ιαματικής θεραπείας, των κέντρων θεραπείας και spa και των κέντρων θαλασσοθεραπείας ως βασικές μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας.

4.5. Αναβαθμίζοντας και Ενισχύοντας την Κοινωνική Προστασία

Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν δύο ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις στο σύστημα κοινωνικής προστασίας: η δημιουργία ενός Ενιαίου Ασφαλιστικού Συστήματος και η θεσμοθέτηση του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης. Το Ενιαίο Ασφαλιστικό Σύστημα αποτελεί μια εξαιρετικά μεγάλης κλίμακας διοικητική μεταρρύθμιση, η οποία για πρώτη φορά ορίζει κοινούς κανόνες ασφάλισης και συνταξιοδότησης για όλους τους ασφαλισμένους. Ταυτόχρονα, το νέο ενιαίο σύστημα διευκολύνει την επιτάχυνση της χορήγησης σύνταξης, στοχεύοντας στο να περάσουμε από μια μέση περίοδο αναμονής μεγαλύτερη των δύο ετών στην έκδοση συντάξεων εντός δύο μηνών. Η πλήρης εφαρμογή της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης είναι ζωτικής σημασίας, καθώς θα δημιουργήσει ένα σύγχρονο, βιώσιμο και δίκαιο σύστημα κοινωνικής προστασίας προς όφελος του πληθυσμού της χώρας. Το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ) αποτελεί μεταρρύθμιση-ορόσημο. Μελλοντικά βήματα περιλαμβάνουν την αύξηση και συμπλήρωσή του με άλλα οικονομικά οφέλη και παροχές σε είδος. Ειδικές παρεμβάσεις θα πραγματοποιηθούν για τα παιδιά και τις οικογένειες, καθώς και για άλλες ευάλωτες ομάδες. Συνολικά, η πλήρης ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το οποίο ενσωματώνει τις αρχές ενός σύγχρονου ψηφιακού κράτους πρόνοιας, θα αντιμετωπίσει τις αδυναμίες του παρελθόντος και θα καταστήσει την κοινωνική προστασία πιο διαφανή, δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς.

Το ελληνικό κράτος πρόνοιας αποδείχθηκε ανεπαρκές για την αντιμετώπιση των εξαιρετικά σοβαρών κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης. Η κατάρρευση του ΑΕΠ (άνω του 25% μείωση σε σχέση με τα επίπεδα του 2008) είχε ως αποτέλεσμα την έκρηξη της φτώχειας, σε βαθμό που οι εξαιρετικά περιορισμένοι πόροι του συστήματος απέτυχαν να εξασφαλίσουν ένα δίκτυο ασφάλειας. Οι δείκτες της φτώχειας και τα ποσοστά ανεργίας είναι μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρώπη. Παρά τις σημαντικές προσπάθειες που η κυβέρνηση έχει καταβάλει για την αντιμετώπισή τους, το ένα τρίτο του πληθυσμού εξακολουθεί να ζει σε κίνδυνο φτώχειας, υλικής στέρξης και κοινωνικού αποκλεισμού. Τα νεότερα τμήματα του πληθυσμού επηρεάστηκαν δυσανάλογα. Το 38% των παιδιών διατρέχει κίνδυνο φτώχειας και η ανεργία των νέων παραμένει στο 45%.

Στόχος της κυβέρνησης είναι να υπάρξει ουσιαστική αύξηση του προϋπολογισμού για την κοινωνική προστασία, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός, προχωρώντας παράλληλα σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της διαφάνειας, της δικαιοσύνης, της φιλικής εξυπηρέτησης του χρήστη, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας. Οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας παραμένουν εξαιρετικά χαμηλές σήμερα στην Ελλάδα, (περίπου 2,2% του ΑΕΠ) σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ (4,1%). Το σύνολο των μέτρων κοινωνικής προστασίας που νομοθετήθηκαν το Μάιο 2017, για το 2019 και έπειτα, θα αυξήσουν το σχετικό προϋπολογισμό κατά 0,7% του ΑΕΠ.

Ένα ισχυρό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας αποτελεί πυλώνα της ανάπτυξης, χωρίς αποκλεισμούς. Η κυβέρνηση έχει υλοποι-

ήσει ένα σύνολο μεταρρυθμίσεων ώστε να δημιουργηθεί ένα ισχυρό σύστημα κοινωνικής προστασίας το οποίο θα μπορεί να προστατεύσει τα πιο ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού. Οι δύο κεντρικές μεταρρυθμίσεις είναι η δημιουργία του Ενιαίου Συστήματος Ασφάλισης και η θεσμοθέτηση του Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Οι δύο αυτές δράσεις διαμορφώνουν ένα σαφή οδικό χάρτη για τις πολιτικές του αύριο στον τομέα της κοινωνικής προστασίας, σε πλήρη εναρμόνιση με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Ένα ενοποιημένο, σύγχρονο και βιώσιμο ασφαλιστικό σύστημα

Διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα του Συστήματος

Το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης έχει αναμορφωθεί πλήρως, με την ενοποίηση των κυριότερων ασφαλιστικών ιδρυμάτων στον «Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης» (ΕΦΚΑ) και όλων των επικουρικών ταμείων στο «Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών» (ΕΤΕΑΕΠ). Αυτή η σημαντική διοικητική αναδιάρθρωση αποτελεί μια από τις σπουδαιότερες πρόσφατες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα. Η επαναθεμελίωση και αναζωογόνηση της σχέσης μεταξύ των Ελλήνων πολιτών και της Κοινωνικής Ασφάλισης θα είναι καθοριστικής σημασίας για τη βελτίωση της λειτουργίας και τη βελτιστοποίηση τόσο των εσόδων όσο και των παροχών της.

Ο Ν. 4387/2016, ο οποίος εισήγαγε το Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, αποτελεί μια ριζική αλλαγή στη οργανωτική δομή, τη λειτουργία και τις πα-

ροχές της κοινωνικής ασφάλισης. Στόχος αυτών των παρεμβάσεων είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος, μέσω της αύξησης των εσόδων του ΕΦΚΑ και του εξορθολογισμού του κόστους λειτουργίας του. Από δημοσιονομική άποψη, η μεταρρύθμιση του 2016 υπήρξε εμπροσθοβαρής. Μαζί με τη συμπληρωματική νομοθεσία που ψηφίστηκε τον Αύγουστο του 2015 και τον Μάιο του 2017, οι εξοικονομήσεις πόρων αναμένεται να ανέλθουν στο 2,8% του ΑΕΠ έως το 2020 προκαλώντας σημαντικό αντίκτυπο στη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα. Οι δαπάνες για τις συντάξεις αναμένεται να μειωθούν από 17,3% του ΑΕΠ το 2016 σε 13,4% έως το 2020 και σε 12,9% το 2040 σε σύγκριση με έναν ευρωπαϊκό μ.ό της τάξης του 13%. Από το 2025, η κρατική χρηματοδότηση θα καλύπτει μόνο την εθνική σύνταξη (4,8% του ΑΕΠ) και δε θα υφίσταται ανάγκη πρόσθετης χρηματοδότησης, δεδομένου ότι το έλλειμμα θα έχει εξαλειφθεί. Οι εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών θα αντιπροσωπεύουν σχεδόν όλες τις ανταποδοτικές εισφορές του συστήματος από το 2026 και μετά. Κατά συνέπεια, η υλοποίηση της εμβληματικής αυτής μεταρρύθμισης διασφαλίζει τη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος.

Η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος διασφαλίζει ένα αξιοπρεπές επίπεδο παροχών παρά τους υπάρχοντες δημοσιονομικούς περιορισμούς. Η μεταρρύθμιση αντιμετωπίζει τα ιδιαίτερα προβλήματα που χαρακτηρίζουν το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα: το χρηματοδοτικό κενό, τον αυξημένο κατακερματισμό του συστήματος, τις αδικίες που ανακύπτουν από την ύπαρξη διαφορετικών ασφαλιστικών κανόνων και καθεστώτων εισφορών και παροχών, το υψηλό ποσοστό αδήλωτης εργασίας, την αναποτελεσματική διοίκηση. Συνολικά, οι βελτιώσεις αυτές θα βοηθήσουν στην άμβλυση των επιπτώσεων της πρόσφατης κρίσης στο σύστημα (υψηλά ποσοστά ανεργίας, μείωση των μισθών και αύξηση της αδήλωτης απασχόλησης).

Βελτιώνοντας τη λειτουργία και αποτελεσματικότητα του συστήματος για τους πολίτες

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικές προσπάθειες καταβάλλονται για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοίκησης και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών. Σε αυτή την κατεύθυνση, είναι σε εξέλιξη παρεμβάσεις με αντικείμενο την ψηφιοποίηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και την απλούστευση και τυποποίηση διαδικασιών. Η χρήση των ψηφιακών εργαλείων, ειδικότερα, θα μειώσει τον χρόνο ολοκλήρωσης των διοικητικών και άλλων διαδικασιών και θα τις καταστήσει πιο διαφανείς, εύχρηστες και αξιόπιστες. Η ψηφιοποίηση του ΕΦΚΑ θα βοηθή-

σει και στην επιτάχυνση της απονομής των συντάξεων. Κεντρικός στόχος του Υπουργείου Εργασίας είναι η μέση περίοδο αναμονής να μειωθεί από δύο έτη, σε δύο μήνες, αρχής γενομένης από τον Αύγουστο του 2018. Σημειώνεται ότι η ψηφιοποίηση του ΕΦΚΑ έχει διασφαλίσει χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Το ΕΚΤ υποστηρίζει, επίσης, χρηματοδοτικά, δράσεις για την αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής και άλλων δράσεων όπως το «Σύνταξη σε μια μέρα».

Σχέδιο δράσης για την πλήρη ενοποίηση του Συστήματος

Ο ΕΦΚΑ έχει εκπονήσει ένα Σχέδιο Δράσης για τη συγχώνευση όλων των Ταμείων Κοινωνικής Ασφάλισης, μέχρι το 2020. Τα κύρια εναπομείναντα ορόσημα του Σχεδίου είναι: α) συγχωνευμένα ταμεία που να λειτουργούν υπό ολοκληρωμένες οργανωτικές δομές, όπως προβλέπει ήδη η ΥΑ, β) μείωση του κόστους των ενοικίων και των μισθώσεων, γ) εξοικονόμηση σε προσωπικό και διοικητικές θέσεις, δ) μείωση του αριθμού τοπικών γραφείων, ε) ενοποίηση πληροφοριακών συστημάτων και στ) αναδιάρθρωση των υπηρεσιών ελέγχου και είσπραξης.

Οφειλές - Διευκόλυνση ασφαλισμένων

Η ενσωμάτωση όλων των παλαιών οφειλών στο ΚΕΑΟ καθιστά τη διαχείριση του χρέους πιο δίκαιη και αποτελεσματική. Μια ομάδα εργασίας έχει οριστεί με στόχο να αποσαφηνίσει τις διαδικασίες και τα εργαλεία είσπραξης μεταξύ της φορολογικής διοίκησης και του ΕΦΚΑ-ΚΕΑΟ με στόχο να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και να μειωθεί το διοικητικό βάρος σε αυτούς που καταβάλουν εισφορές και σε αυτούς που έχουν χρέος.

Πολιτικές του Κράτους Πρόνοιας μετά την κρίση

Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης

Το 2016 θεσμοθετήθηκε το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ). Από την θεσμοθέτησή του και έπειτα, το ΚΕΑ συνεχώς επεκτείνεται, καλύπτοντας πλέον περίπου 700.000 πολίτες, μετατρέποντάς το σε κεντρικό κομμάτι του δικτύου προστασίας της χώρας. Ταυτόχρονα με την επαναξιολόγηση του κατώτατου μισθού, δρομολογείται και αύξηση του επιπέδου των εισοδηματικών παροχών του ΚΕΑ.

Η ενίσχυση του 2ου πυλώνα του ΚΕΑ θα ολοκληρωθεί το 2018, περιλαμβάνοντας πρόσθετες υπηρεσίες και παροχές σε είδος. Μεταξύ αυτών, περιλαμβάνονται ήδη τα κοινωνικά τιμολόγια για το νερό και την

ενέργεια, η άμεση σύνδεση με το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Άπορους (TEBA) για παροχή τροφίμων και είδη πρώτης ανάγκης, η εγγραφή των παιδιών σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, καθώς και η δωρεάν υγειονομική περίθαλψη στο δημόσιο σύστημα υγείας. Στόχος της κυβέρνησης είναι, επίσης, να ενισχυθεί ο 3ος πυλώνας του ΚΕΑ. Ήδη το 10% των ανέργων δικαιούχων του ΚΕΑ έχουν πρόσβαση στα προγράμματα απασχόλησης. Στόχος του Υπουργείου Εργασίας είναι ο αριθμός αυτός να φτάσει το 20% εντός των επόμενων 2 ετών. Μέσω της ανάπτυξης του 3ου πυλώνα, υλοποιείται σε μεγάλο βαθμό η επανένταξη των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, αποφεύγοντας ταυτόχρονα και την δημιουργία «παγίδας φτώχειας».

Επενδύοντας στα παιδιά και στις οικογένειες

Η παιδική φτώχεια και ανασφάλεια, η ανεργία των νέων και η επισφαλής απασχόληση εντείνουν την κοινωνική ανισότητα, τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την κοινωνική αστάθεια. Η επισφάλεια και η διαπιστωμένη αρνητική της επίδραση στη γεννητικότητα, επιδεινώνει, επίσης, τις δημογραφικές προοπτικές της χώρας. Τα παραπάνω επιτάσσουν άμεσες παρεμβάσεις. Η κυβέρνηση, μέσω του Υπουργείου Εργασίας, προχώρησε στην εκπόνηση ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Παιδιά και τις Οικογένειες. Το σχέδιο αυτό, το οποίο βρίσκεται υπό συζήτηση, στοχεύει στην θέσπιση ενός ισχυρού, ανθεκτικού και βιώσιμου πλαισίου προστασίας.

Εν τω μεταξύ, προβλέπονται οι ακόλουθες πρόσθετες επενδύσεις για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του κοινωνικού κεφαλαίου:

- Συνέχιση του επιτυχημένου προγράμματος των σχολικών γευμάτων. Το πιλοτικό πρόγραμμα ωφέλησε 3.000 παιδιά το 2016, πληθυσμός που αυξήθηκε σε 10.000 το 2017, ενώ επεκτείνεται σταδιακά σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας. Το 2018 χορηγούνται ημερησίως 130.000 σχολικά γεύματα, αυξάνοντάς τα σε 500.000 το 2019-2020. Το πρόγραμμα επεκτείνεται με προτεραιότητα στα σχολεία των περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια και την ανεργία.

- Αύξηση του αριθμού των βρεφονηπιακών σταθμών, από 2.800 μονάδες το 2018 για 100.000 παιδιά, σε 5.000 μονάδες το 2019-2020 για 155.000 παιδιά. Η κεντρική αυτή κοινωνική επένδυση αναμένεται να αποφέρει σημαντικά οφέλη τόσο στους εργαζόμενους γονείς, όσο και σε εκείνους που πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τη φτώχεια και την ανεργία.

- Αύξηση των επιδομάτων στέγασης για περίπου 500.000 νοικοκυριά (με ενοίκιο και δάνειο), ιδίως των χαμηλότερων εισοδηματικών κλιμακίων.

Προβλέπονται, επίσης, συμπληρωματικές παρεμβάσεις, όπως:

- Ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών για οικογένειες και παιδιά, μέσω παροχής υπηρεσιών με αναφορά στην κοινότητα (κοινωνικές υπηρεσίες της «γειτονιάς») και της λειτουργίας 100 Κέντρων Στήριξης Οικογένειας του Δικτύου Κέντρων Κοινότητας. Οι δομές αυτές χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

- Ενίσχυση των μέτρων στήριξης της μητρότητας, κυρίως για τις ανασφάλιστες γυναίκες.

Κύριο μέλημα των παρεμβάσεων της κυβέρνησης στο πεδίο της κοινωνικής πρόνοιας είναι -και θα παραμείνει- η διατήρηση των σχέσεων όλων των ωφελομένων με το περιβάλλον της αγοράς εργασίας. Στόχος είναι η ελαχιστοποίηση ή και εξάλειψη του κινδύνου δημιουργίας αντικινήτρων ένταξης στην αγορά εργασίας. Ακόμη και όταν τα παρεχόμενα κοινωνικά επιδόματα υπηρετούν άλλους ή πολλαπλούς σκοπούς (π.χ. οικογενειακό επίδομα ή επίδομα αναπηρίας), η συνεχής χρήση εργαλείων όπως ο Εθνικός Μηχανισμός (βλέπε παρακάτω) θα ενεργοποιήσει τους ελέγχους και τις διορθώσεις σε όλο το φάσμα των προγραμμάτων.

Μέτρα για τις ευάλωτες ομάδες: Ρομά, ηλικιωμένοι, άστεγοι, άτομα με αναπηρία

Ηλικιωμένοι: Η κυβέρνηση έχει δρομολογήσει την ενοποίηση των τριών βασικών δομών προστασίας ηλικιωμένων: Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», τα Κέντρα Ανοικτής Προστασίας για τους Ηλικιωμένους (ΚΑΠΗ) και τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η). Η ενοποίηση εντάσσεται σε ένα συνολικότερο σχεδιασμό με αντικείμενο τη δημιουργία ενός συστήματος ολιστικής φροντίδας για τους ηλικιωμένους. Το σύστημα αυτό θα έχει ως πρωτεύοντα στόχο να διευκολύνει την παραμονή των ηλικιωμένων στην οικία τους και με την οικογένειά τους.

Ρομά: Μετά από λεπτομερή χαρτογράφηση, ανάλυση και ταξινόμηση, έχουν καταγραφεί πάνω από 370 οικισμοί Ρομά σε όλη τη χώρα και έχουν προγραμματιστεί 70 δράσεις μετεγκατάστασης από εξαιρετικά υποβαθμισμένους οικισμούς. Ταυτόχρονα, οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις θα στοχεύουν στην παροχή ενισχυμένης εκπαίδευσης, υγείας και υποστήριξης της εργασίας για τους Ρομά.

Άστεγοι: Οι προσπάθειες θα στραφούν στην καταγραφή του πληθυσμού, την παρακολούθηση των αστεγών, την ανάπτυξη ξενώνων και διαμερισμάτων, καθώς και ολοκληρωμένων προγραμμάτων επανένταξης στην αγορά εργασίας.

Άτομα με αναπηρία: Ένα πιλοτικό πρόγραμμα ξεκίνησε το Μάρτιο του 2018 με σκοπό την αξιολόγηση των λειτουργικών συνθηκών των αναπήρων που αιτούνται επιδόματος στην περιοχή της Αττικής, συνδεδεμένα με Κέντρα Κοινότητας, το δίκτυο των Κέντρων

Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) και τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), ο οποίος αποτελεί πλέον το μοναδικό εντολοδόχο διαχείρισης, ελέγχου και πληρωμών για όλα τα επιδόματα. Το πιλοτικό αυτό πρόγραμμα αποτελεί συνέχεια της επιτυχούς καθιέρωσης εθνικού συστήματος για την αξιολόγηση της αναπηρίας, που βασίζεται ταυτόχρονα σε ένα νέο Ενιαίο Πίνακα Παροχής Ποσοστών Αναπηρίας (ΕΠΠΠΑ), εναρμονισμένο με το ICD-10 του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΕΡΡΡΑ) και στο εθνικό δίκτυο Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ). Το πιλοτικό πρόγραμμα εισάγει μια τομή στο σύστημα που έγκειται στη δημιουργία «Ηλεκτρονικών Εισηγητικών Φακέλων Αναπηρίας». Η εξέλιξη αυτή επηρεάζει θετικά τους αιτούντες, τους αξιολογητές, το διοικητικό προσωπικό και συνολικότερα τους υπευθύνους για την αξιολόγηση και τη χάραξη πολιτικής σχετικά με τα επιδόματα αναπηρίας. Αυτό το πρόγραμμα θα επεκταθεί σταδιακά από τον Ιούλιο 2018 σε όλες της περιοχές της χώρας, προσφέροντας την ίδια διαδικασία για τα άτομα με αναπηρία που καταθέτουν αίτηση για επιδόματα. Ο ακριβής οδικός χάρτης για τη σημαντική αυτή μεταρρυθμιστική τομή θα προκύψει βάσει συνολικής αξιολόγησης του πιλοτικού προγράμματος, με την τεχνική υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Αυστριακού οργανισμού AED (Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη) και της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS).

Δημιουργώντας για την Ελλάδα ένα σύγχρονο, δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς Κράτος Πρόνοιας

Καλύτερη στόχευση μέσω Οριζόντιων Κοινωνικών Παροχών και Υπηρεσιών

Το μοντέλο κοινωνικής προστασίας που επικρατεί σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία και η Πορτογαλία χαρακτηρίζεται από την ιστορικά καθυστερημένη ανάπτυξή του, τον κατακερματισμό του, την ανεπαρκή χρηματοδότηση, καθώς και από κακό σχεδιασμό των παροχών.

Επιπλέον, το επίπεδο προστασίας πάσχει από δομικές στρεβλώσεις που έχουν προκαλέσει πρακτικές χρόνιας αδιαφάνειας και πελατειακών σχέσεων. Ως αποτέλεσμα, το βάρος για την εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης σε όσους έχουν ανάγκη μεταφέρθηκε στις οικογένειες και τους συγγενείς. Σημειώνεται ότι η Ελλάδα έχει τις χαμηλότερες κοινωνικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ μεταξύ των χωρών της Νότιας Ευρώπης.

Εισάγοντας το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Ο σχεδιασμός του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΣΚΑ) έχει αξιοποιήσει και ενσωματώσει τις εμπειρίες, καλές πρακτικές και πορίσματα της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και τις αντίστοιχες Περιφερειακές Στρατηγικές του 2015, των στρατηγικών πλαισίων για την ένταξη των Ρομά και για την καταπολέμηση της έλλειψης στέγης, καθώς και της πρόσφατης υιοθέτησης ενός πιλοτικού πλαισίου για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών και ανθρώπων με αναπηρίες. Το εν λόγω πλαίσιο υποστηρίζεται από ένα νέο νόμο που στοχεύει στην ανάπτυξη της αναδοχής και της υιοθεσίας, με σκοπό και τον εξορθολογισμό των δαπανών.

Το νέο Σύστημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης αποτελείται από 2 πυλώνες:

- Τον Εθνικό Μηχανισμό για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών για την κοινωνική ένταξη.
- Τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), ο οποίος ασχολείται με τη διαχείριση, τον έλεγχο και την καταβολή όλων των προνοιακών επιδομάτων με ενιαίο τρόπο και του οποίου το γεωπληροφοριακό του σύστημα είναι συνδεδεμένο με τον Εθνικό Μηχανισμό.

Η λειτουργία του ΕΣΚΑ θα υποβοηθηθεί από την αναβάθμιση και αναδιοργάνωση των 13 Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας στις Περιφέρειες της χώρας και του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΠΕΚΑΑ).

Ένα σύγχρονο ψηφιακό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας

Ο Εθνικός Μηχανισμός για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης είναι καθοριστικής σημασίας για την αναδιοργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Ο μηχανισμός στηρίζεται σε ένα ενιαίο σύστημα γεωπληροφορικής και διαθέτει 3 μητρώα με:

- Τους δικαιούχους των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας το οποίο βρίσκεται ήδη σε λειτουργία.
- Τους Δημόσιους και Ιδιωτικούς φορείς που προσφέρουν υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας και φροντίδας, το οποίο βρίσκεται σε στάδιο ολοκλήρωσης.
- Το σύνολο των κοινωνικών προγραμμάτων της χώρας.

Ο πυρήνας του Μηχανισμού περιλαμβάνει 240 Κέντρα Κοινότητας, τα οποία σύντομα θα επεκταθούν για να καλύψουν και τους 325 Δήμους της χώρας. Τα Κέντρα Κοινότητας αντιπροσωπεύουν μια κομβική

μεταρρύθμιση με το διπλό σκοπό που επιτελούν. Τα Κέντρα, από τη μία, προσφέρουν υπηρεσίες μιας στάσης σε πολίτες (παροχή πληροφόρησης, καθοδήγηση και παραπομπή στους κατάλληλους φορείς προνοιακών υπηρεσιών) και από την άλλη, μεταφέρουν δεδομένα από το πεδίο στα 13 Περιφερειακά Παρατηρητήρια, στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης του Υπουργείου Εργασίας και στον ΟΠΕΚΑ.

Ο Εθνικός Μηχανισμός, εκτός από θεμελιώδη ρόλο σε σχέση με το σχεδιασμό βέλτιστων πολιτικών πρόνοιας, έπειτα από συστηματική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους, συνιστά ταυτόχρονα και ισχυρό εργαλείο για την καταπολέμηση των πελατειακών σχέσεων και της αδιαφάνειας του προηγούμενου συστήματος, κάτι που διασφαλίζεται μέσω της θεσμοθέτησης δομών και διαδικασιών οι οποίες είναι ομοιόμορφες, συνεκτικές και αμερόληπτες, δημιουργώντας ένα ενιαίο τοπίο για όλους τους πολίτες.

Βασιζόμενες στην επιτυχία της ψηφιακής πλατφόρμας του ΚΕΑ, όλες οι πλατφόρμες και τα προγράμματα που σχετίζονται με το νέο Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι διασυνδεδεμένα και κυρίως προσβάσιμα διαδικτυακά. Σημαντικό τους στοιχείο είναι ότι χρησιμοποιούν όλα τα απαραίτητα δεδομένα για την αξιολόγηση της επιλεξιμότητας των υποψήφιων δικαιούχων προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας και προστασίας. Ταυτόχρονα, διευκολύνουν τη παρακολούθηση και αξιολόγηση αυτών των προγραμμάτων.

Νέος νόμος-πλαίσιο για τα προνοιακά ιδρύματα

Πολλοί δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, καθώς και ΜΚΟ παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας, χω-

ρίς ωστόσο να υφίστανται κοινοί κανόνες λειτουργίας ή ένα πλαίσιο ελέγχου της ποιότητάς τους. Συνολικά, το πεδίο αυτό ήταν μέχρι πρόσφατα σχεδόν ακατογράφητο. Η διαδικασία της χαρτογράφησης έχει τεθεί σε υλοποίηση και έχουν εγγραφεί περισσότεροι από 1.500 φορείς στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων που έχει δημιουργηθεί. Παράλληλα, είναι υπό διαμόρφωση ένας νόμος-πλαίσιο για την εναρμόνιση των προτύπων και των κανόνων λειτουργίας για όλους αυτούς τους φορείς. Σημειώνεται ότι η χαρτογράφηση και παρακολούθησή τους θα επιτρέψει αφενός την επίτευξη οικονομικών κλίμακας και αφετέρου, τη βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρονται στους χρήστες.

Βοηθώντας τα παιδιά και τα άτομα με αναπηρία να αποϊδρυματοποιηθούν

Η αποϊδρυματοποίηση των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες θα αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο των προσπαθειών της κυβέρνησης να ενισχυθούν αυτές οι κοινωνικές ομάδες. Ένα πιλοτικό πρόγραμμα έχει ήδη εφαρμοστεί στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Αττικής και αυτές οι προσπάθειες θα ευθυγραμμιστούν με το Νόμο περί υιοθεσίας και αναδοχής.

Το νέο θεσμικό πλαίσιο θα λύσει σημαντικά προβλήματα διευκολύνοντας την αποϊδρυματοποίηση των παιδιών με σκοπό τη βελτίωση των ψυχολογικών και πνευματικών τους συνθηκών. Ταυτόχρονα, θα μειώσει τις καθυστερήσεις σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες υιοθεσίας, ένα φαινόμενο το οποίο ευνοούσε το ανεπίτρεπτο φαινόμενο της «εμπορίας» ανηλίκων.

4.6. Η Νέα Γενιά στην Κορυφή της Ατζέντας

Η κυβέρνηση έχει θέσει τη βελτίωση των προοπτικών της ελληνικής νεολαίας ως μία από τις βασικές προτεραιότητές της. Πράγματι, η κρίση έγινε δυσανάλογα αισθητή στη νέα γενιά. Τα ποσοστά διαρθρωτικής ανεργίας των νέων σχεδόν τριπλασιάστηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης και ανέρχονται σήμερα στο 45%. Το εξαιρετικά υψηλό αυτό ποσοστό επισύρει τον κίνδυνο μιας «χαμένης γενιάς». Η στρατηγική «Νεολαία 17-27» επιδιώκει να προωθήσει την αυτονομία και την ανεξαρτησία της νεολαίας και να διευκολύνει τη μετάβαση των νέων στην ενηλικίωση, να προσφέρει μια δίκαιη και ποιοτική εκπαίδευση-κατάρτιση-μαθητεία, να εξασφαλίσει αξιοπρεπή εργασία και να ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα των νέων, να ενισχύσει την υγεία και την ευημερία τους, τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των νέων και τη δημιουργία πόρων φιλικών για τις δραστηριότητές τους. Η εν λόγω στρατηγική έχει τεθεί σε εφαρμογή από το Μάιο του 2018.

Η ανησυχητική κατάσταση της νεολαίας

Η Ελληνική κυβέρνηση έχει θέσει σε προτεραιότητα τη βελτίωση των προοπτικών της νεολαίας. Ενώ υπάρχουν περίπου 1,7 εκατ. νέοι ηλικίας από 15 έως 29 ετών στην Ελλάδα ή περίπου 16% του ελληνικού πληθυσμού, οι ανάγκες τους είχαν παραμεριστεί πριν και κατά τη διάρκεια της κρίσης. Η ανεργία των νέων στην Ελλάδα είναι διαχρονικά αυξημένη, κυμαινόμενη από 25 έως 30%. Επιπλέον, εξακολουθεί να επηρεάζει τις νέες γυναίκες σε μεγαλύτερο βαθμό από τους νέους άνδρες.

Η νεολαία αποτελεί μια κοινωνική ομάδα που έχει πληγεί, περισσότερο από την κρίση. Τα ποσοστά ανεργίας των νέων σχεδόν τριπλασιάστηκαν, από 20% περίπου το 2008, σε σχεδόν 60% το 2013. Παρά τη μικρή μείωση, η ανεργία παραμένει σε πολύ υψηλό επίπεδο ακόμα το οποίο είναι της τάξης του 45% (και πάνω από 50% στις γυναίκες). Καταγράφονται, επίσης, μεγάλες περιφερειακές ανισότητες. Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας των νέων βρίσκονται σε περιοχές όπως η Ήπειρος και η Θεσσαλονίκη ακολουθούμενες από τις κεντρικές περιοχές της χώρας (Δυτική και Κεντρική Ελλάδα, Επτάνισα) και τις περιοχές της Μακεδονίας.

Το ποσοστό των νέων που δε βρίσκεται σε απασχόληση, εκπαίδευση ή κατάρτιση είναι, επίσης, ανησυχητικό (NEET). Το 2016, σχεδόν ένας στους τέσσερις νέους ήταν ανενεργός. Η δυναμική αυτή είναι ακόμη ισχυρότερη για τις ηλικίες 25-29 χρονών, θέτοντας τη χώρα μπροστά στο μείζονα κίνδυνο μιας «χαμένης γενιάς». Ακόμη και μεταξύ της νεολαίας που διαθέτει εργασία επικρατούν συνθήκες επισφάλειας: ένας στους τρεις βρίσκεται σε προσωρινή απασχόληση, πάνω από 20% σε μερική απασχόληση (η πλειονότητα παρά τη βούλησή τους) και περίπου το 20% απασχολούνται, αλλά βρίσκονται εκτεθειμένοι σε κίνδυνο φτώχειας.

Μια εθνική Στρατηγική για τη Νεολαία

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΥΣΚΟΙΠ) αποφάσισε την εκπόνηση μιας Ολοκληρωμένης Στρατηγικής για τη Νέα Γενιά (8.3.2017) που θα

συντονίζει τις δράσεις όλων των Υπουργείων με αποδέκτες τους νέους. Το ΚΥΣΚΟΙΠ έθεσε τρεις βασικούς άξονες:

- Την ενίσχυση των νέων από οικονομική και θεσμική άποψη, δηλαδή σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων τους.
- Τη διευκόλυνση της μετάβασης από την παιδική ηλικία στην ενηλικίωση.
- Την εφαρμογή στοχευμένων μέτρων για την επιτάχυνση της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας.

Προκειμένου να υλοποιηθούν οι στρατηγικές αυτές προτεραιότητες, το Υπουργείο Παιδείας μέσω της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς εκπόνησε μια σαφή και ολοκληρωμένη μακροπρόθεσμη στρατηγική, η οποία λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές ανάγκες των νέων. Το στρατηγικό πλαίσιο «Νεολαία 17-27: Πλαίσιο Στρατηγικής και Σχέδιο Δράσης για την Ενδυνάμωση των Νέων» καθορίζει σαφείς στόχους που αποσκοπούν:

- Στην προώθηση της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας των νέων και στη διευκόλυνση της μετάβασής τους στην ενηλικίωση.
- Στην παροχή δίκαιης και ποιοτικής εκπαίδευσης-κατάρτισης-μαθητείας.
- Στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς εργασίας για τη νεολαία και στην ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας των νέων.
- Στη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας των νέων.
- Στην ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- Στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των νέων.
- Στη δημιουργία πόλων φιλικών προς τη νεολαία.

Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των δημόσιων πολιτικών για τους νέους, είναι αναγκαία η πρόβλεψη ενός ισχυρού πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης της υλοποίησης της παραπάνω στρατηγικής. Για το σκοπό αυτό, προσδιορίστηκαν συγκεκριμένοι δείκτες, οι οποίοι θα αξιολογήσουν την πρόοδο και θα επιτρέψουν προσαρμογές κατά την εφαρμογή. Θα δημοσιευθεί, επίσης, Ετήσια Έκθεση Αξιολόγησης, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι προσπάθειες και οι πολιτικές για την ενδυνάμωση των νέων θα είναι αποτελεσματικές και ότι θα χαίρουν της απαιτούμενης συνέχειας στο χρόνο.

5. Χρηματοδότηση της Ανάπτυξης

Για τη χρηματοδότηση της αναπτυξιακής της στρατηγικής, η ελληνική κυβέρνηση στοχεύει στην αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών εργαλείων και επιλογών και στην ενεργοποίηση επιπρόσθετων πόρων, μέσω της επέκτασης του φάσματος των διαθέσιμων εργαλείων.

Το πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων (ΠΔΕ), το οποίο αποτελείται κυρίως από τα Εθνικά Δημόσια Κεφάλαια και τους πόρους των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων, αποτελεί έναν από τους κύριους πυλώνες για τη χρηματοδότηση του Αναπτυξιακού Σχεδίου της κυβέρνησης. Τα διαρθρωτικά ταμεία εξυπηρετούν τους στόχους της Έξυπνης Ανάπτυξης (Smart Growth), της Δίκαιης (χωρίς αποκλεισμούς) Ανάπτυξης (Inclusive Development) και της Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Growth) και συμπληρώνονται ταυτόχρονα από οριζόντιες πολιτικές.

Με την επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων και της γόνιμης συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ελλάδα έχει επιτύχει το υψηλότερο ποσοστό απορρόφησης κονδυλίων των πόρων από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία τρία χρόνια, με το συνολικό ποσό που διοχετεύθηκε στην ελληνική οικονομία να φθάνει στα 11 δισ. ευρώ.

Επιπλέον, η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τους πόρους του σχεδίου Juncker (Juncker Plan EFSI) και ενι-

σχύει τη συνεργασία της με διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως η ΕΤΕπ (EIB) και η ΕΤΑΑ (EBRD). Η Ελλάδα είναι πρώτη στην Ευρώπη με εγκεκριμένες και υπογεγραμμένες συμφωνίες δανειοδότησης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (EFSI). Έχουν ήδη υπογραφεί δάνεια και συμφωνίες 2,1 δισ. ευρώ, γεγονός που θα προκαλέσει επενδύσεις άνω των 8 δισ. ευρώ.

Συνδυάζοντας τις διάφορες πηγές χρηματοδότησης, η κυβέρνηση έχει δημιουργήσει ένα σημαντικό εύρος χρηματοδοτικών εργαλείων για τις ΜμΕ (SMEs) και τις Νεοφυείς επιχειρήσεις (Start-ups), επιτρέποντάς τους να αναπτυχθούν και να γίνουν πιο εξωστρεφείς. Επίσης, υλοποιείται ένα ευρύ και πολυποίκιλο σχέδιο προγραμμάτων μεικτής χρηματοδότησης που στοχεύει στην ανάπτυξη των μικρο-χρηματοδοτήσεων, της επιχειρηματικότητας, της διευκόλυνσης/διεθνοποίησης του εμπορίου και της ενεργειακής απόδοσης. Μέσω αυτών των εργαλείων και των προγραμμάτων αξιοποιούμε και μοχλεύουμε τους δημόσιους πόρους, κινητοποιώντας σημαντικά κεφάλαια από τον ιδιωτικό και χρηματοπιστωτικό τομέα.

Επιπρόσθετα, υλοποιείται ένας νέος Αναπτυξιακός Νόμος που παρέχει μια σειρά από ευκαιρίες χρηματοδότησης και επενδυτικά κίνητρα και θεσμοθετείται μια Τράπεζα Ανάπτυξης, η «Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα» (Hellenic Development Bank, "HDB"),

για την υποστήριξη μακροπρόθεσμων στρατηγικών επενδύσεων. Η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα θα συντονίζει όλα τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία, θα λειτουργήσει συμπληρωματικά με τις εμπορικές τράπεζες, θα μεταφέρει και θα εφαρμόσει τις βέλτιστες πρακτικές από διεθνείς οργανισμούς και θα εξασφαλίσει πρόσθετη χρηματοδότηση για μεγάλα επενδυτικά σχέδια και επιχειρήσεις.

Τέλος, έχουν γίνει αποφασιστικά βήματα για την τόνωση του τραπεζικού τομέα. Το Υπουργείο Οικονομικών

νομικών καταργεί σταδιακά τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων (capital controls) και βελτιώνει την τραπεζική εταιρική διακυβέρνηση, ενώ ταυτόχρονα τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώνονται βάσει ενός φιλόδοξου σχεδίου και ενός αυστηρού χρονοδιαγράμματος που έχει ήδη αποδώσει σημαντικά αποτελέσματα. Συνολικά, ο στόχος της κυβέρνησης είναι να ενισχύσει τη ρευστότητα, να τονώσει το χρηματοπιστωτικό τομέα και να αντιμετωπίσει τα κενά χρηματοδότησης στην πραγματική οικονομία, ιδιαίτερα για τις ΜμΕ, τις υποδομές και τις εξαγωγές.

5.1. Το Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Η στρατηγική ανάπτυξης χρηματοδοτείται μέσω του ΠΔΕ, το οποίο αποτελείται από εθνικούς δημόσιους πόρους και πόρους των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται τα κονδύλια του σχεδίου Juncker (EFSI) και προσελκύεται πρόσθετη χρηματοδότηση ενισχύοντας τη συνεργασία της χώρας με Διεθνή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ΕΤΕπ και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ).

Τα τελευταία τρία χρόνια η Ελλάδα βρίσκεται στην κορυφή των χωρών μελών της ΕΕ όσον αφορά την απορρόφηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων και πρώτη στην Ευρώπη στην αξιοποίηση του Σχεδίου Juncker, σύμφωνα με το δείκτη επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ (Μάρτιος 2018). Ταυτόχρονα, η χώρα είναι 5ος παγκόσμιος προορισμός επενδύσεων, μεταξύ εκείνων των χωρών στις οποίες κατευθύνονται πόροι της ΕΤΑΑ (EBRD), έχοντας προσελκύσει συνολικές επενδύσεις ύψους 2,5 δισ. ευρώ κατά τη διάρκεια της τελευταίας τριετίας (Μάρτιος 2018). Επιπλέον, η ΕΤΕπ συνεχίζει να αυξάνει τη χρηματοδότησή της, στην ελληνική οικονομία, με εκταμιεύσεις ύψους 2 δισ. ευρώ μόνο για το 2017 και ποσό 7 δισ. ευρώ το οποίο θα δεσμευθεί για επενδυτικά έργα τα επόμενα τρία χρόνια, τα οποία αναμένεται να μοχλεύσουν περαιτέρω επενδύσεις άνω των 20 δισ. ευρώ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Τράπεζας.

Ο σχεδιασμός της κυβέρνησης περιλαμβάνει το βέλτιστο συνδυασμό όλων των διαθέσιμων πόρων μέσω της κινητοποίησης ιδιωτικών επενδύσεων και της επανεκκίνησης του τραπεζικού τομέα, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί το αποτέλεσμα της ανάπτυξης. Αυτές οι πηγές περιγράφονται λεπτομερώς παρακάτω.

Το ΠΔΕ είναι το κύριο εργαλείο για την υλοποίηση και χρηματοδότηση της Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Σχεδιάστηκε έτσι ώστε να εξυπηρετήσει τις προτεραιότητες που θέτει η Στρατηγική, αλλά και να κινητοποιήσει άλλες πηγές χρηματοδότησης, όπως οι ιδιωτικές επενδύσεις και ο τραπεζικός δανεισμός.

Το 2018 ο προϋπολογισμός του ΠΔΕ είναι 6,75 δισ. ευρώ. Στα επόμενα χρόνια και στο πλαίσιο της μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής στρατηγικής, ο προϋπολογισμός του ΠΔΕ αυξάνεται σταθερά (φτάνει τα 7,3 δισ. ευρώ για κάθε ένα από τα έτη 2019-2022).

Επιπλέον, 2 δισ. ευρώ ετησίως θα διατεθούν στην οικονομία τα επόμενα χρόνια από κεφάλαια της ΕΤΕπ, της ΕΤΑΑ και άλλων διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Τα κεφάλαια αυτά αξιοποιούνται συνδυαστικά με τους πόρους του ΕΣΠΑ και του εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για τη χρηματοδότηση μικρών και μεγάλων έργων σε όλη τη χώρα, αλλά και στοχευμένων προγραμμάτων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Αυτό το ποσό των 2 δισ. ευρώ ετησίως αποτελεί μια μετριοπαθή πρόβλεψη που βασίζεται στα τρέχοντα στοιχεία. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 2017 το ποσό των εκταμιεύσεων στην οικονομία από την ΕΤΕπ και την ΕΤΑΑ ανερχόταν σε 2,57 δισ. ευρώ με βάση τα στοιχεία αυτών των δύο τραπεζών.

Επομένως, εκτιμάται ότι τα επόμενα 5 χρόνια θα εισρεύσουν 45-50 δισ. ευρώ στην οικονομία από το ΠΔΕ και τη συνεργασία της κυβέρνησης με τα προαναφερθέντα Διεθνή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα. Επιπλέον, με βάση το μακροοικονομικό μοντέλο της ελληνικής οικονομίας που χρησιμοποιείται από το Υπουργείο Οικονομικών, θα πρέπει να εφαρμοστεί πολλαπλασιαστής μεταξύ 1,5 και 2,0 στο παραπάνω ποσό, προκειμένου να υπολογιστεί ο συνολικός αντίκτυπος των δημόσιων επενδύσεων στα επόμενα 5 έτη.

5.1.1. Διαρθρωτικά και άλλα κονδύλια της ΕΕ

Το συγχρηματοδοτούμενο μέρος του ΠΔΕ είναι το μεγαλύτερο από άποψη όγκου, καθώς ενσωματώνει τα ευρωπαϊκά κονδύλια που διαχειρίζεται η χώρα (ΕΣΠΑ 2014-2020, Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) και Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF) για τη διαχείριση της μετανάστευσης, το Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση κ.λπ.)

ΕΣΠΑ 2014-2020 - Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ταμείο Συνοχής

Οι στρατηγικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ για το 2014-2020 -εκτός από τον ειδικό τομέα της Αγροτικής Ανάπτυξης- περιλαμβάνουν τρεις πυλώνες: «Έξυπνη Ανάπτυξη», «Δίκαιη Ανάπτυξη» και «Βιώσιμη Ανάπτυξη».

Η «έξυπνη ανάπτυξη» επικεντρώνεται σε οκτώ τομείς (Ενέργειας, Γεωργικών προϊόντων, Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ), Περιβάλλοντος, Φαρμακευτικών προϊόντων, Υγείας, Μεταφορών και Logistics, Πολιτισμού και Τουρισμού), στους οποίους η χώρα διαθέτει ένα ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Οι πόροι που διατίθενται στους εν λόγω τομείς αναμένεται να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον φιλικό προς την επιχειρηματικότητα και ελκυστικό για τους επενδυτές, να ενισχύσουν την εξαγωγική δραστηριότητα, να αυξήσουν την προστιθέμενη αξία, να προωθήσουν την απασχόληση, να βελτιώσουν τη συνεργασία και την επιχειρηματική κουλτούρα, να ενισχύσουν την καινοτομία και την Ε&Α.

Ο δεύτερος πυλώνας «Δίκαιη Ανάπτυξη» επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση του κοινωνικού κόστους της κρίσης και στην επανασύνδεση του ανθρώπινου δυναμικού με την αγορά εργασίας. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, προγράμματα για την κοινωνική ένταξη, την καταπολέμηση της φτώχειας και την υποστήριξη των μακροχρόνια ανέργων. Προάγει, επίσης, τη γενική μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, την ανάπτυξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και την ενίσχυση των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας και αλληλεγγύης.

Ο τρίτος πυλώνας «Βιώσιμη ανάπτυξη» αποσκοπεί στην κατανομή πόρων για τις ανανεώσιμες ενέργειες, την εξοικονόμηση ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι τρεις πυλώνες συμπληρώνονται από οριζόντιες πολιτικές που στοχεύουν στην αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης, καθώς και στον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη νέων ενεργειακών, δημόσιων υποδομών και δικτύων μεταφορών.

Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΑ δομείται πάνω σε μια ισχυρή στρατηγική προσέγγιση με στόχο την εξασφάλιση

της αποτελεσματικότερης και αποδοτικότερης χρήσης των πόρων που είναι διαθέσιμοι για την Ελλάδα κατά την περίοδο 2014-2020. Το ΕΣΠΑ αποτελεί το κύριο μέσο για επενδύσεις μέσω του προϋπολογισμού του ΠΔΕ (τα έργα ΕΣΠΑ υπερβαίνουν το 80% του συνολικού ΠΔΕ) για την υποστήριξη και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας και ως εκ τούτου, θέτει τα θεμέλια για ένα νέο οικονομικό μοντέλο. Αντιμετωπίζει και μετριάσει τις σοβαρές επιπτώσεις των οικονομικών και κοινωνικών κρίσεων που χαρακτηρίζονται από την υψηλή ανεργία και κατά συνέπεια, συμβάλλει στη βιώσιμη έξοδο της Ελλάδας από την κρίση. Ενεργοποιεί και επιδιώκει το σχεδιαζόμενο εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και προωθεί διαρθρωτικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις.

Αυτή η σαφής και αυστηρή ιεράρχηση των αναπτυξιακών αναγκών παρέχει προστιθέμενη αξία στους καθορισμένους στόχους. Οι σημαντικότεροι κλάδοι που προσδιορίστηκαν είναι οι κινητήριοι μοχλοί ανάπτυξης και απασχόλησης. Αυτή η κατεύθυνση συνιστά μια έντονη και ορατή διαφορά σε σχέση με τις εμπειρίες του προηγούμενου προγραμματισμού και υλοποίησης δράσεων εκ μέρους των Ταμείων. Η ίδια ορατή διαφορά στην προσέγγιση παρατηρείται, επίσης, στην αποτελεσματική εφαρμογή των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης που υιοθετήθηκαν σε αυτή τη διαδικασία ιεράρχησης προτεραιοτήτων, καθώς και στη σημαντική αύξηση της χρηματοδότησης τεσσάρων βασικών θεματικών στόχων (Ε&Α, ΤΠΕ, Ενέργεια και ΜμΕ). Για παράδειγμα, υπάρχει σαφής διπλασιασμός του ποσοστού χρηματοδότησης της καινοτομίας από 4% την περίοδο 2007-13 στο 8% των πόρων του ΕΣΠΑ κατά την περίοδο 2014-2020.

Οι προσπάθειες εστιάζουν στην καλλιέργεια ενός φιλικού προς τις επιχειρήσεις περιβάλλοντος που θα προσελκύει καινοτομία και επενδύσεις με την απλούστευση των διαδικασιών σύστασης και λειτουργίας, τη μείωση του διοικητικού φόρτου και τη διευκόλυνση των εξαγωγών.

Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και της θεσμικής ικανότητας, έχει καταστεί επιτακτική ανάγκη και ως εκ τούτου, η μεταρρύθμιση της διοίκησης και η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας αποτελεί κεντρική στόχευση στο πρόγραμμα ΕΣΠΑ. Υπάρχει σαφής στόχευση σε βασικούς τομείς, όπως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση, η υγεία, η δικαιοσύνη, το κτηματολόγιο, η φορολογία κ.λπ. που μπορούν να συμβάλλουν στην αύξηση της συνολικής αποτελεσματικότητας της οικονομίας, ενισχύοντας την ικανότητα του κράτους να εφαρμόσει τη νομοθεσία και συνεπώς, να βελτιώσει το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Οι ΤΠΕ και η ψηφιακή σύγκλιση είναι απαραίτητα για να εξασφαλιστεί ο μετασχηματισμός της χώρας σε μια σύγχρονη και καινοτόμο οικονομία. Οι αποτιμώμενες ελλείψεις των προηγούμενων περιόδων σε αυτόν τον τομέα, όπως η έλλειψη αποτελεσματικού μηχανισμού χάραξης πολιτικής και συντονισμού, κοστολόγησης, προμήθειας, υλοποίησης και επιχειρησιακής λειτουργίας έργων ΤΠΕ, αντιμετωπίζονται πλέον αποτελεσματικά με τη δημιουργία μιας Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής και Ειδικής Ψηφιακής Στρατηγικής. Έχουν περιγραφεί σαφώς τα απαραίτητα μέτρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ΤΠΕ και, ως εκ τούτου, δίδεται έμφαση σε στοχοθετημένα έργα που υποστηρίζουν τη διοικητική μεταρρύθμιση (e-government). Παράλληλα, είναι πλέον διαθέσιμη η απαραίτητη χρηματοδότηση για την υποστήριξη της συνεχιζόμενης μετάβασης προς τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, την ηλεκτρονική τιμολόγηση και την ανάπτυξη της ψηφιακής αγοράς.

Η στρατηγική του ΕΣΠΑ εξυπηρετεί έως τώρα, και θα συνεχίσει στο μέλλον να το πράττει, τις μείζονες βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες προτεραιότητες για την άμβλυση των σοβαρών οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της κρίσης. Για το σκοπό αυτό, δόθηκε προτεραιότητα στην καταπολέμηση της ανεργίας, στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι ΜμΕ και στο σχεδιασμό μακροπρόθεσμης αναπτυξιακής στρατηγικής βασισμένης στα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της χώρας και των περιφερειών της. Η στρατηγική αυτή θέτει τα θεμέλια για μια σταθερή και ανταγωνιστική οικονομία.

Οι μεταρρυθμίσεις στην παιδεία και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι ζωτικής σημασίας για την προετοιμασία και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς. Σε αυτούς

τους τομείς κατευθύνονται αντίστοιχα τα απαραίτητα κονδύλια, με στόχο ιδίως τη διευκόλυνση της προγραμματισμένης επέκτασης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και τις βασικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις. Η υλοποίηση του προγράμματος της Youth Guarantee «Εγγύηση Απασχόλησης για τους Νέους» είναι, επίσης, σημαντική, προκειμένου να εντάξει τους νέους στην οικονομία και, ως εκ τούτου, ενσωματώνεται στη βασική πολιτική για την αξιοποίηση των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων, συμβάλλοντας μεταξύ άλλων στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στις ΜμΕ.

ΕΣΠΑ 2014-2020 - Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης

Η στρατηγική του προγράμματος είναι διαρθρωμένη γύρω από δύο αλληλοσυνδεόμενους και συμπληρωματικούς βασικούς στόχους:

- Τη μετάβαση σε ένα ισχυρό, βιώσιμο σύστημα αγροδιατροφικής παραγωγής.

- Τη βελτίωση των δυνατοτήτων των αγροτικών περιοχών και της υπαίθρου μέσα από την παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός επικεντρώνεται στους παρακάτω στόχους:

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του αγροδιατροφικού συστήματος και ενίσχυση της αλυσίδας αξίας των εγχώριων γεωργικών προϊόντων.

- Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας.

- Προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και αντιμετώπιση ή/και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στις αγροτικές περιοχές.

5.1.2. Εθνικοί πόροι

Το εθνικό ΠΔΕ αποτελεί κρίσιμη πηγή χρηματοδότησης της Αναπτυξιακής Στρατηγικής. Αφενός, υποστηρίζει τομείς και προτεραιότητες της στρατηγικής οι οποίοι δεν είναι επιλέξιμοι από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία αφετέρου, οι πόροι της μπορούν να συνδυαστούν με πόρους των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων, κινητοποιώντας ιδιωτικές και τραπεζικές επενδύσεις, επιτυγχάνοντας έτσι σημαντική μόχλευση των διαθέσιμων πόρων.

Το εθνικό ΠΔΕ χρηματοδοτεί έργα μικρής και μεσαίας κλίμακας υποδομών σε ολόκληρη τη χώρα, με προτεραιότητα τις μεταφορές, την αλυσίδα εφοδιασμού, την ενέργεια, το περιβάλλον, την πολιτική προστασία, τον πολιτισμό και τον τουρισμό. Επιπλέον,

χρηματοδοτεί την έρευνα και την καινοτομία και υποστηρίζει το κράτος πρόνοιας μέσω προγραμμάτων για την υγεία, την εκπαίδευση, την ενσωμάτωση του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας και την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.

Ο εθνικός προϋπολογισμός του ΠΔΕ έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και από το ιστορικό των 700 εκατ. ευρώ το 2015, υπερδιπλασιάστηκε στα 1,55 δισ. ευρώ στον προϋπολογισμό του 2019. Επιπλέον, έχει προγραμματιστεί για το 2018 ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις λειτουργίες του και η συμπλήρωσή του με ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης βασισμένο στα πρότυπα του ΕΣΠΑ,

προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφάνεια και η βέλτιστη χρήση των πόρων του.

Η εφαρμογή του νέου ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης των εθνικών πόρων, αναμένεται να δημιουργήσει ένα νέο πρότυπο στοχοθετημένων παρεμβάσεων και μετρήσιμων αποτελεσμάτων και να θέσει σε εφαρμογή ένα σύστημα παρακολούθησης που θα διασφαλίζει τη μείωση της υποαπορρόφησης,

των υπεραναλήψεων και άλλων δημοσιονομικών αποκλίσεων.

Σε αυτό το πλαίσιο, το εθνικό ΠΔΕ θα δώσει περισσότερο χώρο στην εφαρμογή της στρατηγικής ανάπτυξης, ως αυτόνομο εργαλείο προγραμματισμού, το οποίο συμπληρώνει τις προτεραιότητες των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ και άλλων χρηματοδοτικών μέσων.

5.2. Μεικτή Χρηματοδότηση

Η κυβέρνηση έχει δημιουργήσει μια σειρά προγραμμάτων και νέων χρηματοοικονομικών εργαλείων που συνδυάζουν τους δημόσιους πόρους με άλλες πηγές χρηματοδότησης, όπως το σχέδιο Juncker λειτουργώντας πολλαπλασιαστικά για την ανάπτυξη της οικονομίας. Τα εργαλεία αυτά είναι ειδικά σχεδιασμένα για να παρέχουν χρηματοδότηση προσαρμοσμένη στις ανάγκες των ΜμΕ και να υποστηρίζουν το κράτος στην κατασκευή κρίσιμων υποδομών. Επιπλέον, ενισχύθηκε η συνεργασία με διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως η ΕΤΕπ και η ΕΤΑΑ προσελκύοντας επιπλέον κεφάλαια για την ελληνική οικονομία. Στα εργαλεία και τα προγράμματα που αναφέρονται παρακάτω, συμμετέχουν τόσο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (διεθνή και εγχώρια) όσο και ιδιώτες επενδυτές. Τα εργαλεία αυτά προέκυψαν μετά από προληπτική αξιολόγηση. Αυτή η αξιολόγηση εξέτασε το κενό χρηματοδότησης και διερεύνησε εναλλακτικές επιλογές και μηχανισμούς χρηματοδότησης. Στα επόμενα χρόνια θα υπάρξει συνεχής προσπάθεια για να καλυφθεί το χάσμα χρηματοδότησης μέσω στοχοθετημένων προγραμμάτων.

5.2.1. Εργαλεία για τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜμΕ)

- Αμοιβαίο Κεφάλαιο “EquiFund”: Παρέχει κεφάλαια με τη μορφή Ιδίων Κεφαλαίων (Equity), Επιχειρηματικών κεφαλαίων (Venture Capital), Κεφαλαίων Εκκίνησης/Αρχικών σταδίων (Seed Capital) κ.λπ. Χρηματοδότηση: 200 εκατ. ευρώ Ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων συμμετέχει με 60 εκατ. ευρώ και η ΕτΕΠ (EIB) με περίπου 40 εκατ. ευρώ από το Σχέδιο Juncker (EFSI). Τέλος, οι ιδιώτες επενδυτές συνεισφέρουν με επιπλέον ίδιους πόρους. Έτσι, τα συνολικά κεφάλαια που θα είναι διαθέσιμα στις επιχειρήσεις είναι περίπου 500 εκατ. ευρώ.

- Ταμείο επιμερισμού κινδύνου, «Ταμείο Επιχειρηματικότητας I και II»: Χορηγεί δάνεια σε ΜμΕ με μειωμένο επιτόκιο ή εγγυήσεις σε σχέση με αυτά που απαιτούνται από τις εμπορικές τράπεζες. Χρηματοδότηση: 400 εκατ. ευρώ μέσω ΕΣΠΑ, 200 εκατ. ευρώ ανακυκλούμενα κεφάλαια από το αντίστοιχο εργαλείο του προηγούμενου ΕΣΠΑ και πρόσθετο κεφάλαιο τραπεζών ύψους 600 εκατ. ευρώ.

- Global Loan: Εγγύηση ρευστότητας από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ΕΤΕπ στις 4 Συστημικές Τράπεζες για τη χορήγηση δανείων αποκλειστικά σε ΜμΕ, εγγυημένες από το Ελληνικό Δημόσιο. Ο συνολικός όγκος των κεφαλαίων που θα διοχετευτούν

στις επιχειρήσεις είναι 1 δισ. ευρώ.

- Πρόγραμμα Ενίσχυσης της Χρηματοδότησης του Εξωτερικού Εμπορίου (Trade Finance Facility): Είναι το πρώτο προϊόν αυτού του τύπου από την ΕΤΕπ και διατίθεται αποκλειστικά στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα παρέχει εγγυήσεις ύψους 500 εκατ. ευρώ σε ξένες τράπεζες, καλύπτοντας το 85% των κινδύνων από τις εξαγωγικές δραστηριότητες των ελληνικών ΜμΕ.

Σχεδιασμός

- Δημιουργία ενός Ταμείου Συμμετοχών (Equity Fund of Funds) που θα χρησιμοποιεί πόρους από το ΠΔΕ, σύμφωνα με το νέο Αναπτυξιακό Νόμο. Συμπληρωματικά με το EquiFund, θα καλύψει σημαντικό μέρος της ζήτησης για χρηματοδότηση επιχειρηματικών κεφαλαίων και ιδιωτικών κεφαλαίων.

Επιπλέον, για την κάλυψη του χρηματοδοτικού κενού των ΜμΕ, αναπτύσσεται ένα υγιές πλαίσιο μικρο-χρηματοδότησης και συλλογικής/συμμετοχικής-χρηματοδότησης, με σκοπό να παρέχονται επαρκή και προσαρμοσμένα χρηματοοικονομικά εργαλεία με λογικό κόστος σε μικρές και κοινωνικές επιχειρήσεις.

Μικρο-χρηματοδότηση (Microfinance)

Η μικρο-χρηματοδότηση είναι η παροχή χρηματοδότησης σε επιχειρηματίες, μικρές επιχειρήσεις και ομάδες με περιορισμένη πρόσβαση σε τραπεζικά ή άλλα παραδοσιακά εργαλεία χρηματοδότησης. Στην ΕΕ, αναγνωρίζεται ευρέως ως αποτελεσματικό μέσο αντιμετώπισης του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού. Η κυβέρνηση με τη διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικών μικρο-χρηματοδότησης έχει διπλό στόχο:

- Ανάπτυξη των Μικρο-χρηματοδοτικών Ιδρυμάτων (MFI) ως δευτερογενή αγορά χρηματοδότησης.
- Υποστήριξη των Μικρών και Μεσaiών Επιχειρήσεων, καθώς και άλλων οικονομικών και κοινωνικών ομάδων.

Τα δίκτυα των Μικρο-χρηματοδοτικών Ιδρυμάτων (MFI) θα αναπτυχθούν ως επέκταση και συμπλήρωση των κύριων χρηματοπιστωτικών αγορών, με στόχο την κάλυψη των χρηματοδοτικών κενών. Θα είναι σε θέση να παρέχουν δάνεια μέχρι 25.000 ευρώ σε ΜμΕ, Κοινωνικές Επιχειρήσεις και άλλες ομάδες-στόχους. Προκειμένου να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία

των ιδρυμάτων αυτών, η κυβέρνηση θα θεσπίσει αυστηρό νομικό πλαίσιο για την επίβλεψη και ρύθμιση της λειτουργίας των MFI και τη διασφάλιση επαρκούς προστασίας των καταναλωτών.

Συλλογική μικροχρηματοδότηση (Crowdfunding)

Το Crowdfunding εισήχθη πρόσφατα στο ελληνικό νομικό σύστημα. Ο νόμος εποπτεύει τις απαιτήσεις εκλεξιμότητας των διαχειριστών συστημάτων και τις συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούν. Περιορίζει την αξία των τίτλων σε 500.000 ευρώ ανά εκδότη για περίοδο 12 μηνών, εισάγει περιορισμούς για τη διασφάλιση του επενδυτικού κινδύνου, οργανωτικές απαιτήσεις για τους διαχειριστές, καθώς και ελάχιστη παροχή πληροφοριών (λεπτομερείς παράγοντες κινδύνου, προειδοποιήσεις για πιθανή απώλεια κεφαλαίου, κ.λπ.).

Αυτές οι στρατηγικές και τα εργαλεία επιδιώκουν να εφαρμόσουν μια στρατηγική βιώσιμης χρηματοδότησης, σύμφωνα με τις ειδικές πολιτικές της ΕΕ.

5.2.3. Εργαλεία για έργα υποδομής

Εκτός από τα χρηματοδοτικά εργαλεία για τις ΜμΕ, αναπτύσσουμε διάφορα χρηματοδοτικά μέσα για την προώθηση νέων έργων υποδομής και ενεργειακής απόδοσης. Αυτά τα χρηματοδοτικά εργαλεία και προγράμματα έχουν σχεδιαστεί για την υποστήριξη δημοσίων, ιδιωτικών ή ΣΔΙΤ έργων.

- Ταμείο υποδομών (Infrastructure Fund): Το ταμείο θα χρηματοδοτήσει μικρά και μεσαία έργα υποδομών, κυρίως στον ενεργειακό και περιβαλλοντικό τομέα, καθώς και έργα τουρισμού και αστικής ανάπτυξης. Για τη χρηματοδότηση του ταμείου, ενεργοποιήθηκαν πόροι συνολικού ύψους 450 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 200 εκατ. ευρώ από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και τα υπόλοιπα 250 εκατ. ευρώ από εθνικούς πόρους μέσω λήψης δανείου της ελληνικής κυβέρνησης από την ΕΤΕπ.

- Ειδικά Προγράμματα Ενίσχυσης Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Πρόγραμμα Φιλόδημος I και II με 2 δισ. ευρώ: Πρόκειται για ένα πρόγραμμα χορήγησης επενδυτικών δανείων σε Τοπικές Αρχές (Δήμοι - Περιφέρειες). Θα παρέχει δάνεια στις τοπικές αρχές από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (CDLF) μέσω γραμμής χρηματοδότησης της ΕΤΕπ. Θα χρηματοδοτήσει έργα για παροχή καθαρού νερού, αποχέτευσης, προστασίας από πλημμύρες, αποκατάσταση

ζημιών έπειτα από φυσικές καταστροφές, αναδιαμόρφωσης γεωργικών εκτάσεων, κατασκευής αγροτικών δρόμων και κατασκευής ή αποκατάστασης δημοτικών κτιρίων.

- Πρόγραμμα Εφαρμογής Τοπικού Χωροταξικού Σχεδίου: Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που θα χορηγήσει Επενδυτικά Δάνεια στους Δήμους για την προετοιμασία των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων υπό την ευθύνη του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, συμπληρώνοντας έτσι το χωρικό σχεδιασμό για όλη τη χώρα και διασφαλίζοντας τη νομική και θεσμική ασφάλεια των επενδύσεων. Χρηματοδοτείται από την ΕΤΕπ και από εθνικούς πόρους.

- Πρόγραμμα Ενεργειακής Αναβάθμισης για Ιδιωτικές Κατοικίες: Θα χρηματοδοτήσει την αναβάθμιση της ενέργειας των κτιρίων κατοικιών, την έξυπνη χρήση και τη μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας. Χρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ, τους εθνικούς πόρους και τα τραπεζικά ταμεία. Η τελική επένδυση αναμένεται να φθάσει τα 1 δισ. ευρώ.

- Πρόγραμμα Ενεργειακής Αναβάθμισης Δημόσιων Κτιρίων: Θα χρηματοδοτήσει την ενεργειακή αναβάθμιση των δημόσιων κτιρίων. Το πρόγραμμα υπάγεται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και στο πλαίσιο της ΕΤΕπ και της εθνικής χρηματοδότησης.

5.3. Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος 4499/2016

Ένας Νέος Αναπτυξιακός Νόμος εγκρίθηκε το 2016, και αποσκοπεί στη δημιουργία περισσότερων από 11 δισ. ευρώ ιδιωτικών επενδύσεων έως το 2023 με την παροχή κινήτρων στον ιδιωτικό τομέα.

Οι κύριοι στόχοι του νέου αναπτυξιακού νόμου είναι:

- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας με έμφαση στην απασχόληση εξειδικευμένου ανθρώπινου εργατικού δυναμικού για την αντιστροφή της μετανάστευσης νέων Ελλήνων επιστημόνων
- Ενθάρρυνση της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας
- Βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων
- Επίτευξη έξυπνης εξειδίκευσης
- Ανάπτυξη δικτύων, συμπράξεων, συνεργατικών πρωτοβουλιών και γενικά υποστήριξης της κοινωνικής οικονομίας
- Ενθάρρυνση των συγχωνεύσεων
- Ενίσχυση μέσω της μεταρρύθμισης και παρέμβασης της υγιοούς και εξειδικευμένης επιχειρηματικότητας με έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ)
- Επαναβιομηχάνιση της χώρας
- Μείωση του οικολογικού αποτυπώματος

Ο αναπτυξιακός νόμος περιλαμβάνει μια ποικιλία κινήτρων, όπως:

- Φορολογικές απαλλαγές για την αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού.
- Φορολογικές απαλλαγές και επιδοτήσεις για την επιχειρηματικότητα.
- Φορολογικές απαλλαγές και επιδοτήσεις για νέες ή καινοτόμες ΜμΕ, καθώς και για συνεργατικά σχήματα και ολοκληρωμένα περιφερειακά ή τομεακά έργα.
- Δημόσια χρηματοδότηση ενδιάμεσων φορέων χρηματοδότησης.
- Μια ταχεία διαδικασία αδειοδότησης σταθερό συντελεστή φόρου εισοδήματος και μεγάλες φορολογικές απαλλαγές για μεγάλες επενδύσεις.

Τα επενδυτικά σχέδια που καλύπτονται από το νέο Νόμο αφορούν όλους τους οικονομικούς τομείς, με ορισμένες εξαιρέσεις όπως ο χάλυβας, ο άνθρακας, οι συνθετικές ίνες και η ναυπηγική βιομηχανία.

5.4. Ίδρυση Αναπτυξιακής Τράπεζας

Η EAT θα διευκολύνει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση των ΜμΕ και νεοφυών επιχειρήσεων, των συνεταιρισμών και των κοινωνικών επιχειρήσεων, καθώς και των δημόσιων φορέων. Θα επικεντρωθεί σε ποιοτικά, στρατηγικά και καινοτόμα έργα, έργα υποδομών και έργα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΤΕπ. Η EAT, επίσης, θα παράσχει υπηρεσίες χρηματοοικονομικού συμβούλου και συμβούλου έργων προς τις επιχειρήσεις, καθώς και υπηρεσίες εμπειρογνωμοσύνης προς το δημόσιο τομέα.

Η δημιουργία μιας Αναπτυξιακής Τράπεζας αναμένεται να προάγει τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις και την οικονομική ανάπτυξη με την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας. Θα παρέχει χρηματοδότηση και επενδύσεις που προωθούν την ανάπτυξη, χρηματοοικονομικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Για την υποστήριξη αυτών των δραστηριοτήτων, θα εκδίδει τίτλους και θα αντλεί κεφάλαια. Η EAT δε θα δέχεται καταθέσεις οποιουδήποτε είδους και θα επιδιώξει αρχικά την έμμεση χρηματοδότηση.

Η EAT θα αποτελέσει μετεξέλιξη του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ETEAN). Ο Όμιλος ETEAN θα αναδιάρθρωθεί, η διοικητική του ικανότητα θα ενισχυθεί και βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές θα υιοθετηθούν μέσω της παροχής τεχνικής βοήθειας από μια ευρωπαϊκή αναπτυξιακή τράπεζα

αναφοράς. Θα δημιουργηθεί ένας Ενιαίος Φορέας Διαχείρισης, ο οποίος θα ενεργεί ως κεντρικός διαχειριστής κεφαλαίων και ενδιάμεσος εγγυητής για τις ΜμΕ. Η EAT θα χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τα κεφάλαια που βρίσκονται ήδη σήμερα υπό τη διαχείριση του Ομίλου. Θα χρησιμοποιήσει, επίσης, υπάρχοντα κεφάλαια από ιδρύματα-εταίρους (π.χ. TANEΟ) και ταμεία χαρτοφυλακίου (fund of funds), η διαχείριση των οποίων υπάγεται στο ETEAN.

Η EAT δε θα εστιάσει στη λιανική τραπεζική και θα δύναται, επίσης, να ενεργεί, ως ενδιάμεσος οργανισμός για τις εμπορικές τράπεζες, τους ιδιώτες επενδυτές, καθώς και άλλους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ανεξάρτητα αν αυτοί υποστηρίζονται ή όχι, εντός προκαθορισμένης εντολής βασισμένης σε εκ των προτέρων εντοπισμένες αδυ-

ναμίες της αγοράς, χωρίς να παραγκωνίζεται η δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα, ώστε να αποφεύγονται οι στρεβλώσεις της αγοράς. Ειδικότερα, η EAT θα διευκολύνει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση για:

- Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και νεοφυείς επιχειρήσεις
- Συνεταιρισμούς και κοινωνικές επιχειρήσεις
- Εταιρείες Ειδικού Σκοπού (SPVs)
- Οργανισμούς, εταιρείες και άλλους δημόσιους φορείς, παρέχοντας υπηρεσίες χρηματοοικονομικού συμβούλου και συμβούλου έργων με στόχο την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας

Θα έχει, επίσης, τη δυνατότητα να παρέχει εγγυήσεις για τα δάνεια στα οποία συμμετέχει η Τράπεζα, ως πρωτογενής ή δευτερογενής οφειλέτης, για το σύνολο του δανείου ή για τμήμα αυτού. Η EAT θα επικεντρωθεί σε έργα καίριας σημασίας, ιδίως:

- Ποιοτικά, στρατηγικά και καινοτόμα έργα
- Έργα Υποδομών, ιδιαίτερα εκείνα που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας ή περιλαμβάνουν αστική ανάπλαση

• Έργα Ελληνικού και Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ή από παρόμοιους πολυμερείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς

Η EAT θα παρέχει στις επιχειρήσεις υπηρεσίες χρηματοοικονομικού συμβούλου και συμβούλου έργων, καθώς και υπηρεσίες εμπειρογνωμοσύνης προς το δημόσιο τομέα για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και θα συμβάλει στην υλοποίηση της εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής.

Η Τράπεζα θα δύναται να αντλεί χρηματοδότηση, μεσοπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα, και να εκδίδει τίτλους, σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου, σε εγχώριους και διεθνείς επενδυτές. Η συνεργασία με ευρωπαϊκές εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες, άλλα ευρωπαϊκά/διεθνή και κρατικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εκτιμάται ότι θα συμβάλει στην περαιτέρω χρηματοδότηση του σκοπού της EAT.

Η EAT εκτιμάται ότι θα υλοποιηθεί κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2018 μετά την ολοκλήρωση της μελέτης σκοπιμότητας για τη μετατροπή του ETEAN στην Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα.

5.5. Χρηματοπιστωτικός Τομέας

Η χρηματοπιστωτική κρίση αποκάλυψε αδυναμίες στη διοίκηση και διαχείριση του τραπεζικού τομέα και εξασθένησε σοβαρά την ικανότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος να στηρίξει την οικονομία εξασφαλίζοντας επαρκή χρηματοδότηση. Προτεραιότητα, σε αυτή τη φάση, αποτελεί η ταυτόχρονη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η εξάλειψη των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, η βελτίωση της τραπεζικής διακυβέρνησης, καθώς και η σταθεροποίηση και ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα για τη βελτίωση της ανθεκτικότητάς του, ώστε να καταστεί ικανός να εξυπηρετήσει τις αυξανόμενες ανάγκες της πραγματικής οικονομίας. Τα αποτελέσματα όλων των παραπάνω δράσεων πρέπει να συμβάλουν ουσιαστικά στους στρατηγικούς στόχους της παρούσας Αναπτυξιακής Στρατηγικής.

Το Ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα πρέπει να εξυπηρετεί τις ανάγκες μιας οικονομίας που βρίσκεται σε ανάκαμψη, να επιτρέψει στις ελληνικές επιχειρήσεις να αναπτύξουν υφιστάμενα και νέα προϊόντα και να διεισδύσουν σε νέες αγορές. Τα τελευταία είκοσι χρόνια έχουν σημειωθεί σημαντικές αλλαγές στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Ωστόσο, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και η κρίση της Ευρωζώνης του 2010 έπληξαν σημαντικά τον ελληνικό χρηματοπιστωτικό τομέα. Μετά την κρίση, ο ελληνικός χρηματοπιστωτικός τομέας ανακεφαλαιοποιήθηκε και αναδιαρθρώθηκε σημαντικά, έχοντας επανέλθει σταδιακά σε μια κανονικότητα. Η αγορά ομολόγων επηρεάστηκε, επίσης, σοβαρά από την κρίση και ανακάμπτει σταδιακά.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός τραπεζικών υπηρεσιών και των νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων

ανοίγει νέες ευκαιρίες, οι οποίες θα αυξήσουν τη ρευστότητα και θα βελτιώσουν τους γενικούς όρους χρηματοδότησης.

Η ελληνική κυβέρνηση έχει θέσει ως στόχο να επιταχύνει το μετασχηματισμό του ελληνικού χρηματοπιστωτικού τομέα. Η στρατηγική της παρουσιάζει τέσσερις βασικές προτεραιότητες με ορίζοντα το 2021:

- Ενίσχυση και διαφοροποίηση του τραπεζικού τομέα.
- Μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs).
- Βελτίωση της τραπεζικής εταιρικής διακυβέρνησης.
- Χαλάρωση και εξάλειψη των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων.

5.5.1. Ενίσχυση και διαφοροποίηση του τραπεζικού τομέα

Παρά τη βελτίωση του οικονομικού και χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος, η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να λειτουργεί υπό σημαντικούς περιορισμούς ρευστότητας που περιορίζουν περαιτέρω τις δυνατότητες νέου δανεισμού. Αναζητείται λοιπόν, μια μεικτή στρατηγική τόσο για την ενίσχυση όσο και για τη διαφοροποίηση και περαιτέρω ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Μετά τις μεταρρυθμίσεις, αναδιρθρώσεις και συγχωνεύσεις των τελευταίων 7 ετών, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας συγκροτείται από τέσσερις συστημικές τράπεζες, καθώς και από ορισμένες μη συστημικές, μεταξύ των οποίων οι έξι είναι συνεταιριστικές τράπεζες. Αποτελεί το πιο συγκεντροποιημένο τραπεζικό σύστημα στην Ευρωζώνη, καθώς οι συστημικές τράπεζες κατέχουν το 96% περίπου των συνολικών χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.

Μετά την ανακεφαλαιοποίηση του Δεκεμβρίου του 2015, οι συστημικές τράπεζες είναι επαρκώς κεφαλαιοποιημένες, ενώ οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας υπερβαίνουν τα ρυθμιστικά κατώτατα όρια (μέσος όρος 17,1% του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας CET1) και άνω του μέσου όρου 15% της ΕΕ. Στον τομέα της ρευστότητας, σημαντικές βελτιώσεις περιλαμβάνουν τη σταθερή αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, τη σημαντική μείωση του μηχανισμού ρευστότητας ELA (κατά 25,2 δισ. ευρώ το 2016 και 22,1 δισ. ευρώ το 2017), τη βελτιωμένη πρόσβαση των τραπεζών στις χρηματοπιστωτικές αγορές μέσω εκδόσεων καλυμμένων ομολογιών (Covered Bonds) ύψους 2,25 δισ. ευρώ και των πράξεων repos στη διατραπεζική αγορά, τη σταδιακή χαλάρωση των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων και την περαιτέρω μείωση των επιτοκίων. Η διατήρηση της κεφαλαιοποίησης των τραπεζών σε ασφαλή επίπεδα αναγνωρίζεται ως ένα εξαιρετικά σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η σταθερότητα του

ιδιαίτερα συγκεντρωμένου τραπεζικού τομέα, είναι, επίσης, επιθυμητός ένας ορισμένος βαθμός διαφοροποίησης και επέκτασης αυτού. Η προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων και η προώθηση της καινοτομίας θα επιτρέψουν στον τραπεζικό τομέα να ενισχύσει τη θέση του στις αγορές και να βελτιώσει τις υπηρεσίες του. Με αυτόν, τον τρόπο θα εισαχθεί η κατάλληλη τεχνολογία, ώστε να επιτευχθούν οι υψηλότερες επιδόσεις που επιτάσσει το σύγχρονο τραπεζικό σύστημα και να βελτιωθούν τόσο ο σχεδιασμός όσο και η εφαρμογή στο επίπεδο των στρατηγικών αποφάσεων. Ενώ, παράλληλα, θα εφαρμοστούν σε βάθος οι σχετικές εθνικές και ευρωπαϊκές απαιτήσεις σχετικά με τη χρηστή διακυβέρνηση και την προστασία των δεδομένων και την ασφάλεια των συστημάτων.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ανάπτυξη συνεταιριστικών τραπεζών που λειτουργούν σε περιφερειακό επίπεδο και στη βελτίωση της εταιρικής τους διακυβέρνησης για να επιτυγχάνουν τις καλύτερες επιδόσεις. Οι συνεταιριστικές τράπεζες συμβάλλουν στην ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας χρηματοδοτώντας πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, σχεδιάζοντας και παρέχοντας επενδυτικές λύσεις για την κάλυψη των αυξανόμενων και σύνθετων τοπικών επιχειρηματικών αναγκών. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρούνται καθοριστικής σημασίας παράγοντες για την τοπική οικονομική ανάπτυξη.

Συνολικά, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας έχει υποστεί βαθιές διαρθρωτικές αλλαγές. Έχει ανακεφαλαιοποιηθεί και αναδομηθεί αποτελεσματικά, η εταιρική διακυβέρνηση έχει βελτιωθεί και οι δραστηριότητές του έχουν εξορθολογιστεί, συμπεριλαμβανομένων των πωλήσεων μη βασικών ή ξένων περιουσιακών στοιχείων. Η συνέχιση της προσπάθειας προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για το 2021.

5.5.2. Μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (NPLs)

Το σύνολο των μη εξυπηρετούμενων δανείων NPLs των τραπεζών παραμένει υψηλό. Η ελληνική κυβέρνηση έχει ξεκινήσει μια σειρά σημαντικών μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Εισαγωγή του μηχανισμού εξωδικαστικού διακανονισμού (OCW) μέσω μιας πλήρως λειτουργικής πλατφόρμας, προκειμένου να διευκολυνθεί η επίλυση του χρέους των βιώσιμων επιχειρήσεων, η οποία επηρεάζει τους ιδιώτες και τους δημόσιους πιστωτές.

- Τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας για τη βελτίωση της επιβολής των δικαιωμάτων των ενέγγυων πιστωτών, μεταξύ άλλων μέσω ηλεκτρονικών πλειστηριασμών και με τη βελτίωση της κατάταξης των εξασφαλισμένων πιστωτών για τις νέες πιστώσεις.

- Εισαγωγή κινήτρων και άρση των εμποδίων στη διευθέτηση και την αναδιάρθρωση των χρεών, κυρίως με τη δημοσίευση πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας για την αντιμετώπιση της ευθύνης του προσωπικού που ασχολείται με την αναδιάρθρωση εκ μέρους των τραπεζών και του δημόσιου τομέα, την επίλυση των ζητημάτων των φορολογικών ζημιών που προκύπτουν από αναδιάρθρωση δανείων, διαγραφές ή πωλήσεις δανείων που πρέπει να μεταφερθούν και να συμψηφιστούν με τα φορολογητέα κέρδη κάθε αντίστοιχου έτους, την επέκταση της απαλλαγής των διαγραφών από τους φόρους εισοδήματος, κ.λπ.

- Βελτίωση του πλαισίου αφερεγγυότητας, κυρίως με την έκδοση πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας για τη ρύθμιση του επαγγέλματος του εν λόγω διαχειριστή, τη βελτίωση του πλαισίου επίλυσης της αφερεγγυότητας των νοικοκυριών (κυρίως όσον αφορά τη διαδικασία) και τη βελτίωση της κατάρτισης των αρμόδιων δικαστών.

- Ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους που συντονίζει τις αποφάσεις και τη στρατηγική του Κυβερνητικού Συμβουλίου για τη Διαχείριση του Ιδιωτικού Χρέους.

- Παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων που υποβάλουν οι τράπεζες στην ΕΚΤ-SSM. Σύμφωνα με αυτούς τους στόχους, τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (NPEs) θα μειωθούν από 101,8 δισ. σε 64,6 δισ. ευρώ (-37,2%) και τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (NPLs) ΛΑΠ από 72,8 δισ. σε 38,6 δισ. ευρώ (-47%) μεταξύ Ιουνίου 2017 και 2019. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένη με τους στόχους

της παρούσας Αναπτυξιακής Στρατηγικής για τους επιμέρους κλάδους της οικονομίας και την κοινωνική συνοχή, αλλά παράλληλα να υλοποιηθεί με την ελάχιστη δυνατή ανάλωση του αποθέματος κεφαλαίων του Τραπεζικού Συστήματος.

- Ανάπτυξη της δευτερογενούς αγοράς των NPLs σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ με νομοθεσία που θα ρυθμίζει τη μεταβίβαση και εξυπηρέτηση των NPLs. Η εξάλειψη των φραγμών για την είσοδο των εξειδικευμένων Εταιρειών Διαχείρισης NPLs θα επιτρέψει την παροχή άδειας λειτουργίας αυτών ως διαχειριστές δανείων (Loan Servicers) με στόχο τη χρήση σημαντικά μεγαλύτερης τεχνογνωσίας στη διαχείριση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων/ Δανείων. Τα φορολογικά κίνητρα και οι διαδικαστικές διατάξεις θα διασφαλίσουν την ομαλή λειτουργία της αγοράς των NPLs/NPEs, προστατεύοντας ταυτόχρονα τα δεδομένα και τα δικαιώματα των καταναλωτών, σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ. Οι πρόσφατες νομοθετικές προτάσεις της ΕΕ θα χρησιμεύσουν για την περαιτέρω τροποποίηση και ολοκλήρωση αυτού του πλαισίου.

- Δημιουργία Πιστωτικού Γραφείου (Credit Bureau) του μητρώου συναλλαγών ακινήτων.

Αυτές οι μεταρρυθμιστικές πολιτικές θα επιτρέψουν τη δραστική μείωση του αριθμού των ΜΕΔ, ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα των τραπεζών να επικεντρωθούν στην εμπορική τους λειτουργία και να στηρίξουν τις δραστηριότητες των βιώσιμων επιχειρήσεων και της πραγματικής οικονομίας. Θα συμβάλει, επίσης, στη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της συνοχής προστατεύοντας τα ευάλωτα νοικοκυριά.

Στο μέλλον, η ελληνική κυβέρνηση θα συνεχίσει τις προσπάθειες στον τομέα παρακολουθώντας την υλοποίηση των παραπάνω μεταρρυθμίσεων και βελτιώνοντας ή συμπληρώνοντας, όπου αυτό είναι απαραίτητο, και τις εξελίξεις στο επίπεδο της ΕΕ.

Αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την εκτίμηση του κόστους και του οφέλους από την παράλληλη υιοθέτηση εναλλακτικών διαδικασιών επίλυσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, όπως για παράδειγμα, η σύσταση μιας εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με τις πρόσφατες κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις εταιρείες διαχείρισης κεφαλαίων (Asset Management Companies - AMC Blueprint).

5.5.3. Βελτίωση της τραπεζικής εταιρικής διακυβέρνησης

Η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση βρίσκεται στο επίκεντρο της διεθνούς και εγχώριας προσοχής τα τελευταία χρόνια. Είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία του τραπεζικού τομέα και της οικονομίας στο σύνολό της.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο ετών, το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) αξιολογεί ενεργά τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τις ρυθμίσεις διακυβέρνησης των συστημικών τραπεζών. Ως αποτέλεσμα, η σύνθεση των διοικητικών συμβουλίων των τραπεζών άλλαξε ριζικά, με τη σταδιακή αντικατάσταση του 76% των μη εκτελεστικών μελών το 2016 και το 2017. Οι τράπεζες κατάφεραν, επίσης, να μεταφέρουν διεθνή εμπειρία στα διοικητικά συμβούλια.

Την επόμενη περίοδο θα ληφθούν πρόσθετα μέτρα για τη βελτίωση της Διαχείρισης Κινδύνων κα-

θώς και του Εσωτερικού Ελέγχου (Compliance and Internal control), προκειμένου να προωθηθούν οι βέλτιστες πρακτικές και τα κατάλληλα πρότυπα στην εταιρική διακυβέρνηση και στις επιδόσεις των διοικητικών συμβουλίων. Η σταδιακή μείωση της συμμετοχής του Δημοσίου στις συστημικές τράπεζες θα σχεδιαστεί διεξοδικά, με βάση μια ορθολογική πρακτική για τη συμμετοχή των μετόχων, προκειμένου να εξασφαλιστούν οι δίκαιοι όροι και η ομαλή μετάβαση. Η εξεύρεση στρατηγικών επενδυτών θα ήταν συνεπής στόχος συνδεδεμένος με την προαναφερόμενη στρατηγική για την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Ο παραπάνω σχεδιασμός, θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, έναν οδικό χάρτη για τη «Στρατηγική Εξόδου» και το ρόλο του ΤΧΣ σε αυτές τις διαδικασίες, σύμφωνα με ό,τι ήδη προβλέπεται στο σχετικό νόμο για το ΤΧΣ.

5.5.4. Χαλάρωση και εξάλειψη των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων (Capital Controls)

Μετά την επιβολή των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, δημιουργήθηκε μια ειδική Επιτροπή για την Έγκριση των Τραπεζικών Συναλλαγών, για τη διευκόλυνση των συναλλαγών και την αποτροπή φαινομένων συμφόρησης στις οικονομικές συναλλαγές. Έκτοτε, η Επιτροπή αυτή εξετάζει τις αιτήσεις τραπεζικών συναλλαγών και μεταφορών κεφαλαίων όλων των ενδιαφερομένων μερών. Οι περιορισμοί αυτοί αίρονται σταδιακά.

Το Μάιο του 2017, η ελληνική κυβέρνηση δημοσίευσε έναν οδικό χάρτη για τη σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων. Περιγράφει τη στρατηγική και τις προϋποθέσεις για τη χαλάρωση και τελικά, την εξάλειψη όλων των περιορισμών. Τα τελευταία βήματα του οδικού χάρτη περιλαμβάνουν:

- Άρση περιορισμών σχετικά με την πρόωρη λήξη των προθεσμιακών καταθέσεων και την πρόωρη εξόφληση των δανείων.
- Αύξηση των ορίων ανάληψης μετρητών, των

ορίων μεταφοράς κεφαλαίων και του ποσοστού ανάληψης των κεφαλαίων που μεταφέρονται από το εξωτερικό.

- Κατάργηση των περιορισμών σχετικά με το άνοιγμα επιχειρηματικών και ατομικών λογαριασμών.

Τα επόμενα βήματα θα βελτιώσουν τις οικονομικές επιδόσεις, διασφαλίζοντας παράλληλα τη ρευστότητα στο σύστημα. Περιλαμβάνουν:

- Κατάργηση των περιορισμών των αναλήψεων μετρητών. Σε συνδυασμό με τους καταργηθέντες περιορισμούς για το άνοιγμα νέων λογαριασμών, θα ολοκληρώσει την απελευθέρωση των εγχώριων συναλλαγών και την κατάργηση του δεύτερου πυλώνα των περιορισμών.

- Αύξηση των ορίων μεταφοράς κεφαλαίων στο εξωτερικό για επιχειρήσεις και ιδιώτες.

- Αύξηση του τρέχοντος ορίου έγκρισης συναλλαγών, με σκοπό την ανάθεση αυτής της αρμοδιότητας στις υποεπιτροπές τραπεζών.

Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Διασφάλιση Δημοσιονομικής Βιωσιμότητας	
Αναθεώρηση, υιοθέτηση και εφαρμογή του ΜΠΔΣ	Συνεχής δράση
Συνέχιση και πλήρης υλοποίηση της μεταρρύθμισης του Ενιαίου Λογαριασμού Θησαυροφυλακίου (ΕΛΘ)	Τέλος 2021
Εισαγωγή νέου νομικού πλαισίου	2018 - Β' τρίμηνο
Τακτικές προβλέψεις ταμειακών ροών από τους μεγαλύτερους Φορείς Γενικής Κυβέρνησης	2018 - Β' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της μεταφοράς των διαθεσίμων των Φορέων στον ΕΛΘ	Τέλος 2021
Ολοκλήρωση του νέου Λογιστικού Σχεδίου	Τέλος 2022
Χρήση του νέου Λογιστικού Σχεδίου στον Κρατικό Προϋπολογισμό 2019	2018 - Δ' τρίμηνο
Κατάρτιση αναλυτικών λογιστικών κανόνων	2019 - Δ' τρίμηνο
Εφαρμογή του Λογιστικού Σχεδίου στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης	Τέλος 2022
Ληξιπρόθεσμες οφειλές	2019 - Α' τρίμηνο
Πλήρης εξάλειψη των ληξιπρόθεσμων οφειλών	2018 - Γ' τρίμηνο
Αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αιτίων συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων οφειλών [a] Πρώτος γύρος παρεμβάσεων [b] Νέα αξιολόγηση [c] Δεύτερος γύρος παρεμβάσεων, εάν κριθεί απαραίτητο	[a]2018 - Β' τρίμηνο [b]2018 - Δ' τρίμηνο [c]2019 - Α' τρίμηνο
Υλοποίηση μέτρων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής	Σε εξέλιξη
Απλοποίηση της φορολογικής νομοθεσίας	Σε εξέλιξη
Διασταύρωση φορολογικών δηλώσεων με τραπεζικούς λογαριασμούς	Σε εξέλιξη
Επέκταση χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών	Σε εξέλιξη
Ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία των μέτρων του ΟΟΣΑ ενάντια στη μετατόπιση των κερδών και στη διάβρωση της φορολογικής βάσης.	Σε εξέλιξη
Περιουσιολόγιο μέχρι το τέλος του 2018	Τέλος 2018
Νομοσχέδιο για την καταπολέμηση λαθρεμπορίου καυσίμων έως 6/2019	2019 - Β' τρίμηνο
Μόνιμος μηχανισμός αναπροσαρμογής αξιών ακινήτων έως 6/2019	2019 - Β' τρίμηνο

Διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της ΑΑΔΕ και εφαρμογή του στρατηγικού της σχεδίου	Σε εξέλιξη
Επικαιροποίηση ανά εξάμηνο και έγκαιρη εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για τις Δημόσιες Συμβάσεις	Σε εξέλιξη
Καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής	2020 - Β' τρίμηνο
Εξασφάλιση χρηματοδότησης της δράσης μέσω ΕΣΠΑ. Έχουν ήδη ξεκινήσει οι σχετικές διαγωνιστικές διαδικασίες που σχετίζονται με τις προμήθειες του έργου	2018 - Γ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση του συνόλου των διοικητικών διαδικασιών και έναρξη του έργου	2018 - Δ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση του έργου	2020 - Β' τρίμηνο
Πρώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης	
Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας	
1. Εφαρμογή του τριετούς σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας Το σχέδιο δράσης έχει ήδη αρχίσει να υλοποιείται. Μερικές από τις εμβληματικές δράσεις που περιλαμβάνονται σε αυτό είναι οι:	2017 (Α' τρίμηνο) έως 2019 (Γ' τρίμηνο)
1α. Επιθεωρήσεις στον αγροτικό τομέα	2019 - Β' τρίμηνο
Παροχή έργου Τεχνικής Βοήθειας	Σε εξέλιξη
Ολοκλήρωση του προσχεδίου για το νομικό πλαίσιο	2018 - Δ' τρίμηνο
Διοικητική αναβάθμιση και υιοθέτηση του νομικού πλαισίου	2019 - Β' τρίμηνο
1β. Ψηφιακή διοίκηση ΣΕΠΕ. Ολοκλήρωση του μηχανισμού επιτήρησης της αγοράς εργασίας	Σε εξέλιξη
Εξασφάλιση χρηματοδότησης μέσω ΕΣΠΑ για την αναβάθμιση και ολοκλήρωση των πληροφοριακών συστημάτων του ΥΠΕΚΑΑ	Σε εξέλιξη
Ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του έργου (θα ολοκληρωθούν οι πρώτες αναβαθμίσεις στο ΕΡΓΑΝΗ και οι διαλειτουργικότητες με άλλα κυβερνητικά πληροφοριακά συστήματα)	2018 - Β' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της χαρτογράφησης των αναγκών για τη δεύτερη φάση της αναβάθμισης των πληροφοριακών συστημάτων	2018 - Γ' τρίμηνο

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Επαναφορά των συλλογικών συμβάσεων Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, οι αρχές της επεκτασιμότητας και της ευνοϊκότερης ρύθμισης θα επανέλθουν σε ισχύ μετά το τέλος του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής	2018 - Γ' τρίμηνο
Εφαρμογή του νέου πλαισίου για τον καθορισμό του κατώτατου μισθού	2018 - Δ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της μελέτης της επιτροπής	2018 - Γ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους και τους εμπλεκόμενους φορείς	2018 - Γ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της ετήσιας έκθεσης, σύμφωνα με το υπάρχον νομικό πλαίσιο σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου του κατώτατου μισθού	2018 - Δ' τρίμηνο
Εξατομικευμένη υποστήριξη των εγκλωβισμένων εργαζομένων και των εργαζομένων στους φθίνοντες κλάδους για την προσαρμογή στις αλλαγές του οικονομικού περιβάλλοντος	2018 (Γ' τρίμηνο) έως 2021 (Δ' τρίμηνο)
Υιοθέτηση του μοντέλου ανοικτού τύπου για τις Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης (Η σχετική δράση έχει σχεδιαστεί με την Τεχνική Βοήθεια της Παγκόσμιας Τράπεζας)	2018 - Β' τρίμηνο (Πιλοτική κλίμακα)
Υιοθέτηση της σχετικής δευτερογενούς νομοθεσίας	2018 - Β' τρίμηνο
Ολοκλήρωση όλων των διοικητικών δράσεων που σχετίζονται με την πιλοτική δράση, ώστε να είναι πλέον πλήρως εφαρμόσιμος	2018 - Γ' τρίμηνο
Υιοθέτηση του ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού	2018 - Β' τρίμηνο
Ενίσχυση της παραγωγικότητας	
Ενίσχυση πρωτοβουλιών, για το συντονισμό και τη διασύνδεση οικονομικών, κοινωνικών και παραγωγικών εταίρων	Σε εξέλιξη
Ενίσχυση της λειτουργίας του Φόρουμ Βιομηχανίας για την επεξεργασία προτάσεων βιομηχανικής πολιτικής με τη συνεργασία οικονομικών και παραγωγικών εταίρων	Σε εξέλιξη
Δημιουργία ΝΠΙΔ με την επωνυμία «Ελληνικός Κόμβος Καινοτομίας και Διασύνδεσης Αγροδιατροφής – Βιομηχανίας – Τουρισμού» για την υλοποίηση του σχεδίου δράσης διασύνδεσης του τουρισμού με την αγροδιατροφή και τη μεταποίηση	2018 - Δ' τρίμηνο
Υλοποίηση του σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη της εγχώριας φαρμακοβιομηχανίας και ειδικότερα τη θέσπιση θεσμικού πλαισίου για τον καθορισμό των προϋποθέσεων ανάπτυξης των κλινικών μελετών στην Ελλάδα	2018 - Δ' τρίμηνο

Αγροδιατροφικός τομέας	
<p>Έγκαιρη εφαρμογή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης Το πλάνο περιλαμβάνει μέτρα που στηρίζουν πέντε επιχειρησιακές προτεραιότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του πρωτογενούς τομέα με μέτρα πολιτικής που αφενός στηρίζουν ομάδες παραγωγών και συνεταιρισμούς, συνεισφέροντας στον εκσυγχρονισμό των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και στη μείωση του κόστους παραγωγής και αφετέρου συμβάλλουν στη δημιουργία δημόσιων υποδομών στην ύπαιθρο και υποστηρικτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών με στόχο την αγροτική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και τη μεταφορά τεχνογνωσίας και καινοτομίας για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας του τομέα • Ενίσχυση της αλυσίδας αξίας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων με μέτρα πολιτικής που θα ενισχύσουν την παραγόμενη προστιθέμενη αξία μέσα από τη μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, την πιστοποίηση της ποιότητας και της ασφάλειας των προϊόντων, καθώς και την εξωστρέφεια • Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με μέτρα υποστήριξης της δημογραφικής ανανέωσης του αγροτικού πληθυσμού, της επιχειρηματικότητας των νέων αγροτών, καθώς και της εκπαίδευσης και κατάρτισης αυτών • Προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με στοχευμένα μέτρα γεωργοπεριβαλλοντικής πολιτικής που θα συνεισφέρουν παράλληλα στην ποιότητα και στην προστιθέμενη αξία των προϊόντων • Ενίσχυση του κοινωνικού ιστού των αγροτικών περιοχών με τοπικά αναπτυξιακά μέτρα δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, που στοχεύουν στη διαφοροποίηση του αγροτικού εισοδήματος και στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ψηφιακής υποστήριξης (CLLD/LEADER και Ευρυζωνικότητα) 	Σε εξέλιξη - 2020
Στρατηγική για ένα βιώσιμο τουρισμό υψηλής προστιθέμενης αξίας	
Εφαρμογή της Εθνικής και Περιφερειακής Τουριστικής Πολιτικής Κεντρικές δράσεις:	Σε εξέλιξη
Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός τριετούς Σχεδίου Δράσης	2018 - 2020
Σχεδιασμός ενός ανταγωνιστικού πλαισίου προσέλκυσης επενδυτών για τις στρατηγικές προτεραιότητες ανάπτυξης του Τουρισμού (υγεία και ευεξία, τουρισμός, λιμάνια, καταλύματα μεγάλης δυναμικότητας)	2018 - Δ' τρίμηνο
Ανάπτυξη πλαισίου κινήτρων για νέα τουριστικά προϊόντα, όπως MICE, γκολφ, τουριστικά χωριά κλπ.	2018 - Δ' τρίμηνο
Σχεδιασμός και ανάπτυξη ενός σύγχρονου συστήματος τουριστικής εκπαίδευσης	2018 - Δ' τρίμηνο έως 2020
Σχεδιασμός και εφαρμογή ειδικού προγράμματος για την «αύξηση της δυναμικότητας και την αναβάθμιση της ποιότητας και των υπηρεσιών» των ξενοδοχείων 4 και 5 αστέρων	2018 - 2020

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Σχεδιασμός και εφαρμογή προγράμματος για τις τουριστικές επιχειρήσεις που λειτουργούν όλο το χρόνο	2018 - 2020
Διεθνής προώθηση της ταυτότητας «Ελλάδα: προορισμός 365 μέρες το χρόνο»	Σε εξέλιξη - 2020
Έρευνα και Καινοτομία	
Υλοποίηση υφιστάμενων προκλήσεων και προγραμματισμός νέων δράσεων από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας	Σε εξέλιξη - έως 2020
Δημιουργία χρηματοδοτικών εργαλείων	Σε εξέλιξη
Προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων, του EquiFund και παροχή κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις στην Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A)	Σε εξέλιξη
Χρηματοδότηση επιχειρηματιών και ΜμΕ με τα νέα χρηματοδοτικά μέσα, όπως: Συλλογική χρηματοδότηση (Crowdfunding), Equifund και Ταμείο Επιχειρηματικότητας	Σε εξέλιξη
Εξωστρέφεια	
Ολοκλήρωση της εφαρμογής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ανάπτυξη των Εξαγωγών	Σε εξέλιξη - μέχρι το 2022
Εισαγωγή του Νέου Πλαισίου για ιδιωτικές και στρατηγικές επενδύσεις	2018 - Γ' τρίμηνο
Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και ενίσχυση των επενδύσεων	
Εκσυγχρονισμός Δημόσιας Διοίκησης	
Σύγχρονο σύστημα προγραμματισμού και διαδικασιών στελέχωσης στη Δημόσια Διοίκηση	2019 - Δ' τρίμηνο
Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης. Προσδιορισμός ευρωπαϊκών και διεθνών βέλτιστων πρακτικών σε συνεργασία με την Τεχνική Βοήθεια	2018 - Δ' τρίμηνο
Προσδιορισμός των γενικών κατευθύνσεων για τη διαδικασία και μεθοδολογία ενός νέου συστήματος προγραμματισμού προσλήψεων, περιλαμβανομένης της χρήσης ενός ψηφιακού εργαλείου, καθώς και της ενδυνάμωσης του ΑΣΕΠ με στόχο την επιτάχυνση των διαδικασιών στελέχωσης	2019 - Α' τρίμηνο
Υιοθέτηση νομοθετικών μέτρων	2019 - Γ' τρίμηνο
Ανάπτυξη εργαλείων διοίκησης μέσω διαδικασιών (Μητρώο Διαδικασιών) για τη Δημόσια Διοίκηση	2019 - Δ' τρίμηνο
Ανάπτυξη των γενικών κατευθύνσεων μοντελοποίησης και απλοποίησης διοικητικών διαδικασιών σε συνεργασία με την Τεχνική Βοήθεια	2018 - Δ' τρίμηνο
Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός Σχεδίου Δράσης για το «Μητρώο Διαδικασιών»	2019 - Α' έως Δ' τρίμηνο

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Κωδικοποίηση Νομοθεσίας	2022 - Β' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της Κωδικοποίησης: α) για τη νομοθεσία της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και β) του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας	2018 - Γ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της Κωδικοποίησης: α) του Υπαλληλικού Κώδικα και β) της νομοθεσίας για την ανοιχτή διακυβέρνηση	2018 - Δ' τρίμηνο
Σταδιακή ανάρτηση κωδικοποιημένων νομοθεσιών	2022 - Β' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας «Εθνική Πύλη για την Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας»	2022 - Β' τρίμηνο
Ολοκλήρωση τοποθετήσεων προϊσταμένων επιπέδου Διεύθυνσης και Τμήματος	2019 - Α' τρίμηνο
Ψηφιοποίηση του συστήματος διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού στη Δημόσια Διοίκηση (HRMS)	2019 - Δ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση του συνολικού ψηφιακού οργανογράμματος για όλους τους δημόσιους φορείς	2019 - Δ' τρίμηνο
Πλήρης εφαρμογή του νέου συστήματος κινητικότητας	2019 - Δ' τρίμηνο
Ενίσχυση των μηχανισμών παρακολούθησης και υποστήριξης	2019 - Δ' τρίμηνο
Σύσταση Παρατηρητηρίου για τη Δημόσια Διοίκηση σχετικά με την παρακολούθηση της προόδου των μεταρρυθμίσεων	2019 - Β' τρίμηνο
Σύσταση ενός Εσωτερικού Μηχανισμού Τεχνικής Βοήθειας που θα επιτρέψει τη διάχυση των πολιτικών, διεθνών και ευρωπαϊκών βέλτιστων πρακτικών στη Δημόσια Διοίκηση	2019 - Β' τρίμηνο
Τακτική επικαιροποίηση και εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Καταπολέμησης της Διαφθοράς	Σε εξέλιξη
Μεταρρυθμίσεις στη Δικαιοσύνη	
Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων-Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ)	Α' Φάση: Ολοκλήρωση - τέλος 2018. Β' Φάση: Ολοκλήρωση διαγωνιστικής διαδικασίας - Α' εξάμηνο 2019 Σταδιακή εφαρμογή: Β' εξάμηνο 2019. Ολοκλήρωση Β' φάσης: Α' εξάμηνο 2020.
Ολοκλήρωση μελέτης για την αποκέντρωση του Πρωτοδικείου Αθηνών και σχετικού οδικού χάρτη εφαρμογής	2018 - Δ' τρίμηνο
Ενίσχυση και βελτίωση του θεσμού Διαχειριστή Αφερεγγυότητας	Σε εξέλιξη

Βελτίωση Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος	
Έκδοση της δευτερογενούς νομοθεσίας αδειοδοτικών διαδικασιών των περιβαλλοντικών υποδομών	2018 - Δ' τρίμηνο
Επέκταση της απλούστευσης των αδειοδοτικών διαδικασιών σε λοιπούς τομείς της οικονομίας	2020 - Β' τρίμηνο
Επιχειρηματικά πάρκα: Αναθεώρηση του Εθνικού Ειδικού χωροταξικού πλαισίου για τη βιομηχανία με ενσωμάτωση των ευρημάτων του σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων	2020 - Δ' τρίμηνο
Αναθεώρηση του συστήματος κατηγοριοποίησης των οχλήσεων	2021 - Β' τρίμηνο
Ανάπτυξη Πληροφοριακού συστήματος για την αδειοδότηση και τους ελέγχους	2021 - Β' τρίμηνο
Ολοκλήρωση του νέου πλαισίου ελέγχων και εποπτείας της αγοράς	2022 - Β' τρίμηνο
Υποστήριξη-Εξυπηρέτηση Επιχειρήσεων	
Επέκταση των λειτουργιών και περαιτέρω ψηφιοποίηση των υπηρεσιών One Stop Shop για Επιχειρήσεις	2019 - Δ' τρίμηνο
Ανάπτυξη πλαισίου συντονισμού για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	2018 - Δ' τρίμηνο
Λειτουργία του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικότητας για το σχεδιασμό πολιτικών, την καλύτερη ρύθμιση και την εκ των υστέρων (ex post) αξιολόγηση	2019 - Δ' τρίμηνο
Πλήρης εφαρμογή του νέου συστήματος ελέγχων και εποπτείας της αγοράς - Καθορισμός Αρχών Οργάνωσης Εποπτείας και Συντονισμού και Αρχών Εφαρμογής Εποπτείας και Διαχείρισης	2020
Επιχειρηματικά πάρκα: Αναθεώρηση του Εθνικού Χωρικού Πλαισίου για τη Βιομηχανία με ενσωμάτωση του Επιχειρησιακού Σχεδίου για την ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων	2020
Απλοποίηση αδειοδότησης για επιπλέον τομείς οικονομικής δραστηριότητας	2020 - Α' τρίμηνο
Εξειδίκευση κριτηρίων επικινδυνότητας για την αξιολόγηση των οικονομικών δραστηριοτήτων και των προϊόντων και τον προγραμματισμό των ελέγχων	2020 - Α' τρίμηνο
Εξειδίκευση της μεθοδολογίας σχεδιασμού των ενεργειών εποπτείας	2020 - Α' τρίμηνο
Υιοθέτηση νέων εργαλείων εποπτείας, ενδεικτικών φύλλων ελέγχου, διαχείρισης καταγγελιών και Μοντέλου Ενεργειών Συμμόρφωσης	2020 - Α' τρίμηνο
Απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών χορήγησης αδειών στον κατασκευαστικό κλάδο (Λειτουργία του ψηφιακού συστήματος)	2018 - Γ' τρίμηνο

Κτηματολόγιο και Χωρικός Σχεδιασμός	
Εφαρμογή του σχεδίου δράσης για το ελληνικό Κτηματολόγιο	2021 - Β' τρίμηνο
Καθορισμός αιγιαλού	2019 - Α' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της φάσης συγχώνευσης υποθηκοφυλακείων και κτηματολογικών γραφείων	2020 - Β' τρίμηνο
Ολοκλήρωση και κύρωση των δασικών χαρτών	2020
Πλήρης λειτουργία του νέου οργανισμού και ολοκλήρωση της κτηματογράφησης	2021
Ολοκλήρωση των Μεταρρυθμίσεων Χωρικού Σχεδιασμού	2018 - 2021
Εφαρμογή της δευτερεύουσας νομοθεσίας για το νέο θεσμικό πλαίσιο	Τέλος 2018
Κατάρτιση τοπικών χωρικών σχεδίων για όλη τη χώρα	Έναρξη: 2018 - Δ' τρίμηνο
Αναθεώρηση των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων	2018 - Γ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων για τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός (2019), η βιομηχανία (2020), ο ορυκτός πλούτος (2020), οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (2020), οι ιχθυοκαλλιέργειες (2021)	Τέλος: 2021 - Δ' τρίμηνο
Υιοθέτηση ΠΔ για τον καθορισμό οργανωμένων περιοχών για τις ιχθυοκαλλιέργειες σε όλη τη χώρα σύμφωνα με το τρέχον χωροταξικό πλαίσιο	2019 - Δ' τρίμηνο
Διαρθρωτικά μέτρα για την Ανάπτυξη	
Υποδομές, Δίκτυα και Ενεργειακά έργα	
Μεταφορές και Εφοδιαστική Αλυσίδα	
Ολοκλήρωση και εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών	Σε εξέλιξη
Εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την ανάπτυξη του τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας	Θα ολοκληρωθεί το 2020
Δράσεις Εξωστρέφειας εποπτευόμενων φορέων που έχουν προχωρήσει σε συμμετοχές σε διαγωνισμούς έργων του εξωτερικού, τόσο για τις Υπηρεσίες Συμβούλου, όσο και σε ερευνητικά προγράμματα	Σε εξέλιξη (ολοκλήρωση 2021)
Ολοκλήρωση Σιδηροδρομικού δικτύου ΠΑΘΕΠ, ολοκλήρωση μελετών και προγραμματισμός έργων για τη σύνδεση δευτερευόντων αξόνων με το βασικό οδικό δίκτυο προγραμματισμός έργων για τη σύνδεση δευτερευόντων αξόνων με το βασικό οδικό δίκτυο	Σε εξέλιξη

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Αναζήτηση χρηματοδοτικών εργαλείων για την προώθηση έργων υποδομής κοινωνικού χαρακτήρα όπως δημόσια κτήρια χρήσης εκπαίδευσης, δικαιοσύνης, αντιπλημμυρικά έργα, έργα ύδρευσης αποχέτευσης. Υλοποίηση και προγραμματισμός έργων με κριτήριο το κοινωνικό τους αποτύπωμα	Σε εξέλιξη (ολοκλήρωση 2021)
Θεσμοθέτηση και προώθηση αναλογικού συστήματος διοδίων	Σε εξέλιξη
Ολοκλήρωση βασικού οδικού δικτύου, ολοκλήρωση μελετών και προγραμματισμός έργων για τη σύνδεση δευτερευόντων αξόνων με το βασικό οδικό δίκτυο	Σε εξέλιξη (ολοκλήρωση 2021)
Διαμόρφωση ολοκληρωμένων σχεδίων για τη δημιουργία Εμπορευματικών Κέντρων	2018 - Δ' τρίμηνο
Αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων και σύγχρονων τεχνολογιών, για την ενδυνάμωση του ρόλου των αστικών συγκοινωνιών	2018 - Δ' τρίμηνο
Διαμόρφωση ολοκληρωμένων σχεδίων έργων, συνδυασμένων μεταφορών διασύνδεσης οδικών, σιδηροδρομικών, αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορικών δικτύων για την ανάπτυξη διατροπικών κόμβων	2019 - Α' τρίμηνο
Ψηφιακή Πολιτική	
Υποδομή Διαλειτουργικότητας Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής και Ανάπτυξη Υπηρεσιών Διαλειτουργικότητας - Ενιαία Ψηφιακή Πύλη	2018 (Δ' τρίμηνο) έως 2021 (Δ' τρίμηνο)
Κεντρικό Σύστημα Ηλεκτρονικής Ανταλλαγής Εγγράφων μεταξύ των φορέων του Δημοσίου με προηγμένες ψηφιακές υπογραφές	2018 (Γ' τρίμηνο) έως τέλος 2018
Σχεδιασμός και υλοποίηση νέων ευρυζωνικών έργων με σκοπό την επίτευξη των στόχων συνδεσιμότητας που τίθενται από το Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη 2020 και από το Gigabit Society 2025. Η ΓΠΤΤ έχει προχωρήσει στην επικαιροποίηση των σχετικών δράσεων του Εθνικού Ευρυζωνικού Σχεδίου και σε συνεργασία με τις υπηρεσίες της ΕΕ (για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα) προχωράει στην υλοποίησή τους. Η μία από τις δύο κύριες δράσεις (SFBB) έχει ήδη ξεκινήσει, ενώ για τη δεύτερη (UFBB) αναμένεται κατάθεση Φακέλου Μεγάλου Έργου εντός του 2018	2018 - Γ' τρίμηνο
Η δράση Super-Fast Broadband (Κουπόνι Ευρυζωνικότητας Υπερ-υψηλής ταχύτητας) αφορά στην παροχή σύνδεσης στο διαδίκτυο σε υπερυψηλή ταχύτητα (τουλάχιστον 100Mbps, με δυνατότητα άμεσης αναβάθμισης σε 1Gbps) σε πολίτες που κατοικούν σε περιοχές όπου κατασκευάζονται, με ιδιωτικές επενδύσεις, υποδομές ικανές να προσφέρουν τέτοιες υπηρεσίες. Υλοποιείται με τη μέθοδο κουπονιού (voucher), σύμφωνα με την οποία ο ωφελούμενος έχει τη δυνατότητα να επιλέξει ο ίδιος, ανάλογα με τις ανάγκες του, τις υπηρεσίες που τον ενδιαφέρουν και τον τηλεπικοινωνιακό πάροχο που τις παρέχει. Η δράση έχει ήδη ξεκινήσει και υλοποιείται μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας www.sfbp.gr	Σε εξέλιξη

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Σχεδιασμός και ανάπτυξη δικτύων πέμπτης γενιάς (5G), σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό οδικό χάρτη. Έχει ήδη υπογραφεί μνημόνιο συνεργασίας με το Δήμο Τρικκαίων για την ανάπτυξη πιλοτικού δικτύου 5G στην πόλη των Τρικάλων. Πολύ σύντομα θα υπογραφούν αντίστοιχα μνημόνια και με άλλους Δήμους της χώρας	2018 - Γ' τρίμηνο
Απελευθέρωση του μερίσματος II, ήτοι της ζώνης ραδιοσυχνοτήτων 694 – 790 MHz, την οποία σήμερα καταλαμβάνει η επίγεια ψηφιακή τηλεοπτική ευρεκπομπή, για χρήση της από κινητές υπηρεσίες	2020 - Δ' τρίμηνο
Δημιουργία ενός πιο ανταγωνιστικού οπτικοακουστικού τομέα με την ενίσχυση της εγχώριας επιχειρηματικότητας και την προσέλκυση κεφαλαίων από το εξωτερικό για επενδύσεις στην παραγωγή οπτικοακουστικών έργων. Προκηρύχθηκε το καθεστώς ενίσχυσης των οπτικοακουστικών παραγωγών στην Ελλάδα με την υπ' αριθ. 923/23-3-2018 ΚΥΑ του Υπουργού Οικονομίας & Ανάπτυξης και του Υπουργού Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης. Έχει ήδη εγκριθεί η επιχορήγηση 75 εκατ. ευρώ έως το τέλος του 2018 από το ΠΔΕ	Σε εξέλιξη
Ενεργειακή Πολιτική	
Έργα διασύνδεσης μη Διασυνδεδεμένων Νησιών με το Ηπειρωτικό Σύστημα	Σε εξέλιξη: Η 1η φάση διασύνδεσης των Κυκλάδων ολοκληρώθηκε
Έργα διασύνδεσης νήσου Κρήτης με το Ηπειρωτικό Σύστημα	1η Φάση: μέχρι το 2020 2η Φάση: μέχρι το 2023
Μέτρα ενίσχυσης ενεργειακής απόδοσης σε Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜμΕ)	2018, 2019, 2020
Μέτρα ενίσχυσης ενεργειακής απόδοσης σε κτίρια του δημόσιου τομέα	2018, 2019, 2020
Μέτρα ενίσχυσης ενεργειακής απόδοσης μέσω ενεργειακής αναβάθμισης σε κτίρια του οικιακού τομέα	Σε εξέλιξη
Πλήρης αντικατάσταση υφιστάμενων μετρητών ηλεκτρικής ενέργειας με «έξυπνους» μετρητές	Σε εξέλιξη: Ολοκλήρωση μέχρι το 2030
Υλοποίηση διαγωνιστικών διαδικασιών για την κατασκευή νέων σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	2600 MW μέχρι το έτος 2020
Αναθεώρηση του αδειοδοτικού πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	2020 - Α' τρίμηνο
Σύσταση του Ελληνικού Χρηματιστηρίου Ενέργειας (EXE) για τη λειτουργία της χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μετά την εφαρμογή του Μοντέλου Στόχου (Target Model)	2018 - Β' τρίμηνο
Ολοκλήρωση του κανονιστικού πλαισίου και των απαιτούμενων πληροφοριακών συστημάτων για την εφαρμογή της ενδομερής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και της αγοράς επόμενης μέρας	2019 - Α' τρίμηνο

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Έναρξη αγοράς εξισορρόπησης, ενδοημερήσιας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, αγοράς επόμενης ημέρας και ενεργειακής χρηματοπιστωτικής αγοράς	Απρίλιος 2019
Σύζευξη της ελληνικής αγοράς επόμενης ημέρας (Day ahead electricity market) με τις αντίστοιχες αγορές των γειτονικών χωρών	2019 - Β' τρίμηνο
Επέκταση δικτύων διανομής αερίου στην Αττική, τη Θεσσαλία, τη Θεσ/νίκη και άλλες περιοχές	Τέλος 2021
Υλοποίηση του Διαδριατικού Αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου TAP	Σε εξέλιξη. Θέση σε λειτουργία μέχρι τέλος του 2019
Υλοποίηση ελληνοβουλγαρικού αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου IGB	2020 - Β' τρίμηνο
Υλοποίηση θερματικού σταθμού Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου στην Αλεξανδρούπολη	2020
Αναβάθμιση σταθμού αποθήκευσης Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου Ρεβυθούσας	2018 - Γ' τρίμηνο
Υλοποίηση αγωγού φυσικού αερίου Ελλάδας – Ιταλίας – Αγωγός Poseidon	2023
Υλοποίηση αγωγού φυσικού αερίου East Med	2025
Υλοποίηση υποδομών συμπιεσμένου φυσικού αερίου	Τέλος 2021
Εφαρμογή του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και Στρατηγικού Σχεδίου της ΔΕΗ Α.Ε.	Σε εξέλιξη
Αντιμετώπιση της συσσώρευσης καθυστερούμενων οφειλών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας - Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της συλλογής καθυστερούμενων οφειλών της ΔΕΗ Α.Ε.	Σε εξέλιξη, μέχρι το 2020 - Β' τρίμηνο
Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και ενίσχυση της εκμετάλλευσης των ορυκτών πρώτων υλών	2018 - Α' τρίμηνο
Εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα μέχρι το έτος 2030. Η πρώτη έκδοση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα αναμένεται στο 2ο/3ο τρίμηνο του έτους 2018	2018 - Β',Γ' τρίμηνο
Ανάπτυξη ενεργειακών υποδομών κοινού ενδιαφέροντος (PCI)	Σε εξέλιξη
Μέτρα για το άνοιγμα της αγοράς φυσικού αερίου	Σε εξέλιξη, μέχρι το 2020 - Α' τρίμηνο
Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου	
Εφαρμογή Επιχειρησιακού Προγράμματος Αξιοποίησης του ΤΑΙΠΕΔ (Asset Development Plan/ADP),	Σε εξέλιξη
Ενίσχυση της επιχειρηματικής δομής και διακυβέρνησης του ΤΑΙΠΕΔ	Σε εξέλιξη
Εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου του ΤΑΙΠΕΔ	Σε εξέλιξη

Αξιολόγηση των επιχειρηματικών πλάνων των ΔΕΚΟ	2018 - Β' τρίμηνο
Βασικοί δείκτες απόδοσης για ΔΕΚΟ	2018 - Γ' τρίμηνο
Αξιολόγηση των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων των Δημόσιων Επιχειρήσεων	Σε εξέλιξη
Αξιολόγηση των ΔΣ σε ΕΛΤΑ και ΟΑΣΑ	2018 - Β' τρίμηνο
Οργανωτική Αναδιάρθρωση του ΕΤΑΔ	2018 - Γ' τρίμηνο
Δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς Ανάπτυξη	
Πρώθηση μιας κοινωνικά προσανατολισμένης οικονομίας	
Συλλογικές Μορφές Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας	
Εφαρμογή του σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη του οικοσυστήματος για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία 2017-2023	Σε εξέλιξη - 2023
Υιοθέτηση πολιτικών που στοχεύουν στην ανάπτυξη παραγωγικών και παράλληλα βιώσιμων πρωτοβουλιών Βάσει των αρχών της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας	Σε εξέλιξη
Σύμφωνα με το Ν. 4513/2018 θεσπίστηκαν και θα τεθούν πλήρως σε λειτουργία οι Ενεργειακές Κοινότητες, με σκοπό την προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και της καινοτομίας στον τομέα της ενέργειας	2018 - Α' τρίμηνο
Δημιουργία και εφαρμογή πολιτικών μικρο-χρηματοδότησης μέσω της ανάπτυξης ιδρυμάτων μικρο-χρηματοδότησης και υποστήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και άλλων οικονομικών και κοινωνικών ομάδων	2018 - Δ' τρίμηνο
Κυκλική Οικονομία	
Εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων και του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων	Σε εξέλιξη
Δημιουργία αστικών χώρων ως «δημιουργικών κέντρων επαναχρησιμοποίησης», με αξιοποίηση των Πράσινων Σημείων/ΚΑΕΔΙΣΠ και μετατροπή τους σε «Πράσινα Κέντρα»	Σε εξέλιξη
Υιοθέτηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κυκλική Οικονομία	2018 - Α' τρίμηνο
Forum για την ανάπτυξη της Κυκλικής Οικονομίας για την προώθηση διαλόγου μεταξύ των διοικήσεων, της επιχειρηματικής κοινότητας, της επιστημονικής κοινότητας και των παραγωγικών και κοινωνικών φορέων	2018 - Β' τρίμηνο
Αποσαφήνιση της διάκρισης μεταξύ αποβλήτου και προϊόντος για τη διευκόλυνση της μετάβασης και της χρησιμοποίησης δευτερογενών πρώτων υλών	2018 - Γ' τρίμηνο

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Σύνταξη προδιαγραφών κομπόστ (compost) από προδιαλεγμένα οργανικά απόβλητα	2018 - Γ' τρίμηνο
Εισαγωγή φορολογικών και οικονομικών κινήτρων για επιχειρήσεις που εφαρμόζουν / επενδύουν σε περιβαλλοντικές τεχνολογίες, που βελτιώνουν την περιβαλλοντική επίδοση πέρα από τα θεσπισμένα περιβαλλοντικά πρότυπα	2018 - Δ' τρίμηνο
Δημιουργία θεσμικού ρυθμιστικού πλαισίου που θα διευκολύνει την παραγωγή βιομεθανίου (green gas) από οργανικά απόβλητα και την έγχυσή του στο δίκτυο φυσικού αερίου ή τη χρήση του ως καύσιμο κίνησης	2019 - Β' τρίμηνο
Διαχείριση Φυσικών Πόρων	
Υιοθέτηση της 20-ετούς Εθνικής Στρατηγικής για τα Δάση	2018 - Δ' τρίμηνο
Διαμόρφωση και θεσμοθέτηση Προεδρικών Διαταγμάτων για όλες τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000	2020- Δ' τρίμηνο
Διαχείριση Υδατικών Πόρων	
Ανάπτυξη υποδομών διαχείρισης υγρών αποβλήτων (συλλογή και επεξεργασία) για οικισμούς με πληθυσμό > 2000 κατοίκων	Σε εξέλιξη
Αναβάθμιση του πληροφοριακού συστήματος για τις υπηρεσίες ύδατος για τη διαφανή αποτύπωση της κοστολόγησης και τιμολόγησης που ασκούνται από τους φορείς παροχής υπηρεσιών ύδατος	2018 - Γ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση επιχειρησιακών σχεδίων για την ΕΥΔΑΠ και την ΕΥΑΘ Α.Ε.	2018 - Γ' τρίμηνο
Αειφόρος Ανάπτυξη των Ελληνικών Νησιών	
Επανασχεδιασμός του χάρτη των ακτοπλοϊκών μεταφορών για την πληρέστερη διασύνδεση των νησιών και ιδίως των πιο απομακρυσμένων, τόσο με την ηπειρωτική Ελλάδα όσο και μεταξύ τους (ακτινωτή διασύνδεση)	2018 - 2020
Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδίου θαλάσσιων, αεροπορικών και χερσαίων μεταφορών, ώστε να επιτυγχάνεται η έγκαιρη μετάβαση των μόνιμων κατοίκων και των εγχώριων ή/και αλλοδαπών επισκεπτών από και προς τα νησιά	2018 - 2020
Αναβάθμιση των υποδομών στα νησιά με έργα προστασίας του περιβάλλοντος, αναβάθμιση των λιμενικών έργων και βασικών υποδομών	2018 - 2020
Υδατική αυτονομία των εναπομεινάντων άνυδρων νησιών και αδειοδότηση κατασκευής μονάδων αφαλάτωσης	2019 - 2020
Εξασφάλιση Εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς	
Πρώθηση του Εθνικού Σχεδίου για την Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών	2018 - Γ' τρίμηνο
Εισαγωγή νέων μηχανισμών για τον προγραμματισμό και την αποτίμηση του σχολικού έργου/αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων, αξιολόγηση των στελεχών εκπαίδευσης, αναβάθμιση της υποστήριξης του εκπαιδευτικού προσωπικού με εξειδικευμένο προσωπικό, κατάρτιση νέων προγραμμάτων σπουδών και νέου διδακτικού υλικού για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εισαγωγή νέων μεθόδων διδασκαλίας και αξιολόγησης των μαθητών/τριών, δημιουργία υποστηρικτικών δομών για τα σχολεία	2018 - Γ' τρίμηνο

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

“Ολοήμερα Ενιαίου Τύπου νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία”	Σε εξέλιξη
Σταδιακή εφαρμογή της διετούς υποχρεωτικής προσχολικής αγωγής	2018 (Γ' τρίμηνο) έως 2020 (Γ' τρίμηνο)
Θεσμοθέτηση νέου συστήματος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	2020 - Β' τρίμηνο (Πρώτη εφαρμογή)
Διαρκής βελτίωση στα πεδία: Της ενταξιακής προσέγγισης στην ειδική αγωγή Της ένταξης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο εκπαιδευτικό σύστημα	Σε εξέλιξη
Διαρκής βελτίωση του πλαισίου λειτουργίας των περιφερειακών Ακαδημαϊκών Συμβουλίων για την Ανώτατη Εκπαίδευση και Έρευνα [Ο κύριος στόχος των ΑΣΑΕΕ είναι να προωθήσουν τη συνεργασία των ΑΕΙ σε περιφερειακό επίπεδο. Επιπρόσθετα, ο ρόλος τους συμπεριλαμβάνει εποπτεία ως προς την εφαρμογή του στρατηγικού σχεδίου που επεξεργάζεται κάθε ίδρυμα και την πορεία εκτέλεσής του προϋπολογισμού του].	Σε εξέλιξη
Θεσμοθέτηση μιας Στρατηγικής συνεργειών μεταξύ Πανεπιστημίων, ΤΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων	2019 - Γ' τρίμηνο
Ολοκλήρωση της διαβούλευσης και της απαιτούμενης νομοθέτησης	2019 - Α' τρίμηνο
Προετοιμασία της υλοποίησης	2019 - Β' τρίμηνο
Έναρξη της υλοποίησης	2019 - Γ' τρίμηνο
Εθνικό Πρόγραμμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	
Θεσμοθέτηση των διετών προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης που θα οργανώνονται και θα εποπτεύονται από τα ΑΕΙ σε συνεργασία με άλλους εταίρους από το χώρο της αγοράς και την Τοπική Αυτοδιοίκηση	2019 - Γ' τρίμηνο
Αναβάθμιση προγραμμάτων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	Σε εξέλιξη
Σταδιακή υλοποίηση του Προγράμματος Μαθητείας	Σε εξέλιξη
Αναβάθμιση επαγγελματικών λυκείων	2018-2021
Παροχή Καθολικής και Αποτελεσματικής Υγειονομικής Περίθαλψης	
Ανάπτυξη δικτύου Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας	Σε εξέλιξη
Ίδρυση 70 επιπλέον Το.Μ.Υ.	2018 - Α' τρίμηνο
Ίδρυση 100 Τοπικών Μονάδων Υγείας (Το.Μ.Υ.)	2018 - Β' τρίμηνο
Ανοιχτή πρόσκληση του ΕΟΠΥΥ για σύναψη σύμβασης με οικογενειακούς γιατρούς	2018 - Β' τρίμηνο

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

<p>Εφαρμογή συστήματος Κεντροποιημένων Προμηθειών Υγείας (Ε.Κ.Α.Π.Υ.). Το στρατηγικό πλάνο περιλαμβάνει: Επιχειρησιακή αναβάθμιση της Ε.Κ.Α.Π.Υ. Μακροπρόθεσμος προγραμματισμός κεντροποιημένων προμηθειών για ένα μεγάλο μερίδιο των ιατροτεχνολογικών υλικών, φαρμάκων και υπηρεσιών που χρησιμοποιεί το δημόσιο σύστημα υγείας Βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων/πληροφοριών που παράγονται από το σύστημα υγείας Βελτίωση διαδικασιών διεξαγωγής διαγωνισμών, με τη χρήση σύγχρονων διαγωνιστικών εργαλείων, βελτίωση του οργανωτικού και διοικητικού πλαισίου των προμηθειών, εκπαίδευση του προσωπικού, εισαγωγή κοινών προτύπων (έγγραφα και διαδικασίες) Αναβάθμιση του ρόλου των πληροφοριακών συστημάτων</p>	2018 - 2021
<p>Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των νοσοκομείων. Ενδεικτικά μέτρα: Ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος Business Intelligence μέσω του οποίου θα καταστούν προσβάσιμοι, σε σχεδόν πραγματικό χρόνο ορισμένοι κεντρικοί νοσοκομειακοί δείκτες Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός σχεδίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς στον τομέα της υγείας (σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ) Ανάπτυξη ενός συστήματος ΚΕΝ (DRG) για τις δαπάνες νοσηλείας, για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και τη βελτιστοποίηση της αποδοτικότητας και της κατανομής πόρων Επέκταση αρμοδιοτήτων της Διαπραγματευτικής Επιτροπής για φαρμακευτικά προϊόντα, ώστε να συμπεριληφθούν τα νοσοκομειακά φάρμακα Συνέχιση της επανεξέτασης των δαπανών, σε συνεργασία με της ΚΕΥ, ώστε να οριστούν περιοχές διάθεσης αποβλήτων</p>	Σε εξέλιξη
<p>Εξορθολογισμός των δαπανών υγείας</p>	Σε εξέλιξη
<p>Υιοθέτηση και εφαρμογή μέτρων με στόχο την αύξηση κατανάλωσης των γενόσημων</p>	Σε εξέλιξη
<p>Ανάπτυξη ενός κρίσιμου αριθμού οδηγιών συνταγογράφησης και θεραπευτικών πρωτοκόλλων και εισαγωγή του ψηφιακού συστήματος συνταγογράφησης</p>	Σε εξέλιξη
<p>Καθιέρωση Οργανισμού Αξιολόγησης Τεχνολογιών Υγείας, ώστε να εκτιμηθεί ποια προϊόντα αποζημιώνονται και υπό ποιες συνθήκες</p>	2018 - Δ' τρίμηνο
<p>Αναβάθμιση και ενίσχυση της Κοινωνικής Προστασίας</p>	
<p>Κοινωνική Ασφάλιση</p>	
<p>Εξασφάλιση χρηματοδότησης μέσω ΕΣΠΑ</p>	2018 - Β' τρίμηνο
<p>Ολοκλήρωση όλων των σχετικών διοικητικών διαδικασιών</p>	2018 - Β' τρίμηνο
<p>Ολοκλήρωση όλων των σχετικών διαγωνισμών</p>	2018 - Δ' τρίμηνο
<p>Σύνταξη σε μία μέρα</p>	2019 - Δ' τρίμηνο
<p>Εφαρμογή του σχεδίου δράσης του ΕΦΚΑ για τη συγχώνευση όλων των πρώην Ταμείων</p>	2018 - 2020

Παράρτημα 1: Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής

Κοινωνική Αλληλεγγύη	
Κοινωνικές επενδύσεις για παιδιά και οικογένειες (σχολικά γεύματα, βρεφονηπιακοί σταθμοί, επιδόματα στέγασης)	2018 - Β' τρίμηνο (Εκκίνηση)
Μέτρα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ηλικιωμένοι, Ρομά, άστεγοι)	2018 - Β' τρίμηνο (Εκκίνηση)
Πλήρης υλοποίηση της μεταρρύθμισης των αναπηρικών επιδομάτων	Σύμφωνα με τις προτάσεις της Τεχνικής Βοήθειας
Ανάπτυξη σε εθνικό επίπεδο της μεταρρύθμισης των αναπηρικών επιδομάτων	Σύμφωνα με τις προτάσεις της Τεχνικής Βοήθειας
Παράδοση των προτάσεων της Τεχνικής Βοήθειας για την πλήρη υλοποίηση της μεταρρύθμισης	2018 - Β' τρίμηνο
Πλήρης υλοποίηση σύμφωνα με τις προτάσεις της Τεχνικής Βοήθειας	2018 - Δ' τρίμηνο
Επέκταση του Εθνικού Μηχανισμού για το συντονισμό, την επίβλεψη και την αξιολόγηση των πολιτικών για την κοινωνική συνοχή	2018 - Β' τρίμηνο
Ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης	Συνεχής δράση
Βελτίωση του συστήματος	2018 - Δ' τρίμηνο
Αποϊδρυματοποίηση των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες	2018 - 2020
Αρχή του πιλοτικού προγράμματος	2018 - Β' τρίμηνο
Κύρια αποτελέσματα και βελτιώσεις του συστήματος	2020 - Δ' τρίμηνο
Σχεδιασμός και εφαρμογή ενός σχεδίου δράσης για την ενδυνάμωση των νέων	2018 - Β' τρίμηνο (Εκκίνηση)
Χρηματοδότηση της Ανάπτυξης	
Έγκαιρη εφαρμογή του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ)	Σε εξέλιξη
Ολοκλήρωση του εκσυγχρονισμού του Εθνικού ΠΔΕ	2019 - Α' τρίμηνο
Ολοκλήρωση του οδικού χάρτη για τη χαλάρωση και την εξάλειψη των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων	Σε εξέλιξη
Πλήρης εφαρμογή των πολιτικών που στοχεύουν στη μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων/Ανοιγμάτων (NPLs/NPEs)	2018 (Γ' τρίμηνο) έως 2019 (Β' τρίμηνο)
Περαιτέρω βελτίωση της τραπεζικής εταιρικής διακυβέρνησης	Σε εξέλιξη
Ίδρυση της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας (ΕΑΤ)	2018 - Δ' τρίμηνο
Εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των υφιστάμενων εργαλείων για τη χρηματοδότηση των ΜμΕ και την ανάπτυξη νέων	Σε εξέλιξη
Ανάπτυξη χρηματοδοτικών μέσων για την προώθηση νέων έργων υποδομής και ενεργειακής απόδοσης	2018 - Δ' τρίμηνο
Πλήρης εφαρμογή του ισχύοντος Αναπτυξιακού Νόμου	2018 - 2023

Παράρτημα 2: Σχέδιο Αξιοποίησης Περιουσιακών Στοιχείων ΤΑΙΠΕΔ

Περιουσιακά στοιχεία	Τύπος συναλλαγής	Τρέχουσα κατάσταση	Ολοκλήρωση 2017	Ολοκλήρωση 1Η 2018	Ολοκλήρωση 2Η 2018 και μετά
14 περιφερειακά αεροδρόμια	Παραχώρηση	Ολοκληρώθηκε	✓		
ΤΡΑΙΝΟΣΕ	Πώληση μετοχών (100%)	Ολοκληρώθηκε	✓		
Ελληνικός Διαχειριστής Συστημάτων Μεταφοράς Αερίου Α.Ε. (ΔΕΣΦΑ)	Πώληση μετοχών (31%)	Σε εξέλιξη		✓	
Οργανισμός Λιμένος Θεσσαλονίκης(ΟΛΘ)	Πώληση μετοχών (67%)	Έχουν υπογραφεί η SPA και η Συμφωνία Μετόχων		✓	
Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος ΑΕ (ΟΤΕ)	Πώληση μετοχών (5%)	Σε εξέλιξη		✓	
Ελληνική Εταιρεία Συντήρησης τροχαίου υλικού ΑΕ (ΕΕΣΤΥ)	Πώληση μετοχών (100%)	Σε εξέλιξη		✓	
Athens International Airport S.A. (ΑΙΑ)	Επέκταση Παραχώρησης	Σε διαβούλευση με τις αρμόδιες ευρωπαϊκές ρυθμιστικές αρχές			✓
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών S.A. (ΑΙΑ)	Πώληση μετοχών (30%)	Σε προετοιμασία			✓
Αυτοκινητόδρομος Εγνατία	Παραχώρηση	Σε εξέλιξη			✓
Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ (ΕΛΠΕ)	Πώληση μετοχών (35.5%)	Σε προετοιμασία			✓
Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΡΡC)	Πώληση μετοχών (17%)	Σε προετοιμασία			✓
Δίκτυο Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΕΥΑΘ)	Πώληση μετοχών (24%)	Σε προετοιμασία			✓
Δίκτυο Ύδρευσης και Αποχέτευσης Αθηνών (ΕΥΔΑΠ)	Πώληση μετοχών (11%)	Σε προετοιμασία			✓
Δημόσια Εταιρεία Αερίου της Ελλάδας ΑΕ	Πώληση μετοχών (65%)	Σε προετοιμασία			✓
Ελληνικόν	Real Estate	CPs προς συμπλήρωση			✓
Αφάντου Ρόδος	Real Estate	CPs προς συμπλήρωση			✓
E-AUCTION VII	Real Estate	Ολοκλήρωση διαγωνιστικής διαδικασίας – στάδιο υπογραφής συμβάσεων			✓
Μαρίνες Πύλου, Αλίμου, Χίου	Παραχώρηση	Σε εξέλιξη			✓
Λοιπές μαρίνες	Παραχώρηση	Σε προετοιμασία			✓
10 λιμενικές αρχές	Παραχώρηση	Σε προετοιμασία			✓

Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Στρατηγικής

Η εφαρμογή της στρατηγικής και των πολιτικών που προβλέπονται στο παρόν έγγραφο θα παρακολουθείται από μια Πολιτική Επιτροπή, υπό την εποπτεία του Πρωθυπουργού. Σε τεχνικό επίπεδο, η Γενική Γραμματεία Συντονισμού θα είναι υπεύθυνη για:

- i. Τη συνεχή επικοινωνία με τα αρμόδια Υπουργεία, προκειμένου να παρακολουθεί την πρόοδο που έχει σημειωθεί στο Σχέδιο Δράσης και τα Προβλεπόμενα Χρονοδιαγράμματα.
- ii. Την υποβολή αναφοράς προόδου σε διμηνιαία βάση στην Πολιτική Επιτροπή.
- iii. Την ανάπτυξη συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για τον εντοπισμό πιθανών προβλημάτων και αποκλίσεων.
- iv. Την υποβολή προτάσεων για τη λήψη μέτρων.

Η Πολιτική Επιτροπή θα υποστηριχθεί από ένα Αναπτυξιακό Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων, το οποίο θα ενημερώνεται για την πρόοδο της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης και θα παρέχει συμβουλές σε θέματα στρατηγικής και πολιτικής. Ένα δημόσιο ερευνητικό ίδρυμα θα συμβάλει στην επεξεργασία και εξειδίκευση των σχετικών πολιτικών αποφάσεων.